

НЕПОКЛАТИМОТО ЦАРСТВО

Д-р Дейвид Гудинг

Д-р Дейвид Гудинг

НЕПОКЛАТИМОТО ЦАРСТВО

Коментар на

Посланието към евреите

ИЗДАТЕЛСТВО

НОВ ЧОВЕК

© 1989 by The Myrtlefield Trust
All rights reserved
Original title:
An Unshakeable Kingdom by David Gooding

Първо българско издание
Издателство НОВ ЧОВЕК, 1995
София, ул. Антим I, 28

ISBN 954-407-009-5

Превод от английски: Цветана Барекова
Редактор: Люба Никифорова
Коректор: Юлияна Балканджиева
Художник: Калина Сертева

СЪДЪРЖАНИЕ

Прегovor	7
1 ЕВРЕИТЕ.....	9
2 БОЖЕСТВЕННОСТТА НА ХРИСТОС – ЗАЯВЕНА <i>Евреи 1:1-4</i>	27
3 БОЖЕСТВЕННОСТТА НА ХРИСТОС – ДОКАЗАНА <i>Евреи 1:5-14</i>	45
4 ЧОВЕШКАТА СЪЩНОСТ И СТРАДАНИЯТА НА ХРИСТОС <i>Евреи 2</i>	93
5 ВЛИЗАНЕ В БОЖИЯТА ПОЧИВКА <i>Евреи 3-4</i>	119
6 НАШИЯТ ПЪРВОСВЕЩЕНИК И ЦЕНАТА НА ПОСЛУШАНИЕТО <i>Евреи 5:1-6:3</i>	141
7 КЪМ СЪВЪРШЕНСТВО <i>Евреи 6:4-20</i>	157
8 ПРЕВЪЗХОЖДАЩО СВЕЩЕНСТВО <i>Евреи 7</i>	175
9 ПРЕВЪЗХОЖДАЩ ЗАВЕТ <i>Евреи 8</i>	189
10 ПРЕВЪЗХОЖДАЩО СВЕТИЛИЩЕ <i>Евреи 9</i>	201
11 ПРЕВЪЗХОЖДАЩА ЖЕРТВА <i>Евреи 10</i>	221
12 УЧЕНИЯТА И СТРАНСТВАНИЕТО В ОСНОВАТА НА ВЯРАТА <i>Евреи 11:1-16</i>	239
13 ИЗПИТАНИЕТО НА ВЯРАТА И ВОЮВАНЕТО ЗА НЕЯ <i>Евреи 11:17 – 12:2</i>	255
14 ДЪЛГИЯТ ПЪТ <i>Евреи 12-13</i>	269

**Отпечатано в
„Полиграфия“ АД – Пловдив
август 1995 г.**

ПРЕДГОВОР

Като непрестанен извор на насърчение възприех факта, че още от самото начало първото издание на тази книга се оказа полезно за един постоянно нарастващ кръг от читатели. До този момент книгата е преведена на около половин дузина езици и следващите ѝ преводи също напредват.

С течение на годините аз естествено продължих да мисля върху Посланието към евреите на фона на разгръщащите се съвременни разногласия. И след като връзката на Евреите с днешния живот е нещо, което много хора не разбират веднага, аз съм щастлив, че това второ разширено издание ми дава възможността да обясня тази връзка пред едно ново поколение читатели.

Основните цели на книгата остават същите, каквито са били винаги. Не се опитах да я превърна във формален коментар със задължителната му взискателност и задълбочено внимание към подробностите. Тя си остава, както показва заглавието ѝ, поредица от общи, въвеждащи проучвания.

Но подобни изследвания имат своите предимства. Те ми позволиха да се съсредоточа върху най-важните теми на посланието и по-специално върху въпросите, които според пастирския опит за много хора се оказват трудни или даже смущаващи, без да ги правя още по-недостъпни чрез подробно разглеждане на всички подвъпроси.

Същевременно този вид изследване ми позволи да изляза извън рамките на посланието и да анализирам по-разгърнато, отколкото допускат точните измерения на един формален коментар, широки сфери от историята, пророчествата,

ритуалите и поезията на Стария Завет, от който посланието е извлякло много от своите проникновения.

Запазих неофициалния, разговорен стил на лекциите, въз основа на които бе подготвено първото издание. Той може би не е изискан, но това, както ми казаха, е една от тайните, довели до широкото одобрение на книгата. Този стил съдейства и за другата основна цел на текста – да накара читателите си да усетят по-пряко и лично, отколкото при един строго научен коментар, обширните практически и лични внушения, които посланието носи за всеки от нас.

Аз съм много признателен на тези, които по различен начин допринесоха както за съдържанието, така и за издаването на книгата: г-н Стюарт Хамилтън, г-р Джон Ленъкс, г-р Родерик Матюз, г-н Майкъл Мидълтън и г-р Артър Уилямсън. Г-жа Барбара Хамилтън заслужава специална благодарност за артистичността и сръчността на нейния машинопис. Хората от редакторския екип на издателство ИнтерВарсити Прес работиха усърдно, за да превърнат езика ми в английски, годен за четене. Читателите ми трябва да знаят това, за да споделят благодарността ми.

Първото издание беше посветено на Джек и Ада Хартбърн. За щастие, те все още са между нас и аз със задоволство отново им посвещавам книгата си.

Дейвид Гудинг

В тази книга са използвани два от преводите на Библията на български език – Ревизираното издание от 1924 г. и Синодалното издание от 1982 г. В отделните случаи цитатите следват този текст, който отговаря по-точно на анализа на Д.Гудинг. Двете издания се разграничават със съкращенията РИ и СИ. Навсякъде в библейските цитати курсивът е на автора, а добавената от него информация е дадена в средни скоби – [].

ЕВРЕИТЕ

Посланието към евреите е проникнато от славата на нашия Господ Исус Христос – слава на Неговата божествена и човешка същност, на свещеничеството и жертвата Му, на победния Му живот във вяра, на възкресението и възнесението Му, както и на неминуемостта на Неговото завръщане. Същевременно то съдържа жестоки и мрачни предупреждения, по-обширни и сериозни от всички, които намираме в другите послания на Новия Завет. Поради това много християни смятат Евреите за едно трудноразбираемо послание, а някои го намират дори ужасяващо.

Как ще постъпим ние? В първото изследване ще разгледаме посланието в общия му смисъл, за да открием за кого е написано, по какви причини и при какви обстоятелства. Когато разберем преди всичко как Евреите е свързано с обстоятелствата и живота на хората, за които е било написано първоначално, ще можем да преценим по-цялостно и точно неговата връзка и със собственото ни положение.

Читателите

Заглавието, което намираме в ръкописите – „Към евреите“ , несъмнено е точно. Посланието съдържа много неща, които се отнасят повече до евреите, отколкото до нас, които не сме евреи. То е изпълнено с позовавания на юдейското свещеничество, скинията, на служението и жертвоприношенията в нея. Тук има чести препратки към историята на Израил и знаменитите личности от Стария Завет. Очевидно Евреите не е написано за езичници, които

неотдавна са приели вярата в Христос; то е било агресивно по-скоро към юдеи, възпитани в юдейската вяра, които освен това са изповядвали вяра в Исус като еврейския Месия.

Къде са живеели те? Според мнозина – в Йерусалим. Според други – в Кесария, Рим или Антиохия. Не можем да кажем със сигурност. Очевидно е обаче, че те все още са се отнасяли с изключителна почит към Йерусалимския храм, неговото свещеничество, жертвоприношения и обреди. Това би било естествено, ако те живееха в Йерусалим, постоянно посещаваха храма и участваха в служенията. Но има достатъчно доказателства от стария свят, че дори юдеите от диаспората¹ живеещи в отдалечени градове, които никога не са посещавали храма или рядко са ходели на поклонение, са изпитвали голяма почит към храма и преданост към авторитета на първосвещеника (вж. с. 179). Ясно е, че читателите на посланието са постъпвали точно така, защото иначе не би имало смисъл да се говори нашироко за скинията, свещеничеството и жертвоприношенията на юдеи, които вече нямат интерес към тези неща или не се чувстват обвързани с тях.

Времето

В самото послание откриваме отделни загатвания за времето на написването му. Например в 13:7 четем напътствието: „Помнете ония, които са ви били наставници, които са ви говорили Божието слово; и като се взирате в сетнината на техния начин на живеене, подражайте вярата им.“ Явно е изтекло доста време от момента на първата проповед на благовестието, до обръщането на хората към християнството, до образуването на групи от християни, до смъртта на по-старите християни, които в началото са носели отговорността в тези групи. От друга страна, в края на VIII глава откриваме нещо повече от загатване, че

¹ Диаспора (от гр. – разсейване) – разпръскване на населението на една страна по чужди земи в резултат на завоюването ѝ от други народи. Такъв е случаят и с юдеите. Б.пр.

посланието е написано преди 70 г. сл. Хр. „А като казва „нов“ Завет – пише авторът, – Той признава първия за остарял. А онова, което овехтява и остарява, е близо до изчезване.“

Той не казва, че старият Завет и всичко свързано с него е изчезнало. Той твърди, че вече съществува нов Завет, основан на по-добри обещания. Старият Завет има скинията, свещеничеството и жертвоприношенията. Новият Завет избира друг начин на поклонение. И самият факт, че има нов Завет, смята авторът, доказва, че първият е стар. После той прибавя: „Онова, което овехтява и остарява, е близо до изчезване.“ То още не е изчезнало, но скоро няма да го има.

Съпоставени, тези факти ни показват приблизително точно кога е написано посланието. Не е било по-късно от 70 г., но е много близо до времето, когато, както си спомняте, римските войски превземат Йерусалим и изпълняват пророчеството на Господ Исус, че от храма няма да остане камък върху камък (Лука 21:6). Това е онзи твърде кратък критичен период, когато старата система се приближава към своя край. Новата система вече съществува, но прави първите си стъпки. Тя постепенно набира сила. Настъпва кризисно време както за юдаизма, така и за християнството.

Духовното състояние на читателите

Ако се върнем към 10:32-34, ще можем да се приближим повече към първите читатели на посланието. Те са изповядали вярата си в Господ Исус и за тази изповед са били жестоко преследвани. Понякога сами са били подлагани публично на оскърбления и хули, друг път са стояли рамо до рамо с тези, които са понасяли такива страдания. Те са съчувствали на затворените в тъмница и са посрещали с радост разграбването на имуществото си. Дори и от дистанцията на днешното време ние можем да се възхищаваме от тяхната смелост и от непоколебимостта на тяхното свидетелство за Господ Исус.

Но посланието разкрива и че нещата при тях в онзи момент не стоят така добре, както е било някога. В 10:25 авторът отбелязва, че някои от тях са престанали да се събират като християни. Може би, ако ги бяхте попитали

защо не са там, някои биха ви отвърнали: „О, ние можем да вярваме в Христос и вкъщи.“ Но, знаете ли, това е един много показателен признак. Защо сега не се събират? Каква връзка има това с тяхната вяра? Във всеки случай е ясно, че авторът на посланието вижда само в този едничък признак много опасна възможност. Посланието му е изпълнено с напътствия към тях да поддържат неотклонно изповядването на своята вяра (виж 4:14) – не просто дръзновението си, не просто на формата на своето благочестие, а изповедта на *своята вяра*. Очевидно писателят се страхува, че някои от тези хора, които са били така ревностни в началото, сега могат напълно да пренебрегнат своята вяра в Исус като Месия.

Неговите страхове, както разбираме, се усилват от спомена за случилото се преди столетия на дедите им в пустинята (виж 3 и 4 гл.). Израилтяните тогава тръгват дръзновено, напускат Египет и преминават Червено море, викайки тържествуващо: „Ще пея Господу, защото славно възтържествува; коня и ездача му хвърли в морето.“ (Изм. 15:1) Но по-късно, когато стигат границите на Ханаан, голямото мнозинство от тях отказва категорично да върви по-нататък и да навлезе в Обетованата земя. Преследван от този спомен, нашият автор предупреждава много сериозно читателите си. Той се бои, както сам признава, да не би някой от тях да започне да се държи като дедите си в пустинята (4:1).

По-нататък, в шестата глава, той благоразумно отправя друго подобно предупреждение. Писателят описва подробно сериозните последствия за хора, които веднъж са били просветени, но са се отдръпнали. Невъзможно е, казва той, да бъдат склонени отново към покаяние. А без покаяние, естествено, няма опрощение, нито спасение.

Още по-нататък, в десетата глава, той напомня на читателите си, че „ако съгрешаваме самоволно след като сме познали истината, не остава вече жертва за грехове“ (10:26). Очевидно в поведението на тези ранни еврейски обръщенци е имало признаци, които са предизвиквали дълбока загриженост у автора на посланието.

Тяхната история

В изследването по-нататък ще се опитаме не само да разберем какво е казано на тях, но и да го приложим към самите нас, където и доколкото е възможно. Следователно ние трябва (и аз искам да наблегна силно на това) търпеливо да се опитаме да разберем какво е в действителност тяхното положение. Помислете отново. Това са хора, възпитани в традиционната юдейска вяра. Столетия наред разбирането на техния народ за Бога се свързва с бляскавия храм в Йерусалим, с песнопенията на левитите и на свещениците, с изпълнените с великолепно обреди и възхитителния блясък на тези древни богослужения. Тук има благовония и музика. Първосвещеникът носи зрелищно красиви одежди, другите свещеници се мият в умивалника, поклонници изповядват греховете си, принасят се свети жертви и властва атмосфера на страхопочитание и преклонение.

Нашите евреи са възпитани в една религия, прославена от имената на всички техни велики предшественици, патриарси, царе и пророци. Мойсей се покланя на Бога в скиния, построена по плановете, които му дава самият Бог. По същия начин Соломон построява великолепия си храм, следвайки плановете, с които Бог дарява баща му Давид (I Лст. 28:19). И настоящият им храм в основата си е разширено и обогатено подобие на тези по-стари светилища. Те, както повечето юдеи, обичат своя храм със страстна пламенност. Двеста години преди това прадедите им в Палестина са били жестоко преследвани, когато гръцкият император Антиох Епифан превръща техния тогава действащ храм в езическо светилище, в което поставя изображението на езическо божество. Това потъпкване на поклонението пред Единия истинен Бог и Божия Закон, на който се опира богослужението, предизвиква страхотна покруса в цялата диаспора. Но юдеите в Палестина отказват да участват в богохулствата на Антиох и мнозина от тях заплащат с живота си за своята вяра в начина на поклонение, посочен от Бога в Стария Завет. Подобни преживявания естествено дълбоко вкореняват в сърцето на народа почит към храма.

Но тогава идва Исус и възвестява, че е Месия на Израил, Божи Син. Народът, както знаем, официално отхвърля това твърдение и Го разпъва на кръст. Но в деня на Петдесетница идва Святият Дух, излян от възвисения Исус (Деян. 2:33-35) – могъщо свидетелство, че Бог е отменил народното решение и Го е направил и Господ и Христос. Заедно с редицата забележителни чудеса, извършени в името на Исус, това поражда увереност в сърцата на няколко хиляди юдеи. Те са убили Месия от незнание (Деян. 3:17) и сега са радостни, че им е позволено да се покаят. В същия този град, където техният Месия е разпънат, те са кръстени в името на Исус, простени са и получават Святия Дух.

Един разделен народ

Някои от по-старите мъже и жени измежду тези, за които е написано това послание, може би са били по Йерусалимските улици, като жители или гости на града, когато са се извършвали тези велики дела. Но в по-голямата си част това поколение вече си е отишло. Мнозинството са по-млади и за тях благовестието е „прогласено... от тия, които бяха го чули“ от Господ Исус (2:3). Официалните водачи на народа, разбира се, наред с мнозинството в него, независимо към коя от многобройните юдейски секти се числят, все още споделят схващането, че Исус не е Месия. От друга страна, още от самото начало има значителна и постоянно нарастваща група юдеи, включваща и много свещеници (Деян. 6:7), които твърдят, че Исус е Месия, че Той е Божият Син, че не е трябвало да бъде разпънат. Обикновено юдеите нехристияни се събират в различните си синагоги, защото еврейският народ има различни синагоги с различни обичаи и различни възгледи (виж Деян. 6:9). Юдеите християни обикновено се събират по домовете си (виж Деян. 2:46) или в собствените си синагоги (виж Яков 2:2). Но както християните, така и нехристияните отиват от време на време в храма и там хвалят Бога. От Деяния на апостолите, ако си спомняте, разбираме, че хора като Петър и Йоан посещават храма в ранните години на християнството. Много по-късно Павел, завръщайки се от едно от мисионер-

ските си пътувания, също посещава храма. Храмът е естествен център както за палестинските, така и за пръснатите по света юдеи.

Естествено, юдеите християни продължават да свидетелстват за Господ Исус. Старият Завет, посочват те, пророкува, че Месия ще пострада, а после ще възкръсне от мъртвите. Следователно смъртта на Исус не само не доказва, че Той не е Месия, а потвърждава тъкмо обратното. Те прогласяват, че Бог Го е определил да бъде и Съдия. Вече е определен денят, когато Бог ще съди света справедливо чрез същия Исус (Деян. 2:36, 10:42, 17:31). Наистина, те разбират, че Той трябва да остане на небето, докато дойде времето Бог да възстанови всичко, както е обещал много отдавна чрез свята Си пророци (Деян. 3:21). Те обаче не мислят, че това време ще се забави. Израил трябва само да се покае и Бог ще изпрати Месия, Когото Той е определил за тях (Деян. 3:20). Тогава Месия ще възстанови Израилското царство, ще го избави от римляните и от всички други езически потисници и ще постави Израил глава на народите.

Наистина, последния път, когато апостолите срещат възкръсналия Господ преди възнесението Му, те Го питат дали Той ще възстанови Израилското царство тук и сега (Деян. 1:6). Не тук и не сега – отвръща Той. Най-напред те трябва да свидетелстват за Него сред всички народи. Но по времето, когато е написано Посланието към евреите, апостоли като Петър (не без известна неохота в началото), Павел и множество християни емигранти и изгнаници вече са се подчинили на Господа и са започнали да разпространяват благовестието надлъж и нашир между езичниците. Не без основание евреите християни очакват Господ да се завърне скоро. Перифразирайки думите на един старозаветен пророк, те се насърчават един друг в надеждата че „още твърде малко време и ще дойде Тоя, Който има да дойде, и не ще се забави“ (Евр. 10:37). Той ще дойде, очакват те, и ще установи царството Си в Йерусалим, Палестина и по целия свят. И разбира се, това в крайна сметка ще докаже на техните юдейски сънародници, че Исус е Месия.

Но годините минават, а Той не идва. По-старите християни започват да умират. Той все така не идва. С разрастването и разпространението на новата вяра отношението на официалния юдаизъм, което е твърде далеч от тенденцията да се смекчи, да прояви признаци на обръщение или поне на компромис, в действителност става все по-враждебно. По целия римски свят, където се създават нови християнски групи, водачите на местните юдейски общини използват всяка възможност да насочат политическата власт срещу новата „секта“. Размириците зачестяват (виж Деян. 14:4-6,19; 17:5-8,13; 18:12-17).

И нещо друго смуцава някои от евреите християни. В резултат на проповедта на апостоли като Петър и Павел езичниците в цялата Римска империя започват да вярват в Исус като Месия. Но апостолите не се опитват да ги накарат да спазват юдейските обреди и обичаи. В действителност апостолите не насърчават някои от тези традиции и изцяло забраняват други. От повярвалите езичници не се изисква да се обрязват, да спазват обичаите на книжниците или равинските правила, да пращат данък на Йерусалимския храм. Какво означава всичко това? Накъде вървят нещата?

Или – или?

Докато нещата вървят добре и много от техните сънародници юдеи приемат вярата, евреите християни са силни и гръзновени. Но сега, когато надеждите им за обръщение на Израил и за завръщане на Христос изглеждат забавени и отсрочени, а преследването се разраства и съпротивата се засилва, е разбираемо, че някои от тях започват да се съмняват. Ами ако надеждите им не са основателни? Ако са направили ужасна грешка и Исус въпреки всичко не е истинският Месия?

Като връх на всичко им се налага скоро да посрещнат една неминуема криза. Народът като цяло става все по-категоричен в неверието си и апостолите започват да отделят юдеите християни от юдейските синагоги (виж

Деян. 19:9), да отърсват праха от нозете си по отношение на своите сънародници, обяснявайки защо го правят: „Трябваше да прогласим словото Божие най-напред на вас. След като вие го отхвърляте и не се считате достойни за вечен живот, сега се обръщаме към езичниците.“ Станало е очевидно, че християнството вече не може да бъде част от юдаизма. Скоро те трябва изцяло да се разделят – юдаизмът да поеме по един път, а християнството – по друг.

Ние едва ли можем да разберем какво означава за хора, възпитани в юдаизма, за които той е по-скъп от живота им, да бъдат принудени да решат – или да му останат верни, или да го напуснат.

Те с радост биха следвали Исус за Месия, ако можеха да си запазят и храма и първосвещеник. Но означава ли това, че въпросът е „или-или“?

Или Исус, или храмът?

Или Неговата жертва, или израилските жертвоприношения на животни; но не и двете!

Юдейската политика и юдейската родина със столица Йерусалим на земята или – излизане вън от градската порта и изцяло напускане на стана (виж 13:11-14), за да се отиде при Исус, Който е отхвърлен и вероятно ще остане неприет от народа?

За въпрос „или-или“ ли става дума?

Да.

На тези хора им предстои скоро да се изправят пред най-голямата криза в цялата си духовна опитност. Те заслужава нашето най-дълбоко съчувствие. Пред лицето на подобни проблеми някои от тях се разколебават, някои престават да се събират с повярвалите и аз мисля, че сега можем да разберем какво е ставало в душите им. Можем да разберем също какво трябва да е ставало в душата и сърцето на човека, който е написал това послание. Той се тревожи за тях и вижда дълбоката криза, пред която са изправени, по-ясно от самите тях. Най-важният въпрос е: по кой път ще тръгнат.

Връщане назад?

Какво би означавало ако се върнат назад? Божият Дух го предвещава много точно в 10:29. Нека прочетем словата Му и нека се уверим като начало, че разбираме точно какво казва.

Ето буквалният превод на стиха: „Колко по-тежко наказание, мислите, ще заслужи оня, който е потъпкал Божия Син и е счел за просто нещо проляната при завета кръв, с която е осветен, и е оскърбил Духа на благодатта?“

И така, ако някои от евреите, изповядвали, че са приели Исус като Месия, съзнателно се върнат назад в лоното на юдаизма и останат в него, това би означавало три неща.

Първо, те ще „потъпчат“ Божия Син. Обърнете внимание на глагола „потъпквам“. Той изразява едно преднамерено, а може би и злостно действие. Нашият Господ сам говори за онези, които падат на избрания от Него крайгълен камък (т.е. самия Него). Апостол Павел също казва, че много юдеи са се „спънали в камъка, в който хората се спъват“ (виж Лука 20:18 и Римл. 9:32). Но „да потъпчеш нещо и да тъпчеш върху него“ е далеч по-съзнателно действие, отколкото просто „да паднеш върху“ или „да се спънеш в“ нещо. Хората, които се имат предвид в нашия стих, не просто са се спънали в същината на Исусовите твърдения – умишлено и решително те са Го потъпкали. И обърнете внимание точно Кого се казва, че са потъпкали: не Исус, въпреки че, разбира се, става дума за Него. Но не това е името, което Святият Дух използва тук – нито Спасител, нито Месия, а Божият Син. Те са потъпкали Божия Син, казва Писанието, т.е. умишлено и решително са отrekli божествеността на Господ Исус.

Разбира се, така е било. От самото начало това е основният спорен въпрос между юдаизма и християнството: дали Исус е или не е Син Божи. Народът казва „не“. Но евреите, за които е написано това послание, изповядват, че вярват в Неговата божественост. Сега обаче има опасност да се върнат обратно към юдаизма. Какво означава това? Те могат да се завърнат там само ако са готови да кажат отново съзнателно, че Исус не е Божи Син. Юдаизмът би го изискал от тях. Най-напред, разбира се, в своето невежество преди обръщението те се присъединяват към народа в

отрицанието на Неговата божественост. След това обаче са просветлени от Святия Дух. Повече не могат да се извиняват с невежество. Завръщането им към юдаизма сега би означавало да отхвърлят божествеността на Христос съзнателно, упорито и с отворени очи, въпреки просветлението от Святия Дух.

Логично идва и следващата крачка. Те трябва да възприемат категоричното мнение, че кръвта на Исус е несвята или, както е казано на гръцки, просто нещо². Разбира се, биха го сторили. Би било автоматично и неизбежно. Ако Исус е Син Божи, кръвта Му е безценна. Ако Той не е Син на Бога, кръвта Му няма по-голяма стойност от кръвта на който и да е друг, това е обикновена кръв. Още повече, забележете, че тук тя е характеризирана като кръвта на (новия) Завет. Стойността на Завета зависи изцяло от кръвта, която го подписва и подпечатва. Ако кръвта е скъпоценна, Заветът е в сила. Но ако кръвта е обикновена, Заветът не струва и колкото хартията, върху която е написан. Тогава да се върнеш към юдаизма означава, първо, да отречеш божествеността на Исус; второ и логично, да твърдиш, че Неговата кръв е нещо обикновено и следователно новият Завет няма стойност.

И трето, според Писанието това значи да оскърбиш Духа на благодатта. Обърнете внимание как е описан Той. Това, разбира се, е Святия Дух, но тук Той не е назван Дух на истината или Дух на освещението, а Дух на благодатта. Виждате, че юдейският народ е разпънал Исус в своето невежество. Колко милостиво е от страна на Бога да не унищожи незабавно юдеите, а да им даде възможност за покаяние след възкресението и възнесението. Това действително е благодат. Но към тази благодат Бог прибавя една преизобилна благодат. Божият Дух, Който слиза от небето в деня на Петдесетница, казва на множеството в Йерусалим: „Виждете, вие убихте Божия Син, но сторихте това от незнание“ (виж Деян. 3:17). „Бог е готов не само да ви прости,

² Виж СИ – Евр. 10:29. Б.пр.

но докато по-рано вие се опитвахте да се спасите сами, като се мъчехте да спазвате Божия Закон, сега Бог е готов да ви спаси даром и безвъзмездно, чрез благодат, без вашите дела.“ Какво величествено послание на милост и благодат! Не просто възможност за покаяние, а спасение само по благодат и изцяло като Негов дар.

Сега за всеки връщането към юдаизма означава да се обърнеш към Бога и да кажеш: „Боже, не желая благодат. Милост и прошка за това, че разпгнахме Исус? Но ние не желаем прошка за това. Ако е необходимо, ще го направим пак – ние не вярваме, че Той е Твой Син.“ Да се върнеш към юдаизма значи да се обърнеш към Бога и да кажеш: „Спасение като дар? Глупости! Готови сме да изработим достъпа си до небето, като спазваме Закона, изпълняваме обредите и участваме в жертвоприношенията.“ А да се каже това, значи да се нанесе ужасно оскърбление на Духа на благодатта.

Истински повярвали?

Както вече отбелязахме, у някои от хората, за които е написано посланието, се затвърждава навикът да не присъстват на християнските събрания. Ако това означава, че те са се върнали към юдаизма и ако възвръщането към юдаизма означава отричане на божествеността на Исус, считане на кръвта Му за просто нещо и оскърбяване на Духа на благодатта, как да гледаме на тях? Искрено и действително повярвали в Господ Исус Христос ли са те?

На пръв поглед отговорът изглежда очевиден: не можете преднамерено и съзнателно да отричате божествеността на Господ Исус, да отричате изкупителната сила на Неговата кръв и въпреки това да бъдете истински християнин, действително повярвал в Господ Исус.

Но не бива да прибързваме с отсъждането си. Сам великият апостол Петър в един момент, обхванат от ужас, се отрича от Господ Исус и използва всички уверения и клетви, които познава, за да убеди присъстващите, че не е християнин. Разбира се, той е християнин. Външно се отрича от Господа, но в сърцето си остава вярващ, както знаем от

свидетелството на нашия Господ и от това, което се случва впоследствие (виж Лука 22:31-32). Неговата вяра не угасва и той се завръща при Господа. Не е ли възможно и някои от тези евреи, под натиска на преследването, да се държат за известно време също така непоследователно като Петър – външно да са се върнали към юдаизма, но в сърцата си въпреки това да са вярващи?

От друга страна, ако Петър беше продължил през следващите десет или двадесет години да отрича Господа, избягвайки общението с християни, и се беше завърнал изцяло към официалния юдаизъм, щяхме ли все така да смятаме, че той е вярващ? Най-после, ако някой упорито твърди, че не е вярващ, и го показва, като отрича съзнателно всички основи на християнската вяра, и не проявява признаци на угризение или завръщане при Спасителя, каква е ползата да се твърди, че той е вярващ?

Но ако някои от тези евреи постъпват точно така или има опасност да го сторят, възниква един друг въпрос. Били ли са те въобще някога верни и истински *повярвали*?

Много хора считат, че трябва да са били, но съвсем не е задължително да е било така. Нека разгледаме подобен случай.

В първото си послание апостол Йоан (2:18-19) говори за хора, които за известно време не само са изповядвали, че са вярващи, и са били членове на християнска църква, но дори, както изглежда, са изпълнявали ролята на учители в нея. В крайна сметка обаче са изоставили основните апостолски доктрини, отрекли са, че Исус е Христос, и са напуснали църквата. Коментарът на Йоан е, че независимо от предишния им облик, те никога не са вярвали истински. „Ако бяха от нас – казва той, – щяха да си останат с нас.“ Отдръпването им от църквата и апостолското общение показва според Йоан, че никой от тях никога „не е бил от нас“, т.е. не е бил истински вярващ.

Някои възразяват, разбира се, че тези евреи трябва за известно време да са били вярващи, защото писателят казва изрично (10:29), че те са били осветени с кръвта на завета, въпреки че сега има опасност да отрекат Христос. И вие не

можете да бъдете осветен, заключават те, без да сте истински вярващ.

Но и това допускане не е непременно вярно. Самото Писание сочи, че в известен смисъл вие можете да бъдете осветен, без да сте повярвал. В I Кор.7:14 се казва, че „невярващият мъж се освещава чрез вярващата жена“. Забележете как в това твърдение е невъзможно да се замени думата „освещава“ с „оправдава“, защото никоой не може да бъде оправдан без вяра. Но несъмнено има случаи, когато хората могат да бъдат осветени, без да са истински повярвали.

Нека отново разгледаме 10:29. Тук се говори за евреите, които са били осветени от кръвта на Завета. Ще разберем по-добре тази фраза, ако си припомним, че техните предци в пустинята по подобен начин са осветени с кръвта на стария Завет. Казва се, че Мойсей взема кръвта на телци и козли и поръсва както самата книга (т.е. Книгата, съдържаща условията на Завета), така и народа, с думите: „Ето кръвта на Завета, който Господ направи с вас.“ (Виж Изх. 24:5-8 и Евр. 9:18-20.) Така те са осветени с кръвта на Завета. И въпреки това повечето от тях по-късно отказват да влязат в Обетованата земя. Какво показва това? Според писателя, който припомня случката в най-малки подробности, това показва, че те не вярват в благовестието. И никога не са вярвали (виж 4:2 и Числ. 14:11,22).

По подобен начин тези евреи изповядват, че вярват в Господ Исус, че приемат новия Завет, те застават редом с християните и се разграничават от убийците на Месия (виж Деян. 2:40). Те са осветени от кръвта на новия Завет. Но както при предците им, така и при тях остава открит въпросът дали са повярвали истински в благовестието. В това отношение, тяхното поведение започва да поражда съмнение.

Трябва да отбележим колко внимателно авторът подбира думите си, когато припомня тяхната начална християнска опитност. В 6:4 той говори за „тези, които веднъж са били просветени“ – не „спасени“, забележете, а „просветени“. В 10:32 отново казва: „Припомняйте си още за първите дни,

когато, откакто се просветихте...“ – не „откакто се спасихте“ или „откакто повярвахте“, а „откакто се просветихте“. И още веднъж в 10:26: „Защото, ако съгрешаваме самоволно, след като сме познали истината“ – не „след като сме повярвали в истината“ или „след като сме приели любовта към истината“, а просто „след като сме познали истината“. Напълно възможно е да познаеш истината, без да повярваш в нея.

Дотук добре. Но много хора все пак чувстват, че други изрази, които писателят използва другаде, сочат гостатъчно ясно, че неговите читатели са или са били някога истински повярвали. Той може да не използва точно думата „спасени“, но си служи с други сходни понятия, които изразяват същото нещо.

Ние ще разгледаме подробно тези понятия по-нататък. Засега ще отбележим, че самият автор ни казва недвусмислено как той определя духовната история и духовното състояние на хората, до които пише. По-добре да го оставим да говори сам. След като описва тежката съдба на онези, които, веднъж просветени, се завръщат към юдаизма, той отбелязва: „Ако и да говорим така, надяваме се от вас, възлюбени, на нещо по-добро, нещо което съпътства спасението.“ (6:9) Това изяснява неговата позиция. Той говори така, *като че ли* те не са спасени, въпреки че в действителност дълбоко в сърцето си е сигурен, че наистина са. Той смята, че може да види в живота им доказателство, че са спасени – нещо, както сам се изразява, които съпътстват спасението. Но той говори така, сякаш няма доказателство, че те наистина са спасени. Той не иска да рискува. Цяло поколение техни прагеди изповядват, че вярват в Мойсей и в Бога, но накрая става ясно, че те никога не са вярвали в благовестието. Така авторът се връща към тяхната опитност, за да предупреди своите читатели за опасността не от безбожие или отдаване на светски забавления, а от нещо по-сериозно – неверието. Ако никога не сте повярвали в благовестието, вие сте невярващ, каквито и духовни опитности да сте имали.

И така, четейки това послание, откриваме, че най-важното, на което се набляга отново и отново, е изключителната значимост на вярата. „А който е праведен пред Мене, ще живее чрез вяра“ – се твърди в 10:38 и в 11 гл. с всичките ѝ четиридесет стиха продължава да се изтъква крайно необходимото изискване за вяра.

Следователно въпросът, пред който ни изправя това послание, е: истински вярващи ли сме? Наистина ли вярваме, че Исус е Божият Син? Постъпваме ли във всекидневните си дела и особено в контекста на религията по начин, който да е недвусмислено съгласуван с изповядваната от нас вяра? „Всеки, който вярва, че Исус е Христос, е роден от Бога“ (I Йоан 5:1) – казва Писанието. И всички, които вярват така, ще намерят голямо насърчение в Посланието към евреите. То ще им припомни, че Божието слово и Божията клетва им дават надежда като котва за душата, непоколебима и твърда. Всеки повярвал е в безопасност (6:17-20). Това насърчава всеки вярващ да бъде смел и да „пристъпваме с дръзновение към престола на благодатта“, за да намерим „милост“ за миналите си грешки и провали и „благодат“ за бъдещето (4:16). Дори ако, подобно на Петър, вярващите са били непостоянни, паднали и временно са се отрекли от Господа, Който ги е изкупил, те имат Първосвещеник, Който се моли за тях, както се е молил за Петър, да не угасне вярата им (Лука 22:32). И понеже живее вечно, Той „може съвършено да спасява тия, които дохождат при Бога чрез Него“ (7:25). Той не ще загуби нито един истински повярвал. Наистина всеки, който се опира единствено и всецяло на жертвата Христова, е уверен, че „с един принос“ за грях „Той е усъвършенствал завинаги ония, които се освещават“ (10:14).

И така, никой от нас няма защо да бъде неуверен, несигурен или обезсилен от съмнения относно съвършенството на нашето спасение чрез Христос. Именно това послание изобилства с уверения, че всеки повярвал, макар и слаб, със сигурност ще бъде спасен. Но разтърсващият и настойчив въпрос на посланието е: „Действително ли вярваш?“ Не: „Изповядвал ли си, че си християнин?“, а „Истински вярващ ли си?“

Затова ние ще бъдем принудени да се запитаме: нашето поведение съгласувано ли е с благовестието, което изповядваме? Нашата вяра в спасението само на Христос ли се опира или отчасти на Него и отчасти на гаден обред или тайнство? Той ли е единственият наш Посредник пред Бога или ние оскверняваме вярата си в Него, разчитайки и на други посредници? Предани ли сме на Христос в мислите си? Или, изповядвайки вярата си в Него за спасение, си позволяваме да поддържаме теории, които косвено отричат божествения Му авторитет в други области? Допускаме ли нашата среда и култура да ни принудят към действия, несъзвучни с благовестието, в което изповядваме, че вярваме? Наистина ли вярваме, че Исус е Месия и Цар и ще гоиде отново, за да господства? И поели ли сме своя кръст, понасяйки поруганието Му, или се помиряваме със света, който Го разпъна? Стремещт ни към святост показва ли, че сме истински повярвали в действителната Божия благодат? Или се опитваме да съчетаем вярата в Христос с един свободен начин на живот, който превръща Божията благодат в разрешително за неморалност?

Ако сме истински повярвали, Христос ще ни спаси изцяло. Но тогава, ако ние наистина вярваме, другите ще могат да видят в нашия живот свидетелство, че сме вярващи, „неща, които съпътстват спасението“.

Въпроси

1. Какво можем да научим от Посланието към евреите за религиозната среда, личната духовна опитност и общественото положение на хората, към които то е отправено първоначално?
2. Според 10:29 какво би означавало, ако юдеин, изповядал вяра в Исус, се върне към юдаизма? Това ще наподобява ли случая, при който атеист, изповядал, че вярва в Христос, се връща към атеизма?
3. До каква степен е важно нашето поведение да съответства и да се вижда, че съответства на благовестието,

26 НЕПОКААТИМОТОЦАРСТВО

в което изповядваме, че вярваме? Разгледайте 6:9-12; 11:14-16 и 13:12-14.

4. Какво според вас означава изразът: „нещо, което съпътства спасението“ (6:9)? Избройте някои от тези неща.
5. Кои пасажии от посланието ще изберете, за да обрисувате съвършенството на нашето християнско спасение, непоколебимостта и твърдостта на християнската ни надежда?

БОЖЕСТВЕННОСТТА НА ХРИСТОС – ЗАЯВЕНА

Евреи 1:1-4

Авторът на Посланието към евреите безспорно е един изключителен духовен тактик. Той не прахосва думи за второстепенни неща. В първата глава той поставя направо основния спорен въпрос между юдаизма и християнството: Син Божи ли е Исус или не?

За читателите му това не е просто теоретичен въпрос. Самите те не са учени богослови. Те (във всички случаи по-голямата част от тях) са обикновени хора. Така че не се изисква голямо въображение, за да разберем трудното положение, в което често се оказват, изправяйки се пред предишните си религиозни водачи. Равините биха искали да знаят защо те са изоставили вярата на бащите си, отхвърляйки религията, която сам Бог им е предопределил в Стария Завет, и са възприели абсурдната и богохулна християнска идея, че дърводелецът от Назарет е въплъщеният Бог и е единосъщен с Бога.

„Вижте – казват равините – не заявява ли боговъдъхновеното Слово, святата Тора, достатъчно ясно: „Слушай, Израилю: Йехова, нашият Бог, е един Господ“ (Втор. 6:4)? Не се ли състои в това славата на Израил през вековете – да свидетелства за факта, че има един истински Бог, и да се противопоставя на езическия абсурд да се обожествяват обикновени хора и да се почитат хиляда и едно лъжливи божества? И именно вие – вие, които като юдеи знаете, че Бог е единствен, и това е изтъквано десет хиляди пъти в дома ви, в синагогата, в храма, от детството ви насам, – именно вие можяхте да възприемете тази

фанатична секта, която се покланя на човека Исус като че ли е Бог!

И кои сте вие да казвате, че нашият първосвещеник и Синедрионът не са били прави да разпънат Исус? Какво знаете за Библията? Само защото сте чували разкази за чудесата, които се смята, че Исус е извършил, и сте били развълнувани от Неговата популярна религиозна пропаганда, си въобразявате, че Той трябва да е бил повече от човек. Но нашият първосвещеник и равнините са знаели какво правят. Те са прозрели измамата Му и са имали смелостта да направят онова, което Библията заповядва да се прави с подобни измамници – да се умъртвят.

Така че, бъдете разумни. Престанете да си въобразявате, че знаете повече от вашите равнини. Проявете почит и благодарност към родителите си за това, че са ви отгледали. Върнете се към вярата на бащите си, не погубвайте живота си, не разбивайте сърцето на родителите си и не опозорявайте семейството си, като отхвърляте всичко, в което сте били възпитани да вярвате, за да се втурнете към тази фанатична секта.“

Изправени многократно пред подобни барери, не е чудно, че евреите християни започват да проявяват съмнения. Възможно ли е те да са прави, а техните учени равнини и всички останали от народа им да грешат? Все пак, Старият Завет е твърде ясен: има само един Бог. И не може да се отрече, че много от християнските апостоли не са били повече от рибари, бирници или хора с подобно положение. Как може те да знаят повече от равнините?

Исус – Син Божу?

Обезпокоен от духовните и емоционални проблеми, на своите приятели, авторът се захваща да им пише. Те странят от събранията в църквата, но той споменава за това едва в края на посланието. Писателят не иска да започне с упреци – той има твърде широко сърце и твърде разбиращ дух, за да го направи. Хората са в дълбоко затруднение и голяма опасност. Тяхната вяра е разколебана. Въпросът, който ги преследва, не е от повърхностните пречки, които

често ни притесняват. Той засяга най-основното. Син Божи ли е Исус или не? Всичко друго зависи от това. Както апостол Йоан отбелязва пред повярвалите неевреи: „И тази е победата, която победи света – нашата вяра. Кой побеждава света, ако не онзи, който вярва, че Исус е Син Божи?“ (I Йоан 5:4-5)

Трябва да подчертаем това. Тайната на победата наг света е една жива и силна вяра, че Исус действително е Божи Син. Добре е да вярваме, че греховете ни са простени, добре е да вярваме, че имаме вечен живот. Но ако Исус не е Божи Син, нашето християнско благовестие е заблуждение, нашите грехове не са простени наистина, ние нямаме вечен живот, а ако въобще има Бог, ние носим вина за идолопоклонство и богохулство, тъй като отдаваме божествени почести на един обикновен мъж – Исус. Ако Исус не е Божи Син, ние ще бъдем глупци, ако пожертваме каквото и да е за Него. Жертвата за когото и да е било ни струва много, но да се жертваш за самозванец означава загуба в този живот и трагична, невъзвратима загуба в бъдещия. От друга страна, ако Исус е Божи Син, да не се жертваш за Него би било връх на безумието. Трябва да решим. Ясно е, че спасителната комва, която ще ни предпази от гибелно колебание и бездействие при сблъсъка със съпротивата на света, е непоклатимата вяра в божествеността на Господ Исус.

Затова с огромно разбиране авторът се захваща веднага с този основополагащ въпрос. Подходът му е двустранен. Най-напред (1:1-4) той спокойно и твърдо потвърждава божествеността на Господ Исус и после (1:5-14) я доказва.

Този подход е мъдър. Толкова е лесно в хода на безкрайните доводи за основните факти да загубиш от погледа си цялото. Затова пишещият ги излага повторно. А от всички значими факти най-важен и основополагащ е този: Исус, Който е разпънат и погребан, възкръсва от мъртвите и се възнеся на небето. Това Го утвърждава като Божи Син: „И откри се за Син Божий чрез силата на чудесата, по духа на освещението, чрез възкресението от мъртвите.“ (Римл. 1:4) Божествеността на Христос не е идея, до която се стига чрез сложни и заплетени богословски разсъждения. Тя е факт, изразен в

историческото събитие на възкресението и възнесението. Вижте как писателят предава това велико събитие в градацията на своето начално изявление:

- Бог говори чрез Сина,
 1 Козото постави за наследник на всичко
 2 чрез Козото сътвори и вековете
 3 Който, бидейки Сияние на Божията слава
 4 и отпечатък на Неговото Същество
 5 и държейки всичко с мощното Си Слово
 6 След като чрез Себе Си очисти греховете ни.

Шестте подчинени изречения на гръци, които макар и сами по себе си изключителни твърдения, водят до триумфалната кулминация:

„Той седна отгясно на престола на Величието във висините.“

Именно това е здравата основа на християнската вяра. Нека вихърът на религиозните спорове се засилва или затихва: християните са опират на неизменния факт на Христовото възкресение и възнесение, видени от многобройни свидетели с безспорна честност и почтеност и утвърдени чрез идването на Святия Дух в Негово име.

Но ако върховната кулминация утвърждава изразеното в шестте подчинени изречения, самите тези изречения също имат важна роля. Те представят Спасителя – описват подробно Кой е Този, Който възкръсва победно от мъртвите и се възнася, за да застане отгясно на Отца. Те обясняват значението на Неговата смърт, възкресение и възнесение – с други думи, изявяват Личността и делото на Христос. Това наистина е мъдър подход и би било добре всички християнски учители и проповедници да му подражават.

Винаги трябва да помним, че Бог служи като доказателство за самия Себе Си. Това означава, че след като Той е творецът, Той е и крайният източник на всичко. Във всемира няма създаване, което да е напълно независимо от Бога и да е

способно на тази база да ни даде независимо потвърждение на заявленията на Бога, че е Бог. Нито пък съществува някой, който може да ни даде доказателство, което в крайна сметка не произлиза от самия Бог. Бог е доказателство сам за Себе Си и истинната вяра от наша страна е отговорът ни на Божието саморазкриване.

Така е и с Божия Син. Той също свидетелства за самия Себе Си. Ако искате да събудите вяра в Него, изявете самия Него. Проповядвайте Неговата Личност, повтаряйте Неговите слова и поучения, разказвайте за Неговите дела и чудеса, говорете за девственото Му зачатие, за кръста, смъртта Му и Неговото възкресение, предайте тълкуването, което Той сам дава на тези велики събития. Това поражда и развива вярата на хората. Разбира се, всеки от нас може да направи онова, което стори Йоан Кръстител, и лично да свидетелства за Христос и за това, което Той е направил за него. Това свидетелство несъмнено е действено и полезно и Господ ще го използва, за да доведе други хора при Себе Си и да ги спаси. Но в последна сметка, както сам подчертава нашият Господ (Йоан 5:33-34), Той „приема свидетелство не от човек“, т.е. като че ли това е независим източник, потвърждаващ изявленията Му. Няма и не може да има такова независимо свидетелство. Самите Лица на Бога трябва да бъдат и са източник на всяко свидетелство, което събужда вярата ни в Отца, Сина и Святия Дух. Самаряните се изразяват с мъдрост – може би с повече мъдрост, отколкото в действителност имат, когато се обръщат към съгражданката си: „Ние вярваме не вече поради твоето казване; защото сами чухме и знаем, че Този наистина е Спасителят на света, Христос“ (Йоан 4:42).

Но авторовият замисъл има и втора част, и тя е абсолютно необходима. Виждате, че юдеите не приемат като християните, че Той е вдъхновен от Святия Дух и оттам – че твърденията му имат стойност. Според тях ранните християни просто са измислили идеята за божествеността на Исус и тази идея открито противоречи на основния възглед в Стария Завет – Бог е единствен. Следователно писателят трябва да покаже, че еврейте се

лъжат. В техния Стар Завет, пише той (1:5-14), се възвестява, че когато дойде, Месия ще докаже Своята божественост. Ако вярват в собственото си Писание, юдеите би трябвало да вярват и в божествеността на Месия. След като веднъж е установена с цитати от Стария Завет, по-нататък на автора остава да покаже, че Исус е този Месия, чието идване е предсказано в Стария Завет.

Сега ще се спрем на излагането на фактите. В следващата глава ще разгледаме твърденията и обещанията в Стария Завет.

Само един Бог

„Бог, след като в старо време много пъти и по много начини говори на отците чрез пророците, в последните тия дни говори ни чрез Сина.“ (1:1-2а)

И така, започваме с Бога: с Бога на Авраам, Исаак и Яков, Бога, Който говори на патриарсите, на Мойсей, на Исус Навин, на свещениците, пророците и царете в Стария Завет. Тук юдаизмът и християнството са на една позиция и този факт трябва да се подчертае. Християните вярват не просто в някакъв Бог, а в Бога на юдеите. Нещо повече, те вярват, че Старият Завет е вдъхновеното от Него, носещо Неговия авторитет Слово.

Но ако авторът започва с твърдението, че в миналото Бог говори на отците, няма ли той като християнин да претендира, че, що се отнася до християните, Христос е този, който ни говори?

Не! Макар че би било вярно, ако го твърдеше. Но не на това той се стреми да наблегне. Писателят всъщност подчертава, че същият Бог, Който говори в миналото на отците чрез пророците, сега говори на нас чрез Исус. Като юдеин християнин, от името на всички юдеи християни той заявява, че макар да следват Исус, те вярват в съвсем същия Бог, в който са вярвали преди! Те не са се отклонили, почитайки някакъв друг бог или богове. С цялото си сърце те потвърждават вековната изповед на вяра: „Слушай, Израилю: Йехова, нашият Бог, е Един Господ“ (Втор.6:4) и „Да нямаш други богове освен Мене.“ (Изх.20:3)

Тук не бива да се пропуска въздействието на Исус и Неговото поучение върху езичниците. Той убеждава милиони езичници, които първоначално се покланят на всякакви лъжливи богове, да изоставят идолопоклонството и да повярват в Единия истински Бог – Бога на Израил. Никој юдеин не е успявал да постигне това.

Но въпреки че същият Бог, Който говори на нас, говори и на Израил в миналото, в думите му има три големи различия:

Първо – във *времето* на говоренето: „В старо време... в последните тия дни...“

Второ – в *начина* на говоренето: „Бог ни говори много пъти и по много начини... говори ни чрез Сина“.

Трето – в *статута* на онзи, чрез когото Бог говори: „чрез пророците... чрез Сина“.

Кой е Исус?

Вижте първата разлика. Изразът: „в последните тия дни“ всъщност означава „в края на тези дни“. За нас това звучи странно, но то идва непосредствено от Септуагинта, древния гръцки превод на Стария Завет, който се базира на първоначалния еврейски текст. Древните юдеи разделят човешката история на два основни периода: световната история до идването на Месия („тези дни“) и времето, което ще дойде след това – времето на Месия. Преходният период между двете епохи ще бъде „последните тия дни“³. С тази терминология си служи писателят и с нея той изразява едно изключително по значимостта си твърдение. Той се намира в повратната точка на времената. През всичките изминали столетия, казва той, Израил очаква идването на Месия и зората на месианската епоха. Най-после Месия идва. Ние сме „в последните тия дни“ или, както пише апостол Йоан: „Деца, последно време е.“ (I Йоан 2:18)

Разбира се, Бог не чака да дойде Месия, за да заговори на хората, нито изпраща Месия като неподозирана изненада.

³ Виж например Дан.10:14, а за повече подробности – книгата на Ф.Ф.Брус (F.F.Bruce, *The Epistle to the Hebrews*. Marshall, Morgan and Scot, 1965, p. 3)

От времето, когато говори на Ева за възтържествуването на потомството на жената (виж Бит. 3 гл.), до времето, когато говори чрез Малахия за изгряването на Слънцето на правдата чиито лъчи носят изцеление (Мал.4:2) – обещание след обещание, пророчество след пророчество – потвърждават Божието уверение, че един ден ще дойде Месия и Спасителят на света.

И Той идва! „Намерихме Месия“ – казва Андрей на брат си Симон. „Намерихме Този, за Когото писа Мойсей в Закона и говориха пророците“ – казва Филип на Натанаил (Йоан 1:41,45). Изминали са вече дългите векове на очакване, казва авторът на Евреите. Това е краят на тези дни. Месия идва и всичко, което Бог някога е обещал, се е изпълнило, изпълнява се или ще се изпълни в Него.

Независимо от дистанцията във времето, ние усещаме възбуждането в гласа на тези ранни християни. Какво благовестие е това! Те намират ключа към смисъла и целта на живота, на историята, на всемира! Обещанията, пророчествата и виденията в Стария Завет се потвърждават! В стари времена Бог говори под формата на обещания, но сега, в тези последни дни, Той говори от една съвсем различна висота: чрез осъществяване на казаното, чрез една действителност, чрез Личността на Месия, обещан преди, но сега наистина дошъл.

Сега да вземем второто различие – в начина, по който Бог говори: „В старо време говори на отците.“ Християните наблягат на това толкова категорично, колкото и най-правоверният юдеин. Те вярват, осланяйки се на авторитета на самия Господ Исус, че Старият Завет е боговдъхновено свидетелство за Божиите думи. Но когато се вгледате внимателно, ще откриете, че, както сочи авторът, няма нито един случай в миналото, при който Бог да е казал всичко, което е имал да казва, и нито един човек, с когото и чрез когото Той да е споделил всичко за Себе Си, което е възнамерявал да ни открие.

Какви велики откровения дава Той на бащата и основоположника на еврейския народ! Същностният принцип на човешкото общение с Бога – оправданието чрез вяра – е

толкова валиден за нас днес, колкото е бил и когато Бог за първи път го казва на Авраам (Бит.15:6). Но има и страшно много неща, които Бог *не* казва на Авраам, а ги разкрива столетия по-късно чрез Мойсей. Бог не казва всичко и на Мойсей, защото след него идват пророци, които галеч не просто повтарят или разясняват това, което Мойсей вече е казал. В действителност, както накрая подчертава авторът на посланието (виж 7:11-16; 8:7-13; 9:10), Бог разкрива чрез тези по-късни пророци, че някои от правилата, които е установил чрез Мойсей, всъщност не са нещо повече от временни разпоредби. Чрез някои пророци Бог казва много неща, а чрез други говори съвсем кратко. Книгата на Исаяя има шестдесет и шест глави, а на Авдий – само една!

Следователно в миналото откровението на Бога за самия Себе Си е частично и постоянно се допълва. Но в Христос то е пълно и окончателно. Чрез Авраам, например, Бог показва, че е готов да оправдае всеки, който вярва в Него. Но тогава остава тайна как Бог може да е справедлив и праведен, и все пак да обявява грешници като Авраам – и като нас – за праведни пред Бога и приети от Него. Чрез Христос и Неговата смърт като умилостивение за грях тази дълго пазена тайна се разкрива напълно (Римл.3:25-26). Ще дадем още един пример – чрез Мойсеевия Закон Бог показва нормите на поведение, които Той изисква от хората. Но Мойсей не изяснява как падналите, грешни хора – като нас – могат да спазват Закона и да изпълняват неговите изисквания. Прави го Христос (Римл.8:2-4). Чрез Него Бог казва всичко, което има да каже. Христос е Божията последна дума към човека. Извън Него Бог няма какво повече да каже. Нищо повече не е необходимо да се каже.

В миналото Божието откровение е не само частично, но и идва до нас в различни форми. Бог ни показва част от Своето съчувстващо сърце, давайки на Израил свещеници, и разкрива още нещо от Себе Си и намеренията Си, установявайки Израилското царство. Той въздига съдии, които да бъдат народни освободители и спасители (Съд.2:18). Говори на хората посредством жертвоприношения, обреди и ритуали. Но свещениците в най-добрия случай са слаби и грешащи мъже.

Царете често са непокорни на Бога и тиранични спрямо народа. Спасителите и освободителите никога не са изцяло неподвластни на робството на греха, а жертвоприношенията, обредите и ритуалите са само символи. Те не могат да осъществят вътрешното духовно очистване, което символизируют само външно.

Но всяка от тези различни форми на откровение сочи напред към Христос и всички те се обединяват в Него. Това, което те казват само частично и неясно, Той изразява съвършено. Исус е съвършеният Свещеник и идеалният Цар, защото е безупречно послушен Служител, безгрешен Спасител и нужната действена Жертва.

Ако се запитаме как всичко това може да бъде вярно за Исус, отговора можем да намерим в третото различие – различието в статута на Божиите представители в миналото и Онзи, Който в крайна сметка говори от Негово име. В старо време, казва авторът, Бог говори чрез пророците, а в „последните тия дни“ Той говори чрез Своя Син. Трябва веднага да отбележим, че писателят ни насочва да разгледаме две различни категории представители на Бога – от една страна, пророците и, от друга, Божия Син. Той не казва „Бог говори чрез пророци“, а „чрез пророците“. Пророците са една добре позната група в Израил. Те наистина заемат видно място в обществото. „Защото никога не е идвало пророчество от човешка воля, но (светите) човеци са говорили от Бога, движими от Святия Дух.“ (II Петър 1:21) Някои са по-възвишени, други по-малко. Някои имат по-силно въздействие и са по-прочути от другите. Но каквато и да е степенята на тяхното величие, те могат да се обединят в една група – „пророците“.

Исус не може да бъде поставен в тази група. Той е сам по Себе Си отделна категория. „Пророците“ са боговдъхновени мъже, духовни исполини, но и най-издигнатите сред тях са само хора. Исус е повече от човек. Неговите взаимоотношения с Бога са неповторими. Гръцкият идиом позволява на автора да я изрази с краткост, непреводима на български. В миналото Бог говори чрез пророците, но в „последните тия дни“ ни говори „чрез Син“. На български звучи странно

липсата на членуване или на притежателното местоимение „Своя“, след като писателят не иска да каже, че Исус е един от многото Божи снове. Чрез гръцкия идиом авторът на посланието ни казва, че Бог ни говори чрез Някой, Който е преди всичко Син Божи, Който е свързан с Бога като Син с Баща, Който е еднороден с Отца. Той не е просто представител на Бога – по Своята същност Той е Бог. Когато Го виждате и когато Го слушате, вие виждате и слушате Бога.

Като човешки същества ние можем да си служим с думи, за да изразяваме своите мисли. Ако поускаме, можем да изразим това, което сме, и онова, което чувстваме в най-съкровената си същност. Но често думите ни са неподходящи и започваме да се оплакваме: „Не мога да изразя това, което наистина чувствам.“ Думите ни не изразяват точно същността ни тъкмо защото, така да се каже, думите, това не сме ние самите. Ние сме личности, а думите ни са нещо много по-малко. Но когато Бог изразява самия Себе Си, Неговата изразност, Неговото Слово е Личност, Която свършено представя същността Му, защото Тя самата е Бог. „В началото бе Словото – казва Йоан – и Словото беше у Бога, и Словото бе Бог.“ (Йоан 1:1)

По този начин не се отрича старозаветното твърдение, че Бог е един. В Новия Завет се казва също така недвусмислено, както и в Стария, че има „само един Бог“ (I Тим. 2:5). Но когато Бог започва да говори през вековете, постепенно разкривайки все повече от Себе Си, става очевидно, че Божията цялост не е монолитна. Ние, човешките същества, окаянии низши създания, каквито сме, също не сме монолитни. Вслушайте се как говорим за себе си и ще откриете, че ние естествено мислим за себе си като за множественост в рамките на целостта. Например, благочестивият еврей от Стария Завет, изправен пред телесната смърт, казва на Бога: „В Твоята ръка предавам духа си.“ (Пс.31:5) Ние знаем точно какво има предвид той. Но фактът, че човекът прави разлика между тялото и духа си, не означава, че той вярва, че у него живеят две същества или че тялото му не е част от него самия. Християните също не смятат, че има трима богове,

когато казват, че Единият истински Бог е безкрайно сложен, от нас, Неговите творения, и че Божеството се състои от Отец, Син и Свет Дух. Наистина, в Стария Завет неведнъж и не просто се загатва за множествеността в Божията цялост. В първата глава на старозаветния текст Бог казва: „Да направим човека по *Нашия образ*, по *Нашата прилика*“ (Бит. 1:26) и явно Бог не говори на ангелите. Човек не е създаден като съчетание от образа на Бога и образа на ангелите!

Личността на Сина

Това какво означава понятието „Син Божий“? Авторът на посланието ни го казва. Той не се опитва да дава определение – било то богословско или метафизично. Колко мъдро! Дори ако можеше да се формулира на прост човешки език, като се използват ограничените форми на нашата мисъл, получената дефиниция все пак би си останала неразбираема за мнозинството сред повярвалите. (Сравнен с Божеството, атомът е нещо просто и елементарно. А има ли някой, който да го е разбрал напълно и да е описал точно неговата структура?). Вместо това писателят предпочита да характеризира Личността на Божия Син и Неговата роля най-напред в сътворението и после в изкуплението.

а. Синът и сътворението на всемира

Синът е Този, за Когото е създаден всемирът. Той е определен за „наследник на всичко“.

Всемирът не се е самопородил. Той е сътворен. И тук неизбежно възниква въпросът: „Защо е сътворен?“ Инстинктивно отхвърляме идеята, че зад неговото съществуване не се крие никакъв план или конкретна цел. Изследването на предназначението и функцията на всяка отделна част или механизъм в нашите тела или във всемира като цяло е една от най-насърчителните и носещи удовлетворение умствени дейности, с които можем да се заемем. Нашият ум отказва да приеме идеята, че докато всяка част от всемира има предназначение и функция спрямо цялото, самото това цяло няма смисъл или функция.

Нашето съществуване не е независимо и несъмнено ние не сме сътворили сами себе си. Рано или късно всеки от нас започва да се пита: „Защо съм тук? Какъв е смисълът на живота?“ Повечето хора смятат, че сами по себе си ние сме твърде незначителни, за да бъдем цел и смисъл на собствения си живот. Трябва да търсим някаква по-голяма и по-удовлетворяваща цел. Но каква? Семейството? Обществото? Народът ни? Човечеството? Поведението на народите, а и на цялото човечество, дотолкова, доколкото го разкрива историята, очертава човечеството като особено незадоволителна цел, ако трябва да се превърне в смисъл на човешкия живот.

„О, но човечеството – казвате вие – е постигнало и ще продължава да постига занапред голям напредък и аз ще бъда доволен, ако личният ми живот служи на благородните цели на този напредък.“

Добре казано, но ако в развитието на човечеството има напредък – а той наистина е факт в някои направления, – отново възниква същият въпрос: напредък и развитие, но с каква цел? И ако няма отговор на този въпрос, „да се служи на напредъка на човечеството“ в последна сметка би било безсмислено. Каква е ползата да бъдеш зъбчато колело в механизма на автобус, ако той сам не знае накъде върви и в действителност не отива никъде, а и няма смисъл да ходи където и да било?

Къде тогава ще открием смисъл и цел на нашето съществуване, които да ни удовлетворяват? Отговорът е: в Божия Син. За него и за Негова радост е създаден всемирът, за Него сме сътворени и ние. Той е определен да бъде Наследник на всичко – на материалния всемир, на всички негови създания, на неговата история и развитие. Всемогъщ и вечен Божи Син, единствен Той е велик и достоен да бъде крайната цел в живота на отделния човек, на човешкия род и на всемира.

Нещо повече – Той е не само цел на всемира, а и негов Създател. Той е Онзи, чрез Когото Бог сътворява всемира. Когато авторът на старозаветната книга Притчи се спира на мъдростта, чрез която Бог създава света, той я

индивидуализира (Пр.8:22 и сл.). Чувството му не го лъже – може би той дори не си дава сметка доколко са верни думите му, а те са вдъхновени от Бога. Тази Мъдрост наистина е Личност – тя е Божият Син. Какво благовестие е това! Ние, човешките същества, не сме продукт на безлични, хаотични сили, чиито действия произтичат от случая и моделират една незряща и безчувствена материя. Ние сме създания на Творец – Личност, Който се въплъщава в Исус, нашия Господ, така че да можем да Го познаем лично и да Му служим осъзнато и с любов.

б. Личността на Божия Син

Разгледахме взаимовръзката между Божия Син и сътворението. Но кой е всъщност самият Той? Той е „сияние на Божията слава и отпечатък на Неговото Същество“ (1:3). Обърнете внимание на сегашното време. Това е нещо, което Христос винаги е бил, е и вечно ще продължава да бъде. Той е Сияние на Божията слава. Никой от нас в нито един момент не е виждал Бог Отец. Не Го е виждал дори Мойсей. Когато Мойсей застава в процеп на скалата и Бог „прави да мине пред него цялата Божия слава“, Мойсей не вижда Онзи, Когато познаваме като Бог Отец (Изх.33:17-23). Той вижда Онзи, Който по-късно става Исус от Назарет, но Който винаги е бил и през цялата вечност е Сияние на Божията слава. Той изявява Божията слава, създавайки всемира – показвайки, че нашият Бог е Бог на цвета, музиката, красотата, величието и мощта. Чрез Мойсей и Закона Той разкрива Бога като Бог на нравствения ред и чистотата, на правдата и святостта. Но в собственото Си въплъщение, смърт, възкресение и възнесение Той ни открива славата на Отца, както само Синът може да го направи. „И Словото стана плът, и живя между нас – казва апостол Йоан. – ...И ние видяхме славата Му, слава като на Единороден от Отца, пълно с благодат и истина.“ (Йоан 1:14)

Не само в действията Си, но и сам по Себе Си Той е Сияние на Божията слава. В едно от виденията си Исайя съзира в небесата Господ „на висок и издигнат престол и полите на одеждите Му изпълват храма“. Серафимите закриват с

крилата си лицата и нозете си, когато викат: „Свят, свят, свят е Господ на Силите!“ Исаяя вижда, по неговите думи, „Царя, Господа на Силите“ (Ис.6:1-5). Йоан, боговдъхновенният евангелист, добавя, че Исаяя е видял Онзи, Когото ние наричаме Исус (Йоан 12:41). Той е това Лице на Троицата, Коего открива славата на Божеството. Божият Син не просто я отразява, както огледалото – слънчевите лъчи, а по-скоро, точно както слънчевите лъчи ни откриват какво е слънцето, защото имат същата природа като него, така и Христос ни открива Бога, защото по същността Си сам е Бог.

Според Писанието Той е отпечатък на Божието Същество. Точно както когато отпечатвате матрица върху метал, по отпечатъка върху метала може да се определи каква е била матрицата, така Христос ни казва какъв е Бог. Но нашият пример е несъвършен, защото матрицата не трябва непременно да е направена от същия метал като този, върху който се отпечатва. А Христос, както вече видяхме, не просто е отпечатък на Божията същност, но и сам е носител на тази същност.

В. Божият Син и поддържането на всемира

Има нещо друго, което Христос винаги е правил и вечно ще прави. Той поддържа всичко със Своето мощно Слово. Христос поддържа всемира, който сам е сътворил. И Той не просто го държи, като че ли е някакъв товар, който трябва да носи. Христос го поддържа, за да го изведе към крайната му цел и назначение.

Учените говорят за възможността от ядрено разлагане или сливане, за възможността човек да взриви света, в който живеем. Не трябва да се безпокуете, защото Христос чрез мощното си Слово поддържа и закриля неговото съществуване. Казват ни, че вселената се разширява, че звезди, намиращи се на милиони светлинни години, постоянно се отдалечават от земята с гигантска скорост. Колко ще продължи всичко това? Как ще завърши? Истината е, че Божият Син поддържа целия този всемир и го води към предназначението му.

г. Божият Син и изкуплението на всемира

Има и още нещо. „След като чрез Себе Си очисти греховете ни“ – казва Писанието. Словото говори за „греховете ни“, но тук става дума за нещо много по-голямо. Не само за *нашите* грехове – тежки и големи, каквито са, – а за целия омърсен и разединен свят. Той го създава, Той го поддържа и когато грехът опорочава всичко, самият Той идва, за да го избави. Той не е просто създание, което си играе с всемира, който не е направил. Творец на всемира, Той става и негов Изкупител. Божият Син извършва делото, което прави възможно окончателното помирение на целия всемир с Бога – „всичко, било земно, било небесно, като го умиротвори чрез Него, с кръвта на кръста Му“ (Кол.1:20).

д. Прославата на Божия Син

„След като чрез Себе Си очисти греховете ни, седна отгясно на престола на Величието във висините“ (1:3).

Тук се загатва за Псалом 110:1 (СИ – Пс.109:1), където чрез пророк Давид Бог кани Давидовия Господ: „Иехова рече на моя Господ: Седи отгясно ми, докле положи враговете ти за твое подножие.“ Този стих е много известен сред ранните християни, защото Исус привлича вниманието им към него и го отнася към Себе Си (виж Лука 20:41-44; 22:69-70). Ние ще го срещнем много пъти в Посланието към евреите. Но нека тук да се вгледаме в извода от него. Когато първосвещениците чуват Исусовото твърдение: „Отсега Син Човечески ще седне отгясно на Божията сила“, те всички възкликват: „Ти ли си Божи Син?“

„Да“ – отвръща Той.

Техният извод е напълно верен.

е. Божият Син и ангелите

Накрая авторът прибавя: „И стана толкова по-горен от ангелите, колкото по-славно от тях име е наследил.“ (1:4) Разбира се, естествено е той да напомня на братята си, юдейски християни, че Господ Исус, Онзи, Който ще осъществи тяхното спасение, е по-велик, от онова, на което

зи е научил юдаизмът. Авторът разпалено развива тази тема по-нататък в посланието си. Христос е по-горен от ангелите (1:4 и сл.) Той е по-горен от жертвите (10:3-10) и Неговият Завет е по-съвършен от стария Завет (8:6). Следвайки Христос, хората не губят нищо.

Но има и една особена причина да се напомни на читателите, че Исус е по-висш от ангелите. Юдейският Закон е приведен в действие чрез ангели (виж Деян. 7:53; Гал. 3:19), оттам идва и страхопочитанието на юдеите пред този Закон. Не са ли те избран народ? Кой друг народ може да претендира, че Бог му е говорил и е предал Своя Закон на народния водач Мойсей, с посредничеството на ангели? И какво зрелище е даването на Закона на планината Синай (Исх. 24:16-17)! За разлика от това, за тях Исус е никой. Както казват фарисеите: „Ние знаем, че на Мойсей е говорил Бог, а Тогова не знаем откъде е.“ (Йоан 9:29) Така те постоянно се присмиват на християните юдеи, че са изоставили Закона, даден чрез възвишените ангели, за да следват поучението на един прост гърводелец.

„Не е така!“ – настоява авторът. Исус е два пъти по-висш от ангелите. Като Божи Син Той винаги има чрез божественото наследство име, по-висше от тяхното. Сега, възпътен като Исус, Той седи на престола на Своего величие над всички тях.

Въпроси

1. Какво сходство в детайлите виждате между това, което в Евр.1:1-4 се казва за нашия Господ, и това, което други новозаветни писатели казват за Него (срв. Кол.1:15-17; Йоан 1:1-4)?
2. Как ще отговорите на някой, който ви обвинява, че вярвате в трима богове?
3. В какъв смисъл Христос е „Наследник на всичко“?
4. Какво означават изразите: „Сияние на Божията слава“ и „Отпечатък на Неговото съществуване“?

5. Как всемирът, сътворен от Христос, започва да се нуждае от очищение? Във връзка с това учи ли ни на нещо Колосяни 1:20?
6. „Седна отгясно“ (1:3) е препратка към Пс.110:1 (СИ – 109:1). Разгледайте поученията, извлечени от този стих:
а) в цялото послание и б) в целия Нов Завет. Използвайте добър Конкорданс (справочник за думите, употребени в библейския текст), за да намерите местата, където е цитиран стихът.
7. В какъв смисъл Евреи 1:1-4 е благовестие за съвременния човек?

БОЖЕСТВЕННОСТТА НА ХРИСТОС – ДОКАЗАНА

Евреи 1:5-14

(Това е дълга и трудна, но изключително важна глава. Може би ще предпочетете да прочетете сега първата част и да се върнете по-късно на втората, третата и четвъртата част.)

Първа част

В Евреи 1:1-4 авторът заявява божествеността на Христос. В 1:5-14 той я доказва. Не, разбира се, пред агностиците, атеистите и хората от други вероизповедания, които не приемат Стария Завет като Божие Слово. Или поне не на първо място пред тях, въпреки че онова, което писателят казва, може в крайна сметка да бъде дори и за тях изпълнено с мощ доказателство, че Исус е Божи Син. Но на първо място авторът на посланието пише до юдеите християни, за да заздравя вярата им и да им помогне да устоят на критиките на техните сънародници, които отричат божествеността на Господ Исус и смятат за богохулно идолопоклонство преклонението пред Исус като пред Бог. Не можем да очакваме, че юдеите нехристияни ще приемат божествеността на Исус заради авторитета на християнските апостоли. Те не признават този авторитет. Но юдеите – и християни, и нехристияни – приемат Стария Завет като боговдъхновено и авторитетно Божие Слово. И авторът на Посланието към евреите се позовава на Стария Завет, за да докаже своето твърдение.

Нека веднага да отбележим, че тук не става дума за победа в някакъв многословен и изцяло откъснат от

практиката богословски спор. Въпросът е за сърцевината и достоверността на прогласения в Стария Завет план за спасението на света. Старият Завет може да даде на света нещо повече от учението за единия Бог, колкото и величава, освобождаваща и животворяща да е силата на това учение; той може да даде нещо повече от дарените от Бога благотворни и ползотворни нравствени закони, колкото и необходими да са те за нравственото здраве на света. В Стария Завет се откроява определен план за спасението на света, за победата над злото, за установяването на Божието царство на земята. Светът наистина се нуждае от това.

Ключово значение в този план според Стария Завет има идването на Месия. Да вземем две от многото пророчества, които са типични в този смисъл. „И ще израсте пръчка из Йесеевия пън и отрасъл из корените му ще носи плод. И Духът Господен ще почива на Него... с правда ще съди сиромасите и с правота ще решава за смирените на страната. Ще поразии страната с жезъла на устата си и с дишането на устните си ще умъртви нечестивия... Вълкът ще живее с агнето..., телето, лъвчето и угоените ще бъдат заедно; и малко дете ще ги води... Защото земята ще се изпълни със знание за Господа, както водите покриват гъното на морето. И в оня ден, към Йесеевия корен, който ще стои като знаме на племената, – към Него ще прибъгват племената и Неговото местоуспокоение ще бъде славно.“ (Ис.11:1-10) „В последните дни – казва Исая – ...Бог ще съди между народите и ще решава между много племена; и те ще изковат ножовете си на палешници и копията си на сърпове. Народ против народ няма да вдигне нож, нито ще се учат вече на война.“ (Ис.2:2, 4)

Надеждата за такова бъдеще преследва човечеството. В сърцата си ние знаем, че това е единственият смислен и нормален начин на живот. Но вековете на несбъднати надежди, ширещото се зло и войните принуждават хората да се съмняват. Те се сблъскват с толкова много утопични обещания, основани на политически теории или религиозни вярвания, които се оказват измамни и понякога сами допринасят особено за нищетата и страданието на света. Надеждите избледняват. Хората естествено се питат

доколко е достоверен старозаветният план. Дали виденията и обещанията в него са нещо повече от добри пожелания или въздушни кули? Каква е тази „пръчка из Йесеевия пън“, какъв е този „Отрасъл из корените му“, Който ще привлече народите към Себе Си и ще въведе всеобщ мир, основан на съвършена справедливост?

Характеризирането Му като Отрасъл от Йесеевия корен (Йесей е баща на цар Давид) подсказва, че Той трябва да е цар от Давидовото царско коляно. И нищо повече от това? Ако е така, каква увереност ще породи у нас този факт, че тук е ключът за спасението на света? Самият Давид печели много военни победи, обичан е от народа си (макар че губи популярност в едно отношение), а неговата религиозна поезия и досега утешава и вдъхновява милиони хора по целия свят (виж Пс. 23; СИ – 22). Но той беше цар само на една малка страна. Големите езически народи не са обединени под неговото знаме. Освен това той има определена вина, защото постъпва като източен деспот и извършва прелюбодейство и убийство. Неговият пълководец Йоав е безмилостен, жаден за власт, безпринципен интригант и Давид не успява да го обуздае. Никой от Давидовите наследници не е по-велик и по-добър от него, много от тях дори са доста по-лоши. Възможно ли е да гледаме сериозно на Стария Завет, ако обещаният в него план за спасението на света зависи от един Спасител-Месия-Цар, Който е просто човек, потомък на Давид, пък дори и да е блестящ – каквито са и мнозина други прочути водачи: Александър, Цезар, Наполеон и т.н.?

Но Старият Завет в действителност обещава Спасител-Месия-Цар, Който е много повече от това. Разбира се, Той трябва да бъде Давидов Син и затова много пророци в Стария Завет приемат цар Давид и неговите потомци като специфичен предобраз на Месия. Но в Стария Завет много ясно се казва, че Месия ще бъде не само Син на Давид, но и негов Господ (виж Пс.110:1; СИ – 109:1 и Христовия коментар към този стих в Лука 20:41-44). Той ще бъде несъмнено Човек като Давид, но ще е повече от човек. Ще бъде Божият Син – възплътеният Бог (виж Ис. 9:6-7). Тъкмо тази част от

старозаветния план (ако е вярна), наситена с чудеса, дава реалистична надежда, че обещаното ще се изпълни.

За автора на Посланието към евреите не е трудно да покаже, че Старият Завет казва за Личността на Месия тъкмо това. Нека се спрем засега на три от старозаветните цитати в неговия текст. Той цитира Псалом 2:7, където Бог казва на Месия: „Ти Си Мой Син, Аз днес Те родих.“ Цитира и Псалом 45:6-7 (СИ – Пс.44:7-8), където Бог казва на Месия (чрез боговъдъхновения поет пророк): „Твоят престол, Боже, е до вечни векове... затова, Боже, Твоят Бог те е помазал с миро на радост повече от твоите събратя.“ И Псалом 110:1 (СИ – 109:1), където Бог кани Давидовия Господ (т.е. Месия) да седне „отдясно Му, докле положи враговете Му за Негово подножие“. Тук езикът е толкова възвишен, че далеч превъзхожда онова, което е възможно да се каже за самия Давид или за който и да било от обикновените потомци на царското му потекло. Въдъхновените създатели на тези Псалми са повече от поети – те са пророци. Използвайки цар Давид или някой от наследниците му като примери, за да помогнат на хората да осъзнаят обещания от Бога Спасител-Цар, те говорят за този Цар с език, далеч превъзхождащ всичко, което, без голямо преувеличение, може да се каже за Давид. В цялостния си и изконен смисъл това се отнася само за Месия.

Смисълът на израза „Божу Син“

Ще започнем, като набележим плана на старозаветните цитати, използвани от писателя. Той ги подрежда така:

„Защото кому от ангелите някога Бог е казал“:

- 1 Псалом 2:7;
- 2 II Царе 7:14;
- 3 Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7)?

„За ангелите е казано: „Ти правиш ангелите Си ветрове и служителите Си огнен пламък“ (Пс.104:4; СИ – Пс.103:4), а за Сина:

- 4 Псалом 45:6-7 (СИ – Пс.44:7-8);
 5 Псалом 102:25-27 (СИ – Пс.101:26-28).

„А кому от ангелите някога Бог е казал“

- 6 Псалом 110:1 (СИ – Пс.109:1)?

„Нали те всички са духове служебни, провождани да служат...?“

Веднага забелязваме – първото нещо, което писателят се стреми да покаже, е, че Месия, Божият Син, е неизмеримо по-висш от ангелите. Има места в Стария Завет, където ангелите са наречени „Божии синове“ (напр. Йов 1:6). Тогава някои могат да възразят, че когато в Стария Завет се говори за Месия като за Божу Син, това не означава нещо повече от названието, използвано за ангелите – синове Божии. Но подобна теза е невярна, както показва писателят. Вижте как се аргументира той. Доказателството за божествеността на Месия не зависи от способността на читателите му да доловят тънките различия във възможните значения на еврейската дума за „син“. Авторът избира един далеч по-пряк път. Вярно е, че ангелите като група понякога са наричани „синове Божии“ в Писанието, но на кого от тях, отделно от цялата им група, пита той, Бог някога е казал в Писанието: „Ти си мой Син“ и кога е отправял към ангел думите: „Аз днес те родих“ (Пс.2:7)? Кога Бог се е обръщал, чрез вдъхновен от Него библиейски поет или пророк, към определен ангел като „Бог“ и е заявявал, че престолът на този ангел е вечен (Пс.45:6-7)? И на кой ангел Бог някога е казал: „Седи отдясно Ми, докле положи враговете Ти за Твое подножие“ (Пс.110:1)?

В тези въпроси се съдържат и техните отговори. Като Божу Син Месия е Единствен и е неизмеримо по-висш от ангелите. В Стария Завет Бог говори за Него и на Него неща, които никога не са били и не могат да бъдат казани на ангел. И ако не са казани на никой ангел, още по-малко ще бъдат

казани на който и да е смъртен цар, като Давид и неговите естествени потомци.

Преглед на цитатите

Нека разгледаме цитатите. Всички те изразяват или внушават божествеността на Месия. Но ние ще открием два много важни момента, свързани с тях. Първо – те не са просто доказващи текстове, откъснати от своя контекст, така, че да означават нещо твърде различно от първоначално вложения в тях смисъл. Вярно е точно обратното. Когато изучаваме техния контекст, ще видим колко силна е тяхната опора за тезата на писателя. Разбира се, изследването на техния контекст е тежка задача. Но си заслужава.

Второ – поредицата от цитати не просто повтаря божествеността на Месия. Когато се четат наред с техния контекст, те оформят една логическа последователност и очертават за нас отделните етапи на Божия план за установяването на Неговото Царство на земята. Освен това те показват, че божествеността на Месия е ключовият елемент във всеки от тези етапи.

Ето един кратък преглед на тези цитати:

Първа група: Родството на Царя Месия с Бога

1	Псалом 2:7	<i>Възвестяването на родството чрез поставяне на Месия на святия Божия хълм Сион: то е изпълнено при възкресението и възнесението на Христос.</i>
2	II Царе 7:14	<i>Неизменността на родството, несломимо през всички следващи векове.</i>
3	Псалом 97:7
(СИ – Пс.96:7)	<i>Всеобщото признание на родството, когато Господ идва да съди света и да установи царството Си.⁴</i>

⁴ Виж Първото допълнение в края на тази глава за доказателствата, че третият цитат е основан на Пс.97:7; СИ – Пс.96:7. Б.а.

**Втора група: Вечното царуване на Месия –
характеристиките на Неговото управление;
вечността на самия Месия и на
Неговите поданици**

- 4 Псалом 45:6-7 (СИ – Пс.44:7-8) *Вечността и характерът на управлението на Месия, основани на божествеността Му и на съвършената справедливост на управлението Му. Тази справедливост се опира на проявената по-рано любов на Месия към правдата и омраза към нечестиеето. Ето защо Бог Го възвисява, дава Му име, което е над всички имена и ще изисква от всеки да Го признае за Бог при приближаващото вселенско тържество за сватбата на Царя.*
- 5 Псалом 102:25-27 (СИ – Пс.44:7-8) *Вечността на самия Месия и на Неговите поданици. Каква е ползата за нас да бъдем уверени в установяването на Божието царство на земята, ако самите ние няма да доживеем да го видим или да му се насладим? Каква е ползата за нас или за всички други Божи създания, ако в крайна сметка всички, включително и ние, сме обречени да погинем наред с небесата, земята и останалата част от сътворения всемир? Но у Месия Творецът става Човек. И тъй като е вечният Творец, Той ще проживее съществуването на своето творение, и така ще направи като Човек. В единение с Него всички Негови верни служители вече се радват на вечен живот и ще пребъдват вечно.*

Заключителен цитат: Сегашното положение на Месия, докато очаква да се установи Неговото Царство

- 6 Псалом 110:1 (СИ – Пс.109:1) *Сегашното състояние и мястото, което заема Месия, са изразени чрез Божията покана: „Иехова рече на моя [Давидовия] Господ: „Седни отгясно Ми.“ Тези думи не могат да бъдат отправени към никакъв ангел. Те са свързани с възнесението на Месия и почетното Му място на Божия престол. Думите, които следват: „докле положи враговете Ти за Твое погножие“, показват, че никога не е било планирано възнесението на Месия да бъде последвано непосредствено от победата над всяко зло. Според Божия план е предвиден период на очакване. Но поканата набляга на приближаващото Царство на Христос, когато злото ще бъде изцяло преодоляно и последният неприятел ще бъде унищожен.*

Макар и кратък, този преглед показва, първо, че всеки от старозаветните цитати изяснява по един или друг начин божествеността на Месия, и, второ, че цитатите, разгледани в техния първоначален контекст, ни водят от възкресението и възнесението на Божия Син през настоящата епоха към повторното Му идване, сватбата на Царя и установяването на Неговото царство на земята, като разкриват естеството и характеристиките на това управление и вечното пребъждане не само на Месия, но и на Неговите верни служители.

Ще се спрем на повече подробности във втората, третата и четвъртата част (въпросите към първата част са дадени в края на цялата глава).

Втора част

Нека си припомним, че има две неща, които авторът трябва да покаже с използваните цитати.

Първото е, че Месия е Божи Син. Това не е особено трудно. Щом в Псалом 2:7 Бог изрично прогласява Месия за Свой Син и щом в Псалом 45:6-7 (СИ – Пс.44:7-8) Бог чрез псалмопевеца се обръща към Месия като към Бог – това е достатъчно. Тезата е доказана. Божествеността на Месия е утвърдена и всичко, което е казано другаде в Стария Завет за Месия, трябва да се чете и разбира в тази светлина.

Второ, авторът трябва да покаже, че Исус е Месия, за Когото се говори в Стария Завет. Тук той тръгва от историческия факт на Исусовото възкресение. Това възкресение не само възвестява, че Исус е Божи Син, но и ни показва цялостния смисъл на Божиите намерения, когато Той изрича твърденията, обещанията и предсказанията, които се цитират сега.

Първа група цитати

1. Възвестяване на родството (Пс.2:7)

Защо се разяряват народите,
племената намислят суета?
Опълчват се земните царе,
управниците се наговарят заедно
против Господа и против Неговия Помазаник,
като казват:

“Нека разкъснем връзките им
и нека отхвърлим от себе си
въжата им.“

Тоя, Който седи на небесата,
ще се смее;
Господ ще им се поругае.
Тогава ще им продума в гнева Си
и в тежкото си негодувание ще ги
смути, казвайки:

“Но Аз поставих Царя си
на Сион, светия Мой хълм.“

Аз ще изявя постановлението:
Господ Ми каза: „*Ти си Мой Син,*
Аз днес те родих.
Пускай от Мене и аз ще Ти
дам народите за Твое наследство,
И земните краища за Твое притежание.
Ще ги съкрушиш с желязна тояга,
ще ги строшиш като гърнчарски съд.“

Сега, прочее, вразумете се,
о, царе;
научете се, земни съдии.
Слугувайте на Господа със страх
и радвайте се с трепет.
Целувайте Сина, за да не се разгневи,
та да погинете в пътя.
Защото скоро ще пламне Неговият гняв.
Блажени са всички, които се надяват
на Него.

(Пс. 2:1-12)

Тук даваме цитата в неговия контекст. Става дума, както виждаме сега, за възвестяването на „постановлението“ на Господа. Личното местоимение „аз“ в стиха: „Аз ще изявя постановлението“, разбира се, не се отнася за автора на псалома. В един наистина драматичен и пророчески стил псалмистът оставя Месия да говори със собствения Си глас. Следователно онова, което ни интересува тук, не е въпросът кога Бог казва на Месия: „Ти Си Мой Син, Аз днес Те родих“, а въпросът кога и как това постановление на Господ е възвестено от Месия и показано на целия свят.

Началният контекст в псалома улеснява отговора. Тук най-напред е изобразено едно многонационално нападение на царе и управници срещу Господа и Неговия Помазаник. След това се описва Божият отговор: „Тоя, Който седи на

небесата, ще се смее; Господ ще им се поругае. Тогава Той ... ще ги смути, казвайки: „Но Аз поставих Царя си на Сион, светия Мой хълм.“

И така, въпросът сега е: кое събитие в цялата история съответства на описаното тук положение и е негово възможно най-точно и следователно най-убедително осъществяване? Християните отговарят без колебание: разпъването на кръст, смъртта, погребението, възкресението и възнесението на Исус.

За много кратко време ранните християни виждат как ситуацията, описана в Псалом 2, се разиграва пред очите им в Йерусалим. „Владико – се молят те, когато срещат съпротивата на управниците си, – Ти си Бог, Който си направил небето, земята, морето и всичко, що е в тях. Ти чрез Святия Дух, говорещ чрез устата на слугата Ти, нашия баща Давид, си рекъл:

„Защо се разяряват народите
и племената намислят суета?
Опълчват се земните царе
и управниците се наговарят заедно
против Господа и против Неговия Помазаник“

Защото наистина и Ирод, и Пилат Понтийски с езичниците и Израилевите люде, се събраха в този град против Твоя свят Служител Исус, Когото си помазал, за да извършат всичко, що Твоята ръка и Твоята воля са определили да стане.“ И те завършват молитвата си със зов към Бога да докаже възкресението и възнесението – „да стават знамения и чудеса чрез името на Твоя свят Служител Исус.“ (Деян.4:24-30)

Павел по-късно набляга на същия проблем от богословска гледна точка. Апостолът пише за благовестието, „което по-напред Той беше обещал чрез пророците Си в светите Писания, за Сина Си, нашия Господ Исус Христос, който по плът се роди от Давидовото потомство, а по Дух на святост бе убедително обявен като Божи Син чрез възкресението от мъртвите“ (Римл.1:2-4).

Разбира се, не е случайно, че този първи цитат от Стария Завет набляга на разпятието, смъртта, възкресението и възнесението на Божия Син. Всеки реалистичен план за победа над злото в света и установяване на мир по земята трябва да се основава на едно точно определяне на причините за възникналите проблеми. Разпъването, по нареждане на висшите управници, на Този, Който твърди, че е Божи Син (факт, впоследствие потвърден от възкресението Му), поставя най-точната възможна диагноза за корените на злото. Пилат Понтийски и Ирод не са необикновени злодеи, какъвто е, да кажем, Хитлер. Те са военно-политически управници от средна или дори по-ниска величина, не по-деспотични, жестоки, слаби, честолюбиви, не по-малко искрено загрижени за доброто на тези, над които властват, от средния политик или управник днес. Юдейският първосвещеник и неговите помощници също не са нито въплътени дяволи, нито презряни шарлатани. Те са отговорни религиозни водачи, увлечени, а понякога и компрометиран, от трудностите да разрешават сложни религиозно-политико-социални проблеми. Но не са по-малко искрени, нито пък мислят повече за кариерата си или са по-заслепени от властта, която имат, отколкото е средният религиозен водач днес.

И въпреки това, тяхната единна съпротива срещу Исус, фактът, че разпъват на кръст Божия Син, разкрива какъв е истинският проблем за тях, а и до днес – за всеки мъж или жена. Това не е просто пренебрежително отношение към справедливостта, нито е някакво егоистично съсредоточаване върху собствените интереси и незачитане правата на другите хора, нито е недостатъчно твърда решимост да се спазват нравствените закони или да се казват редовно молитвите и да се води чист живот. Не, проблемът е, че в сърцето на всеки човек има първичен бунт срещу Бога – изправени пред Единородния Божи Син и Неговото твърдение, че е наш законен Господ и Цар, ние отказваме да се покорим. Този изконен бунт често може да остане прикрит зад истинска политическа загриженост за другите и искрено религиозно усърдие. Но независимо от

всичко той съществува. Непосредствената среща с изявляванията на въплътения Божи Син отстранява повърхностните пластове на политическа и религиозна почитеност и разкрива нашия първичен бунт срещу Бога. „Защото копнежът на плътта е враждебен на Бога, понеже не се покорява на Божия Закон, нито пък може.“ (Римл.8:7)

Следователно първата стъпка при спасението на личността или обществото е открояването на действителните корени на злото. Това прави кръстът на Христос. Втората стъпка е наличието на истински подбуди за покаяние. Това става чрез възкресението и утвърждаването Му като Син Божи. Чуйте това, изразено чрез словата на същия Псалом 2:9-12: „Ще ги съкрушиш [Ти, възкръсналият и възнесъл се Божи Син] с желязна тояга, ще ги строшиш като грънчарски съд.“ Сега, прочее, вразумете се, о, царе; научете се, земни съдии ... Целувайте Сина, за да не се разгневи, та да погинете в пътя.“ Чуйте го сега изразено, ако предпочитате, със словата на Новия Завет: „Бог... сега заповядва на всичките човеци навсякъде да се покаят, тъй като е назначил ден, когато ще съди вселената справедливо чрез Човека, Когото е определил; за което е и дал уверение на всички, като Го е възкресил от мъртвите.“ (Деян.17:30-31) Но чуйте и утехата, дадена чрез псалома на всички, които се покаят и повярват: „Блажени са всички, които се надяват на Него.“ (Пс.2:12)

2. Неизменността на родството (II Царе 7:14)

Господ ти явява [на цар Давид], че Господ ще ти съгради дом. Когато се навършат дните ти ... ще въздигна Потомъка ти подир тебе, Който ще излезе из чреслата ти, и ще утвърдя царството Му. Той ще построи дом за името Ми и аз ще утвърдя престола на царството Му до века. *Аз ще Му бъда Отец и Той ще Ми бъде Син.* Ако стори беззаконие, ще Го накажа с тояга ... но Моята милост няма да Го остави, както я отнех от Саула, когато отмахнах отпред Мене. И домът ти, и царството ти ще се утвърдят пред тебе до века; престолът ти ще бъде утвърден до века. (II Царе 7:11-16)

Вторият цитат идва, както виждаме, от едно дълго и изпълнено с подробности обещание, дадено от Бога на Давид за увековечаването на неговия трон и царски род. Очевидно на първо място това обещание се отнася до първия Давидов наследник – Соломон. Той построява храм за Божието Име. Ако Бог беше отнел от Давид царския сан, както постъпва със Саул, и го беше прехвърлил изцяло върху съвсем друг род, Давидовата царска династия щеше да бъде задушена още при раждането си. Следователно не трябва да подценяваме първоначалния смисъл на откъса: специфичните взаимоотношения между баща и син, в които е включено и наказанието, и които Бог възвестява за Себе Си и Соломон. Но е също толкова очевидно, че това разгърнато обещание не може да е предназначено само за Соломон. Ако беше така и Бог в Своята бащинска верност беше поддържал трона на Соломон, а след това беше позволил този трон да се отнеме от неговите наследници, какво би станало с останалата част на обещанието пред Давид: „И домът ти, и царството ти ще се утвърдят пред Мене до века; престолът ти ще бъде утвърден до века“? Следователно това трябва да се отнася за повече Давидови потомци, а не само за Соломон.

Освен това, ако Божието обещание се отнася само за Давидовите човешки потомци, ще се изправим пред един друг проблем. И този път – огромен. Давидовите човешки потомци отдавна са загубили царството си! Земният престол на Давид не подкрепен! За гревния юдаизъм това е много сериозно затруднение. Доста преди написването на Посланието към евреите, юдейският поет в Псалом 89 (СИ – Пс:88) се сблъсква с проблема, който разорението на Давидовия земен трон и царската му династия поставя пред вярата на псалмопевица.

Той цитира подробно обещанието, клетвата, които Бог дава, и завета, които Бог сключва с Давид и неговото потомство, като гаранция за вечен престол (ст. 19-37; СИ – ст. 20-38). Но след това псалмистът откровено признава, че по времето, когато пише своя псалом, „Бог е отхвърлил Помазаника Си, отказал се е от Него и Му се е разгневил, погнусил се е от Завета със Слугата Си, унизил е короната

Му до земята“ (ст. 38-39). Докато размишлява върху това, неговата скръб, нещастие и смущението му го карат да запита: „Де са предишните Твои милости, Господи, които с клетва си обещах на Давида във верността Си?“ (ст. 49; Си – ст. 50).

Това е сериозен проблем не само за юдеин, който вярва, че II Царе 7 гл. и обещанието в нея е вдъхновено от Бога и истинно Божие Слово. Това е проблем и за християните. Ние, християните, също вярваме, че Старият Завет е Божие Слово. Нашето благовестие е основано на Стария Завет и е засвидетелствано в него (виж Римл. 1:2; 3:21). Как ще отстояваме възгледите си срещу безбожните тираны, хуманисти, атеисти, агностици и изобщо пред невярващите от този свят, ако сме принудени да признаем, че възвестените в Стария Завет божествени цел и план за света, които трябва да се осъществят чрез царския дом на цар Давид от Юда, постепенно избледняват и не довеждат до нищо?

Но, разбира се, този план не е обречен на провал. Отговорът на проблема трябва да се търси у Исус. Дотолкова, доколкото Божието заветно обещание пред Давид се отнася до неговите човешки потомци, то остава без последици, тъй като тяхното очебийно отстъпничество нарушава Завета. Но заветното обещание в изпълнения си смисъл е възхитително спазено и, нещо повече, то е изпълнено в Исус. Той е роден като потомък по плът на Давид. Така се изпълнява едната част от обещанието. След това Неговото възкресение Го показва като Божи Син във възможно най-възвишения смисъл. И това е изпълнение на другата част от обещанието. С други думи, разрешението на въпроса не е да се каже, че първоначалното обещание: „Аз ще Му бъда Отец и Той ще Ми бъде Син“ е само благочестиво пожелание и преувеличение от страна на пророк Натан, изпълнено само в общи линии и само временно. Разрешението е в осъзнаването на факта, че обещанието действително е Божие Слово. То наистина означава онова, което казва. Но означаваше и много повече, отколкото казва на пръв поглед, както можем да видим след възкресението на Господ Исус. Бог винаги е възнамерявал да изпълни Своето обещание не

само в първоначалния му смисъл, във връзка със Соломон, но и на едно неизмеримо по-високо равнище. Заг обичайното родство между баща и син Бог винаги е имал предвид несравнимо по-великото родство между Отец и Син. Такъв е Бог! За да разпознаете изпълнението на Неговите обещания, трябва винаги да основавате очакванията си не на минималното, а на максималното прилагане на техните условия.

Разбира се, възкресението на Исус отваря очите на ранните християни, за да видят цялостния смисъл на Божието обещание към Давид, записано във II Царе 7 гл. Нека чуем Петър в деня на Петдесетница: „Мъже, братя! Нека е позволено да ви кажа смело за патриарх Давид, че той и умря, и биде погребан... А бидейки пророк и знаейки, че Бог му беше с клетва обещал от плода на чреслата му да въздигне по плът Христос и да Го постави на престола му, предвидя и каза за възкресението на Христа... След като биде възнесен с Божията десница... Тогова Исуса... Бог направи Господ и Христос.“ (Деян. 2:29-36)

Но има и друго твърде значимо доказателство, свързано с въпроса за изпълнението на обещанието: „Аз ще Му бъда Отец и Той ще Ми бъде Син.“ С раждането на Исус Христос от царското потекло на Давид се появява Човек с несрещано, неповторимо разбиране за Бога като Негов Отец и за Себе Си като Божи Син. Като момче на 12 години Той удивлява слушателите Си, като говори за храма като за „дом на Отца Си“ (Лука 2:49). Във всичките двадесет и една глави на Йоановото Евангелие – свидетелство за живота и поученията Му – Христос споменава Бога като Свой Отец повече от 100 пъти.

До такава степен сме свикнали да мислим за Бога като за Отец, че ако не сме достатъчно внимателни, ще пропуснем да забележим как в два аспекта Исус е Единствен в това отношение. Първо – никой пророк, свещеник, поет или цар в Стария Завет никога не е говорил за Бога като за свой личен Баща по начина и в степенята, в която го прави Исус. Убедете се сами в това твърдение. Второ – въпреки че Исус учи Своите ученици, че Бог е техен Отец, той постоянно набляга, че Бог е Негов Отец и че Той е Божи Син в единствен по

рога си смисъл. Той наставлява учениците Си: „А вие се молете така: „Отче наш...“ (Мат.6:9), но Той не се присъединява към тях и не казва „Отче *наш*“. По-скоро Той се изразява както пред Марця в градината: „Възнасям се при Моя Отец и вашия Отец“ (Йоан 20:17). Или както в Матей 11:27: „Всичко Ми е предадено от Моя Отец и освен Отца никой не познава Сина; нито познава някой Отца, освен Сина и онзи, комуто Синът би благоволил да Го открие.“ Думи като тези изненадват и разяряват мнозина от Неговите съвременници: „Но и правеше Бога Свой Отец, и така правеше Себе Си равен на Бога.“ (Йоан 5:18)

Възкресението Му потвърждава онова, което Той казва за Самия себе си и става ясно, че Божието обещание към Давид се изпълнява по един великолепен начин. Давидовото потомство никога няма да изчезне. Обещанието на Бога да гаде на света Спасител и Цар е осъществено. Месия не е просто човек, нито е ангел – творения, които могат да загубят божественото благоволение. Той е вечният Син на вечния Отец. Родството е неунуижимо, бъдещето е в Негови ръце.

3. Всеобщото приемане на родството (Пс.97:7; СИ – Пс.96:7)

Кажете между народите: Господ царува...
Той ще съди племената с правота...
Тогава ще неят от радост
всичките дървета и гората
пред Господа, защото Той иде,
защото иде да съди земята;
ще съди света с правда.

(Пс.96:10,12-13; СИ – Пс.95:10, 12-13)

Господ царува, нека се радва земята,
нека се веселят множеството острови...
Правда и съд са основа на престола Му.
Огън отива пред Него
и изгаря противниците Му отвред...

Небесата възвестяват правдата Му
и всички племена виждат славата Му.
Нека се посрамят всички, които
служат на изваяните идоли.

(Пс.97:1-3,6-7а; СИ – Пс.96:1-3, 6-7а)

Поклонете се Нему, всички Негови ангели.⁵
(Пс.97:7б; СИ – Пс.96:7б)

Господ изяви победата Си,
откри правдата Си пред народите.
Спомни милостта Си и верността Си
към Израилевия дом.
Всички земни краища видяха спасението,
извършено от нашия Бог...
С тръби и с глас на рог
радостно викайте пред Царя Господа...
Пред Господа, защото иде да съди земята,
ще съди вселената с правда
и племената с правота.

(Пс.98:2-3,6,9; СИ – Пс.97:2-3, 6,9)

Господ царува ...
Господ е велик в Сион
и високо е издигнат над
всичките племена.

(Пс.99:1-2; СИ – Пс.98:1-2)

Първият цитат, Пс.2:7, подчертава възвестяването на родството на Сина с Отца при възкресението и възнесението. Вторият цитат, II Царе 7:14, разглежда неизменността на това родство през всичките векове. Третият цитат е свързан с всемирното признание на това родство при повторното идване на Господа.

⁵ Според превода на 70-те – Септуагинта, – предпочитан мук от Д.Гудинг. Б.пр.

Но да се спрем най-напред на някои детайли. Третият цитат: „Поклонете се Нему, всички Негови ангели“ се основава на израза от Псалом 97:7, който на еврейски гласи: „Поклонете се Нему, всички богове!“ (както е и в РИ). Следвайки отдавна утвърдената традиция на Септуагинта (т.е. на предхристиянския еврейски превод на Стария Завет на гръцки), авторът на Посланието към евреите е схванал понятието „богове“ като отнасящо се за ангелите. И това е съвсем логично – Бог не изисква поклонение от лъжливи богове. Освен това писателят си служи с езика, с който в друг пасаж от Септуагинта се говори за този стих⁶.

Авторовото тълкуване на заповедта: „Поклонете се Нему, всички Негови ангели“ повдига един основен въпрос. Според писателя „Нему“ се отнася за Месия и той пояснява, че Месия трябва да бъде Божият Син, защото този стих заповядва дори на ангелите да Му се покланят. Би било идолопоклонство и богохулство да Му се покланят, ако Той не е Божи Син. Всичко това би заприличало на безумието на онези, които същият този стих (Пс.97:7) обвинява в преклонение пред идоли.

Но много хора биха оспорили тълкуването на автора. Според тях в първоначалния контекст местоимението „Нему“ от заповедта: „Поклонете се Нему, всички Негови ангели“ се отнася за Бога, а не за Месия, и писателят е неточен спрямо първоначалния смисъл на пасажа. Трябва да приемем сериозно възражението. Един повърхностен отговор би бил недостоен. И така, нека да изследваме по-подробно контекста: най-напред по-широкия контекст, а после – непосредствения. Псалом 97 (СИ – Пс. 96) е част от група тясно свързани помежду си псалми, посветени преди всичко на проблема за злото: защо, ако има Бог, Който е загрижен за правдата, Той позволява на злите хора да продължават да

⁶ Виж първото допълнение в края на тази глава за доказателството, че третият цитат се основава на Пс.97:7; СИ – 96:7), въпреки че точните думи на писателя са взети от Септуагинта – Второзаконие 32:43. Б.а.

лъжат, да мамят, да потискат другите, да убиват безнаказано? В Псалом 94:2-3 (СИ – Пс.93:2-3) живо е предаден този проблем: „Издигни се, Ти, Съдию на земята – моли се псалмопевецът, – отдай на горделивите това, което им се пада. Господи, докога нечестивите ще тържествуват?“ Милioni повярвали в Бога през всички векове са се сблъскали с този проблем.

За разлика от Псалом 94 (СИ – Пс.93), Псалми 96 и 98 (СИ – Пс.95 и 97) са преливащи от радост. Причината е, че те имат отговор на този проблем: Господ ще дойде да съди земята. В ликуването тук отговорът се повтаря няколко пъти: „Нека се веселят небесата и нека се радва земята... Тогава ще пеят от радост всичките дървета и гората пред Господа, защото Той *иде*, защото *иде* да съди земята“ – се казва в Псалом 96:11-13 (СИ – Пс.95:11-13). В Псалом 98:8-9 (СИ – Пс.97:8-9) това се казва отново: „Нека се радват заедно и хълмите пред Господа, защото *иде* да съди земята. Ще съди вселената с правда и племената с правота.“

Думите не могат да бъдат по-ясни. Разрешението на проблема не е във воденото от Божия промисъл управление на света в настоящето. Псалмите, разбира се, вярват в това. Но Божието настоящо управление на света, водено от Неговия промисъл, е част от проблема. (Той и сега съществува за нас – за тези, които живеят днес, след възкресението и възнесението на Христос. Неговото възнесение не разрешава този проблем.) Защо Бог, Който и сега ръководи света със Своя промисъл, позволява злото да остава безнаказано и потиснатите да понасят постоянна неправда? Не, отговорът е в идването на Господа. Господ няма да остане в Своето небе, откъдето просто да управлява, следвайки промисъла Си. Господ ще дойде, за да съди света.

Нека да отбележим очевидното. Идването на Господа, което описват тези псалми, за техните автори е в бъдещето (и за нас също). Естествено, те са толкова безусловно убедени, че Господ ще дойде, ще установи Царството Си на земята и ще въведе справедливост в света, че по характерния за еврейските пророци начин, псалмистите говорят така, сякаш това вече е станало и трябва да бъде възвестено:

„Кажете между народите: Господ царува“ – се казва в Псалом 96:10 (СИ – Пс.95:10). „Господ царува“ – се повтаря в Псалом 97:1 (СИ – Пс.96:1). „Господ царува“ – отново се набляга в Псалом 99:1 (СИ – Пс.98:1). Но от текста става напълно ясно, че се говори за бъдещето: „Защото *иде да съди земята; ще съди вселената с правда...*“⁷

Какво според тези псалми ще се случи при идването на Господ? Очевидно няма да настъпи краят на света. В Пс.96:10-13 (СИ – Пс.95:10-13), използвайки пророческото сегашно време, авторът пише: „Кажете между народите: Господ царува. А и при това *вселената е утвърдена, та да не може да се поклати*. Той ще съди племената с правота. Нека се веселят небесата и нека се радва земята ... пред Господа, защото Той *иде...* Ще съди света с правда и племената във верността Си.“ С други думи, когато Господ дойде, ще установи царството Божие на земята. Волята на Бога ще се изпълни на земята, както е на небесата. В Псалом 98:2-4,6-7,9 (СИ – Пс.97:2-4,6-7,9) се допълва картината на онова, което ще се случи при идването на Господ: „Господ изяви победата Си, откри правдата Си пред народите. Спомни милостта Си и верността Си към Израилевия дом. Всички земни краища видяха спасението, извършено от нашия Бог. Възкликнете Господу, всички земи... Радостно викайте пред Царя Господа. Нека бучи морето... вселената и ония, които живеят в нея... пред Господа, защото *иде да съди земята. Ще съди вселената с правда и племената с правота.*“

⁷ В Новия Завет се използва подобен пророчески език, когато се предсказва установяването на Божието царство на земята. Говори се, сякаш това току-що е станало, въпреки че всъщност се предричат бъдещи събития. „Благодарим Ти, Господи Боже Всемогъщи, Който си и Който си бил, загдето си взел голямата Си сила и царуваши. Народите се разгневиха, но дойде Твоят гняв и времето да се съдят мъртвите, и да гадеш наградата на слугите Си пророците, и на светиите, и на ония, които се боят от Твоето име, малки и големи, и да погубиш губителите на земята.“ (Откр. 11:17-18) Б.а.

И така, отговорът на проблема за злото според тези Псалми е в идването на Господа. Но това повдига един друг въпрос: как и в какъв вид ще дойде Господ? Според Псалом 97:5-7 (СИ – Пс.96:5-7), когато Той идва, за да царува: „Планините се топят като восък от присъствието на Господа... и всички племена виждат славата Му.“ А истинният Бог се изявява така: „Нека се посрамят всички, които служат на изваяните идоли.“ Но има и една трудност. Бог е невидим. Как тогава (повтаряме и ние) и под каква форма невидимият Господ, Когото никоой никога не е виждал и не може да види, ще дойде и ще направи видимо присъствието Си, така че всички народи да могат да Го видят и да познаят безспорно, че присъдите са Негови?

Отговорът на този въпрос е: Той ще дойде в Лицето на Месия. „Царят Господ“, при чието идване народите трябва да викат радостно (Пс.98:6; СИ – Пс.97:6) може да бъде единствено Месия, на Когото Бог в Псалом 2 вече е казал: „Ты Си Мой Син“ и за Когото е възвестил: „Поставих Царя Си на Сион“. Когато Исаяя пророкува: „Пригответе в пустинята пътя за Господа... Ето, Господ Йехова ще дойде със сила „ (Ис. 40:3,10), Йоан Кръстител твърди, че това „идване на Господ“ се отнася до първото идване на Месия (Лука 3:4-18). По подобен начин, когато псалмите, които разглеждаме тук, говорят за идването на Господ да съди света и да установи царството Си на земята, авторите им имат предвид Неговото повторно идване.

Господ Исус тълкува тези Псалми по същия начин. В притчата Си за вдовицата и неправедния съдия (Лука 18:1-8) Той също разглежда проблема за злото, както е в Псалом 94 (СИ – Пс.93). Исус признава, че Божието видимо бездействие пред лицето на злото изпитва вярата на Неговия народ. Той обаче уверява слушателите си, че Бог скоро ще се намеси и ще въздаде правда на народа Си. Христос ги наставлява дотогава да продължат да се молят с вяра. Но Той прибавя: „Обаче, „Когато дойде Човешкият Син, ще намери ли вяра на земята?“ Защо „когато Човешкият Син дойде“? – питаме ние. Защото Неговото повторно идване ще бъде това време, когато Бог „ще дойде да съди земята“. Така Той укрепва

вярата на Своя народ, който продължава да вярва в Бога и да се моли през дългите столетия на очакване.

Най-накрая ще се върнем към автора на Посланието към евреите и неговото тълкуване на Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7). Той казва, както си спомняте, че местоимението „Нему“ в заповедта: „Поклонете се Нему, всички Негови ангели“ – се отнася за Месия. И колко прав се оказва! Но откъде е взел тази идея? Той е прочел целия контекст! Не се е задоволил с отделния стих! Той разбира, че става дума за идването на Господ, при което Той ще установи царството Си на земята. Писателят съзнава, че Господ, Който *идва* видим за нас, трябва да е Божият Син, Месия, и че трябва да става въпрос за Неговото второ идване. За това авторът представя цитата от Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7) с думите: А когато отново въвежда Първородния във вселената, казва: „И поклонете се Нему, всички Божи ангели.“⁸

Несъмнено, с това са съгласни всички новозаветни писатели. Павел взема точните думи на Псалом 96:13 и 98:9 (СИ – Пс.95:13 и Пс.97:9) и ги свързва с повторното идване на Христос: „Тъй като е назначил ден, когато ще съди вселената справедливо чрез Човека, Когато е определил, за което е и дал уверение на всички, като Го е възкресил от мъртвите.“ (Деян. 17:31) Наистина, при Неговото повторно идване на всички Божи ангели ще бъде заповядано да Му се поклонят. „Затова и Бог Го превъзвиси, и Му подари името, което е над всяко друго име, така, че в Исусовото име да се поклонят всяко коляно от небесните и земните, и подземните същества, и всеки език да изповяда, че Исус Христос е Господ, за слава на Бога Отца.“ (Фил.2:9-11)

⁸ Вгледайте се в моя превод: „А когато Той *отново* въвежда Първородния във вселената...“ Възможно е гръцкият текст да се преведе: „И отново, когато Той въвежда...“, доколкото „отново“ може да означава просто: „а ето и още един цитат“. Много учени и преводи предпочитат това тълкувание. Но контекстът на Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7) показва, че преводът, при който „отново“ се свързва с повторното изпращане на Месия в света, т.е. с *Неговото второ* идване, е най-точен. Б.а.

Трета част

Втора група цитати

Щом Месия идва да царува, какво ще бъде Неговото управление? И какъв ще бъде Той като управник? Как да се подготвим за Неговото идване? Тук възниква и един друг въпрос – за вярващите от изминалите столетия, които вече са умрели. Какво ще стане и с нас, които може би ще умрем преди да дойде Господ? Никога ли няма да видим бъдещото царство? Дали това е толкова маловажно, щом се отнася и за нас? Цитатите от втората група отговарят на тези въпроси.

4. Вечността и характерът на управлението на Месия (Пс.45:6-7; СИ – Пс.44:7-8)

„А за Сина [Бог] казва“ (Евр.1:8):

И във величието си язди победоносно
в полза на истината, кротостта и правдата ...
Стрелите Ти са остри, забиват се в сърцата на
царевите врагове.

Племена падат пред тебе.

Твоят престол, Боже, е до вечни векове.

*Скиптърът на Твоето царство е скиптър
на правота.*

*Възлюбил си правда и намразил си
нечестие.*

*Затова, Боже, Твоят Бог Те е помазал
с миро на радост повече от Твоите
събратя.*

... Отдясно Ти е поставена царицата
в офирско злато.

Слушай, гъще, и виж, и приклони
ухото си...

Царят ще пожелае твоята красота,
защото Той е Господарят ти, и ти
Му се поклони ...

Всеславна е царската гъщеря ...
 Ще я доведат при Царя с везани грехи.
 Нейните гругарки, девиците, които я следват,
 ще Ти се доведат –
 с веселие и радост ще се доведат.
 Ще влязат в царския палат.
 (Пс.45:4-7, 9-11, 13-15;
 СИ – Пс.44:5-8, 10-12, 14-16)

Псалом 45 (СИ – Пс.44), от който е взет четвъртият цитат, следва модела на песните, които се пеят на сватбите на гревните царе. Дали точно тези слова са се пели някога на сватбата на конкретен цар на Юда? Ако е така, можем да бъдем сигурни, че това, което тогава е било крайно преувеличено, е не просто израз на източно ласкателство, а на вярата, че царят, който и да е той, е временен предшественик на идеалния Цар на Израил – Месия. Взети в действителното си значение, тези думи могат да се отнесат само към Месия и Неговото месуанско управление.

Този „бъдещ свят, за който говорим“ (Евр.2:5), ще бъде установен от Месия, „яздещ победоносно“ при Своето завръщане на земята (срв. описанието в Откр. 19:11-21) и унищожавач всички съюзи и прояви на злото, което ще достигне своя връх в края на тази епоха (виж II Сол.1:5-2:12). Стрелите Му „се забиват в сърцата на царевите врагове“. Следователно царството, чието начало Той ще сложи, ще бъде вечно. Управлението Му ще се основава на съвършена справедливост. Освен това то ще свидетелства за осъществяването на изкуплението: Царят Месия ще се венчае за Своята Невеста – прославената общност на изкупените. Ще последва Сватбата на Агнеца, както се нарича тя в Новия Завет (Откр. 19:6-10 и отбележете продължението в 19:11 и сл.). Това ще бъде една изключителна, неописуема радост, радостта от осъществяването, за което всички исторически времена, всички години живот са били подготовка.

Но можем ли да бъдем сигурни, че тази представа за едно вечно царство на съвършена справедливост и безгранична радост е истина, а не е само детска приказка, породена от

религиозна фантазия? Нейната истинност зависи от две неща. Първо – от човешката природа на Месия и, второ – от това, че Той е повече от човек. Тъй като в същността Си Той е Бог, в Псалом 45 (СИ – Пс.44) се казва, че царството Му ще трае вечно: „Твоят престол, Боже, е до вечни векове.“ И както отбелязахме вече много пъти, възкресението на Исус-Месия разкрива, че Той е Божи Син. Следователно този изявен факт прави пророческата картина в псалома несъмнена и истинна.

Обещанието, че един ден ще има царство на съвършената справедливост, в Псалома е основано на личната любов на Месия към правдата и на омразата Му към нечестието. Всъщност затова Господ Го е възвисил, се казва в стих 6. Издигането Му на трона следователно се основава не само на абсолютната мощ на Неговата божественост – по силата на която Той може да направи всичко, което Му е угодно, – но и на съвършената Му нравствена същност и проявена на практика праведност: „Възлюбил си правда и намразил си нечестие. Затова, Боже, Твоят Бог Те е помазал с мир на радост повече от Твоите събратя.“

Хората по принцип са подвластни повече на силата, отколкото на нравствената чистота и истината. Когато Господ Исус казва на Пилат: „Ти право казваш, защото Аз съм Цар. Аз затова се родих и затова дойдох на света, за да свидетелствам за истината“, Пилат отговаря: „Що е истина?“ И после се опитва да направи разговора, както той си мисли, по-реалистичен. „Не знаеш ли, че имам *власт* да Те пусна и имам *власт* да Те разпна?“ (Йоан 18:37-38; 19:10) Всеки от нас може да си спомни примери – и не само от далечното минало – на световни водачи, които се покланят на силата и се стремят да изградят своите световни империи на тази основа. И с ужас виждаме, че днешната борба за „повече пространство“ е свързана по-скоро със силата, отколкото с истината.

Исус беше различен. Той държи страстно на истината, обича правдата и мрази нечестието – това са исторически факти, а не плод на набожна фантазия. Летописите за Неговия живот са открити за критични погледи векове наред

и все още отправят предизвикателството: „Кой от вас Ме обвинява в грях?“ (Йоан 8:46) Ако да обичаш Бога с цяло сърце, ум, душа и сила е първата и най-важна заповед на Божия Закон, а да обичаш ближния си като себе си е втората, Господ Исус изпълнява и двете в Своя живот и още повече – в Своята смърт. Летописите сочат, че по време на Своя живот на земята Той притежава свръхестествена сила и я използва в някои случаи. Но освен това от летописите личи, че Той вижда по-ясно от когото и да било, че този свят не може да се превърне в рай на справедливостта и мира просто с употреба на сила, дори тя да е божествена. Проблемът за човешкия грях и вина и трябва да бъде осъзнат и разрешен. Какво бъдеще на справедливост и мир ще постигнем, ако действваме така, като че ли миналият и настоящият световен грях нямат значение или се правим, че не ги забелязваме? Със сигурност Христос не би направил подобен опит. Той обича правдата. Божествената справедливост трябва да се поддържа.

Но да се използва божествена сила, за да се установи божествената справедливост както Христос ще постъпи при второто Си идване – това би означавало осъждане на грешниците. При това положение колко човешки същества ще оцелеят и ще влязат в рая на мира? А Христос обича грешниците и идва да ги спаси, да ги накара да се покаят и да ги приготви, подобно на умирация разбойник, за рая.

Следователно проблемът се състои в това. Той мрази греха и нечестие то с цялото Си сърце. Грехът трябва да бъде изобличен и изложен на показ в истинския му вид и да понесе Божия гняв без никакво извинение. Но Той ни обича, нас – грешниците. Трябва да се намери някакъв път за опрощение. Но освен това Той обича и правдата. Ако Бог възнамерява да оправдае грешниците, тогава този начин на опрощение трябва да Му позволи да остане съвършено праведен, като оправдае онези, които вярват в Исус (срв. Римл. 3:26). Отговорът на проблема е в Неговото доброволно приемане на кръста, където „Оногова, Който не знаеше грях, Той за нас Го грях направи, та да станем чрез Него праведни пред Бога“ (II Кор. 5:21).

И така, предоставяйки път за помирение, опрощение и спасение на всички, които го приемат, Той е способен, когато дойде времето, да изпълни Божията присъда, при която ще „съберат от царството Му всичко, що съблазнява, и ония, които вършат беззаконие“ (Мат. 13:41). Агнецът, Който умира като Изкупител, ще бъде достоен да стане Съдията „взел книгата из десницата на Седящия на престола“ (Откр. 5:7) и очистил земята от грях и грешници. И това не са празни мечти: Божието царство ще дойде, Божията воля ще се изпълни на земята, както на небесама.

Тогава ще се отпразнува сватбата на Месия, женитбата на Агнеца. Как ще се приготви Невестата да сподели Неговия живот и престол? Как ще се гържи тя, как ще се накичи, за да пожелае Царят нейната хубост (както е казано в Псалом 45:11; СИ – Пс.44:12). „Защото Той е Господарят ти, и ти Му се поклони“ – това е съветът, който дава псалмистът (45:11). Той обича правдата и мрази нечестие. Неговата Съпруга, купена чрез жертвената Му изкупителна смърт, трябва да прави същото. В древния псалом се казва за Невестата, че е всеславна и облеклото ѝ е „златотъкано“ (Пс. 45:13-14; СИ – Пс.44:14-15). Като допълнение към тази метафора в Откровение се казва: „Неговата жена се е приготвила. И на нея се позволи да се облече в светъл и чист висон, защото висонът е праведните дела на светиите.“ (Откр. 19:7-8)

Управлението на Христос и женитбата на Агнеца – това не са митове. Те са съвсем предстоящи. Времето за приготвление е кратко. Нека всички повярвали да помислят, че трябва да извършат много праведни дела, за да очароват Царя със своята хубост в Неговия сватбен ден.

5. Вечността на самия Месия и на Неговите поданици

„А за Сина казва“ (Евр. 1:8):

Отдавна Ти, Господи, Си основал земята
и дело на Твоите ръце са небесама.

Те ще изчезнат, а Ти ще пребъдваш.
 Да! Те всички ще овехтеят като греха.
 Като облекло ще ги смениш и ще бъдат
 изменени.
 Но Ти си Същия
 и Твоите години няма да свършат.
 (Пс. 102:25-27; СИ – Пс.101:26-28)

Няма съмнение относно авторския довод: той твърди неувусмислено, че тези думи в Псалом 102 (СИ – Пс.101), както и думите, които цитира преди от Псалом 45 (СИ – Пс.44), са казани не от псалмопевица на Бога, а от Бога на Месия.

Факт е, разбира се, че авторът вече е доказал с помощта на предишните цитати, че Месия е Божия Син. По този начин той оправдава своето твърдение, че Месия е Този, чрез Когото Бог е създал всемира (1:2). Този факт вече не се поставя под въпрос. Следователно никой не може да възрази, ако сега писателят просто вземе думите, казани от псалмопевица за Бога като Творец, и ги отнесе към Божия Син като Творец. Но тук авторът не прави това. Той заявява, че в ст. 25-27 на Псалом 102 (СИ – Пс.101:26-28) не псалмопевецът със своя собствен глас се обръща към Бога като Творец; а Бог е Този, Който се обръща към Месия, като Му напомня, че Той (Месия) е Творецът. Какво основание има писателят да направи това тълкуване? Само задълбоченият и подробен анализ на хода на мисълта в целия псалом може да ни даде задоволителен отговор.

Псаломът има три части – нека разгледаме всяка поотделно.

Псалом 102 (СИ – Пс.101), първа част: заглавие и стихове 1-11 (СИ – ст.1-12)

(Псалмопевецът моли Бога да му помогне бързо, защото гните му са към края си и ако не се направи нищо, той ще умре преди да е видял обещаното възстановяване на Сион.)

Молитва на един скърбящ човек – изтощен, излива жалбата си пред Господ.

Господи, послушай молитвата ми
и викът ми нека стигне до Тебе.
Не скривай лицето Си от мене.
В деня на утеснението ми приклони
ухото си към мене.
В деня, когато Те призова,
послушай ме незабавно.
Защото дните ми изчезват
като дим,
И костите ми изгарят като огнище.
Поразено е сърцето ми и
изсъхнало като трева,
защото забравям да ям хляба си.
Поради гласа на охкането ми
костите ми се прилепват за
кожата ми.
Приличам на пеликан в пустиня,
Станал съм като бухал в
развалини.
Лишен от сън, станал съм
като врабче,
усамотено на къщния покрив.
Всеки ден ме укоряват
неприятелите ми.
Ония, които свирепеят против
мене, проклинат с името ми.
Защото ядох пепел като хляб
и смесих пирието си със съзи,
поради негодуванието Ти и
гнева Ти;
Защото, като си ме дигнал, си ме
отхвърлил.
Дните ми са като уклонила се
сянка по слънчев часовник
и аз изсъхвам като трева.

„Краткият ден на живота ни достига бързо своя край“ – така можем да обобщим първата част на псалома. Дните на псалмопевеца отлитат като дим, изнемощялото му тяло изгаря в треска, сърцето му е опустошено, той няма желание да се храни и неволните му стонове изчерпват и малкото сили, които му остават. Той страда не просто заради презрителните насмешки на неприятелите си, а и заради чувството за вина в неговото сърце – заради гнева на Бога, Който го е вдигнал и отхвърлил (ст. 10; СИ – ст.11). Той страда не само за своите собствени грехове. Както ще видим във втората част на псалома, Йерусалим също е опустошен под Божието наказание и псалмопевецът се чувства съпричастен към греха и страданието на своя народ. Оттук идва раняващата сила на насмешките на враговете му, които винаги са презирали претенциите на юдеите, че са избран от Бога народ, и сега смятат, че в страданията на псалмопевеца и на Йерусалим са открили доказателство, че претенциите им са лъжливи.

Независимо от всичките си страдания, псалмопевецът не е изгубил вярата си. Във втората част на псалома той изразява убеждението си, че Сион ще бъде възстановен. Бог е обещал това и е определил времето за изпълнението му (ст.13; СИ – ст.14). Това време ще дойде. Бог продължава да съществува наред с всички поколения. Никаква болест и никаква слабост не могат да Го отклонят. Когато дойде времето, Той ще се яви, ще се смиле над Сион и ще изпълни обещанието Си.

Това е добро за Бога и за хората, които ще живеят в този момент. Бог може да чака столетия, докато види изпълнени намеренията Си. Но тъкмо в това се състои горчивото разочарование и съкрушение на псалмопевеца. Неговият кратък живот скоро ще свърши. Ако Бог не му помогне много бързо, болестта му ще се окаже съдбоносна. И той никога няма да види онова, в което е повярвал, за което се е молил и което е очаквал през целия си живот – възстановяването на Сион. Той моли настойчиво за незабавна помощ (ст. 2; СИ – ст. 3). Трябва ли да понася болката,

страданието и наказанието за Божието недоволство, а също и насмешките на противниците си и никога да не стане свидетел, да не сподели и да не се радва на обещаното възстановяване?

Колко юдеи векове наред трябва да са усещали същото нещо по същия начин и да са изричали същата молитва⁹?

*Псалом 102 (СИ – ПС.101),
втора част: стихове 12-22
(СИ – ст. 13-23).*

(Едно предчувствие за онова, което ще се случи, когато дойде определеното време и Господ се яви, за да възстанови Сион, и всички народи се съберат в Йерусалим, за да се поклонят на Господ.)

Но Ти, Господи, довека седиш Цар
и спомена Ти – из рог в рог.
Ти ще станеш и ще се смлиш
за Сион,
защото е време да му покажеш
милост.
Да! Определеното време дойде.
Защото слугите Ти копнеят за
камъните му
и мислят за пръстта му.
И тъй, народите ще се боят
от името Господне
и всичките земни царе – от славата Ти.

⁹ Това е проблем, неизменно свързан с убеждението, че Бог окончателно ще установи Своето царство на правда и мир на земята съвсем скоро. Ако всичко, което Писанието обещава, е вечен рай извън земната история, рай, в който вярващите от всички поколения последователно се допускат след смъртта им или – в последна сметка, когато настъпи краят на света, проблемът не би съществувал. Б.а.

Защото Господ е съградил
 Сион,
 Той се е явил в славата Си,
 Той е погледнал благосклонно
 на молитвата на лишените
 и не е презрял молбата им.
 Това ще се напише за бъдещото
 поколение.
 И люде, които ще се създадат,
 ще хвалят Господа.
 Защото Той надникна от Своята
 света висина,
 от небето Господ погледна на
 земята,
 за да чуе въздишките на затворените,
 да освободи осъдените на смърт,
 за да възвестяват името на
 Господа в Сион
 и хвалата Му в Йерусалим,
 когато се съберат заедно племената
 и царствата,
 за да служат на Господа.

Трябва да отбележим измеренията на видението на псалмопевеца. Той не мисли за частични поправки в града Йерусалим, които благочестивите хора могат да припишат на Божия промисъл. Псалмопевецът има предвид възстановяването на Сион – толкова славно, че всички народи ще бъдат принудени да признаят, че това е дело на Господа. И те ще се боят от името Господне, тъй като „Господ ще се яви в славата Си“, за да възстанови Йерусалим. В резултат на това народите и царствата ще се „съберат заедно“, „за да служат на Господа и да Го славят“ (ст.22; СИ – ст.23).

От думите, използвани в Псалом 102 (СИ – Пс.101), както и от тези в Псалом 96, 97 и 98 (СИ – Пс.95, 96 и 97), става ясно, че се има предвид видимото идване на Господ, което в Новия Завет се определя като: „славното явление на нашия Бог и Спасител Исус Христос“ (Тит 2:13). Бог ще възстанови

Сион при и чрез повторното идване на Божия Син – Онзи, чиято роля винаги е била, е и ще бъде да изяви Божията слава¹⁰.

Но сега псалмопевецът ни казва нещо удивително: когато Господ се появи и възстанови Сион, това ще бъде в отговор на молитвата на Неговите „лишени люде“ (ст.17; СИ – ст.18). „Това ще се напише за бъдещото поколение“ – казва той всъщност (ст. 18-22; СИ – ст.19-23) – поколение, което ще бъде живо, когато Господ дойде, така че „люде, които ще се създадат, ще хвалят Господа“. Защото те ще научат от това, което е писано, че идването на Господ не е някаква произволна, неочаквана, невъзвестна намеса на Бога. Поколения от Божи оскърбявани и преследвани хора вярват, че това е обещано в Писанията, и копнеят и се молят за него.

Това е, което псалмопевецът желае да бъде засвидетелствано. В отговор на молбите на Своя народ: „от небето Господ погледна на земята, за да чуе въздишките на затворените, да освободи осъдените на смърт“ (ст. 19-20; СИ – ст.20-21).

Колко ярки и вълнуващи са тези изрази! Той не мисли за разстоянието между небето и земята в пространствени понятия – като че ли то би могло да се измери в светлинни години. Той мисли колко неизмеримо над земните дела е безконечният Бог; колко неизмеримо ниско в сравнение с Неговата недосегаема слава е скръбната нищета на земните затвори, където хората стенат в очакване на смъртната си присъда. И все пак всевечният Бог „погледна на земята“, Той вижда земната нищета, чува стоновете на затворените

¹⁰ И тук между другото се корени пророчеството на нашия Господ в Лука 21:24-28: „...И Йерусалим ще бъде тѣпкан от народите, докле се изпълнят времената на езичниците. И ще станат знамения в слънцето, в луната и в звездите... Човеците ще примират от страх и от очакване на онова, което ще постигне вселената... И тогава ще видят Човешкия Син, идещ в облак със сила и голяма слава. А когато почне да става това, изправете се и повдигнете главите си, защото изкуплението ви приближава.“ Б.а.

и в отговор един ден ще дойде и ще възстанови Сион. Не е възможно – очевидно не е – пет минути преди второто Си идване Бог внезапно да насочи вниманието Си към земята да чуе стоновите на затворниците и да реши да действа. Бог винаги е гледал към земята, винаги е слушал молитвите на Своя злочест народ. Молитвите на тези хора не са били напразни (виж Откр. 6:9-11; 8:3-5). Бог е „погледнал благосклонно на молитвата на лишените и не е презрял молбата им“ (Пс. 102:17; СИ – Пс.101:18). Кръвта на мъчениците, стоновите на невинните затворници, молбата на автора на Псалом 102 (СИ – Пс.101) и на милиони повярвали като него, останалите досега без отговор застъпничества на Даниил (виж гл.9 от пророчеството му), виковете от Освиенцим и Дахау, угадени в газовите камери – всичко това поражда нравствената сигурност, че един ден Господ ще се яви и ще възстанови Сион.

Но от всички молитви и ходатайства, които Бог някога е слушал, най-действени са тези, които идват от устата и сърцето на въплътения Божи Син. Защото удивителната истина е такава: Бог не само *гледа* надолу от светилището Си във висините, а и чрез Личността на Своя Син Той идва долу! Същият Господ, Който един ден ще се яви в цялата си слава и ще възстанови Сион, веднъж вече е бил облечен в плът и е ходил по улиците на Йерусалим. Той не само съзерцава земните мъки, неправди и жестокости от висините, но идва и сам да ги изпита. Той не само чува молитвите на наскърбените, но и се присъединява към тях. Той не само се вслушва в стоновите на затворниците, осъдени на смърт, но и сам става. И въпреки че сам е безгрешен, се оказва причислен към престъпниците, отсечен от земята на живите като млад мъж, около тридесет и три годишен, но понесъл греховете на мнозина и ходатайствал за грешниците (виж Ис.53:8,12). Въпреки че въплътеният Месия е Божи Син – и авторът на Посланието към евреите отдавна е показал това, – „Той в дните на плътта Си отправи със силен вик и сълзи молитви и молби към Оногова, Който можеше да Го избави от смърт, и биде послушан поради благоговението Си“ (Евр. 5:7). Един ден, не само като отговор на молитвите

на вярващите от всички времена, но преди всичко в отговор на молитвите и ходатайствата на Месия, Бог ще осъществи обещаното идване на нашия Господ Исус Христос (I Тим. 6:14-16).

Какво доказателство за Божията същност ще бъде това! Какво прогласяване на името Му, какво проявление на славата на Неговата милост и верност (Пс. 102:13-16,21; СИ – Пс.101:14-17,22)! Какво доказателство пред всички агностици и атеисти по света за разкриването на Бога в Неговото слово, засвидетелствано чрез историческия Израил и Йерусалим! По този начин молитвата също ще бъде защитена и отстояна срещу всички онези невярващи и критици, които толкова често твърдят, че молитвата е безполезна, защото или Бог не я чува (може би защото Той не съществува), или, ако чува, не Го е грижа. Явяването на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос ще покаже убедително, че Бог и чува, и е загрижен за молитвите ни. Божието име и същност ще се изявят в Сион, а Неговото хваление – в Йерусалим. И народите, и царствата на света ще се съберат да се поклонят на Господа (Пс. 102:21; СИ – Пс.101:22; срв. и Зах. 14:16).

Не е изненадващо, че настроението в тази втора част на Псалом 102 (СИ – Пс.101) е много по-спокойно и изпълнено с повече надежда, отколкото е в първата част. Псалмистът си спомня, че неговите молитви също ще имат дял в окончателното идване на Господа и възстановяването на Сион. А това далеч не е малко!

И все пак, без отговор остава проблемът за краткия живот на отделния човек в сравнение със столетията, които са необходими на Бога, за да изпълни намеренията Си и да осъществи Своите обещания. В Псалом 102:19-20 (СИ – Пс.101:18-19) се казва, че „от небето Господ погледна на земята, за да чуе въздишките на затворените, *да освободи осъдените на смърт.*“ Кои са те? Несъмнено онези, които са затворени непосредствено преди Господ да се яви в славата Си, ще бъдат освободени. Но какво ще стане с милионите повярвали през всички векове, които са били преследвани и хвърляни в затворите и са молили Бога за освобождение, но

никога не са излезли на свобода, а са умрели? Добре е да се каже, че в отговор на молитвите им Бог един ден ще изпълни обещанието Си да се яви Господ и да освободи онези, които тогава ще бъдат затворници. Но това е малка утеха за онези, които в миналото са се молили за освобождение, но не са били освободени. (Малка утеха е за всеки, който умира преди повторното идване на Господ.) Погинали ли са всички те? Никога ли няма да видят царството, за чието идване са се молили? И ако не го видят, с какво надеждата, намерила израз в Стария Завет, е по-добра от марксизма, който насърчава хората да вярват, да работят и, ако е необходимо, да умрат за предстоящото време на мир, справедливост и благополучие, което по определение (тъй като при марксизма не съществува възкресение) те никога няма да видят?

Този въпрос е достатъчно сериозен. Но когато навлезем в третата част на псалома, ще открием още по-трудни въпроси, непосредствено следващи този.

*Псалом 102 (СИ – Пс.101), трета част: стихове 23-28
(СИ – ст.24-29)*

(Творението ще погине, но Творецът остава неизменен. Следователно слугите Му ще живеят вечно.)

Той намали силата ми всред
пътя.
Съкрати дните ми.
Аз рекох: Да ме не гребнеш,
Боже мой, в половината на
дните ми.
Твоите години са из родове в
родове.
Отдавна Ти, Господи, Си основал
земята
и дело на Твоите ръце са
небесата.
Те ще изчезнат, а Ти ще пребъдваш.

Да! Те всички ще овехтеят като
 греха,
 като облекло ще ги смениш, и ще
 бъдат изменени.
 Но Ти си същият
 и Твоите години няма да се
 свършат.
 Чагата на слугите Ти ще се
 установят
 и потомството им ще се утвърди
 пред Тебе.

Ето и първия въпрос. Приемаме, че предстои време на мир и справедливост, установено от Бога на нашата земя. Но нашата земя е временна. Един ден тя ще погине, самото Писание ни го казва. Така смятат и учените. Атеистите вярват, че когато земята бъде окончателно разрушена, а с нея – и всички хора, в края на краищата отговорни за това ще бъдат самите безлични сили на всемира. Но теистите, какъвто и вид да са, не могат да повярват в това. Те вярват, че същият личностен Бог, Който е създал земята, небесата и всичко в тях и на тях, сам ще ги разруши. „Те всички ще овехтеят като греха – пише псалмопевецът (Пс. 102:26; СИ – Пс.101:27), – като облекло *ще ги смениш и ще бъдат изменени.*“

Щом е така, следващият въпрос е: как може който и да е, в което и да е време, независимо дали лошо, добро или идилично свършено, да има удовлетворяваща го връзка със собствения си Създател, ако вярва, че един ден неговият Създател ще го унищожи лично: ще го вдигне и ще го отхвърли (както псалмопевецът пише в ст.10; СИ – ст.11), било сега, било при свършека на света? Все пак, ако ние сме Божи творения, каквито са земята и небесата, как можем да бъдем сигурни, че Той няма да постъпи и с нас така, както с останалото творение?

Следователно два настоячими въпроса очакват отговор, когато разглеждаме третата част на псалома и се опитваме да разберем какво е имал предвид първоначално псалмистът.

На пръв поглед изглежда достатъчно основателно да се предположи, че в третата част псалмопевецът продължава да говори от свое име¹¹. Но ако го приемем така, при по-детайлно вглеждане ще открием, че това би имало твърде беден и твърде незадоволителен смисъл. Нека да опитаме и да видим.

Най-напред (ст. 23-24а; СИ – ст.24-25а) псалмопевецът моли Господ: „Да не ме грабнеш, Боже мой, в половината на дните ми.“ Разбираемо е, да умреш преди зрелостта си, изминал половината път от живота си, е наистина горчиво. След това (ст. 24б-27; СИ – 25б-28) той припомня на Бога, че като Творец Неговите години нямат край. Защо е необходимо това припомняне? Дали псалмистът просто убеждава Бога да не бъде жесток, да си спомни, че самият Той се радва на вечен живот и затова не трябва да се скъпи за малкото дни на едно от Своите смъртни създания, които съставляват половината му живот? (Какъв Бог е Той, ако Неговите създания трябва да просят от Него така!) Но ако това е прошенето на псалмопевеца, каква трайна утеха и удовлетворение ще донесе то, дори ако Бог го изпълни? Защото псалмопевецът не спира да твърди, че един ден цялото творение ще се износи и ще погине, и самият Творец ще го отхвърли. Приемаме, че Творецът ще надживее творението Си и ще остане същият (ст.27; СИ – ст.28). Каква утеха би било това за псалмиста, ако и той като Божие създание, наред с останалия сътворен свят, е обречен да погине? И как, ако случаят е такъв, псалмистът стига до заключителното си, изпълнено с вяра твърдение (ст.28; СИ – ст.29): „Чадата на слугите Ти ще се установят и потом-

¹¹ Псалмистите невинаги постъпват така, разбира се. Понякога, след като са говорили от свое име в няколко последователни стиха, внезапно и без предупреждение, с подхода на граматург, те въвеждат груг говорител или говорители, използващи пряка, а не косвена реч. Вземете например Пс. 95 (СИ – Пс.94). В ст.1-7а говори псалмистът от свое име, вдъхновен от Святия Дух, разбира се. Но от ст.7б нататък говори вече не поетът, а Бог се обръща непосредствено към Своя народ. Б.а.

ството им ще се утвърди пред Тебе“? Още повече, колкото и дълго да живеят, ако са обречени като създания да погинат с останалото творение, каква утеха и надежда ще им донесе това?

Възприета така, последната трета от псалома едва ли носи удовлетворяващ смисъл. Няма ли по-добър и по-задоволителен начин да се разбере тя? Да, такъв начин несъмнено има. В ст. 23 (СИ – ст.24) псалмопевецът не говори повече от свое име нито на Бога (както е в ст. 1-14; СИ – ст.1-15), нито на читателите си (както е в ст. 15-22; СИ – ст.16-23). Вместо това, като вдъхновен поет, той прави в ст. 23 (СИ – ст.24) онова, към което еврейските псалмисти често прибъгват: без предупреждение той въвежда в своята „драма“ други лица, говорещи в пряка реч от свое име.

Първо, в ст. 23-24а (СИ – ст.24-25а) е представен Месия, Който говори от Свое име на Бога, като Го моли да бъде спасен от смърт.

После, в ст. 24б-28 (СИ – ст.25б-29) отново е представен Бог, Който от Свое име се обръща към Месия в отговор на молитвата на Месия.

По този начин авторът на Посланието към евреите разбира ст. 25-27 (СИ – ст.26-28) (той не цитира ст. 23-24 или 28; СИ – ст.24-25; 29): Бог говори на Месия и Му припомня, че Той (Месия) е Създателят. (Виж второто допълнение в края на тази глава, в което се разглежда тълкуването на Септуагинта за ст. 23-24а; СИ – ст.24-25а, както и проблемът доколко авторът на Посланието към евреите следва това тълкуване.) Очевидно, така се доказва още веднъж твърдението му, че Месия е наречен от Бога в Стария Завет Син Божу. Но какъв смисъл придава това тълкуване на тези стихове най-напред като пророчество за бъдещето и после като отговор на двата въпроса, които поставя псаломът като цяло?

Смисълът е величествено удивителен. Първо – тези стихове сега се превръщат във вдъхновено пророчество за свящото общение между Бога Отец и Неговия Син, когато Синът е на земята. Пророческите слова, чрез които е изразено това общение „Той намали силата Ми всред пътя,

съкрати дните Ми. Аз рекох: „Да не ме грабнеш, Боже Мой, в половината на дните Ми“, се осъществяват когато Божият Син от улиците на Йерусалим говори: „Истина, истина ви казвам, ако житното зърно не падне в земята и не умре, то си остава самотно... Сега душата Ми е развълнувана и какво да кажа? Отче, избави Ме от моя час? Но затова дойдох на моя час. Отче, прослави името Си!“ (Йоан 12:24-28).

Те се осъществяват още по-пълно, когато в Гетсимания със силни вопли и сълзи Той се моли на Единия, Който може да Го спаси от смърт, и въпреки че умира, отговор на молитвата Му е възкресението.

Но в това свято общение между Сина и Отца има ли доказателство, че Отец Му говори слова, подобни на тези в Псалом 102:24б-28 (СИ – Пс.101:25б-29)? Утешава ли Той Сина, като Му напомня факта, че Той (Синът) е Творецът и е поставил основите на света? Припомня ли Му, че Той, Синът, ще надживее Своего творение, и не само това, но че онези, които повярват в Него, „чадата на слугите [Му] ще се установят и потомството им ще се утвърди пред [Него]“, както се твърди в ст. 28 на Псалом 102 (СИ – Пс.101:29)?

Не можем да отидем по-далеч от онова, което ни е казано. Но ние знаем, че когато Синът моли: „Сега душата Ми е развълнувана и какво да кажа? ... Отче, прослави името Си!“ в отговор идва глас от небето, уверяващ Го че Неговата смърт наистина ще прослави Божието име и ще бъде последвана от възкресение (виж Йоан 12:27-33).

И когато слушаме Сина да се моли на Отец за Себе Си непосредствено преди Гетсимания, Той казва: „И сега прослави Ме, Отче, у Себе Си със славата, която имах у Тебе преди създаването на света.“ Чуйте Го да се моли за учениците Си и за онези, които ще повярват в Него от идните поколения: „Отче, желая, дето съм аз, да бъда с Мене и тия, които си Ми дал, за да гледат Моята слава, която си Ми дал, защото си *Ме възлюбил преди създаването на света.*“ (Йоан 17:5,24).

Второ, това тълкуване на ст. 25-27 (СИ – ст.26-28) наистина придава изключителен смисъл на тези стихове като отговор на двата въпроса, които се поставят в псалома като

цяло. Защото сега те посочват категоричния отговор на тези въпроси, който е даден окончателно във възплъщението на вечния Творец в Човека Исус, Месия, и в Неговото възкресение и възнесение – именно като Човек – в славата, която Той има като вечен Творец съвместно с Отца преди създаването на света. Създателят е вечен, но сътворените от Него небеса и земя са само временни и един ден трябва да погинат и да изчезнат. Ние, човешките същества, сме творения на Бога. Каква сигурност можем да имаме, че Творецът никога няма да унищожи което и да било човешко същество, влязло чрез вяра в лично общение с Бога? Но в тези стихове личи една категорична и абсолютна сигурност! Самият Творец става Човек, влиза в нашия преходен свят на пространство и време с властта да ни даде вечен живот, моли се да бъде спасен от смъртта, да бъде прославен в присъствието на Отца със славата, която има заедно с Отца преди да бъде създаден светът (Йоан 17:1-5). И молитвата Му получава отговор! Бог Го възкресява от мъртвите и Той отнася Своята човешка същност до самото лоно на Божеството. Вечният Творец, Който е вечно Същият (Пс. 102:27; СИ – Пс.101:28) става завинаги Човекът Исус, „същият вчера, днес и вовеку“ (Евр. 13:8). А Бог Отец Го уверява в думите на Псалом 102:28 (СИ – Пс.101:29): „Чадата на слугите Ти ще се установят и потомството им ще се утвърди пред Тебе.“ Или в думите на Новия Завет: „И, като ни възкреси, сложи ни да седим с Него в небесни места, в Христа Исуса, за да показва през идните векове премногото богатство на Своята благодат чрез добрината Си към нас в Христа Исуса“ (Еф. 2:6-7). Защото тъкмо това има предвид Бог, когато ни избира в Христос преди създаването на този преходен свят (Еф.1:4).

Нещо повече: никой от онези, които са повярвали в Него и са живели и работили за Неговото идващо царство, няма да го пропуснат, независимо в колко далечни епохи са живели и умрели. Защото тези, които са Христови, ще възкръснат при Неговото идване (I Кор.15:22-23) и когато Господ се яви в славата Си и утвърди Своето царство, Той ще ги „приведе заедно с Него“ (I Сол.4:13-18).

Четвърта част

Заключителен цитат

*Сегашното положение на Месия (Пс. 110:1;
СИ – Пс. 109:1)*

Господ [Йехова] рече на моя [Давидовия] Господ:
*“Седи отдясно Ми,
 докле положи враговете Ти за Твое
 подножие.”*

Авторът стига до завършека на своята теза. В Писанието се говори за ангелите като цяло като за синове Божии, но Бог, подчертава писателят, никога не е казвал на който и да било отделен ангел онова, което в Псалом 110:1 (СИ – Пс. 109:1) Той казва на Давидовия Господ – Месия. Никой ангел никога не е бил и няма да бъде поканен да *седне* в присъствието на Бога, и особено пък – на почетното място, отдясно на Божия трон. Нито пък Бог ще се унижи да положи враговете им за тяхно подножие. Те са само слуги. Те *стоят изправени* в присъствието на Бога, очаквайки Неговите заповеди, или летят, за да изпълнят задължението си „да служат на онези, които ще наследят спасението“ – т.е. на човешки същества, повярвали в Бога, подобно на Авраам.

Но Бог се обръща с тези думи към Месия и изводите от тях се простират надалеч.

Първо, щом Давид нарича Месия Свой Господ, очевидно Месия не е, според Давидовото пророческо виждане, просто негов син. Никой източен цар и дори никой баща на Изток не би се обърнал към един от синовете си като: „мой Господ“. На това набляга и самият Господ Исус (Лука 20:41-44).

Второ, фактът, че Бог отправя поканата: „Седи отдясно Ми“, подсказва, че е имало време, когато Божият Син не е седял там. Или тези думи предполагат Неговото възплъщение, земен живот, смърт, погребение и най-последно възнесението Му.

Писателят стига до края на своята теза. Той е доказал изцяло доводите си. Месия е Божи Син и Исус е Месия. Но последният цитат отговаря на един друг въпрос. Опитайте се да докажете на някои хора, че Исус е Месия и е възкръснал от мъртвите, и те ще ви запитат: „Защо тогава Той не е направил нищо през тези две хиляди години, за да победи злото? Къде беше Той, когато Хитлер унищожи шест милиона евреи? Как може Той да бъде Месия на Своя народ, щом не е навдвил враговете му през всички тези дълги столетия?“

Факт е обаче, че отрязъкът от време, представен в Псалом 110:1 (СИ – Пс.109:1), показва достатъчно ясно, че възнесението на Месия няма да бъде последвано незабавно от подчиняването на Неговите врагове или на враговете на народа Му. Ще има период на очакване: „Седи отгядно Ми докле...“ Настоящото видимо бездействие на Божия Син е точно това, което Старият Завет ни приканва да очакваме.

Но един ден очакването ще свърши. Божият Син ще дойде и в крайна сметка всички неприятели, дори и последният враг, включително и самата смърт, ще бъдат унищожени.

Първо допълнение

Изразът в Евреи 1:6 „Поклонете се Нему, всички Божии ангели“ в буквалното звучене е по-близък до една фраза в Септуагинта от Второзаконие 32:43 (виж СИ), отколкото до израза от Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7) в Септуагинта. Затова мнозина предполагат, че авторът на Посланието към евреите е взел този стих не от псалома, а от Второзаконие. Но Ф.М.Крос (*Древната библиотека на Кумран*¹²) изтъква, че фразата от Второзаконие в Септуагинта е добавена към онова, което намираме в масоретския еврейски текст. Тя се основава на различен еврейски текст. Но в този еврейски текст допълнителната фраза е пренесена от Псалом 97:7

¹² Cross, F.M. *The Ancient Library of Qumran*. Duckworth, 1958, pp.135-136.

(СИ – Пс.96:7) във Второзаконие 32 гл. вероятно защото в последните стихове на Второзаконие 32 гл. се описва същото като в Псалми 96 и 97 (СИ – Пс.95 и 96) – идването на Господ, за да отмъсти за Своя народ. Така че първоначалният библейски пасаж, върху който се основават думите на автора в Евреи 1:6, е Псалом 97:7 (СИ – Пс.96:7), независимо, че точните думи се базират на превода от Септуагинта на стиха във формата, която той приема, когато в някои еврейски ръкописи е добавен към Второзаконие 32:43.

Второ допълнение

Много интересно и много важно е да се отбележи, че ранните християни не са първите, които схващат, че думите в Псалом 102:24а-28 (СИ – Пс.101:25а-29) Бог говори на Месия. Преводът на Псалмите в Септуагинта предшества християнството със 100-200 години. Там в третата част на Псалом 102 (СИ – Пс.101) Бог е представен като говорещ от Свое име от ст. 23 (СИ – ст.24) до края. Преводът гласи:

Той намали силата Ми всред пътя
 Съкрати дните Ми.
 Аз рекох: „Да не ме грабнеш, Боже Мой,
 в половината на дните Ми.
 Твоите години са из родове в родове.
 Отдавна, Ти, Господи, си основал земята ...“
 (и т.н. до края на псалома)

Преводът в Септуагинта на ст. 23-24а (СИ – ст.24-25а) се базира на същите съгласни, както и масоретският текст, но преводачите са допълвали тези съгласни с различни гласни. Те са разбирали, че в ст. 23-24а (СИ – ст.24-25а) Бог се обръща към Месия – да осъзнае, че определеното от Бога време за възстановяването на Йерусалим (виж ст. 13; СИ – ст.14) все още не е настъпило и да не иска от Бога да действа прибързано, защото е изминало само половината от времето на очакването. След това Бог напомня на Месия, че Той

(Месия) е Творецът и Неговите години са вечни. Той може да чака. Накрая Го уверява, че чагатата на слугите Му ще продължат да живеят в Неговото присъствие.

Ясно е, че авторът на Посланието към евреите следва превода на Септуагинта на ст. 25-27 (СИ – ст.26-28), защото в стих 25 (СИ – ст.26), когато започва цитатът, той свидетелства, че Бог нарича Месия „Господи“, точно както е в Септуагинта, за разлика от масоретския еврейски текст, където това обръщение отсъства. Дали авторът на Евреите приема също така тълкуването на Септуагинта за ст. 23-24а (СИ – ст.24-25а), при което тези думи се приписват на Бога, вместо да приеме тълкуването, което ние следвахме и според което думите в тези стихове са молитва на Месия към Отца и отговор на Отца, който започва от ст. 24б (СИ – 25б)? Ако може да се докаже със сигурност, че това е така, ние несъмнено ще последваме писателя в неговото придържане към Септуагинта и ще изоставим собственото си тълкуване. Но ние не можем да определим това със сигурност, защото авторът на Посланието към евреите започва своя цитат от ст. 25 (СИ – ст.26) и не сме в състояние да кажем какво мисли той за тълкуването, което Септуагинта дава на предишните стихове. Авторът на Евреите, както знаем, вярва в един страдащ Месия, Който трябва да се моли да бъде спасен от смърт и наистина умира. Вярва ли в Него и преводачът (или преводачите) на Псалмите в Септуагинта? Онова, което можем да кажем със сигурност, е, че не ранните християни първи са стигнали до идеята, че думите в ст. 24б-27 (СИ – ст.25б-28) са изречени от Бога на Месия. Тази идея вече е била установена в еврейските кръгове – в Александрия и вероятно в Палестина, едно или може би две и повече столетия преди да се роди християнството.

Изучаването по-нататък може да започне с книгите на Ф.Ф.Брюс – „Посланието към евреите“ и на С.Люис Джонсън младши – „Старият Завет в Новия Завет“¹³.

¹³ Bruce, F.F. *The Epistle to the Hebrews*. Marshall, Morgan and Scott, 1965, pp.23-25; Lewis Johnson, Jr, *The Old Testament in the New*. Zondervan, 1980, pp.81-90.

Въпроси

Първа част

1. Какъв план за спасението на света според вас се разкрива в Стария Завет?
2. Представете си, че разговаряте с евреин, според когото идеята, че Месия е въплътен Бог, е: а) кощунствена и б) измислица на ранни християни като Павел. На кои откъси от Стария Завет ще се позовете, за да му покажете, че за божествеността на Месия се поучава още в Стария Завет?
3. Какво значение има дали Исус е потомък от Давидовото родословие или от нечие друго? Прочетете II Тим.2:8 и Римл.1:2-3 и разяснете позоваването на Давид в тези стихове.
4. Защо за нас като християни е важно:
а) да познаваме Стария Завет;
б) да вярваме, че той е също така Божие Слово, както и Новият?
5. Защо авторът на посланието постоянно прави разлика между нашия Господ и ангелите в 1 гл. на Еврейте?
6. Колко от старозаветните пасажи, цитирани в Посланието към евреите 1 гл., за да докажат божествеността на Месия, знаете наизуст?

Втора, трета и четвърта част

1. Съгласни ли сте, че за да видите пълното значение на много от Божиите обещания в Стария Завет, трябва да ги четете в светлината на факта на Исусовото възкресение? Дайте примери.
2. Ако възкресението на Исус доказва твърдението Му, че е Син Божи, какво доказателство бихте посочили за самото възкресение?
3. Справедливо ли е да се каже, че Христовият кръст изявява бунта на *всяко* човешко сърце против Бога?
4. В какъв смисъл и в каква степен Христовото учение за отношението Му към Отца е неповторимо, ако го

- сравним с поучението на: а) старозаветните пророци и б) на който и да е световен религиозен водач, за когото знаете нещо?
5. а) Какво означава: „проблемът за злото“?
б) Защо постоянното съществуване на зло в света е проблем повече за повярвалите в Бога, отколкото за безбожниците?
в) Как бихте отговорили на някой, който казва: „Ако има Бог и Исус е Негов Син, защо Те не сложат край на всяко зло в света?“
г) Представете една кратка проповед върху Матей 13:24-30, 36-43.
 6. Какво разбирате под „сватбената вечеря на Агнеца“? Как да се приготвим за нея?
 7. И Библията, и учените казват, че нашият свят е временно явление. По какъв начин това се отразява върху въпроса за целта и смисъла на човешкия живот?
 8. Ще се промени ли за вас нещо, ако Исус Христос не е въплътеният Творец?
 9. Какво означава „вечен живот“? Как и при какви условия го получаваме?
 10. По какъв начин според вас ангелите служат на онези, които ще наследят спасението?

ЧОВЕШКАТА СЪЩНОСТ И СТРАДАНИЯТА НА ХРИСТОС

Евреи 2

Първата глава от Посланието към евреите изпълва съзнанието ни с величието на Христовата божественост. Във втората глава това се случва с величието на Неговата човешка същност и страданията Му. Но преди това авторът отправя първото от своите сериозни предупреждения: възможно е да се пренебрегне спасението и някои хора да погинат навеки!

„Как? – казвате вие. – Явно хората трябва да извършат някакъв отчайващо ужасен грях, за да бъдат погубени навеки?“

Да, така е. Но нека си изясним какъв е този грях. Той означава да чуваш какво казва Бог и да оставаш безучастен, да пренебрегваш или да отхвърляш словата Му.

Когато Бог говори на народа на Израил и му дава Закона, Той го прави чрез посредничеството на ангели (виж Деян. 7:53; Гал. 3:19). Законът съдържа, както знаем, заповедта да се спазва съботата. Скоро след като Законът е даден, хващат един мъж да събира дърва в събота. Той знае Закона, не може да твърди, че не е предупреден. Загържат го под стража и питат Бога как да постъпят. Бог отговаря, че мъжът трябва да бъде изведен извън стана и убит с камъни (Числ. 15:32-36).

Чудя се как ще възприемем това. Ще кажем ли: „Това е изключително сурово. В крайна сметка става дума за отделна постъпка – само събиране на дърва, което е невинно само по себе си. Какво лошо има?“

Това значи цялостно неразбиране на смисъла. Всемогъщият Бог е говорил. Няма значение, че го е направил с посредничеството на ангели или чрез Мойсей – Бог е Онзи,

Който говори. Ако едно от Неговите създания пренебрегне или отхвърли онова, което Той е казал независимо за колко незначително нещо става дума, това би било пряко предизвикателство към всемогъщия Бог. Ако хората все още мислят, че подобно държание е само едно незначително прегрешение, те са загубили усета си за реалност.

Това става много лесно. В нашия модерен свят, където мнението на всеки за религията се класифицира наравно с мнението на който и да е друг, е опасно лесно да се отнасяме към Бога и Неговото Слово просто като към един измежду многото авторитети, да се съветваме с Него само когато смятаме, че се налага, а не да Го следваме неизменно. Опасно лесно е също така да считаме, че Бог би бил неразумен, ако се наскърбява, защото хората понякога предпочитат да следват собствените си идеи или авторитета на друг вместо Неговото Слово. Но ако Бог е Бог, неверието, равнодушието, пренебрежението към Словото Му е най-страшният грях между греховете. Следователно, когато Бог говори на Израил с посредничеството на ангели, Той иска да научи хората, че те не могат безнаказано да бъдат равнодушни към Словото Му: „словото, изговорено чрез ангели, стана твърдо и всяко престъпление и непокорство получи справедлива отплата“ (Евр. 2:2).

Сега Бог говори отново и този път – не с посредничество на ангели, а пряко, в Личността на Своя Син. Този път Той говори не за да утвърди Своя Закон, а за да прогласи благовестието Си. Не да предупреди незнаещи хора да не погават Закона Му, а да предложи спасение, поразително по величината на Неговата благодат и милост, на хора, които са пренебрегвали Словото Му и са погавали Закона Му безброй пъти. Бог не просто обявява вестта – Той е и Вестителят, и самата вест. В това Божие послание се предава невероятният разказ за Бога като въплътения Творец, умрял за греха на Своите човешки създания. То предлага не само помирение и прошка, но и вечен живот чрез духовно единение с Божия Син и участие в радостта и славата на Неговото вечно царство. „Как ще избегнем ние – пита авторът, – ако сме пренебрегнали едно толкова велико

спасение?“ (Евр. 2:3) Нашата греховност е достатъчно тежка. Наред с пренебрегването на спасението, което ни се предлага тя е несъмнен път към гибел.

Пренебрегване на спасението

Разбира се, съществуват много хора, които никога не са чували за това спасение. Авторът тук се интересува не от тях, а от онези, които са го чули, защото те са застрашени от по-голяма опасност. И тя се състои не толкова в това, че, чувайки за спасението, те направо са го отхвърлили, а в това, че са го чули и разбрали, но не правят нищо за него. Не е достатъчно да си чул благовестието. Трябва и да направиш нещо, свързано с него – трябва да повярваш в него, да се основаваш на него и да постъпваш според Божието Слово.

За едно момиче може да е приятно да слуша как нейният приятел ѝ повтаря колко много я обича и какво ще направи за нея, стига само тя да се съгласи да му стане жена. Но единствено слушането на тези думи отново и отново не е достатъчно. Ако тя възнамерява да стане негова жена, трябва да му повярва, да му отвърне и да каже „да“ на неговото предложение, да го приеме като свой единствен съпруг, свободно да изрече „искам“ и наистина да го мисли, както и да приеме безусловно неговото „искам“, да се довери на дадения обет и да постъпва според него.

Така е и с нас и Спасителя. Трябва да възприемем с изключителна сериозност думите на Бога, че се нуждаем от спасение и не можем да се спасим сами, а единствено Христос е способен да го направи. Ние трябва да изоставим упованието си в каквото и да било друго и да насочим вярата си само към Христос. Когато Той казва на всеки от нас поотделно: „Ти вярваш ли в Божия Син?“ (Йоан 9:35), ние трябва да приемем заветното Му Слово в отговор на думите: „Който дойде при Мене, никак няма да го изгъдя.“ (Йоан 6:37) Ние трябва да живеем и да постъпваме според Неговото Слово, като го приемаме за вярно, защото то е вярно, защото Той е истинен.

Благовестието е прогласено първоначално от Господ Исус и е потвърдено за нас от онези, които са Го чули (Евр. 2:3-4).

Това е достатъчна гаранция за истинността и достоверността на благовестието. Но Бог не се задоволява с това, а го потвърждава и със знамения, чудеса, различни поличби и с даровете на Святия Дух, разпределени според Неговата воля (Евр. 2:4). Тук, следователно, няма произволно обожествяване на някаква свещена книга, написана от самозван и тираничен религиозен водач. И трите Лица на Троицата участват в прогласяването и потвърждението на благовестието. Как ще можем да се спасим, ако го пренебрегнем?

Опасността е – нека го повтора – не в това, че хората го отхвърлят незабавно, въпреки че мнозина постъпват така. Има много по-коварна опасност – че след като сме го чули, не обръщаме достатъчно внимание на чутото и в крайна сметка се отклоняваме. Гръцката дума за „отклоняване“ съдържа впечатляваща метафора. В тихо време една лодка може да стои край кея на пристанището часове, без да е завързана здраво. Но щом дойде лошото време, лодката веднага се отдалечава, отклонява се и може да се загуби само защото никога не е била действително закомвена.

Първите читатели на Посланието към евреите несъмнено са чули благовестието и са го възприели. Но настъпва лошото време и се разразява продължителна буря. Какво се случва тогава? Дали те, подмятани нагоре-надолу от вълните на неотдавнашното преследване, опъват комвените въжета до краен предел, без да има опасност въжетата да поддадат (виж Евр. 6:19)? Или започват да се отклоняват от благовестието, защото преди всичко никога не са били обвързани истински с него; защото подобно на предците си (за тях се говори в 3 и 4 гл. на посланието), те са чули благовестието, но никога не са го съчетали с вяра (Евр.4:2), защото знаят за спасението, но го пренебрегват? Ако е така, как ще се спасят? Предупреждението трябва да е особено настойчиво. Внимавай в онова, което чуваш! Сграбчи вечния живот! Увери се, че си здраво закомвен и сигурно привързан! Не се отклонявай по течението!

Толкова велико спасение

Но авторът предлага на читателите си нещо повече от строги предупреждения и увещания. Той е достатъчно проникателен, за да знае коя е причината за тяхната склонност да се отклонят. На първо място това е срамът да бъдат свързвани с Човека Исус от Назарет, срамът от скромното начало на живота Му в Назарет, срамът преди всичко от разпятието Му. В онези дни кръстът не е всеобщо почитан символ, в каквото се превръща оттогава. Разпъването на кръст е крайният позор, който може да изстрада едно човешко същество. За юдеите всеки, който е „обесен на дърво“, е под Божието проклятие (Втор. 21:23).

Второ, съществува едно инстинктивно усещане, което много хора имат и сега, че самото спасение и това, „да бъдеш спасен“, са посредствени, незначителни идеи. Религията сама по себе си невинаги е оставала недосегаема за упрещите. Истинската религиозна дисциплина, от друга страна, може да предизвика особено уважение, също както нравствената загриженост и философския стремеж. Но идеите за „спасението“ и за това, че можем „да бъдем спасени“, често смуцават и най-искрено религиозните хора. В съзнанието им те се свързват с тайнствените религии на гревния свят или с разнообразните култове в модерните времена. Тези идеи могат да въздействат на някои простодушни хора, но нормалният човек ги презира като очевидна заблуда, а сатириците ги смятат за лесни мишени.

Авторът се заема и с двата проблема. Той иска да покаже на читателите си, че няма нищо срамно нито в спасението, нито в Спасителя, Който го направи възможно. Спасението, както го характеризира той, наистина се отнася до отделната личност. Но то далеч не е малък, гребен и самоличен въпрос. Когато той говори за „толкова велико спасение“, той мисли за Божия план за „бъдещия свят“ (2:5) – план, който един ден ще освободи творението от неговата подвластност на тлението и ще го постави под свършеното управление на изкупените мъже и жени, които са се помирили със своя Творец, станали са Божи чедра чрез вяра в Исус

Христос, били са научени да търсят и са постигнали нравствено и духовно съзвучие с Божия Син (срв. Римл. 8:18-30). Авторът говори за избавянето на хората от усещането за незначителност и липса на стойност, което преследва толкова много от тях; за избавянето им от чувството на страх и безсмислие, което ги озорчава и превръща живота им в робство; за избавянето им от насилието, осквернението и болестите, които опозоряват и унижават техните тела. Писателят говори за възстановяването на надеждата у човека и на реалността един ден той да достигне благородната цел, заради която Бог първоначално е сътворил човешкия род.

Не най-лошото, но може би най-тъжното, което може да се каже за хората, е, че мнозина нямат истинска надежда. А без надежда животът е безцелен. „Няма бъдеще в това“ – както казват хората. Те са загубили младежкия си идеализъм и доброто си настроение. Те не вярват в Бога, нямат цел, която да ги удовлетворява, нито пък нещо, което да придава смисъл на живота им – техния и на света около тях, те не познават внушаващата доверие фигура на Месия, която би могла да им помогне – на тях или света – да стигнат до подобна цел. Те са, както се казва в Новия Завет: „отделени от Христа... без надежда и без Бога на света“ (Еф. 2:12). Съзнателно или не, те се примиряват с идеята, че в края на краищата животът е абсурден, и посрещат това толкова храбро, колкото са способни.

Но независимо, че много хора са загубили надеждата си, Бог не е отхвърлил надеждата за човечеството! В „бъдещия свят“, за който говори авторът на Посланието към евреите (2:5), първоначалният замисъл на Бога ще се изпълни съвършено. Наистина, у Човека Исус тази цел се приближава особено много до своето изпълнение.

Що е човек?

Защото какво представлява човекът? Този въпрос често е бил задаван, но никога не е получавал по-възвишен отговор от този в еврейския Стар Завет:

Що е човек та да го помниш?
 Или човешки син, та да го
 посещаваш?
 Ти си го направил само малко
 по-голен от ангелите,
 със слава и чест си го увенчал.
 И поставил си го наг
 делата на ръцете Си.
 Всичко си подчинил под
 нозете му.

(Пс. 8:4-6; СИ – Пс.8:5-7; цит. в Евр.2:6-8)

Псалмистът, разбира се, потвърждава заявеното от Твореца намерение в Битие 1:26-30. Човешките същества не са чисти духове като ангелите. Те са сътворени от дух и плът. Следователно, по първоначалния си произход, те са понископоставени от ангелите. Но човекът не е създаден, както учат толкова много древни митологии и религии, за да бъде послушен роб или играчка в ръцете на капризни богове, които от своя страна са просто продукт от противостоящи маси и сили на първичния хаос. Нито пък човекът е проста частица от разумния, но изцяло надличностен материал, от който е направен всемирът, както учат много съвременни теории. Нашата човешка любов и разумът ни, чувството ни за прекрасното, способността ни да гледаме напред, да се навяваме и да планираме не са илюзии, обречени да бъдат разбити от непритежаващата разум материя и безличните сили, които един ден, независимо колко далечен, неизбежно ще разрушат целия човешки живот заедно със земята и – като ирония на всичко – няма и да знаят, че са го сторили!

Не, мъжете и жените са създадени по Божи образ, създадени са да бъдат Божии наместници, да подчинят земята и постепенно да я овладеят в общение с Твореца, да я управляват – нея и многообразните ѝ форми на живот, както и да я превърнат в прослава на Бога и на самите себе си. Да награснат своята първоначална нравствена незрялост, да се научат да „мислят Божиите мисли, следвайки Го“, както пише Кеплер, в съдружие с Бога, като синове с баща си, да

бъдат господари, а не пленници на материята и силите на всемира.

Бог увенчава човека със слава и чест, казва псалмистът, и подчинява всичко под нозете му. И авторът на Посланието към евреите повтаря и подчертава този факт. Твърдение: „всичко си подчинил под нозете му“, пише той, означава точно онова, което казва. „А като му е подчинил всичко, не е оставил нищо неподчинено нему.“ (Евр. 2:8)

Най-малкото такъв е първоначалният план на Бога. Но не е необходимо да ни се казва, че по някакъв начин този план се е объркал. Днес не забелязваме всичко да е покорено на човека. Живеем в труден и жесток свят и явно, независимо от големия ни напредък в науката, той е твърде обременяващ за нас. Човешкият род е роб на земята, принуден постоянно да се труди с пот на челото, за да я очисти от плевели и язви. Но той никога не успява напълно, все трябва отново и отново да води същата уморителна борба, често покосяван от болести и недъзи. Колко малко е останало от славата, която Бог ни е дал някога! Животът е кратък, болестите са вездесъщи, а смъртта – неизбежна. „Обаче сега не виждаме още да му е всичко подчинено“ – казва авторът (Евр. 2:8). И несъмнено не е. Нещо повече – милионите човешки същества, безжалостно умъртвени само в хода на настоящия век, които и днес са избивани поради следването на тази или онази идеология или религия, или за да се задоволи човешката страст за власт, са красноречиво свидетелство за истинността на библейското твърдение, че човек е паднал под властта на демонични сили и е бил извратен.

Човекът Исус

И така, днес ние не виждаме всичко да е подчинено на човека. Но това не означава, че Бог е изоставил Своя първоначален план. Грехът опорочава всичко и човекът в своето безумство и непослушание е отхвърлил голяма част от своето владение. Но Бог не приема поражението. Далеч не го приема.

В Неговия начален план човекът неслучайно е поставен малко по-ниско от ангелите. Може би причината е, че

сътворението на човека е Божият тактически отговор на бунта, избухнал в духовното царство, към което естествено спадат ангелите. Кой знае? Но когато Сатана твърде рано съумява да опорочи Божия наместник – човека и го повежда по пътя на предателството и бунта срещу самия Бог, по Чийто образ той е сътворен, мъдростта на Божието решение да създаде човека малко по-голен от ангелите в крайна сметка става очевидна. Ангелите не се женят и не създават поколение. Човекът може и едното, и другото. А това прави възможно Божието отгадна планирано действие, при което Той сам се ражда в нашия свят като Човек, така че като Човек да може да победи врага и да доведе до победно осъществяване Своя изначален план за човешкия род.

И вече, казва авторът на посланието, виждаме изпълнена първата стъпка от този план. „Но виждаме Исус...“ (Евр. 2:9) Обърнете внимание на това име – то е Неговото човешко име; еврейско име, дадено Му от земните Му родители, насочени от един ангел.

„Но виждаме Исус, Който е бил направен малко по-голен от ангелите...“ – точно както е сътворен първият човек, Адам. Той придобива плът и кръв и става онова, което ангелите никога не са били и няма да бъдат... човек. Вижте Го, лежащ като младенец в най-обикновена ясла в невзрачно селище, наречено Витлеем, видимо безпомощен. Но не мислете, че това е нещо, от което трябва да се срамуваме! Това е огромен скок напред за човечеството. Това е първата стъпка по пътя на човешкото изкупление и тържествувача прослава!

Изстраждане на пътя към славата

И така, първият етап от Божия план вече е изпълнен: роден е Човекът Христос Исус. А е налице и вторият етап. Вижте Го сега: Той вече е увенчан със слава и почит.

Мисля, че чувам еврейте християни да въздишат: „Да, това е вярно. Той пострада на кръста, беше отхвърлен и с Него се отнесоха позорно. Но въпреки всичко, да, истина е – сега Той е увенчан със слава и почит.“

„О, успокойте се – казва авторът на посланието, – не е така. Той е увенчан със слава и почит *поради*, а не въпреки факта, че изстрадва смъртта. Не разбирате ли, че след като човекът е отхвърлил своята власт и е загубил славата си заради греха, единственият възможен начин той да постигне отново тази слава е страданието? Кръстът не е грешка, страданията не са трагична случайност, в Божията ръка те се оказват средство да бъде увенчан Месия със слава и чест: *заради* изстраданата смърт Той е увенчан със слава и чест. Радвайте се! Неговите страдания са нещо, което трябва да се прослави. В тях откриваме свидетелство за божествените намерения.“

Но не единствен Той е увенчан със слава и чест заради изстраданата смърт. Чрез удивителната Божия благодат по този начин се осигурява помирение за всяко създание. Когато Той отива на смърт и вкуси горчивината ѝ, той изпитва смърт за всичко и за всички. И поради това накрая ще дойде ден (за който апостол Павел говори в Посланието към колосяните, 1:20-21), когато всичко, на земята и на небето, ще бъде помирено с Бога. Пред Бога ще бъдат представени небе и земя, освободени от грях, очистени и помирени във всяка своя част – чест за Бога и радост за човека завинаги. Всичко това ще се постигне по пътя на Христовите страдания, защото човекът Исус вкуси смърт за всички.

Защо страда Христос?

„Помислете отново – казва авторът. – Знаем, че усещате товара на страданието заедно с Христос. Знаем, че изпитвате срам от един Месия, Който е разпънат на кръст. Но по какъв друг начин би могъл да го стори Бог? Как иначе би погубавало на Бога да прослави много Свои синове?“

„Е – ще каже някой, – не можеше ли Бог да използва силата Си? Не можеше ли да избегне кръста? Не можеше ли да изпрати тези дванадесет легиона ангели и със сила да избави Своя Син и Петър, и всички останали, и да ги прослави без страдания?“

Бог несъмнено има силата да постъпи така, но щеше ли да бъде погубаващо за Него да го стори? Не! Прославата на

много синове е задача, която Бог трябва да изпълни – ако въобще го направи, по начин, подобаващ на Неговата святост, върховенство и любов.

Само въвеждането на един грешник в небесната слава чрез внезапна проява на божествена сила не би променило неговото бунтовно, себично сърце и не би го превърнало в светец, както внезапното въвеждане на тигър в дома ви няма да го превърне във възпитан, любезен гост с добри маниери. Грешникът най-напред трябва да бъде доведен до покаяние и да бъде простен; бунтовникът трябва да се примири с Бога; обикновеното човешко съществуване – да преживее новородение и да стане Божие чедо. И ако този човек трябва да получи „изобилно вход във вечно царство“ (виж II Петър 1:11) и „в голямо изобилие пълна вечна слава“ (II Кор. 4:17 – СИ), един процес – по-дълъг или по-кратък – на подготовка, обучение, усъвършенстване и пречистване ще бъде абсолютно неизбежен. А страданието ще бъде неизбежна съставна част на процеса.

За да доведе многото Си синове до славата, Бог трябва най-напред да им даде Източник, Водач и Основоположник на тяхното спасение. Тогава Бог позволява Той да бъде подготвен за техен водач, като първо сам понесе страдание. Като Единосъщещ Син Божи, Той има същата неограничена сила като Своя Отец. Но в такъв случай какво знае Той за страданието от Своя личен опит? И доколко, без този личен опит в страданието, Той е в състояние да разбере хората и да им съчувства в тяхното страдание?

Като казва това, разбира се, авторът не поставя условия, които изисква от Бога да изпълни. Вдъхновен от Святия Дух, той споделя с нас как Бог възприема всичко това. И какво величаво прозрение в Божията същност ни дава той! Притежавайки неограничена власт, Той има правото като Творец да се отнася с нас както Му е угодно. Но след като е решил да ни изведе към слава по пътя на страданието, Неговото безгранично състрадание изисква това да не бъде постигнато както и да е, а да стане по подобаващ начин, дори ако този начин е страданието на Неговия Син.

Христос не се срамува от нас

Следователно няма нищо в страданието на Исус, от което да се срамува никој християнин, било то юдеин или езичник – нито за Бога, Който го е допуснал, нито за Христос, Който го е претърпял. Ние трябва не да скриваме факта, че Той е страдал, а да го прогласяваме по целия свят.

Но авторът казва нещо повече за забележителното снизхождение на нашия Господ. То е толкова удивително, дори когато го възприемаме повърхностно. Толкова е удивително наштина, че ако не внимаваме, можем да не забележим, че Той казва нещо, даже още по-чудесно от оноа, което ни е поразило на пръв поглед. „И Оня, Който осветава, и ония, които се осветават, всички са от Едного – подчертава авторът на посланието, – за която причина Той не се срамува да ги нарича братя.“ (Евр. 2:11)

Първото удивително нещо е, че Той не се срамува от нас. (Той ще се срамува от някои хора – виж Лука 9:26. Нека внимаваме да не се окажем между тях.) Но защо не се срамува? Всеки един от нас, познавайки себе си както само ние можем, със сигурност е в състояние да посочи хиляда и едно основания, заради които бихме очаквали Той да се срамува от нас. Ако въпреки това Той не се срамува да ни нарича Свои братя, това несъмнено трябва да ни накара да се запитаме: „Защо?“

Да, вие казвате, че Той не е горд като нас – затова не се срамува от нас.

Добре казано! Разбира се, Той не е горд, тъй като гордостта е греховна, а Исус е безгрешен. Но когато казвате това, изричате само очевидното. Кой християнин не го счита за естествено? Освен това, независимо че е вярно, според автора не то е причината Христос да не се срамува да ни нарече братя. Причината е: „И Оня, Който осветава [т.е. Господ Исус], и ония, които се осветават [т.е. ние, които се упоаваме на Него], всички са от Едного, за която причина Той не се срамува да ги нарича братя.“

Но ако това е причината, какво означава тя? Трудността се крие в израза: „всички са от Едного“. Според повечето,

макар и не всички съвременни преводачи и коментатори гумата „Едного“ се отнася за Бог и авторът казва следното: Исус е Божи Син и ние, които сме го приели, сме станали Божи синове (виж Гал.3:26). Исус и ние следователно имаме един и същ Отец и сме от едно и също семейство. Затова Той не се срамува да ни нарича Свои братя.

По същността си това е един истинен и удивителен факт: Исус е Божи Син, ние, които се уповаваме на Него, сме Божи синове, и това за нас е източник на вечно преклонение и радост. Но едва ли тук авторът иска да привлече вниманието ни конкретно върху този факт, защото ако беше така, вижте какво би станало с горното разсъждение. То би звучало приблизително по този начин: някога ние сме били просто Божи творения. Но сега, като Божи синове, ние сме така възвисени, че дори Второто Лице на Троицата, самият Божи Син, не се срамува да ни нарече Свои братя. С други думи, причината Той да не се срамува от нас няма да е Неговото слизване до нашето равнище, Неговото съпричастие с нас като човешки създания, а нашето извисяване до Него. А това съвсем не отговаря на контекста. Като цяло в пасажа 2:5-18 се говори не за божествеността на Божия Син (както в 1 гл.), а за човешката същност на Исус; не за нашето издигане до Неговото равнище, а за Неговото слизване до нашето¹⁴. В ст.10 се говори не за Неговата вечност като Син, а за страданията Му, а в ст. 14 и 17 се набляга на факта, че за да бъде във всичко подобен на нас (освен в греха), Той споделя нашата „плът и кръв“, т.е. Той става наистина Човек и споделя нашата човешка същност.

¹⁴ Въпреки че ние сме Божи синове чрез вяра в Христос, не би било истина, ако кажем, че сме били издигнати до Неговото равнище като Божи Син. Като Второто Лице от Троицата, Той ще бъде винаги различен от нас Син. Говорейки за нашия общ Отец, Той не казва: „Възносям се при нашия Отец“, а, подчертавайки разликата между Неговото и нашето родство с Бога, казва: „при Моя Отец и вашия Отец“ (Йоан 20:17).

Защо тогава Онзи, Който е предвечният Божи Син, второто Лице на Троицата, не се срамува да ни нарече Свои братя? Защото в неговите слова думата „братя“ не е празна религиозна реторика, нито благочестиво-сантиментално преувеличение: тя е абсолютно истинна и означава точно това, което казва. В нея няма неискреност. Той става човек – такъв, каквито сме и ние (макар и без грях; грехът не е задължителна част от човешката същност). Той изпитва човешки радости и човешки скърби. Той знае, защото сам го е изпитал, какво е да си гладен (Мат. 4:2), уморен (Йоан 4:6), жаден (Йоан 19:28), сломен от смъртта на скъп приятел (Йоан 11:35) и съкрушен пред сляпото, безсмислено отхвърляне (Лука 13:32-35). Той знае какво е изкушение и какво е смърт повече, отколкото ние, които се уповаваме на Него, някога ще знаем.

Следователно, когато ни нарича Свои братя, това не са празни приказки. Той не се страхува, че някой някога ще сравни обстоятелствата и опита в Неговия живот с нашите и ще Го обвини в лицемерие, защото се е осмелил да ни нарече Свои братя. В тази дума се крие една реалност. Той не се срамува да ни нарече братя, защото Той и ние, наистина – „всички сме от Едного“.

Ние трябва, разбира се, да бъдем внимателни и да уточним кои са тези, за които авторът казва, че „всички са от Едного“. Писателят не твърди, че тъй като нашият Господ се е превърнал действително в човек, Той нарича всяко човешко същество Свой брат. Днес хората постоянно цитират думите на нашия Господ: „Понеже сте направили това на един от тия най-скромни Мои братя, на Мене сте го направили“ (Мат. 25:40), като че ли в тях се казва, че всеки мъж, жена, момче или момиче по лицето на земята, всички, които не са новородени духовно, всички убедени безбожници, религиозни лицемери, престъпници, развъртаващи деца, мошеници, лъжци и убийци до един са братя на Господ Исус. Разбира се, това не е вярно. Нашият Господ е особено внимателен, когато посочва много точно кои са Неговите братя: „Моя майка и мои братя са тия, които слушат Божието Слово и го изпълняват.“ (Лука 8:21) Авторът на

Посланието към евреите също така се изразява много внимателно: „И Оня, Който осветява, и ония, които се осветяват – казва той, – всички са от Едного.“ Той говори за Христовото отъждествяване и съпричастност към Неговия изкупен народ. Той умира, за да направи тези хора святи. Той живее, за да усъвършенства тяхното осветение.

Пророчески псалом

Това единение на Месия с Неговия изкупен народ, както го описва авторът, всъщност е и пророкувано, и изобразено в Стария Завет. Авторът цитира Псалом 22:22 (СИ – Пс.21:23), в който се казва:

Ще възвестявам името Ти на братята Си,
всред събранието ще Те хваля.

Този Псалом е съставен от две части: черната нощ на страданието, на запустението и чутата, но останала без отговор молитва (22:1-21; СИ – 21:1-22), и утринта, сияйна с молитвата, получила отговор, с хвалението в събранието и с прогласяването на Божията правда пред идните поколения (22:22-31; СИ – 21:23-32). Цар Давид пише този псалом, но картините и на нощта, и на утринта далеч надхвърлят всичко, което той сам някога е преживял. Давид пише като пророк, псаломът е месиянски и когато настъпва определеното време, Господ Исус повтаря думите му на Голгота.

„Боже Мой, Боже Мой, защо си Ме оставил?“ (Пс.22:1; СИ – Пс.21:2; Мат. 27:46) Животът на Христос е изцяло съвършен и безгрешен, докато животът на Израил е извратен и греховен. Въпреки това, когато израелтяните призовават Бога, те са чути и получават отговор. Но когато Той Го зове, не е чул – или поне, ако е чул, не получава отговор.

В сърцето Си Той знае защо е изоставен. Причината е, че настоява да заеме мястото Си сред Своите братя – отказва да бъде отделен от тях въпреки техния грях, слабостта им, тленността и бунта им срещу Бога. Той понася греховете им в тялото си на кръста и заради тях е изоставен от Бога. Както пише апостол Йоан: „като беше възлюбил Своите, които бяха на света, докрай ги възлюби“ (Йоан 13:1).

Световната история никога не е преживявала по-черна нощ за човечеството, от тази, в която Човекът Исус, Представителят на човешкия род, изстрадва Божия гняв срещу греха на хората и е изоставен. „Който биде предаден за прегрешенията ни“ (Римл. 4:25).

Но Той „биде възкресен за оправданието ни“ (Римл. 4:25). Черната нощ на запустението е заменена от зората на възкресението и от зенита на възнесението. Тогава земята е заменена от небето, страданието и срамът – от славата, кръстът – от трона и короната. Човекът Исус е поканен да седне отгясно на Всевишния. Това няма ли да обезсили поне в известна степен връзката Му с Неговите ученици? Няма ли прославеният Човешки Син сега да изпитва малко срам пред величавите ангели на Бога да признае скромните Си последователи на земята като Свои братя?

Никога! Непосредствено преди възнесението Си Той казва на Мария: „Но иди при братята Ми и им кажи: „Възнасям се при Моя Отец и вашия Отец, при Моя Бог и вашия Бог“ (Йоан 20:17). А в сияйната утрин от втората част на Псалом 22 (СИ – Пс.21) чуваме прославения Месия да възвестява: „Ще възвестявам името Ти на братята Си, в сред събранието ще Те хваля.“ (22:22; СИ – 21:23) И сега, където и да се събират вярващите в Него, Той е между тях, като им явява името на Отца (Йоан 17:26) и насочва отговора на тяхното хваление.

Ето тук струи неизчерпаемият и неизтощим извор на надеждата ни за човечеството. Както се казва в последните два стиха от Псалом 22 (СИ – Пс.21): „Неговото потомство ще Му служи. Ще се приказва за Господа на идното поколение. Ще дойдат и ще известят правдата Му на люде, които ще се росят, казвайки, че Той е сторил това.“

Пророчески първообраз

Но има и друга причина за Христовото единение с Неговия народ и следователно – още едно основание за надежда. Авторът на Посланието към евреите я обяснява, като цитира думите на пророк Исая. Нека прочетем словата му в цялостния им контекст – така, че да разберем обстоятел-

ствата, които карат Исая да ги изрече, и след това ще видим как те се отнасят за Господ Исус.

Защото така ми говори Господ ...

Господ на Силите – Него осветете ...
и Той ще бъде за светилище,
но и за камък, о който да се спъват,
и за канара, поради която да се
оскърбяват двата Израилеви дом, –
за мрежа и за примка на
йерусалимските жители.
И о Него мнозина ще се спънат,
ще паднат, и ще се съкрушат,
и в нея ще се впримчат
и ще се уловят.
Завържи увещанието,
запечатай поуката между учениците Ми.
И аз ще чакам Господа, Който
крие лицето Си от Якововия дом,
и на Него ще се надая.

*Ето, аз и децата, които ми е
дал Господ,
сме за знамение и за предвещания
в Израеля
от Господа на Силите, Който обитава
на хълма Сион.*

(Ис. 8:11-18)

Исая е посочен от Бога като пророк в годината на смъртта на цар Озия (виж Ис. 6 гл.). В този момент народът изживява упадък – както духовно, така и политически. Вече трето поколение нито един юдейски цар не умира от естествена смърт – един след друг те биват убити. Озия умира в дом за прокажени, наказан за самонадеян грях против Бога (II Лет. 26:16-21). Съюзите, които десетте племена на Израил сключват с други народи срещу Юда, държат царя и

народа в постоянно състояние на тревога (Ис. 7:1-9), а и все повече се засилва заплахата от страна на Асирийската империя.

Напразно Исая уверява народа на Юда в името на Бога, че стига само те да се покаят и да повярват в Бога, и Той ще изпълни обещанието Си към Давид, ще запази царското родословие на Давид и накрая ще изпрати Месия (Ис. 7:1-17). Напразно той ги уверява, че един ден Месия ще седне на Давидовия престол, народът ще бъде възстановен и обединен, смъртта ще бъде победена и другите народи ще се стежат под знамето на Месия и ще участват във възхитителното угощение в месанското Му царство (Ис. 25:1-9). За царя и народа на Юда всичко това звучи като съвършено безпочвено бленуване. Те предпочитат да разчитат на собствената си дипломация и на международните съюзи. Резултатите са катастрофални. Самата Асирия, с която те се стремят към съюз, в крайна сметка завладява десетте племена на Израил. След малко повече от един век заради подобна настойчивост в греха и неверието Юда също е победена – от вавилонците, а жителите ѝ са превърнати в изгнаници, столицата ѝ Йерусалим е разрушена.

Факт е, че по времето на Исая греховете на народа и бунтът срещу Бога стават хронични (Ис. 1:2-9). Хората не могат вече да се покаят – тяхната вяра в богоизбраната им роля в историята (да бъдат народът, чрез който ще дойде Спасителят на света) на практика не съществува. Техният Бог, Който трябва да бъде светилище за тях, се е превърнал в „камък, о който да се спъват, и канара, поради която да се оскърбяват“. Неспособни да вярват в Него, те отхвърлят Неговото Слово и си навличат пагубни последствия.

Исайя е не само пророк, предсказал идването на Месия – той и обстоятелствата в живота му са първообраз на времето на Месия. Исус доказва, че безусловно е „камък, о който се спъват, и канара, поради която да се оскърбяват“ (виж Лука 20:18, Римл. 9:33, I Петър 2:8). Водачите на Израил отхвърлят призива Му за покаяние и осмиват твърдението Му, че е Месия. Множествата, отначало впечатлени от Неговите поучения и чудеса, Го изоставят, когато разбират,

че Той не е готов да ги поведе в освободителна война срещу Римската империя и че избавлението, което им предлага, е духовно спасение. Така Исус е умъртвен като измамник и самозванец и народът тръгва по предпочитания си път на една по светски мъдра политика. За по-малко от четиридесет години те са обсебени от дясното крило на борците за свобода, принудени са да се присъединят към бунт срещу Рим и са разбити. Храмът им е разрушен, а Йерусалим – стъпкан от езичниците. В 135 г.сл.Хр., след подобен бунт, Йерусалим е възстановен като езически град, какъвто си остава до неомтавна.

Но Исая е прототип на Христос не само поради мрака, който го заобикаля, а и заради факта, че у Него и учениците му Бог запалва един неугасим фар на надежда за народа и в крайна сметка – за света. Край него тържествува народното отстъпничество, но той е заобиколен от своите повярвали ученици (неговите „деца“, както сам ги нарича) и вярата му в Бога и Божия план става все по-силна. „И на Него ще се надея – заявява той. – Ето, аз и децата, които ми е дал Господ, сме за знамение и за предвещания в Израеля от Господа на Силите, Който обитава на хълма Сион.“ (Ис. 8:17-18) Бог му е дал тези „деца“ и е отворил очите им, за да виждат истинността на боговдъхновените му пророчества. И ако Бог ги е накарал да повярват в пророчествата, това е сигурен знак и залог, че един ден Бог ще изпълни тези предсказания.

Тук ще си позволим за момент да се отклоним и да помислим какво би ни казал Исая сега, ако можеше, за начина, по който неговата вяра и надежда се оправдаха! Той пророкува, че при идването Си Месия най-напред ще бъде отхвърлен от Своя народ и ще бъде умъртвен, че Бог ще превърне живота Му в жертва заради чужди грехове, че след смъртта Си Той отново ще бъде жив и ще види Своето духовно потомство. Чрез смъртта Му хората ще намерят изцеление за най-дълбокия проблем в живота: вината за греха и отчуждаването от Бога. Те ще разберат, че Месия е наранен и бит поради техните беззакония, съкрушен заради пороците им, че въпреки отклонението им като загубени овце Господ възлага на Него греховете на всички тях. Чрез Неговото

наказание те ще намерят мир и помирение с Бога (виж Ис. 53 гл.).

Негвусмислен исторически факт е, че рождението, смъртта и възкресението на Исус представят една Личност, Която с безпогрешна точност отговаря на предсказанията на Исайя. Нещо повече – чрез смъртта и възкресението на Исус милиони хора действително намират изцелението, за което говори Исайя: изцеление на най-дълбоките сърдечни рани, отстраняване на язвата, причинена от вината, край на отчуждението от техния Творец, на враждебното чувство и бунта спрямо Бога, примирение, мир, радост в Божията любов и светли надежди за бъдещето. Това е началото на обещания „бъден век“. Това е истинската небесна зора. Изцелението на човешкото сърце е необходимият пролог към изцелението на всемира.

Но да се върнем към Исайя. Неговото упование се основава на факта, че Бог му е дал учениците му. Бог е отворил очите им и ги е накарал да повярват. „Ето, аз и децата, които ми е дал Господ.“ Точно както Исус ще говори за Своите ученици столетия по-късно. Тъкмо това поражда у Него такава привързаност към тях и такова единение с тях. То предизвиква у него такава непоколебима увереност, че всички Божии обещания за крайното прославяне на учениците Му ще бъдат изпълнени. „Изях името Ти – казва Той в молитва към Своя Отец – на човеците, които Ми даде от света. Те бяха Твои и Ти ги даде на Мене и те опазиха Твоето Слово.“ (Йоан 17:6)

От човешка гледна точка Христовите ученици не са нито мъдри, нито образовани и със сигурност не са силни. Те са, по думите на самия Христос, просто деца. Но в тях се осъществява божественото чудо: на Бога е угодно да им открие Себе Си чрез Господ Исус. „Благодаря Ти, Отче – казва Той, – Господи на небето и на земята, защото си утаил това от мъдрите и разумните, а си го открил на младенците.“ (Лука 10:21)

Разбира се, това ще се случва отново, милиони и милиарди пъти, ако някога, както пророкува Исайя, цялата земя трябва да се изпълни със знание за Господа, както водите покриват

гъното на морето (Ис. 11:9). Бог не е просто предмет, както математиката или физиката, които могат да бъдат „доказани“ на всеки, притежаващ достатъчна интелигентност да проследи логиката на нещата. Бог е Личност. Той може да бъде познат само ако се остави да бъде познат и се открие непосредствено на хората. Но самият факт, че Бог се открива пред Христовите ученици, изпълва Христос не само с радост (Лука 10:21) и не просто поражда ненарушима връзка на единение, любов и живот между Него и тях. Този факт Го изпълва със сигурност, че Бог ще продължи да се открива все повече на множествата, и Той се моли за всички тези безбройни милиони хора, които в продължение на столетия ще повярват в Него чрез свидетелството на първоначално неколцината Христови ученици (Йоан 17:20-23).

Исайя и неговите ученици са първообраз на Месия и в друг смисъл. На фона на общото отстъпничество и надвисналия мрак Исайя и повярвалите му ученици са даден от Бога залог, че един ден Бог в Своята вярност ще възстанови целия народ. Те са, ако използваме метафората на Исайя, гърнето на гървото на Израил, който, когато гървото се отсече, ще продължи да живее и накрая ще израсте отново (Ис. 6:13). „Ето, аз и децата, които ми е дал Господ – казва Исайя, – сме за знамение и за предвещания в Израеля от Господа на Силите, Който обитава на хълма Сион.“ Първоначално този залог, тези знамения и символи се изпълняват при завръщането на Израил от изгнанието във Вавилон. На най-високото си равнище те все още очакват своето изпълнение.

Но чуйте Павел да говори по същия начин за Господ Исус и повярвалите в Него юдеи. Изправен пред засилващото се неверие на Израил, пред разрастващото се отстъпничество и надвисващата гибел, която, както знаем, започва да се осъществява през 70 г.сл.Хр., Павел пита: „Отхвърлил ли е Бог Своите люде? Да не бъде! Защото и аз съм израилтянин, от Авраамовото потомство... Не е отхвърлил Бог людето Си, които е предугнал.“ (Римл. 11:1-2). Доводите на Павел са същите като на Исайя. Броят на юдеите, на които като на Павел Бог е отворил очите да видят Исус като Месия, е

сравнително малък. Те са само остатък от народа. Но самият факт, че подобен остатък, по Божията милост, съществува, е залог, че един ден народът като цяло ще бъде спасен, помирен със своя Месия и с Бога. Тогава ще настъпи безпримерна радост – ще бъде истинско възкресение от мъртвите (Римл. 11:15-16).

Победата над смъртта

Но ако „децата“ – т.е. учениците на Христос – трябва да очакват „бъдния век“ с упование и пламенна надежда, те трябва да бъдат освободени от страха от смъртта.

Смъртта е все още враг. Каквото и да говорим, ние изтръпваме от нея, както и от болката, скръбта, болестта и погнусата, които така често я съпътстват. Но най-ужасяващ е не толкова процесът на умирането, колкото онова, което ще се случи след него, защото смъртта крие истинското си жило в опаската си. Откакто дяволът подтиква човека да не се покорява на Бога и чрез непослушанието на един човек грехът навлиза в света и смъртта – чрез греха, „жилото“ на смъртта – както е казано в Писанието – става грехът (I Кор. 15:56). Защото след смъртта идва съдът. Писанието потвърждава този факт, а вътре в нас съвестта го знае и се страхува от това, каквото и да казват хората. Безполезно е, когато някой умре, както е живял – невярващ, непокаял се, непростен, непреживял новорождение, да претендираме, че след всичко това грехът няма значение и по отношение на него всичко е наред. „Силата на греха е Законът“ – добавя Писанието. Божият Закон никога няма да каже, че грехът няма значение нито тук, нито в бъдещия свят. И как би могло! Смъртта не е някаква вълшебна пръчица, която магически преобразява непокаялия се грешник в прославен светия. Умри като непростен грешник и ще останеш завинаги непростен грешник (Откр. 22:10-11).

Този страх е карал стотици хора, от най-примитивните до най-изтънчените, да измислят и изпълняват всякакви ритуали и сурови самоизтезания, предназначени да смекчат наказанието и страданието, което те се боят, че ги очаква

от другата страна на смъртта. И от всичко това няма никаква полза, освен че се добавя още един вид робство към първоначалното пленничество на страха от смъртта.

Този страх е ръководил и мнозина други, които като древния римски поет Лукреций се опитват да докажат, че нищо не очаква човека след смъртта. Смъртта слага край на всичко. Ако е вярно, това е твърде слаба утеха за онези, които пострадат от жестока несправедливост и нямат надежда, че някога в този живот ще получат правата, които справедливостта им отрежда. В такъв случай те трябва да повярват, че никога няма да се радват на справедливостта. Това би било слаба утеха и за хората, родени със сериозен телесен недъг. Те виждат какъв би могъл да бъде животът им без този недъг. Те трябва да живеят в скръб и болка, без изгледи за облекчение или радост в този живот и, ако тази теория е вярна, без изглед за нещо по-добро и въобще за каквото и да било след смъртта.

И така, други изпитват противоположен страх: те се опасяват не че има нещо след смъртта, а че тя не е последвана от нищо. Страхуват се, че животът тук е всичко, че смъртта слага край на всяко удоволствие, защото с нея свършва всичко. Само за да останат физически живи, те са готови да загърбят всичко, което извисява човешкия живот над простото животинско съществуване: достойнство, честност, истина, нравствена справедливост и вяра. Колко много хора са били и все още са пленници на страха от смъртта!

При това положение единственият начин Христос да ни спаси е първо да стане Човек като нас, така че да може да умре, и то не чрез вълшебно слизане от кръста и избягване на смъртта, а като по Своя воля остане разпънат и умре на кръста. Защото чрез смъртта Той изстрада наказанието за нашия грях, за да освободи съвестта ни от вината, а следователно – и от страха от срещата с Божия гняв след смъртта. Наред с това чрез смъртта и възкресението Той ни показва, че жертвата Му за нас е приета и че ние, които се уповаваме на Него, сме приети в Него. Показва ни, че царството на греха и смъртта е разрушено, а дяволът –

лишен от силата си. Вярващият знае с абсолютна сигурност, че да умрем, значи „да отидем и да бъдем с Христа, което е далеч по-добре“ (Фил. 1:23); че „да сме отстранени от тялото“ значи да бъдем у дома при Господа (II Кор. 5:6-8); че при възкресението ще получим ново и прославлено тяло, каквото е тялото на възкръсналия Спасител (Фил. 3:20-21); че един ден смъртта ще бъде унищожена завинаги (I Кор. 15:26).

Какво трябваше да направи Христос

Тук стигаме до най-изумителното твърдение в цялата втора глава: неизмеримият Син Божи, второто Лице на Троицата, Творец и Наследник на всички неща, действително трябваше да се оприличи във всяко отношение на нас, Неговите братя. Това е необходимо (Евр. 2:17).

На пръв поглед изглежда шокиращо. Разбира се, нали Божият Син е бил винаги свободен и никога не е бил длъжен да върши каквото и да е? Действително, Той не е длъжен да ни спаси. Никой не Го кара да постъпи така. Ако ни беше оставил да погинем в греховния си бунт срещу Бога, ние не бихме имали никакво основание да се оплакваме, че Той не е изпълнил задължението Си спрямо нас. Ако е благоволил да хване ръцете ни, за да ни помогне (Евр. 2:16), направил го е изцяло доброволно (виж Йоан 10:18).

Да, но (обяснява авторът), след като вече се е посветил на задачата да ни помогне, съществуват известни неща, които тази задача го задължава да направи, ако трябва да я изпълни съвършено. Щом веднъж е започнал, е немислимо да извърши всичко по друг начин освен съвършено. И по тази причина Той „трябваше да се оприличи във всичко на братята Си“ (Евр. 2:17). Не е възможно да се спре – Той трябва да измине целия път.

Ние не сме висши, ангелски, духовни същества, дори не сме величави, но паднали ангели. Ние сме потомци на Авраам – казва авторът и би могъл да добави: слаби, греховни и обект на постоянни изкушения. Над всички други наши нужди стои необходимостта първо да *бъдем направени* второ – да *бъдем запазени* праведни пред Бога.

За тази цел Той трябва да стане наш Първосвещеник, за да извърши умилостивение за нашите грехове, да ни въведе и задържи в Божията милост и благодат. Разбира се, Той трябва да бъде верен на Бога. Не трябва да се снижават Божиите норми, нито да се извиняват греховете ни или да се скалпват измислици по въпроса за реалността на вината ни, нито да се възразява относно справедливостта на Божия свят гняв. В същото време Той трябва да бъде милостив към нас. Той сам трябва да умре вместо нас, да отдаде Себе Си като умилостивителна жертва за нашите грехове и, възкръсвайки отново, да поеме ролята на наш постоянен Ходатай пред Бога. Той трябва да бъде милостив към нас, способен да разбере страданието, което съпътства изкушението, като сам го преживее. Освен това Той трябва да бъде верен спрямо нас – да покрива грешките ни чрез жертвата Си, но да не допуска да мислим, че отстъплението пред изкушенията няма значение. Напротив, Той ще укрепи волята ни и ще подсили способността ни да устояваме на изкушенията. Поради всички тези многобройни причини, ако Той възнамерява да ни помогне действително, трябваше да се оприличи по всичко на нас (с изключение на греха, разбира се) и да стане Човек.

И така, знаейки какво е длъжен да стори, щом веднъж е започнал, независимо от всичко, Той ни хваща за ръка, за да ни помогне, и се оприличава във всичко на братята Си. Той идва и живее в бедност, блъска се по зловонните улици на гревните източни градове. Собствените Му ученици често се радват на повече удобства от Него – те имат свои домове, Той няма къде да подслони глава. Всеки от нас, без изключение, е далеч по-добре, отколкото Христос често е бил. Предполагам, че всички ние имаме къде да спим тази вечер. Той често спи без никакви удобства и животът Му е тежък, така че да е способен да съчувства на целия Свой народ и да бъде близо до най-унижените. И накрая Той умира за нас.

Как е възможно да не се покланяме на Спасител като този? Да се срамуваме от Неговата човешка същност? Да се срамуваме от Неговите страдания? Да бъдем нетърпеливи по отношение на нашето собствено страдание за Него? Как

бихме могли? Самото Му страдание е Неговата слава – и нашата също така, защото това е царският път, по който Той ще изведе изкупения човешки род до неговото предопределение – да сподели властта над всемира с Божия съвършен Човек.

Въпроси

1. Какво е „изговореното чрез ангели слово“ (Евр. 2:2)? Какво прави благовестието нещо по-важно от това слово? Защо някои хора го избягват?
2. Какво разбирате под израза „бъдещия свят“ в Евреи 2:5? Бихте ли предпочели превода „бъдния век“?
3. Какво научихте от тази глава за изначалния Божи план за човека?
4. До каква степен този план е осъществен у Адам и неговите потомци? А до каква степен е осъществен у Христос? Всичко ли вече е под властта на Христос (срв. Евр. 10:13)? Ако не е, кога ще стане това?
5. В какъв смисъл Христос трябва да бъде „усъвършенстван чрез страдания“? С каква цел (Евр. 2:10)?
6. Защо Христос не се срамува да нарече онези, които се уповават на Него, Свои братя?
7. Какъв според вас е смисълът на цитатите в Евр. 2:13 и защо са необходими те?
8. В какъв смисъл Сатана „има властта на смъртта“? В какъв смисъл той е унищожен? (Евр. 2:14)
9. Защо Христос трябваше да се оприличи във всичко на братята Си (Евр. 2:17)?
10. Как Христос ни помага, когато сме изкушавани?

ВЛИЗАНЕ В БОЖИЯТА ПОЧИВКА *Евреи 3-4*

Едно предупреждение и неговият контекст

Третата и четвъртата глава от Посланието към евреите ще разгледаме заедно, защото те съдържат едно от суровите предупреждения, с които е прочуто това послание. Всъщност те съдържат най-дългото от всички тези предупреждения. Следователно е особено важно спокойно и с усърдие да се опитаме да разберем думите, които използва Святият Дух – в случай, че или не успеем да приложим Писанието с такава твърдост, с каквата се изисква то да бъде приложено, или пък го приложим в погрешна насока.

Преди всичко забележете рамката, в която се появява това предупреждение. Непосредствено преди то да започне, Святият Дух ни говори за свещенството на Господ Исус Христос (Евр. 2:17; 3:1). След това, когато предупреждението е завършено, Той отново припомня за нашия велик Първосвещеник, Който може да съчувства на нашите немощи (Евр. 4:14-16). Така, както трябва да се съобразим с това предупреждение, така трябва да помним и нашия милостив и верен Първосвещеник. Нека Той да ни води. Нека застанем до Него и чуем тези думи от Неговите уста. Той ще ни каже какво да правим и какво да избягваме. След като сме изслушали предупреждението, нека то отново ни върне при Него. Но колкото и силно да ни кара то да чувстваме своята немощ, нека самата тази немощ да ни отведе при Него – Той може да съчувства на слабостта ни и е готов да ни даде винаги Своята помощ.

В първата глава размишлявахме заедно за Господ Исус в Неговата божественост – божественият Изразител на божествената вест. Във втората глава размишлявахме за Неговата човешка същност, благодарение на която Той става наш Първосвещеник и не се срамува да ни нарече Свои братя. Сега, като „святи братя, участници на небесното звание“, авторът ни насочва да съсредоточим мислите си върху Исус като апостола, божествения Пратеник от 1 глава, а също и като Първосвещеник от 2 глава.

Какво трябва да мислим за Него? Текстът ни казва да Го възприемаме като верен на Оногова, Който Го е поставил както е поставил и Мойсей – в целия Негов дом. Напълно основателно гръцкият текст тук може да се преведе с минало време: „Който *беше* верен.“ Но също толкова основателно – и със сигурност по-уместно – е той да се преведе в сегашно време: „Който *е* верен.“ Да мислим за Него не само в някакво минало време, когато Той идва като апостол, носи Божията вест и я предава вярно, а да Го разглеждаме сега, като действащ наш Първосвещеник – верен на Бога, Който Го е поставил в целия Свой дом.

Христос, сравнен с Мойсей

За да получим известна представа за верността на нашия Господ спрямо нас, Святият Дух Го сравнява с Мойсей. Забелязваме, че израза, който Той използва за Мойсей: „верен в целия Негов дом“, идва от контекста, при който Мариам и Аарон се присъединяват към редиците на онези, които роптаят срещу Мойсей (Числ. 12:1-8). Явно народът на Израил никога не закъснява да възроптае срещу Мойсей: снабдяването им с храна и вода и дори неговите лични въпроси, като женитбата му – всичко се превръща в повод за негодувание срещу него, независимо че по това време той ги води към тяхното спасение. Но на целия този фон се откроява ярко милосърдието на Мойсей. В Писанието се казва, че той е много кротък човек – повече от всеки друг на земята (Числ. 12:3). Удивително е как той винаги успява да запази самообладание. Мойсей е дал живота си за своя народ. В същия този миг той би могъл да се обляга на меките възглавници в

гвореца в Египет. Но той е тук, сред този народ от злонравни и недодялани бивши роби, като дава за тях най-доброто от себе си, а получава в отговор постоянни натяквания и роптания от всички страни.

Кое е онова, което прави този човек така предан на Израил? Това е неговата вярност към Бога, Който го е поставил в Своя дом. Мойсей е изпратен в Израил като Божи апостол с вестта за освобождение от Египет. Следователно Мойсей е посредникът между Израил и Бога и той спасява народа чрез своето застъпничество. Въпреки всичките роптания и грешки на израилтяните, въпреки личните оскърбления, които нанасят на Мойсей, той остава верен на задачата, която Бог му е дал. „Затова, свети братя – казва всъщност авторът на посланието, – участници на небесното звание, размислете, докато следвате вашия път от земята към небето, за Апостола и Първосвещеника, когото вие изповядвате. Колко пъти сме роптали и мърморили! Но нека въпреки това Го приемем като верен, неизменно и вечно верен. Нека осъзнаем, че Той ще бъде винаги верен при всяка стъпка по пътя към дома.“

Но накрая Мойсей не издържа, въпреки своята вярност. Идва денят, когато израилтяните го разгневяват до такава степен със своите неблагоприятни оплаквания, че той избухва: „Чуйте сега, вие бунтовници! – вика той. – Да ви извадим ли вода от тая канара?“ И в този момент той удря канарата с жезъла си, вместо само да ѝ говори, както Бог му е казал да стори (Числ. 20:9-12).

Това нетърпеливо действие струва на Мойсей влизането в Обетованата земя. Изглежда сурово по отношение на Него, нали? Но Бог е определил Мойсей да се грижи за Израил и ако Мойсей не можеше да го прави, без да се гневи, и така да представя в лоша светлина Бога пред хората, тогава той трябва да бъде отстранен. Бог определя Предводителя на нашето спасение и Го прави отговорен да ни упътва през този свят към нашия дом на слава. Благодарение на Бога ние можем да разчитаме на Неговата вярност и да знаем, че Той никога няма да претърпи неуспех, никога няма да изгуби търпение или да се разгневи на когото и да било от нас, а ще

изпълни определената от Бога задача докрай. Той ще спаси съвършено всички, които идват при Бога чрез Него.

Предупреждението

Разбира се, в много други отношения Исус превъзхожда Мойсей и авторът на посланието разглежда подробно две от тях. Мойсей е верен в Божия дом. Той построява древната скиния за Бога. Но Исус е Бог и ние видяхме в първата глава, че Той е Строител на всичко, включително и на вечната скиния, на която Мойсеевата скиния е само бледо копие (Евр. 8:1-5). Вторият момент се изразява във факта, че Мойсей е служител в Божия дом, а Христос е Синът, поставен над този дом.

Но времето не позволява да разискваме тези подробности, защото нашата основна задача е да следваме автора – начина, по който той разглежда тази идея за Божия дом и я използва като основа, от която да отправя своето предупреждение. Мойсей е определен да направи скиния от дърво, злато и платно; днес Божият дом се гради построен от човешки същества. „Неговият дом сме ние – казва писателят, – ако удържим твърдо докрай дързостта и хваленето на надеждата си.“ (Евр. 3:6 – тук преводът на Д.Гудинг съвпада с българския текст в РИ. Б.пр.)

Веднага забелязваме гумата „ако“. Очевидно авторът не се готви да утвърди като нещо, което се разбира от само себе си: „Негов дом сме ние“ и да спре дотук. Той добавя едно „ако“. В какъв смисъл иска той да го възприемем? Писателят подчертава това „ако“, като го използва в подобен израз в ст.14: „Защото ние сме станали съдружници на Христа, ако удържим твърдо докрай първоначалната си увереност.“¹⁵

И така, две твърдения са последвани от едно „ако“. Как да ги възприемем? Тъй като те очевидно имат еднакъв

¹⁵ В СИ стихът гласи: „Защото ние станяхме участници на Христа, стига само здраво да запазим докрай наченатата вяра.“ Д.Гудинг предпочита тук „сме станали съдружници“, мин. вр., вместо „участници“, което се среща в Лука 5:7 (РИ). Б.пр.

смисъл, нека започнем с второто (ст. 14). На пръв поглед изразността тук е малко странна, но ако съумеем да разберем какво точно се казва, това ще хвърли светлина и върху думата „ако“ от ст. 6.

Първата част на стих 14 с миналото си време: „ние станяхме съдружници на Христа“ (виж СИ) изразява един факт – нещо, което вече се е случило в миналото. Втората част добавя условие, което се отнася до бъдещето: „ако удържим твърдо докрай...“. В това е и проблемът: как можете да накарате нещо, което вече се е случило в миналото, да зависи от нещо, което още не се е случило в бъдещето?

„Да – казвате вие, – ако аз съм станал съдружник на Христос, значи вече съм станал и сега съм такъв. Как може онова, което вече съм, да зависи от онова, което ще правя в бъдещето? Ако беше казано: „Ние *ще станем* съдружници на Христос, стига само здраво да запазим докрай...“ (виж СИ), тогава щеше да е съвсем ясно, че не бихме могли да твърдим, че сме станали съдружници на Христос, докато не стигнем докрай. Но в стиха се казва, че ние вече сме станали неговите съдружници. Как може тогава един факт от настоящето да зависи от едно условие в бъдещето?“

Всъщност отговорът е прост. Нека се върнем на това, което в стиха е наречено „първоначалната [ви] увереност“, т.е. момента, в който за първи път сте повярвали в Христос. Ако в истинско покаяние и вяра вие действително повярвате в Спасителя, разбира се, на часа ставате един от Неговите причастници. И ако вашата вяра е истинна и искрена, вие не трябва да изпитвате несигурност или съмнения: вашата вяра ще устои, вие ще удържите твърдо докрай първоначалната си увереност. Няма да бъде самонадеяно да твърдите това. Една от причините, поради които Бог милостиво е дал на истински повярвалите Първосвещеник, е Той, чрез непрекъснатото Си застъпничество, да се моли за тях, както го е сторил за Петър (Лука 22:32), за да не отслабне вярата им. И тя няма да отслабне – каквото и да се случи, – повече, отколкото вярата на Петър.

И така, въпросът, който трябва да поставим, е: в „първоначалната си увереност“ повярвахте ли истински в Спасителя? Беше ли вярата ви искрена?

„Да, разбира се – казвате вие, – аз действително, искрено и истински повярвах в Господ Исус Христос. И ако не съм го сторил тогава, ще го направя веднага, в този миг.“

Превъзходно! Но представете си, че поискам от вас доказателство, че вярата ви е била и е истинска и че действително сте станали съдружник на Христос. Представете си, че кажа като автора на Посланието към евреите: „Да, вие със сигурност сте станал съдружник на Христос, ако в резултат на това във вашия живот се открояват ясно доказателствата, че е така.“ Какъв вид доказателство имам право да очаквам?

Отговорът отново е прост. Белегът на истинската вяра е, че тя устоява докрай. Следователно, ако вие наистина сте повярвали в Спасителя и сте станали Негов съдружник, аз, а и всеки друг, имам право да очаквам, че това ще се прояви, като вие „удържите твърдо докрай първоначалната си увереност“. Ще отбележа, че от това, което току-що казахте, излиза, че вие не само сте повярвали в миналото, а и все още вярвате. Добре, продължавайте така: поддържайте изявата на това, че сте истински вярващ до самия край. И това е същото предизвикателство, което авторът отправя към нас в първото условно изречение от ст. 6: „Неговият дом сме ние, ако удържим твърдо докрай дързостта и хваленето на надеждата си.“

Но тук възниква един друг въпрос: „Какво става, ако някой, който веднъж е изповядал, че вярва в Господ Исус, не удържи твърдо докрай първоначалната си увереност? Означава ли това, че той престава да бъде вярващ? Или че никога не е бил истински вярващ?“

Трябва да внимаваме как ще отговорим на този въпрос. Всеки от нас понякога се държи по начин, несъответстващ на християнството, което изповядваме. И мнозина от нас са преживели – или още преживяват – периоди, през които вярата ни е решително разколебана. Това става с Петър в случая, на който се позовахме. Сам Господ свидетелства, че в най-съкровено къртче на сърцето му вярата на Петър не е отслабнала, и, разбира се, след като съгрешава, той е възстановен – точно както Господ потвърждава с увереност

за него още преди падението му. Но представете си, че сте с Петър, когато той съзнателно и нееднократно отрича, че е християнин и използва всички клетвени думи, които знае, за да докаже това! Ако не бяхме чули какво казва Спасителят, щяхме доста да се затрудним да разберем дали той не е втори Юда, изповядал, че е вярващ, но никога неповярвал в действителност (Йоан 6:64,70-71), или истински вярващ, временно постъпващ непоследователно.

Но след като се спряхме на тази житейска ситуация, трябва много внимателно да разгледаме примера за един скръбен и добре известен случай, който Святият Дух цитира от Стария Завет. По-конкретно, трябва да обърнем особено внимание на думите, които Той употребява, когато установява къде е грешката на хората, за които става въпрос.

Един ужасяващ пример

Историческият пример, върху който Святият Дух привлича вниманието тук, може да се обобщи в няколко думи. Предците на евреите християни, към които е отправено посланието, са били някога роби в Египет. В крайна сметка те намират свободата си, като първо са спасени от Божия гняв чрез кръвта на пасхалното агне, а след това са освободени от потисничеството на фараона чрез свръхестествената сила на Бога. Те са „кръстени в Мойсей“, „в облака и в морето“ (I Кор.10:2), и се насочват към Обетованата земя на почивката. Но малцина от тях влизат в нея. Те така се бунтуват срещу Господа, че в Своя гняв Той обявява под клетва, че никога няма да влязат в Неговото покоище (СИ). Така и става.

Тук трябва да насочим вниманието си в две посоки. Първо, да се уверим, че разбираме точно какво по думите на Святия Дух не е както трябва, или – каква е точно причината, поради която те никога не достигат обещаната им почивка. И, второ, да видим как авторът прилага изводите от това спрямо читателите си и как те се отнасят към нас.

Нека да разгледаме най-напред простото, недвусмислено твърдение в Евр. 3:19. „И тъй, виждаме, че поради неверието си те не можах да влязат.“ Обърнете внимание на думата.

Неверие. Не отгаденост на този свят, не нехайство, не липса на преданост, а неверие.

„Да, но това може да се отнася за всеки от нас – казвате вие, – всъщност за всеки истински християнин. Всеки вярващ в даден момент може да бъде обвинен в неверие. С Петър това се случва, когато излиза от лодката и тръгва по водата към Господ, но внезапно загубва вярата си и започва да потъва. Да предположим, че Господ ме подбуди да извърша нещо за Него и ми даде обещание да ме подкрепя, но след това аз разбера, че нямам достатъчно вяра, за да повярвам на обещанието. Това не е ли неверие? И няма ли то да ме лиши от правото да вляза в почивката, която ми дава Бог?“

И така, неверието си е неверие, но трябва да установим точно в какво тези древни евреи не са вярвали. Отговора откриваме в Евр. 4:2: „Защото на нас се донесе едно благовестие, както и на тях. Но словото, което те чува, не им принесе полза, понеже не се съедини чрез вяра с ония, които го чува.“ И след това отново – в Евр. 4:6: „А ония, на които от по-напред се благовести, не са влезли поради неверието си.“ Тези твърдения не биха могли да бъдат по-ясни: древните евреи не са повярвали в благовестието. Те са го чули, но то не им е донесло никаква полза, защото никога не са вярвали в него.

Какво представлява благовестието

Докато не си съставим ярна представа каква е била същността на благовестието в техния случай (и каква – в нашия), трудно ще разберем твърдението, че те никога не са вярвали в благовестието. Склонни сме да възразим – все пак те напускат Египет и са кръстени в Мойсей. Трябва да са вярвали в благовестието или поне в част от него, иначе никога нямаше да напуснат Египет. Не са повярвали само в по-късно разкритите части на благовестието – донесението на съгледвачите (Числ.13:27) и особено на Исус Навин и Халев (Числ.14:6-10), – затова ги сполетява нещастие.

Но тъкмо тук правим голяма грешка. Благовестието, изявено на израилтяните, не се състои от две или три отделни части, така че те да повярват в една част и да я

приемат, без да е задължително да го сторят и с другите. Мойсей не казва на хората: „Вижте, най-важното е да избегнем Божия гняв в пасхалната нощ и след това да се избавим от пленничеството на египетския фараон. Това е „благовестието“, което Бог ви дава. Нека да не усложняваме нещата. Преди всичко трябва да напуснем Египет и да отидем в пустинята. След това може би ще пожелаете да обмислите приемането на някои от по-висшите Божи насоки – като общение с Бога в пустинята и след това окончателно унаследяване на Обетованата земя. Но тези по-висши насоки не са задължителни. Няма защо да ги приемете, ако не искате. Така че – ще решите това по-късно. За момента повярвайте само в простото благовестие и напуснете Египет.“

Не е така, разбира се. Мойсей не проповядва благовестието по този начин, защото няма такова благовестие. Благовестието се състои в това, че Бог идва, за да ги изкупи, а изкуплението означава да бъдат избавени от Божия гняв чрез кръвта на пасхалното агне, да бъдат освободени от властта на фараона, да бъдат приети като Божи народ, да напуснат Египет, да прекосят пустинята и да влязат в своето наследство – Обетованата земя. Всичко това е едно неотделимо цяло. Те не могат да повярват в първата част и да я приемат, а да отхвърлят останалото. Въпросът е: всичко или нищо и това им е казано още от самото начало (Изход 6:6-8).

Както знаем, всички те изповядват, че вярват в благовестието и напускат Египет. Но когато се озовават пред Обетованата земя, съзнателно и упорито отказват да влязат в нея. Какво показва това? Че са повярвали в благовестието, но не и в останалото Божие Слово? Или че са повярвали в някои части от благовестието, а в други – не? Не! Да се каже така, означава да се ограничи сериозността в присъдата на Святия Дух. Той казва, че вестта, която са чули, е останала без значение за тях, защото не са я съчетали с вяра. Те не са повярвали в благовестието.

„Защото на нас – добавя авторът – се донесе едно благовестие, както и на тях“, и ние трябва да сме сигурни,

че сме разбрали какво представлява благовестието и че сме повярвали в него. След това трябва да сме особено внимателни как го представяме на другите. Не бива да създаваме у хората впечатление, че благовестието има за цел единствено да ни дари опрощение на греховете, а след това има някои незагължителни насоки като напредък в святостта, окончателно единение с Христос и влизане в нашето голямо небесно наследство. Надеждата в благовестието, която се пази за нас в небесата, е същностна част от благовестието и ранните християнски проповедници често изясняват това на своите още неповярвали слушатели в самото начало на тяхната евангелизация (Кол. 1:5). Благовестието е неделимо цяло. Или вярвате в цялото благовестие, или изобщо не вярвате в него. Да изповядаш, че си повярвал в благовестието и след това да откажеш – съзнателно и упорито – да напредваш по пътя към святостта и да влезеш във великото наследство, пазено за нас „в небесни места, в Христа Исуса“ (Еф.2:6), е нещо много сериозно. То може да породи голямо съмнение дали изобщо някога действително си повярвал в благовестието.

Смисълът на „непокорството“

Но може би вие имате възражение. „Добре е – казвате – да цитирате Евреи 3:19 и 4:2 и да твърдите въз основа на тези стихове, че в Обетованата земя не са влезли хората, които не са повярвали в благовестието – с други думи, онези, които изобщо не вярват. Но вижте 3:18 и 4:6 – в тези стихове се посочва друга причина. В тях се казва, че хората, които не влизат, са *непокорните*. И нещо повече – в 4:11 авторът ни предупреждава да бъдем внимателни и да не следваме техния пример на непокорство. Сигурно не смятате, че е невъзможно за един истински вярващ някога да бъде непокорен. Всеки от нас има моменти, в които не се покорява на Господ. И тези стихове несъмнено ни предупреждават, че един истински вярващ може до такава степен да не се подчини на Бога, че да загуби своето спасение.“

Разбира се, аз определено не смятам да твърдя, че за истински вярващия е невъзможно някога да не се подчини. За

съжаление всички ние понякога не се подчиняваме на една или друга Божия заповед – или защото не познаваме достатъчно Словото, за да разберем кога не го спазваме или защото мислим, че някои от заповедите Му не са важни, или защото изкушението на своеволието ни надвишава. И ако не се покаем за това, то ще доведе до наказание в този живот (виж I Кор. 11:30-32) и загуба на наградата (забележете – на наградата, а не на спасението) в бъдещия (I Кор. 3:11-15). Това наистина е сериозно и аз нямам намерение да го подценявам.

Но задачата ни сега е да разберем за какъв вид непокорство Святият Дух споменава тук – в 3 и 4 глава на Посланието към евреите. Гръцката дума за „непокорство“ в Евреи 4:6 и 4:11 (РИ – „неверие“) е *apeitheia*. Заедно с тези два случая тя се среща общо седем пъти в Новия Завет¹⁶. Производният от нея глагол *apeitheio* – „не се покорявам“ – се среща в Евреи 3:18 и 11:31 и още четиринадесет пъти в Новия Завет – общо шестнадесет пъти¹⁷. Производното прилагателно *apeithes* – „непокорен“ не се среща в Еврейте, но в Новия Завет е употребено на шест други места¹⁸.

[В българските преводи не във всички тези стихове са употребени посочените думи или те невинаги съответстват на конкретната част на речта, за която говори Д.Гудинг. Б.пр.] Двадесет и девет употреби на съществителното, глагола и прилагателното и нито веднъж нито една от думите не е използвана, за да характеризира „непокорството“ на истински повярвалия. Винаги, когато се явяват тези думи, непокорните са тези, които отхвърлят Бога, Неговия Закон, Неговото благовестие и отказват да повярват в Него или в тях.

¹⁶ Римл. 11:30,32; Еф. 2:2; 5:6; Кол. 3:6; Евр. 4:6,11. Б.а.

¹⁷ Йоан 3:36; Деян. 14:2; 17:5 (текстът е неуточнен); 19:9; Римл. 2:8; 10:21; 11:30-31; 15:31; Евр. 3:18; 11:31; I Петър 2:7-8; 3:1,20; 4:17. Б.а.

¹⁸ Лука 1:17; Деян. 26:19; Римл. 1:30; II Тим. 3:2; Тим 1:16; 3:3. Б.а.

Нека оставим за момент употребите в Евреи 3 и 4 и да вземем някои примери от друг контекст. В Евреи 11:31 авторът отбелязва: „С вяра Раав блудницата не погина заедно с непокорните.“ И кои са тези непокорни хора, погубени когато израилтяните разрушават Йерихон? Истински и искрено вярващи, които неотдавна са били надвити от едно или друго изкушение? Не, разбира се, че не. Раав е чула за истинския Бог и за онова, което Той върши чрез Израил – тя вярва и проявява вярата си, като приема съгледвачите (виж Ис.Нав. 2:8-13). Нейните съграждани в Йерихон също като нея са чули за истинския Бог, но за разлика от нея те отказват да повярват и да се покаят. И докато тя е спасена, те са погубени.

Да вземем един типичен пример от Деяния на апостолите. В 14:1-2 четем, че Павел и Варнава „така говореха, че повярваха голямо множество юдеи и гърци. А непокорните на Божието учение юдеи подбудиха и разгразниха духовете на езичниците против братята.“ Кои са тези юдеи, които не се покоряват? Истински и искрено повярвали, които не се радват на добро духовно здраве и са виновни заради непокорството си спрямо една от Божиите заповеди? Не, нищо подобно! Те са юдеи, които, когато чуват да се проповядва благовестието, остават „непокорни на Божието учение“ (СИ – „невярващите юдеи“).

Или да вземем доводите на Павел в Римляни 10 гл. Той копнее, както сам казва, да бъдат спасени сънародниците му и скърби, че мнозинството от тях не са спасени. Защо е така? Павел изброява много причини и накрая цитира Божието Слово: „Простирах ръцете Си цял ден към люде непокорни и опаки.“ (Римл. 10:21; Ис. 65:2) Тук „непокорни“ означава отказващи да повярват в благовестието. А няма спасение за този, който отказва да повярва в благовестието. Чуйте Йоановото благовестие: „Който вярва в Сина, има вечен живот, а който не слуша Сина, няма да види живот, но Божият гняв остава върху него.“ (Йоан 3:36) Следователно „да не слушаш Сина“ (т.е. да не Му се покоряваш) е противоположно на „да вярваш в Сина“. Тук се има предвид не вярващият, който временно постъпва зле, а един изцяло невярващ човек. И Петър ни предупреждава за сериозността

на това: „Какъв ли ще бъде краят на тия – казва той, – които не се покоряват на Божието благовестие?“ (I Петър 4:17).

Би било отегчително тук да разгледаме всички места, където е употребена тази дума. Но един последен пример е особено важен за нашата цел. В Посланието към Рим Павел отбелязва: „А за осквернените и невярващите... няма нищо чисто... Те твърдят, че познават Бога, но с делата си се отречат от Него, като са мръсни и непокорни, неспособни за каквото и да било добро дело.“ (1:15-16) В контекста Павел говори за лъжеучители. Тук говори за хора, които „твърдят, че познават Бога“. Но изповедта им е лъжлива, казва Павел. Те не вярват – непокорни са. Двете понятия, както забелязваме, фактически са синоними.

С това се връщаме към пасажа, който разгледахме в Посланието към евреите, и откриваме, че авторът тук използва същите две понятия. Древните израилтяни изповядват, че вярват, когато напускат Египет, но последващият им бунт и отказът им да влязат в Ханаан показват, че те никога не са вярвали истински в благовестието. Те са „непокорни“ – казва той в Евреи 3:18. „Поради неверието си те не можах да влязат“ – добавя той в 3:19.

„Да – може да каже някой, – но вие не сте справедлив към онези израилтяни в древността. Общеизвестно е, че те се бунтуват срещу Бога и Мойсей, след като са изминали дълъг път през пустинята и са стигнали до границите на Обетованата земя. И, несъмнено, те отказват да повярват на Халеф и Исус Навин, които ги уверяват, че Бог ще им даде тази земя. И така, твърде очевидно е, че те изцяло загубват вярата си в този момент. Но не е справедливо да се каже, че те никога не са били вярващи. Те са изкупени чрез кръвта на пасхалното агне в Египет, те са поръсени с кръвта на Завета в Синай. Явно е, че в началото са били истински и искрени вярващи и едва по-късно загубват вярата си или я отхвърлят и така погиват.“

Божията присъда

Най-доброто, което можем да направим, за да разрешим този въпрос, е да се обърнем към самия Бог. Ще се съгласи ли

Той, че от самото начало в Египет и известно време след това те са били истински и искрено вярващи и едва по-късно са загубили вярата си? Ето я собствената присъда на Бога: „Докога ще Ме презират тия люде? И докога няма да Ме вярват, въпреки всички знамения, които съм извършил сред тях?... Понеже от всички тия мъже, които са виждали славата Ми и знаменията, които извърших в Египет и в пустинята, и са Ме раздразвали досега десет пъти, и не послушаха гласа Ми, наистина ни един от тях няма да види земята, за която се клех на бащите им, нито ще я види един от ония, които Ме презряха.“ (Числ. 14:11,22-23)

И така, според Бога, въпреки че са видели всички чудеса в Египет от самото начало, а после и в пустинята, тези хора проявяват последователно неверие и непокорство през целия път, а освен това презират и самия Бог, и Неговата слава. Те напускат Египет, обхванати от особено вълнение и религиозен плам, но що се отнася до истинската, личната им вяра в Бога, е много ясно, че те никога не са я имали. Последвалите случки в пустинята просто разкриват онова, което винаги е било вярно за тях под повърхността.

В Псалом 106 (СИ – Пс.105) е изразена същата присъда. Израилтяните не се замислят за чудесните Божии дела в Египет, а се възпротивяват при Червено море (ст. 7). Въпреки това Бог ги избавя заради името Си (ст. 8). Неопровержимото свидетелство на чудото при Червено море поражда у тях повърхностна, временна вяра (ст. 9-12), каквато чудесата на нашия Господ предизвикват у някои Негови съвременници при живота Му на земята (Йоан 2:23-25). Но скоро след това те се възвръщат към обикновеното си състояние на неразбиране, неблагодарност, неверие, бунт и открито идолопоклонство (ст. 13-43).

Предупреждението, приложено на практика

Дотук разгледахме случая с израилтяните в пустинята, но сега ще трябва да проследим как авторът на посланието извлича оттук предупреждение за хората, на които пише.

„А поне по отношение на тях – казвате вие – не може да има никакво съмнение. Те трябва да са били истински

вярващи, защото в началото на 3 гл. авторът се обръща към тях, като ги нарича „святи братя, участници на небесното звание“.

Добре, несъмнено, ако те са повярвали истински в благовестието, когато са го чули, биха могли да бъдат напълно сигурни, че са спасени вовеки. Вижте какво казва авторът в Евреи 4:6 и го съпоставете с онова, което казва в Евреи 4:3. „Ония, на които от по-напред се благовести, не са влезли поради непокорство.“ (4:6) За разлика от тях „ние, повярвалите, влизаме в тая почивка“ (СИ – „покоище“). В това няма съмнение. Щом човек веднъж е повярвал истински и искрено (обърнете внимание на миналото време: „ние, които повярвахме“, СИ), няма никакво съмнение, че той ще влезе в Божиата почивка (покоище). Това е едно от Божиите славни потвърждения, свързани с неизменна и непоклатима сигурност. Точно както дъбе и дъбе прави четири не понякога, а винаги, с неизменно постоянство, така и Божието Слово утвърждава, че „ние, които повярвахме“, „влизаме в покоището“ (РИ – „ние, повярвалите, влизаме в тая почивка“). Можем да бъдем сигурни в това толкова, колкото и в другото твърдение: „Който вярва в Сина, има вечен живот“ (Йоан 3:36).

Но, както вече видяхме, авторът убеждава читателите си да се уверят, че действително са повярвали в благовестието, че са искрени вярващи, че те не просто са вървели с множества, подвластни на религиозния плам, без да са дошли до лична вяра в Господ Исус. Ако те сами не са повярвали или ако не са сигурни в това, нека повярват сега. Все още е възможно да го сторят и той отново цитира Псалом 95:7-8 (СИ – Пс.94:7-8) (гл. 3:13,15), за да ги увери, че благоприятното за тях време не е отминало. „Днес, ако искате да слушате гласа Му, не закоравявайте сърцата си.“

„Внимавайте – уещава ги той, – да не би да има у някой от вас нечестиво, невярващо сърце, което да отстъпи от живия Бог“ (3:12) и към това добавя едно конкретно предупреждение. Грехът е коварен и без да усети невярващият, той може да закорави сърцето му.

Най-тежкият грях

Всеки грях, разбира се, е сериозен и ако се постоянства в него, той може да закорави сърцето. Но грехът, който авторът има предвид тук, както става напълно ясно от контекста, е грехът на неверието – грехът да чуеш благовестието и да му се противопоставиш (Евр. 3:16), грехът да откажеш да влезеш в Обетованата земя, за което Бог е разгневен на Израил в продължение на четиридесет години (3:17), грехът на непокорството и неверието (3:18-19). Обърнете внимание, че всички, които напускат Египет с Мойсей, са виновни за този бунт срещу Бога – всички, с изключение на хора като Халев или Исус Навин (Евр.3:16). Както вече видяхме, още от самото начало те никога не са вярвали в благовестието, но грехът на неверието ги измамва и в крайна сметка така закоравява сърцата им, че те открито се бунтуват срещу Бога, отхвърлят водачеството на Мойсей и говорят за друг предводител и за връщане в Египет (Числ. 14:2,4).

Неверието, отказът да се вярва е, разбира се, най-тежкият грях – дотолкова, че понякога в Писанието понятието „грях“ се използва в смисъл на неспособност или отказ да се повярва в благовестието. Например, нашият Господ казва в Йоан 16:8-9, че когато дойде Святият Дух, „Той ще обвини света за грях... за грях, защото не вярват в Мене“. С други думи Той не говори за отделните грехове, които истинските вярващи извършват от време на време (и за които има опрощение, когато вярващият изповяда греха си), а за основния, най-тежкия грях – да не вярваш в Спасителя.

Този основен грях е много измамен и лесно може да закорави човешкото сърце. Това се случва твърде често с хора, привлечени за членове на църква, без да имат какъвто и да било личен опит по отношение на Спасителя, или пък понесени от вълната на някакво емоционално, изпълнено с патос преживяване, без да бъдат наистина новородени. С течение на времето, когато пламъкът угасне, те започват да осъзнават, че Христос и Неговото слово и дело означават много малко или направо нищо за тях, защото всъщност те никога не са преживели лично новородение, те не са вярващи.

Но вместо да се разтревожат, да си признаят откровено, да започнат да търсят Спасителя и лично да го приемат, те допускат греха на неверието да ги измами, като ги накара да мислят, че докато поддържат външно едно поведение на благоприличие и религиозност, липсата на лична опитност с Христос и спасението няма значение. В крайна сметка тяхното неверие до такава степен закоравява сърцата им, че никаква проповед на благовестието не може да им отвори очите, за да се видят погинали, нито да им помогне да се покаят и да повярват в Спасителя. Каква трагедия!

Влизане в Божията почивка

Какво представлява тази почивка, в която за всички, веднъж повярвали, се казва, че ще влязат? Дали става дума за нещо в настоящето или в бъдещето?

За древните евреи да влязат в своята почивка означава да влязат в Ханаан под водачеството на Исус Навин, да унищожат всичките си неприятели и да се установят в мир в дадената им от Бога в наследство земя, където текат мляко и мед.

„За наследство нетленно – казва Петър, – неосквернимо, което не увяхва, съхранено на небесата за вас, които с Божията сила сте пазени чрез вяра за спасение, готово да се открие в последно време.“ (I Петър 1:4-5) В този смисъл влизането в нашата почивка е все още бъдеще. Най-удивителното тук е, че Божието твърдение в Евреи 4:3 уверява всички, които наистина повярват, че те не само вече се радват на прощението и приемането от Бога, но и със сигурност ще влязат във великата почивка (покоище), на небето един ден.

Това, разбира се, не означава, че трябва да чакаме, докато умрем или докато гоиде Господ, преди да започнем да се радваме на своето небесно наследство. Тук и сега, чрез вяра можем да изпитаме някои от благословенията му. Влизайки в Ханаан, древните израилтяни преминават през две фази. От мига, когато стъпват на тази земя под водачеството на Исус Навин, те започват да се радват на нейните плодове и жито. Но тяхното владение и радостта от наследството

им са ограничени от факта, че трябва да се борят с многобройните си врагове, които са се укрепил в земите им. Накрая обаче настъпва времето, когато всичките им противници са унищожени и Бог им дава „спокойствие от всяка страна“ – тогава те вече могат да влязат в пълно владение на своето наследство и да му се наслаждат изцяло (Ис.Нав. 21:43-45).

По същия начин, когато дойде Господ, ние ще влезем в пълно владение и ще се насладим на своето наследство. Но дори сега, както пояснява апостол Павел, Бог „ни възкреси с Него и ни постави да седим с Него в небесни места, в Христа Исуса“ (Еф. 2:6) въпреки че сега ние все още трябва да се борим „срещу всесветските управители на тая тъмнина, срещу духовните сили на нечестията в небесните места“ (Еф. 6:12).

Нека си припомним, че при древните израилтяни необходимостта да се изправят срещу враговете си и да воюват с тях се оказва последната капка, за да прелее чашата: сблъсквайки се с тази перспектива, техните невярващи, непреживели новородение сърца се отдават на открит бунт срещу Бога и те отказват да навлязат в първата фаза на завоеванието. Напразно Мойсей, Исус Навин и Халев им повтарят, че няма да им се наложи да се бият със собствени сили. Бог е верен: Той ще им даде победа, ще им даде земята. Те не желаят да се изправят пред противника и категорично отказват да навлязат в обещаната им земя. И, естествено, щом не искат да участват в първата фаза на завоеванието, те не биха могли да участват и във втората – никога няма да влязат в почивката, която Бог най-после дава на Своя народ.

Сега да си припомним за евреите, към които се обръща авторът на посланието. Тъй като са изповядали, че вярват в Исус като Месия, те са призвани да устоят в една голяма битка пред лицето на страданието (Евр.10:32). Ако те можеха веднага да отидат на небето (както става с умиращия разбойник) и да влязат в крайната почивка (покоище), без да трябва да се борят и да страдат, биха били достатъчно щастливи. В действителност обаче, при призова

да страдат и да се борят във войните на Господа, някои от тях се разколебават. Да се надяваме, че скоро са възвърнали гръзновението си и са продължили борбата.

А как стои въпросът с нас? На небето всичко ще бъде прекрасно, а достъп до тази велика, вечна почивка и наследство е даден на всеки вярващ като съвършен и действително безценен дар. Почивката е Божия почивка (СИ – „покоище“) – казва авторът (4:3-5), цитирайки Божия израз: „Моята почивка“ от псалом. Също както Бог извършва всички дела, свързани със сътворението, и след това си почива, така и делото, върху което се гради вечната почивка, е Божие дело. Поканени сме да го приемем с вяра и да споделим Божията почивка. Но преди окончателно да влезем в нея, трябва да се изправим срещу противника си и да влезем в битка. Белег на истинските вярващи е, че чрез Божията благодат, укрепени от Неговия Дух, под водачеството на Господ Исус Христос, те са готови да го сторят.

Разбира се, трябва да е имало моменти, когато под натиска на битките и преследванията ранните християни са се чувствали сериозно изкушени да се откажат от битката и да се опитат да се порадват на вид покой, като се върнат към юдаизма. Още повече, че Бог в крайна сметка е дал на техните предци покой при Исус Навин в самата Ханаанска земя. Не е ли това достатъчно? Не е ли достатъчно голямо наследство? Защо трябва да се измъчват за тази вечна почивка и небесно наследство, проповядвани от християнските апостоли? Защо да не се задоволят с наследството си на този свят и да спрат да се безпокоят за отвъдния?

„О, не – казва авторът, – почивката и наследството, които Бог дава на Израил при Исус Навин, никога не са били крайната почивка и окончателното наследство, които Бог е предопределил за Своя народ. Ако беше така, Бог нямаше да говори столетия по-късно (в Псалом 95; СИ – Пс.94) за една друга велика съботна почивка, която Неговият народ, въпреки че вече е в Ханаан, е поканен да получи.“

Покоят, който Исус Навин им дава тогава, е в най-добрия случай само скромнен предобраз на великата, вечна почивка. Да благодарим на Бога за това! Когато Бог говори за

почивката Си, открита за Неговия народ, обещанието Му не се изчерпва с дара на малката палестинска земя в Средния Изток. Смесът тук е галеч по-обхванен. Обещанието Му няма да бъде окончателно изпълнено, докато всеки вярващ не влезе в Божията почивка във вечния свят (4:6-10).

И така, ако сме вярващи, трябва да устояваме на изкушението да изоставим борбата и да заживеем в този свят така, сякаш успехът и придобивките в него са всичко. Надеждата, съхранена за нас на небето, надеждата, че един ден ще бъдем изцяло като Христос, мисълта за нашето небесно наследство, ще ни дават сили да вървим по пътя си като странници, да устояваме в битките като воини, да пречистваме себе си като светии – както Той е чист (I Йоан 3:2-3).

Изправени пред Божията проверка

Така стигаме до най-важния въпрос: дали самите ние вярваме в благовестието? Вярващи хора ли сме?

Трябва да отговорим на този въпрос не толкова един пред друг, колкото пред Онзи, за Чийто очи са открити и най-дълбоките кътчета на душите ни. Пред Него трябва да дадем сметка (4:12-13). Нашето поведение ще Му каже, независимо дали ще го разбере някой друг или не, дали сме вярващи в най-дълбоката си същност. Всичко е явно и открито за Неговия поглед. Той различава духа от душата ни и преценява всеки порив на сърцето ни. Той ни „прочита“ в същия миг, докато изследваме собствените си сърца. Наистина ли сме повярвали? Или сме само временни спътници на истинския Божи народ?

Нашето богатство е Христос

Това поражда ли съмнение или страх у вас? Не е нужно да се страхуваме, защото имаме Първосвещеник, Който сега е на небето, но някога е живял в нашия свят. Той е изкушаван във всичко като нас, познава немоцта на народа Си и ни кани да отидем при Него. Чувстваме ли се несигурни и незащитени? Тогава нека смело да отидем при Него.

„Но – казвате вие – аз днес съгреших. Вижте цялата ми слабост, всичките ми провалени решения. Искам да бъда християнин, но съм жалък неудачник. Как ще се осмеля да отида?“

Пристъпнете гръзновено, независимо от всичко. Не бива да отивате работолено. Идете и открито застанете пред трона на благодатта. Той знае и вижда всичко. Пристъпнете гръзновено и ще намерите милост за всеки неуспех. Ние напълно заслужаваме Неговата присъда, но идете смело при Него и ще срещнете милостта Му за всички минали грешки и благодатта Му ще ви изведе от всяко затруднение и ще ви пренесе в безопасност във вашето вечно наследство. Само стойте близо до Него и никога няма да погинете, само вярвайте в Него и се уповавайте на Него, научете се никога да не разчитате на собствените си усилия и вие ще намерите покой за сърцето си сега, и ще влезете във великата почивка на небесата.

Въпроси

1. В какъв смисъл Исус е и Апостол и Първосвещеник?
2. Защо според вас сериозното предупреждение от 3:7-4:13 е вмъкнато между два пасажа, които ни говорят за Господ Исус като за наш Първосвещеник?
3. Каква е целта на сравнението между Христос и Мойсей в 3:2-6?
4. Каква е според вас духовната история на древните израелтяни, които отказват да влязат в Ханаан? Дали те са: а) първоначално истински вярващи, които по-късно се отчайват и се поддават на изкушението, или б) хора, които в действителност никога не са вярвали в благовестието?
5. Прочетете отново 4:2,6. Кажете: а) какво е благовестието, което Мойсей проповядва на израелтяните, и б) какво е благовестието днес?
6. Прочетете отново 4:3-9. Как авторът доказва на своите читатели юдеи, че дори след като Бог дава на Израил

покой в Ханаан, все още остава една по-голяма почивка, на която можем да се радваме?

7. Евреи 3:7-4:11 всъщност е проповед, в която авторът най-напред цитира текста (3:7-11) и след това го изяснява. Колко основни моменти той откроява, базирайки се на думите в този текст? Би ли било разумно за съвременния проповедник да следва този образец на разяснителна проповед?
8. Вярвате ли в благовестието?
9. Убедени ли сте, че ще влезете в Божията вечна почивка?
10. В какъв смисъл вярващите трябва да се борят в настоящия живот, за да могат да се насладят на своето наследство?

НАШИЯТ ПЪРВОСВЕЩЕНИК И ЦЕНАТА НА ПОСЛУШАНИЕТО

Евреи 5:1-6:3

Нека да видим какво свършихме дотук. Току-що разгледахме третата и четвъртата глава от Посланието към евреите и видяхме, че те съдържат едно много сурово предупреждение. Когато стигнем до 6 глава, ще открием в нея друго предупреждение. То не е така дълго, както беше в 3 и 4 гл., но е най-известното и може би онова, от което хората най-много се боят – в сравнение с останалите предупреждения в посланието. В него се говори за онези, които са съгрешили по такъв начин, че е невъзможно да бъдат доведени отново до покаяние.

Много истински вярващи с чувствителна съвест, след като прочетат това предупреждение, без да разбират какво точно се казва в него, и като обръщат внимание на контекста, в който е изречено то, стигат до извода, че вече са извършили или могат да извършат този непростим грях. И така, вместо да се изпълнят с утеха и насърчение при мисълта за своя Първосвещеник и Неговото благодатно служение за тях (което според автора – виж 8:1 – е най-важното в тези глави по средата на Посланието към евреите), започва да ги преследва страх и безпокойство. Тяхното усърдие и действеността им за Господа намаляват и в някои случаи физическото и духовното им здраве се нарушава.

Няма да разрешим този проблем, ако просто си затворим очите за предупреждението в 6 глава или пък твърдим, че в действителност то не означава онова, което казва. Щом стигнем до него, трябва да го приемем толкова прямо и

честно, колкото сме способни. Но ако изпитваме поне малко уважение към Божието Слово и към вдъхновените от Святия Дух, ние трябва внимателно да проследим съотношението, в което Той поставя детайлите от Своето послание в тези централни глави на Евреите. Ако започнем от 5:1 и стигнем до 8:1 и ако изпитаме въздействието, което Святия Дух възнамерява да ни внуши, основната мисъл, която ще ни завладее, е: „Аз имам Първосвещеник! Благодаря на Бога, че имам. И то такъв Първосвещеник!“ (7:26; 8:1)

Много от нас имат твърде ограничена представа за първосвещенството на нашия Господ. Ние говорим за това Негово служение, като че ли става дума за нещо показно, за което в действителност не стои никаква дейност, говорим, сякаш можем да бъдем спасени така или иначе, дори без Неговото служение като Първосвещеник. Но това не е вярно. Всички ще погинем, ако нямаме Първосвещеник, Който постоянно и непрекъснато да се застъпва за нас. Ние поемаме своя духовен път, когато разбираме, че Неговата жертва премахва цялата вина за нашия грях. Ние гледаме назад към това с радост. Но служението Му като Спасител не се изчерпва с това. Както ни припомнят 3 и 4 глава, не е достатъчно да тръгнем по духовния си път. Началото ще бъде напразно, ако не изминем докрай духовното си пътешествие и накрая не встъпим в небесното си наследство. Как тогава да продължим? Как можем да бъдем сигурни, че накрая сме поели наследството си?

Отговорът е: имаме Първосвещеник! Независимо от несполуките и грешките ни в миналото, благодарение на Него ни се дава милост пред Божия престол: не е необходимо да спрем да изповядваме вярата си. Независимо от изкушенията, Той разбира какво значи изкушение и чрез Него ще ни се даде благодат, която ще ни помогне в моменти на нужда. Той може „да ни спаси съвършено“ (7:25).

Нещо повече, нашият Първосвещеник „е преминал до най-високите небеса“, както е казано в 4:14. Той „седна надясно от престола на Величието в небесата“ – четем в 8:1. Следователно Той вече е стигнал до небето и е влязъл там, накъдето сме се устремили ние. Той влиза като Прегрътка за

нас не само защото тръгва преди нас и естествено стига пръв. Той влиза в небесата заради нас като официален Предтеча и Предвестник, прогласяващ на всички, че ние Го следваме, и чрез служението Си като наш Първосвещеник осигуряващ безпрепятственото ни стигане накрая (6:20).

Ако това е основната идея в централните глави, нашата най-важна задача ще бъде да се уверим, че я разбираме в целия ѝ всеобхватен смисъл. За да ни помогне да го сторим, авторът сочи какви са изискванията към древните израилски първосвещеници, ако искат да служат резултатно на народа, и след това ни показва как Христос изпълнява тези изисквания.

Дългът и качествата на всеки първосвещеник

Преди всичко неговият дълг. Всеки обикновен първосвещеник, какъвто и да е той, „като е взет измежду човеците се поставя да принася гарове и жертви на Бога за греховете на човеците“ (5:1).

Щом дългът му към тези, които представя, е да принася гарове и жертви за грехове, очевидно е, че хората, представяни от него, са грешници, заблудени поради невежеството си (5:2). Тяхното невежество може да бъде особено непоносимо, а греховете им – отвратителни. Но техният представител пред Бога трябва да може да се отнася внимателно с тях. „Да се отнася внимателно“ означава „да владее и да въздържа своите чувства“ към тях. Той никога не трябва да губи самообладание по отношение на тях (както Мойсей постъпва веднъж с Израил и по този начин предизвиква суровата Божия забрана за самия себе си – виж Числ. 20:7-12). Първосвещеникът не трябва да бъде мекушав, от една страна, нито безсърдечно суров, от друга. Както и да подлагат на изпитание неговото търпение, той трябва винаги да се отнася с тях със състрадание, като помни милостиво слабостите им. А в това, разбира се, ще го улесни особено припомнянето на собствените му слабости. Народът не е единственият, който греша! Първосвещеникът също съгрешава и трябва да принася жертви както за своите, така и за техните грехове.

И второ – избирането на първосвещеника. Дори да отговаря на всички тези изисквания, никой не придобива автоматично правото да претендира за длъжността на първосвещеник. Нито пък може да постави сам себе си на този пост. За да стане един човек първосвещеник, той трябва да бъде призван от Бога за това служение. Дори Аарон трябва да чака Божия призив.

Христовото право на свещенство

Тогава какво право има Исус да претендира за служението на първосвещеник? Евреинът християнин може да си зададе този въпрос, а неговите неповярвали в Христос приятели юдеи със сигурност ще го сторят. В Израил не е достатъчно един човек да бъде подходящ физически, интелектуално, нравствено и духовно, за да стане първосвещеник. Според старозаветния Закон относно свещенството – а юдеите, и нехристияни и християни, приемат този Закон като установен от Бога – първосвещенството е подобно на наследствената монархия¹⁹.

За да бъдеш първосвещеник, трябва най-напред да принадлежиш към точно определено племе – племето на Левий. Освен това трябва да си член на определен род от това племе и да си потомък по права линия на началния първосвещеник Аарон. Това означава да бъдеш първосвещеник „по чина“ или „по линията“ (родословието) на Аарон. Всеки опит от страна на когото и да било от друго племе или от друг род в това племе да стане първосвещеник завършва със смъртно наказание (Числ. 18:7). Така, когато в определен момент Корей, Датан и Авирон (последните двама дори не са от племето на Левий) въстават против установения ред и се опитват да си присвоят свещенството, Бог им изпраща сурово наказание, за да покаже Своето недоволство: земята се отваря и ги поглъща (Числ. 16:20-35). Как тогава Исус от племето на Юда претендира да бъде първосвещеник?

¹⁹ След отпадането на монархията първосвещенството всъщност става все повече колкото религиозно, толкова и политическо служение. Б.а.

Божественото призвание на Христос

Отговорът, разбира се е, че Исус не Си присвоява сам това служение (5:5). Като Месия, Божи Син, Той е призван за Първосвещеник от Бога. Нито пък последователите Му, водени от изключителната си преданост, просто са си измислили факта, че Бог Го е избрал за Първосвещеник. В Стария Завет се възвестява, че Месия ще бъде призван за това служение. Наистина, Онзи, Който Му казва: „Ти си Мой Син. Аз днес Те родих“ – и тези думи са засвидетелствани, както видяхме, в Псалом 2, – в Псалом 110:4 (СИ – 109:4) се обръща към Него така: „Ти си Свещеник до века според чина Мелхиседек“²⁰

Това изявление, че Месия ще бъде Първосвещеник не по Ааронов, а по Мелхиседек чин показва, че Месия не пренебрегва Закона на Стария Завет и не се опитва да се утвърди незаконно като първосвещеник по линия на Аарон. Този въпрос е практически много важен за ранните християни. В хода на сравнително по-новата история (след Макавеите) народът е дълбоко разединен, когато, по политически причини, мъже, които нямат истинското потекло, изисквано от Закона, все пак приемат служение като първосвещеници. Исус, за разлика от тях, никога не се опитва да служи дори като обикновен свещеник, да не говорим като първосвещеник в храма на Йерусалим. Когато Той става Първосвещеник, това не е свързано с Йерусалимския храм, нито с Аароновия чин на свещенство.

Същевременно от прогласяването, че Месия ще бъде Първосвещеник по Мелхиседековия чин, следва и един друг твърде важен извод. Аароновото първосвещенство напомня на наследствената монархия и в друг смисъл. Точно както по принцип не може двама монарси по едно и също време да управляват един и същ народ, така според Стария Завет не може да има двама първосвещеници начело на народа – един по Ааронов и един по някакъв друг чин. Прогласеният в Псалмите факт, че Месия един ден ще бъде призван като Първосвещеник по различен чин – този на Мелхиседек, –

²⁰ За Мелхиседек виж стр... Б.а.

насочва към един изненадващ извод: когато това стане, предишният Закон, свързан с Аароновото свещенство, ще бъде отменен, а Аароновото първосвещенство – отживяло. Но този въпрос авторът ще разгледа по-пълно след това. Нека сега се спрем на друг изключително важен извод.

Да си припомним за какво става дума. Ние разглеждаме едно служение, чиято цел е грижата за невежи и заблудени хора (разбира се, не за „непокорни“ в смисъла, който вложихме в предишната глава), а предназначението му е да ги изведе въпреки слабостите и лутанията им, през тяхното духовно пътешествие – в безопасност у дома, в Божието небе. Доколко е важно подобно служение в грижа за такива невежи, отклонили се от пътя си, слаби хора? За наша изненада откриваме, че това е задача с неизмеримо величие. При това – по две причини. Първо, поради съвършената слава на Онзи, Който дарява служението: Той е всемогъщият Бог. И, второ, поради неповторимото родство с Бога на Онзи, Който е удостоен със служението. Прогласяването на това даряване свързва Двамата. Бог е Онзи – отбелязва авторът, – Който казва на Месия: „Ти си Мой Син. Аз днес Те родих“, а също и: „Ти си Свещеник довека, според чина Мелхиседеков.“

Нека се вгледаме и в неописуемото величие на обряда, свързан с призиването. В третата глава на книгата ние проследихме живото, нагледно изображение в Псалом 2 на тържеството на възкресението и възнесението на нашия Господ – Исус като Божи Цар, поставен от Бога на святия Божи хълм Сион и изявяващ пред цялата вселена божественото постановление: „Господ Ми каза: „Ти си Мой Син. Аз днес Те родих.“ А сега да видим как авторът на Псалом 110 (СИ – Пс.109) коментира същото изпълнено с величие събитие. Най-напред чуваме всемогъщия Бог да се обръща с покана към възнеслия се Господ Месия: „Седи отдясно Ми, докле положи враговете Ти за Твое подножие“ (Пс. 110:1; СИ – Пс.109:1). И след това, в хода на самия обред, чуваме Всемогъщия да произнесе великата клетва на призиването: „Господ се закле (и не ще се разкае), като каза: Ти си Свещеник довека според чина Мелхиседеков.“ (Пс. 110:4; СИ – Пс. 109:4).

„Свещеник на кого?“ – питаме ние, защото инстинктът ни казва, че щом въвеждането в това служение е придружено от толкова възвишен ритуал, самото служение трябва да има всемирна значимост, неговите цели трябва да са безкрайно важни, а онези, към които то е насочено – да получат благословения надхвърлящи всяка възможна представа. „На кого е Свещеник Той?“ – повтаряме ние.

И отговорът идва: „На онези, които се уповават на Спасителя.“

„За какво?“ – питаме ние.

„Да ги спаси от тяхното невежество и от заблудите им, да ги спаси съвършено и да ги „постави непорочни в радост пред Своята слава“ (Юда 1:24).

Христовото божествено засвидетелствано умение

Но за един свещеник не е достатъчно да бъде божествено призван – той трябва да има необходимата опитност и нужните качества. И най-важното сред тези качества е той да има опит и да е способен да се отнася с внимание, нежност и доброта към невежите и заблудените, защото разбира техните слабости. Каква полза от първосвещеник, дори и да е божествено призван, ако не ни разбира толкова добре, че да съзнава защо се нуждаем от служението му?

И тук можете да помислите – фактът, че нашият Господ е Син Божий и е безгрешен по Своята същност, по-скоро би Му попречил, отколкото би го улеснил да бъде наш Първосвещеник. Един обикновен първосвещеник, каквито са посочените преди, няма да сметне за особено трудно да се отнася с внимание и състрадание към невежите и заблудените. Сам грешник, той е задължен непрекъснато да прави жертвоприношения за собствените си грехове. Той едва ли ще се затрудни да разбере слабостите на хората, които ги въвличат в толкова грехове, а него самия – в толкова жертвоприношения за тях. Но нашият Господ е безгрешен. Нито веднъж Той не е бил принуден да принася жертва за Свой грях. Тогава как и в какъв смисъл Той може да разбере слабостите ни? Отговора ще открием в Неговото възплащение.

Първо, Той разбира от личен опит слабостта, която е присъща на човешката ни същност – без да е грешен, а просто защото е Човек, дори и олицетворяващ най-доброто в човешката природа. Той изпитва глад и жажда, умора и желание да спи. Нуждае се от другарство и усеща мъката от самотата и отхвърлянето. Чувства болка и мъка. Тези неща не са греховни, те са същностна част от всичко човешко. Макар и Божи Син, какъвто винаги ще продължава да бъде, Той става наистина действителен Човек.

На второ място, въпреки че е Божи Син, Той научава от собствен опит цената на подчинението пред Бога в един подвластен на упадък и грешен свят като нашия.

Трябва да бъдем внимателни с превода на 5:8 „Макар и да е Син ...“ (РИ – „Ако и да беше Син“) – или нещо подобно, се казва в повечето преводи. Но в стиха не се загатва, че Той е един от многото Божи синове или че е Божи Син в смисъла, в който всеки вярващ е син на Бога, и че независимо от това Той се научава на послушание. Би било безсмислено да се каже, че *макар* да сме синове, трябва да се научим на послушание. Точно *защото* сме синове, а не незаконородени, търпим наказание от своя Отец (12:7-10). И ако стихът казва, че Христос е Син точно като нас, не би имало нищо необичайно в това, че се е научил на послушание чрез страдания. Чудото е че, като Единороден Син на Бога с право да властва над всяка твар и с мощ над цялата вселена, или – независимо, че е именно Синът, Той се научава на послушание, и то чрез страдание²¹.

Още повече, че като вечен Син на Отца, Той не се нуждае да бъде научен да изпълнява волята на своя Отец. Не е необходимо Той да бъде учен на послушание. Той винаги е бил безупречно послушен. Но да се изпълнява Божията воля в небесата означава единствено радост и щастие. И ако като Син преди въплъщението Той се ограничава с небето, без да посети нашия свят, тогава за Него не е необходимо да се учи

²¹ Много полезен коментар относно превода на този стих ще откриете в книгата на Ф.Ф.Брюс „Посланието към евреите“ (pp.102-103).

на послушание пред Бога или да плаща цената на това послушание в безбожен свят като нашия. Кой би се изненадал, ако Той беше постъпил така? И кой би могъл да се оплаче?

Но тогава по какъв начин Той би се научил каква е цената на послушанието? А ако не го научи, като го изпита сам, как би разбрал, какво ни струва на нас да бъдем послушни на Него?

Но Той идва, живее в нашия свят и се научава. Независимо от Неговата сила и безгрешност, независимо от гръзновението Му да се изправи пред най-жестоката съпротива и личният Му опит Го довежда до силен плач и сълзи. Нека си спомним Гетсимания. Зная, че когато седим в мрачните ъ сенки, ние се намираме на едно тайнствено място, където се преплитат човешкото и божественото. Тук трябва да събуем нозете си. Тази земя е свята. По-добре да се поклоним, вместо да анализираме. Когато нашият Господ се моли: „Авва Отче, за Тебе всичко е възможно: отмини Ме с тая чаша. Не обаче каквото Аз искам, а каквото Ти“ (Марк 14:36), Той казва онова, което мисли, и мисли онова, което казва. Тук няма неискреност. Той не се преструва, че не иска да изпие чашата, когато всъщност иска. И със сигурност не става дума за показно изпълнение, предназначено да засили въздействието, когато по-късно Той отстъпва и казва: „Нека бъде Твоята воля“ (Мат.26:42). Напълно искрено, с горчива мъка и сълзи Той вика към Бога да Го пощади – да не трябва да изпие тази чаша.

Но волята на Отца е Той да я изпие. И Божията воля става Негова – Той изпие чашата, решително и безропотно, до последната капка – и разбира чрез Своята опитност цената на послушанието. „Макар и да е Син – казва Писанието, – Той се научи на послушание чрез онова, което претърпя.“

Писанието не се срамува да ни покаже, че когато Той се сблъсква с цената на послушанието, Неговите молитви са съпътствани от силен вик и сълзи. Сълзите Му не са грешни, не са, каквито са понякога при нас – израз на разочарование, че не ни се разрешава да постъпим по своему. Неговото сърце е покорно на Бога и молитвите Му са чути и получават отговор поради изпълненото Му с благоговение подчинение

на Божията воля. Но цената на изпитата чаша и болката от нея, от това, че е „направен грешен заради нас“ – как би могъл да се преструва, че се радва на това? Или да твърди, че не го чувства? Да бъде разпънат по лъжливото обвинение, че е еретик и богохулник, и да бъде изоставен от Бога (Марк 14:33-34; 15:34) – как да не плаче?

Но молитвите Му получават отговор. Нощта на страданието е последвана от утринта на възкресението и от Божието оправдание на вярата Му. Преминал през послушанието и страданието Си, Христос се превръща в източник на вечно спасение за всички, които Му се подчиняват, и е тържествено определен от Бога да бъде наш Първосвещеник.

Неговото и нашето послушание

„За всички, които са Му послушни.“ Трябва да подчертаем думата – не просто „за всички, които Му вярват“, а „за всички, които са Му послушни“. Трябва да възвисим нашите представи за християнството. От самото начало ние сме призвани да се покорим във вярата си на Христос (Римл. 16:26). Това не значи, че трябва да се покоряваме на група закони, за да бъдем спасени. Не можем да спечелим или да заслужим спасение чрез послушанието си. Ние сме спасени при условие, че Го приемем като Господ. Той е творецът и източникът на вечното спасение. Няма несигурност, нито съмнение. Спасението не може да секне по средата на пътя – то е вечно спасение. Но то изисква всички, които желаят вечно спасение, да Му се отдадат изцяло, безрезервно и безспорно като на свой Господ точно както и като на свой Спасител. За всички, които постъпват така, Той е готов да поеме изцяло отговорността за вечното им спасение. Той ще направи всичко – ще ги спаси завинаги. Но те трябва да са готови безрезервно да Му посветят всичко.

Някои ще възразят, че правим нещата твърде трудни, застрашавайки учението за спасение по благодат. Те настояват, че всичко, което трябва да сторим, за да се спасим, е да вярваме в Исус като наш Спасител. Правейки

това, ние ще бъдем във вечна безопасност. По-нататък ние можем да помислим дали желаем да продължим напред и да станем верни ученици на Христос, като Го приемаме и Го слушаеме като Господ.

Това не е вярно, както видяхме в последната глава. Благовестието, проповядвано на древните израилтяни в Египет, не гласи: „Всичко, което трябва да направите, ако искате да се избавите от Египет и да влезете в Обетованата земя, е да се укриете зад кръвта на пасхалното агне. След това можете да решите дали искате или не да се предадете изцяло на Мойсей като ваш водач и да следвате него и Бога през пустинята.“ На израилтяните никога не е предлагано спасение, което да не изисква от тях още от самото начало да се подчинят безусловно на водачеството на Мойсей.

Така е и с нас. От нас се изисква още от самото начало да се отдадем изцяло на съвършеното господство на Христос. Несъмнено това винаги става по благодат и чрез вяра в Христос, Който беше „издигнат“ на кръст за нас – за да бъдат новородени. Но ние не сме новородени в Божието царство при условие, че щом веднъж сме влезли в царството, все още сме свободни да решаваме дали да се покоряваме на Царя или не.

Истина е, разбира се, че отдадени изцяло на господството на Христос в момента на нашето спасение, ние често се спъваме в нашето ежедневно послушание. Но тогава Святият Дух ще направи за нас онова, което е направил за първите читатели на това послание. Той ще ни върне към нашата първоначална вяра и ако тази вяра е била истинска ние ще се разкаем и ще потърсим Неговата благодат и сила, за да осъществим на практика послушанието, което сме засвидетелствали първоначално.

Не е нужно да казваме, че подобно послушание понякога е трудно. Не бива да подценяваме трудността и цената на покорството. Но тъкмо затова имаме Първосвещеник, Който е напълно способен да служи за нас, защото е научил в какво се състои послушанието от собствените Си страдания.

Едно печално състояние

Но сега ние – или по-скоро авторът на посланието среща затруднение. Неговите читатели са изповядали, че са християни преди доста време, действително толкова дълго, че с основание може да се очаква вече те да са в състояние да поучават другите. За съжаление обаче те си остават духовни младенци. Далеч от способността да поучават другите, те се нуждаят от някой, който отново да ги научи на основните истини в Божието Слово. Като младенци те се нуждаят от млечна, а не от твърда храна. Тъй като са младенци, те нямат опит в Словото на правдата и им липсва практиката в упражняването на техните духовни сетива, чрез които да различават духовното добро от духовното зло.

Но те изпадат в критична ситуация на проверка и изпитания и отчаяно се нуждаят да научат толкова, колкото изобщо могат за Първосвещеника по чина Мелхиседек. Но авторът се бои, че за тях това е твърде трудно за разбиране. Ако е така, би било ужасно тъжно, защото за тях е нужно да знаят именно това, за да преодолеят незастрашени от нищо своята криза.

Винаги е така. Ако останем младенци и сме небрежни към своя духовен растеж и обучение, всичко може да върви добре отначало. Но щом се надигне буря и настъпи криза, ще разберем, че тъкмо нещата, които трябва да знаем и за които да се държим здраво, за да ни запазят и преведат през бурята, са ни непознати и следователно няма да можем да се опрем на тях. Тези евреи са подлагани на изпитания до крайност, вярата им е изпробвана до болка – тяхната основна вяра, без която изобщо не биха вярвали. Само ако можеха да разберат нещо от служението на своя Първосвещеник!

Спомняме си, че Петър се оказва в подобно положение. Колко трябва да е бил обнадеждаван неговият дух – дори когато той излиза и горчиво плаче над своето мрачно падение, докато мисли отново и отново за милостивото обещание на Господ: „Но Аз се молих за тебе, да не отслабне твоята вяра“ (Лука 22:32). И Петър идва на себе си, с всичко, което означава това, отново се среща с другите ученици, среща се с Господ и с хората – след едно толкова мрачно поражение.

Петър идва на себе си и се обнадеждава, но дължи всичко това на факта, че има Първосвещеник, и го знае. Нека бъдем сигурни, че когато слънцето грее, всичко върви добре и чувстваме, че цял ден ни се иска да пеем, сме се погрижили да изпълваме умовете и сърцата си с богатствата на Божието свято Слово, за да можем, когато дойдат изпитанията, да стоим и, правейки всичко необходимо, да ги надмогнем.

Но тези евреи не само знаят малко или почти нищо за своя Първосвещеник и Неговото служение – авторът се страхува, че дори да им говори за това (както и прави в 7 и 8 гл.), за тях ще бъде трудно да го възприемат. Защо? Не толкова защото те се учат бавно. Мнозина от нас, дори когато правим всичко възможно, за да държим очите и ушите си отворени, и имаме огромно желание да учим, намират ученето и улавянето на смисъла за един бавен и мъчен процес, независимо, че накрая успяват да се справят. Не, причината, поради която тези хора трудно биха възприели онова, което им се казва за Исус като за велик Първосвещеник, е, че те са станали „небрежни към слушане“, т.е. не са твърде загрижени да чуят какво им се говори.

Те не са били винаги такива, но сега са станали. Когато за първи път чуват благовестието и го приемат, те може би не разбират напълно неговите последиците: че то прави техния юдаизъм със земния му първосвещеник и реда на свещениците му, различни от миряните, прави неговите повтарящи се жертви, принасяни с цел да се получи сигурна прошка, с каденето на тамян и пищните одежди – благовестието прави всички тези неща отживели и изисква в крайна сметка хората да се откажат от тях. И така, те приемат благовестието с радост. Но когато неговото следствие започва да им става ясно – че не могат да имат *едновременно* Исус като Първосвещеник и Глава на църквата и Аарон или който и да е друг човек на земята като първосвещеник и глава, те не са склонни да слушат твърде много за това. Инстинктивно те изпитват страх, че ако знаят твърде много за Исус като Първосвещеник по чина Мелхиседек, това би ги изправило пред решения, които не желаят да вземат. Така те предпочитат да определят това

учение за Господнето първосвещенство като твърде „напредничаво“, „твърде мъчно за обикновени хора като тях“ и да си седят удобно, защитени от невежеството си.

Професор Ф.Ф.Брюс характеризира точно тази ситуация. „Тяхната леност се проявява в склонността им да спрат там, докъдето са стигнали, след като да продължат нататък би означавало напълно да разкъсат старите връзки. За такива хора обяснението на първосвещеническото служение на Христос, в резултат на което старите наредби за свещенството и жертвоприношенията са веднъж завинаги отменени, сигурно е било неприемливо. Умът не е готов да приеме идея, която е неприятна за сърцето²².

Подтик към съвършенство

Как ще постъпи авторът? Дали ще си каже: „Е, добре, обяснимо е защо тези хора, със своята среда, разбира се, не изпитват особено желание да чуят за първосвещенството на нашия Господ. Тогава нека да оставим тази тема и да се съсредоточим върху нещата, за които евреите нехристияни и християни са еднородни?“ Без съмнение – не!

Съществуват подобни неща, естествено, и той ги изброява (6:1-4). Нарича ги „първоначалното учение за Христа“ или, по-точно, това е „учението за основните принципи на Христос“ (т.е. на Месия). Разгледайте внимателно изброените неща: „покаяние от мъртви дела, вяра в Бога, учение за кръщенията“ (забележете множественото число – не се говори за християнско кръщение, което е само едно, а за значението на ритуални умивания), „за ръкополагането, за възкресението на мъртвите и за вечния съд“. Тук няма нищо, което един гревен юдеин (не и садукей) не би могъл да приеме. И юдеите християни също възприемаха тези неща. Те, както и юдеите нехристияни, призовават хората да се покаят и да вярват в Бога. Те проповядват и възкресение на мъртвите и предупреждават за вечния съд. Тези неща лежат в основата на тяхната проповед на благовестието .

²² Цит.съч., с.108-109.

Но обърнете внимание в същото време, че в изброените неща няма нищо отчетливо християнско. Не се споменава, че Исус е Христос, нито се говори за Неговата божественост, умилостивителна жертва или свещенство, няма позоваване на личното Му възкресение или на повторното Му идване. Следователно никой истински християнин не би бил доволен от това изброяване, тъй както е дадено – като изложение на пътя към спасението. Всяко от изброените неща е основополагащо, но основата е безполезна, ако на нея не се гради нищо. За да направите къща или каквато и да било друга постройка, трябва да продължите да градите над основата, не да я изоставите, а да продължите да градите, докато стигнете върха. Ако си доволен от основата, която имаш, готов си да я запазиш, но отказваш да продължиш да градиш на нея, би било безсмислено изобщо да притежаваш основа.

Следователно авторът не може да допусне читателите му да се задоволят с тези основни неща, които са общи за юдаизма и християнството. Основата е добра. Но след идването на Господ Исус няма спасение без или извън Неговата божественост, Неговата жертва, възкресение и възнесение, Неговото настоящо първосвещеническо служение, повторното Му идване и осъществяването на страшния съд. Ако настояваме да се ограничим с първоначалната основа и откажем да продължим до пълното приемане на Господ Исус, на Неговата дадена веднъж завинаги жертва за всички, на свещеническото Му служение – това би означавало гибел. Те трябва да продължат и ако са истински вярващи, ще го сторят. И ако ние сме повярвали действително, също ще го сторим.

Въпроси

1. Каква е ролята на Христовото служение като Първосвещеник за нашето спасение? Доколко е важно то?
2. Как ще докажете на един юдеин значимостта на Христовото свещенство? На кои откъси от Стария Завет ще се позовете?

3. В какъв смисъл Божият Син „се научи на послушание чрез онова, което претърпя?“ Защо Той трябва да постъпи така?
4. Когато се казва че Христос „стана за всички, които Му са *послушни*, причина за вечно спасение“ (5:9), това противоречи ли на учението за спасение по благодат?
5. Защо е толкова важно да се подтикнат читателите на посланието да стигнат отвъд нещата, които са общи за християнството и юдаизма?

КЪМ СЪВЪРШЕНСТВО

Евреи 6:4-20

В последната глава видяхме колко жизнено важно е евреите християни да не се задоволят с онова, което е общо за юдаизма и християнството. Те трябва да оставят тази първооснова и да продължат напред.

Но нека видим сега какво означава да продължат напред. „Нека се стремим към съвършенство“ – се казва в СИ (6:1). „Нека се стремим към това, което е зряло“ – гласи този стих в РИ. И двата превода могат да се приемат за верни, но въпросът е: какво разбира авторът под понятието „съвършенство“ или „зрялост“? За какъв вид съвършенство или зрялост говори той?

Какво представлява „съвършенството“?

Един по-широк контекст би могъл да ни отговори. Думите „съвършенство“, „съвършен“, „усъвършенствам“ започват да се появяват особено често при излагането на доводите. Ето някои от местата, където те се срещат²³.

Евреи 7:11: „И тъй, ако би имало *съвършенство* чрез левитското свещенство (защото под него людете получиха Закона), каква нужда е имало вече да се издигне друг свещеник

²³ Пълният списък би бил: съществително – *teleiotes* – 6:1; съществително – *teleiosis* – 7:11; прилагателно – *teleios* – 5:14; 9:11; глагол – *teleioo* – 2:10; 5:9; 7:19,28; 9:9; 10:1,14; 11:40; 12:23. Тези думи, разбира се, нямат напълно еднакво значение във всеки пример. Б.а. Посочените случаи отговарят на гръцкия оригинал на новозаветния текст и не навсякъде съответстват на българските преводи. Б.пр.

според Мелхиседековия чин и да се не счита според Аароновия чин?“ Или – Евреи 7:18-19: „Защото по този начин се унищожават предишната заповед [т.е. относно Аароновата свещеническа династия] поради нейната слабост и безполезност (понеже Законът не е *усъвършенствал* нищо) и се въвежда една по-добра надежда, чрез която се приближаваме до Бога.“

Въпросът е достатъчно ясен: става дума за свещенството. Противопоставянето също е достатъчно ясно. Авторът не говори за две различни свещенства в рамките на християнството – едното по-малко, а другото повече зряло. Той противопоставя Христовото свещенство на Аароновото. Аароновото свещенство не е нещо зло – то е слабо и безполезно в смисъл, че не довежда нищо до съвършенство. А Христовото свещенство е способно на това. Тогава читателите трябва да изоставят Аароновото свещенство и да приемат Христовото.

Вижте Евреи 8:2. Тук ни се казва, че нашият Господ, вече възнесъл се, „е Служител на светилището и на истинската скиния, която Господ е поставил, а не човек“. А в 9:11 се добавя, че Христос „влезе през *по-голяма и по-съвършена* скиния.“

Въпросът и тук е достатъчно ясен. Не става дума за две християнски скинии – едната по-зряла и съвършена от другата. Противопоставянето е между светилището на юдеите на земята и небесното светилище, в което сега служи нашият Господ. Когато нарича небесното светилище „*истинското*“, писателят не казва, че юдейското земно светилище е лъжливо. Но най-много то може да бъде „само образ и сянка на небесните неща“ (8:5). Небесното светилище, до което Христос дава достъп на Своя народ (виж 10:19-22), е „по-съвършено“, защото е „истинското“. И така, когато авторът подтиква своите читатели „да се стремят към съвършенство“, той ги убеждава да изоставят юдейското земно светилище с неговите факли, кадене на тамян, одежди, жертвеници, умивалници със светена вода и в поклонението си пред Бога да се приближат вътрешно до това по-съвършено, духовно и небесно светилище, до което Христос ни е осигурил достъп.

Да вземем още един пример. В 10:1 авторът на посланието подчертава, че жертвите при юдаизма, принасяни неизменно и безкрайно всяка година, не могат да направят съвършени онези, които идват с тях на поклонение. А Христовата жертва постига онова, което те никога не могат да направят. В 10:14 се казва: „Защото с един принос *Той е усъвършенствал* завинаги ония, които се освещават.“

Отново, тук не става въпрос за две степени в рамките на християнската опитност, едната по-малко, а другата повече зряла. Става въпрос за множеството жертви при юдаизма и единственото Христово жертвоприношение. Жертвите при юдаизма трябва да се принасят непрекъснато и неизменно, защото „не могат да направят поклонника, колкото за съвестта му, съвършено чист“ (9:9). Христовата жертва не е необходимо да се повтаря, защото тя може да направи и прави хората съвършени – наистина, тя прави съвършени всички, които се уповават на Него.

Подтик към съвършенство? Разбира се! Кои не би желал? Кои би предпочел да остане при несъвършеното свещенство на юдаизма и неговите безплодни жертви, които никога няма да осигурят на съвестта му постоянен мир с Бога, когато може да се радва на богатата на съвършената жертва и съвършеното свещенство на Христос?

И въпреки това читателите на посланието изпитват колебание. Първоначално те изповядват вярата си, че Исус е Месия, възкръснал и възнесъл се на небето. Но след известно време те очевидно започват да усещат последиците от действителната вяра в Исус като Месия. Исус е и Първосвещеник. Не можете да имате двама първосвещеници. Ако приемете Исус като Първосвещеник, трябва да се откажете от юдейския първосвещеник (и всичко останало, свързано с неговото свещенство). Смъртта на Исус е съвършената жертва за грях. Не можете да основавате своя достъп до Бога *едновременно* на Неговата съвършена жертва и на неползотворните юдейски жертвоприношения. Ако приемете Христовата жертва, няма да се нуждаете от никаква друга жертва. И ако продължите да принасяте други жертви, това ще бъде оскърбление и за Него, и за Бога.

Възможностите за избор

И така, те трябва да избират – да останат с юдейството или да се стремят към съвършенството на Христовата жертва и спасение. Какво ще направят? Какво означава тяхното колебание?

Това е един изключително важен въпрос. Да осъзнаеш, че си грешен, да се покаеш, да повярваш, че Исус е Божият Месия, и след това, дори да изпиташ известно колебание, да продължиш напред, като откриваш с все по-дълбоко разбиране и нарастващ възторг, че Исус е истинският Първосвещеник, превъзхождащ всички останали, че жертвата Му усъвършенства съвестта и обезсмисля всички останали жертви – това наистина е удивително. Това е спасението.

От друга страна, да осъзнаеш, че си грешник, да се покаеш, да изповядаш вярата си, че Исус е Божият Месия, а след това да отхвърлиш Неговото свещенство и жертвата Му и да продължиш да се придържаш към юдейското свещенство и жертвоприношенията на юдаизма – това би означавало да обезсмислиш целия път на спасението. Това би било по-лошо, несравнимо по-лошо, от спореното от древните израилтяни, които напускат Египет, но след това отказват да влязат в Обетованата земя.

Коя от тези две възможности е истина за читателите на посланието? Авторът потвърждава (6:9), че с цялото си сърце действително смята, че за тях е в сила първата възможност – според него в техния дотогавашен живот съществува доказателство, че са спасени. Следователно, в крайна сметка те ще откликнат на неговите увещания. Ще преодолеят колебанието си. Ще продължат да се стремят към съвършенството. Оттук идва и неговата тактика. Въпреки видимото им нежелание да слушат за свещенството на нашия Господ и следствията от него, той е решен да настоява и да им говори за това.

Но да допуснем, че в действителност те се числят към втората възможност – и в 6:9 той признава, че говори, сякаш мисли, че е така, сърцето му казва друго. Тогава ще се задоволи ли той, за да не ги оскърби, с общи нравствени и

духовни истини, които се възприемат и от християни, и от юдеи? Не! Разбира се, че не. Той е загрижен за спасението на хората, а ако те отхвърлят Христовото свещенство и жертва, за тях няма спасение. Той не може и няма да приглуши благовестието и да се съсредоточи само върху някои общи нравствени и духовни истини, които всеки – християнин или не – би приел.

Добре, а ще се опита ли да ги накара отново да се покаят? Както изглежда, те се нуждаят от това. Да изповядаш, че вярваш в Исус като Месия, да изповядаш, че се покаяваш заедно с народът Го е умъртвил и все пак после да отхвърлиш Неговата божественост, Неговата веднъж завинаги принесена жертва и първосвещеническото Му служение – това би било явно противоречие. То ще покаже, че каквото и да са изповядали в миналото, тези хора сега не вярват, че Исус е Месия. Те трябва да се върнат към своята изповед за покаяние и вяра.

Тогава може би ще се опита да ги накара отново да се покаят? „Не – казва писателят, – безполезно е да опитваме нещо невъзможно. За такива хора е невъзможно да се върнат към покаяние.“

Невъзможността да се покаят отново

Това са изключително сурови думи, но каквото и да правим, не бива да принизяваме и омаловажаваме тяхното значение. Щом авторът казва за някои хора, че е невъзможно да се върнат към покаянието, той има предвид точно „невъзможност“, а не нещо по-безобидно. Какви хора са те тогава? И какво точно са сторили?

Често се казва, че те са истински повярвали, чиито сърца са изстинали, „оставили са първата си любов“ (Откр. 2:4), взели са някакво неправилно решение и са се отдалечили от Господа. За съжаление подобни неща се случват на истинските вярващи. Но може ли да се каже тогава, че е невъзможно да бъдат върнати към покаянието? Вярно ли е, че ако направите някоя грешка или в определен момент от християнския си живот охладнеете и се обърнете към светския живот, не можете никога да се покаете отново по

тази причина? Разбира се, че не. Ако беше така, това би било подигравка със служението на Христос като наш велик Първосвещеник. В прочутото Си послание към седемте църкви (Откр. 1-3 гл.), в което Той укорява Своя народ, че е оставил първата си любов, упреква хората за тяхната безнравственост, за липсата на преданост у тях, за лъжливите учения, на които се поддават, независимо от всичко Христос неизменно призовава Своя народ към покаяние (Откр. 2:5,16,21; 3:3). Той без съмнение не би го сторил, ако за тях беше невъзможно повече да се покаят за подобни неща. Кой не е постъпвал светски понякога и не е усещал сърцето си студено? Кой може да твърди, че винаги е бил постоянен във вярата си? Нека пръв изповядам, че аз не винаги съм бил постоянен и дължа на първосвещеническото служение на нашия Господ факта, че многократно съм бивал връщан към покаянието. Предполагам, че това се е случвало на мнозина християни!

Затова нека да видим за какво точно писателят казва, че е невъзможно. Той не казва, че е невъзможно Бог да им прости. Бог ще прости на всеки, който истински се покае и повярва. Но тези хора няма да се покаят, а не може да има опрощение без покаяние.

Каквото и да включва покаянието, негов основен елемент е онова, което означава думата „покаяние“ на гръцки – промяна в съзнанието, вътрешна промяна. И така, авторът казва, че тези хора никога няма да бъдат доведени отново до тази вътрешна промяна. Защо? И въз основа на какво?

На първо място, те веднъж са били просветени (6:4).

„Ето – казвате вие, – значи те са били спасени. Трябва да са били, щом са били просветени.“

Но почакайте за миг. Дали да бъдеш просветен е същото като да бъдеш спасен? Със сигурност не. В Йоан 1:9 се казва, че истинската светлина рано или късно осветлява [това е същата гръцка дума, както в пасажа от Евреите, който разглеждаме тук] всеки човек. Означава ли това, че всеки е спасен? За съжаление, не. Да бъдеш просветен несъмнено е необходима стъпка в процеса на спасението, но то не е равностойно на спасението. Твърде възможно е да бъдеш

просветен и след това да затвориш очи за светлината, и да го сториш съзнателно и преднамерено. Няма да бъдат спасени онези, които постъпят така.

Наистина, това е нещо изключително сериозно и то на свой ред превръща просветляването в твърде важен въпрос. Ако просветяването е последвано от покаяние и вяра, е спасение и слава. Но ако е последвано от упорито отхвърляне на Христос, то е фатално, при това – фатално за вечността.

Да вземем за пример Савел от Тарс, един от най-страшните гонители на ранните християни. Когато по-късно говори за дните, преди да е бил покръстен, той казва: „Но придобих милост, понеже като невеж сторих това в неверие.“ (I Тим. 1:13) На пръв поглед е трудно да се разбере как той може да твърди, че е постъпвал така поради незнание („като невеж“). Все пак, той е високообразован мъж и можете да си представите как действа напълно целенасочено и решително. Разбира се, в определен смисъл той е такъв. „И аз си мислех – казва той, – че трябваше да върша много неща против името на Исуса Назарянина.“ (Деян. 26:9) Но в друг смисъл той действа в съвършено незнание – защото още не е просветен. И това е причината, обяснява той, поради която е бил помилван, *тъй като* е действал в незнание и в неверие.

После той е просветен от възкръсналия Христос – и то твърде драматично. За щастие той не се противи на небесното видение, както сам казва (Деян. 26:19). Но ако беше го направил, нямаше да може повече да твърди, че постъпва така поради незнание.

„Да – казвате вие, – но хората, за които се говори в Евреи 6 гл., са били не само просветени. Казва се, че са вкусили от небесния гар, станали са причастници на Святия Дух и са изпитали добрината на Божието слово и „великите дела“ (СИ – „силите“) на бъдещия век (6:4-6). Това несъмнено потвърждава, че тези хора далеч не са били само просветени – в действителност те са били новородени.“

Съвсем не е задължително да бъде така. Нека откروим понятията, които авторът използва тук и се опитаме да

стигнем до смисъла им, като ги поставим в техния исторически контекст.

Той говори за „Вкусване силите на бъдещия век“. Това е език, който ние, езичниците, почти не използваме. Представям си, че бихте ме помислили за малко странен, ако ви запитам: „Вкусихте ли от силите на бъдещия век?“ Но това ще бъде разбрано незабавно от юдеите в новозаветните времена. В тяхното мислене съществуват две епохи – настоящата и бъдещата епоха на Месия. Настоящото е изпълнено със зло, а предстоящата епоха на Месия ще бъде време на хилядолетно блаженство и щастие.

Когато Исус идва и твърди, че е Месия, еврейският народ, воден от своите управници, го разпъва. Струва ни се, че те извършват това с отворени очи. Въпреки всички Негови единствени по рода си чудеса, те напълно съзнателно Го изпращат на смърт. Но Петър, когато се обръща към тях след възкресението им казва: „И сега, братя, аз зная, че вие, както и началниците ви, сторихте това от незнание.“ (Деян. 3:17) От незнание? Да. Те все още не са били лично просветени от Святия Дух. Живели са в мрак, когато са извършили това гибелно дело. Затова за тях има милост – дори за разпъването на Христос, стига да я пожелаят. Петър ги призовава да се покаят и ги уверява, че след покаянието ще получат в дар Святия Дух (Деян. 2:38).

Нещо повече, за да се потвърди достоверността на благовестието и да се покаже, че Исус наистина е възкръснал от мъртвите, апостолите са упълномощени да извършват забележителни чудеса: изцелен е човек, куц по рождение човек беше изцелен (Деян. 3 гл.), както и други болни, и обладани от демони. Хората изнасят своите болни родственици с постелките им по улиците, за да може, когато минава Петър, сянката му да падне върху тях и да ги изцели (Деян. 5:15-16). По-нататък в Деяния се казва, че Бог извършва велики чудеса чрез Павел: „Когато носеха по болните кърпи или престилки от неговото тяло, болестите се отмахваха от тях и злите духове излизаха.“ (Деян. 19:11-12)

Какво огромно по сила доказателство е това, колко неопровержимо е свидетелството, че Исус наистина е Месия.

Тези могъщи знамения и чудеса, както подчертава Петър, всъщност предизвикват времето, когато Бог ще възстанови всичко, както е обещал много отдавна чрез святите Си пророци – с една дума предвкусване на настъпващия век на Месия. Тази епоха ще започне с второто идване на Христос. Междувременно Израил трябва да се покае и да се обърне към Бога (Деян. 3:17-26).

Така множеството хора, изцелени физически, несъмнено имат доказателство, че пророческите обещания са верни и Божието Слово е истинно. Те са изцелени със силата на Святия Дух. Вкусили са от силите на бъдещия век. Те имат неопровержимо доказателство, че Исус е Месия. Означава ли това, че всички те са спасени? Значи ли, че в момента, когато сянката на Петър пада върху тях, и Святия Дух ги изцелява, те незабавно се новораждат? Когато се докосват до престилката на Павел, дали тя ги изцелява само физически или предизвиква и духовното им възраждане? Едва ли! На тях им се дава да бъдат съпричастни на Святия Дух и те се радват на изключителни благодеяния от Негова страна. Но да получиш подобни блага чрез силата на Святия Дух не е същото като да преживееш духовно новорождение.

Но някои от тях получават безспорно *духовно* благо от Святия Дух. Той ги просветява. Подобно на Савел от Тарс, въпреки че стават свидетели на множество чудеса, те продължават да отхвърлят Христос. Но те постъпват така поради незнание – докато настъпва моментът, когато Святия Дух чрез прякото Си и лично въздействие ги просветява. Очите им се отварят и те познават, чрез светлината на Святия Дух, че Исус беше Месия. Те стават съпричастни на Святия Дух, вкусват небесния дар по истинен и чудесен начин.

Фактът, че са били просветени, означава ли, че ще продължат да вярват истински в Господа и да бъдат спасени? За съжаление не. Някои от тях са като юдеите, споменати в Йоан 8:31-58. Те вярват в Исус, се казва в Писанието, и ние не можем да отречем това. Но колко струва тяхната вяра? Много скоро след като откриват на какво в действителност

зи учи Исус, в какво се състои спасението, за което Той им говори, и какво значи истински да вярваш в Него, те недвусмислено отхвърлят Неговото поучение. Тогава Той посочва, че те не са Божи чедра. Те са от баща си, дявола, и винаги са били от него. При тези Негови думи те Го изгонват с камъни от храма. Така е и след възкресението – някои, които са изповядвали, че вярват, впоследствие отпадат.

Но ако, след като е бил просветен, юдеинът (или който и да е друг) отхвърли съзнателно Христос, какво ще бъде неговото положение? На първо място, той не може повече да твърди, че действа в незнание. Той е загубил основата, на която би могъл да бъде помилван.

Второ, сега той поема лично върху себе си отговорността за разпъването на Божия Син. Народът Го разпъва, отричайки, че е Божия Син. Но те постъпват така поради незнание. Този човек лично, без повече да е мамен от свещениците, без да е потънал в незнание, а усетил силата на Святия Дух, с просветлени очи, познавайки всички факти, независимо от всичко съзнателно поема върху себе си отговорността за разпъването на Божия Син (6:6). Ето какво означава за подобен човек да остане верен на юдаизма или да се върне към него.

Не можете да принадлежите към юдаизма и да приемате божествеността на Исус: ако не е Божия Син, Той заслужава да бъде разпънат. Ако е Божия Син, не можете да останете в юдаизма. Трябва да изберете едното или другото. Онези, които отстъпват и се връщат към юдаизма, лично заявяват, че са съгласни с разпъването на Исус Христос. За такива хора сам Бог казва открито, че е напълно невъзможно да бъдат подтикнати да се покаят отново.

Какво означава да се отхвърли Святия Дух

Но Бог не е суров. Моля ви, обърнете внимание какво всъщност казва Той. Ще повторя – Бог не казва, че е невъзможно да прости техните грехове. Той не казва, че не е готов да им прости. Съвсем не става дума за това. Той казва,

че е невъзможно у тях да настъпи вътрешна промяна. Никога няма да ги накарате да се покаят или да имат каквото и да е било общо с Христос.

„Но – протестирате вие – това не са ли твърде силни гуми? Откъде знаете?“ Поради една проста причина – единственото нещо, което е в състояние да ги накара да се покаят, е силата на Святия Дух. След като веднъж са я почувствали, а след това са я отхвърлили съзнателно, в Божия всемир няма друга сила, която да може да им въздейства. Святият Дух е Бог. Ако го отхвърлим окончателно и съзнателно, нищо друго не може да ни спаси.

Да вземем примера, който се дава в посланието. Ето едно парче земя. Дъждът пада от небето, навлажнява земята и тя ражда богата реколта. Това е чудесно – земята получава благословение от Бога. Да вземем сега друго парче земя. Същият дъжд, с абсолютно същите свойства, пада и я напоява, но за жалост земята ражда само тръни и бодули. Какво можем да направим? „О – казвате вие, – аз бих ѝ осигурил малко повече дъжд.“ Но от това няма да излезе нищо. Повече дъжд – повече тръни. Какво трябва да се направи? Нищо повече не може да се направи. Ако нечию очи са били отворени от Святия Божи Дух, ако човекът е видял истината и може би е направил мислено своята изповед, а след това се е върнал назад и съзнателно е отхвърлил всичко това – ако някой някога го е сторил, за него няма повече надежда. Не се съмнявам, че Бог би спасил тези хора, ако беше възможно, но и самият Бог не разполага с по-голяма сила от тази на Святия Дух, за да ги накара да се покаят..

Нека да спра за момент и да отнеса това поучение към всеки, който чете тази книга. Ако Святият Дух ви е просветил и вие виждате истината, и знаете какво трябва да правите, но не сте предприели нищо, за да отгадете вратата си на Христос и да Му посветите послушанието на сърцето си, сторете го сега. В противен случай ще стигнете до окончателно отхвърляне на Святия Дух и никога повече няма да пожелаете да бъдете спасени, т.е. ще погинете завинаги.

Доказателство за истинска вяра

„Обаче, ако и да говорим така, надяваме се относно вас, любезни, за нещо по-добро, нещо, което съпътства спасението“ (6:9). Как сияят тези думи – като слънце, прогонило черните облаци!

Можем облекчени да си поемем гръх за тези хора – значи ме, въпреки всичко, не са така лоши. Не, слава Богу, не са. Дотук писателят говори така за тях, защото за него е естествено да бъде загрижен, но в гръното на сърцето си той стига до по-добро заключение за тях. „Мисля, че във вашия живот има доказателство, че сте истински спасени, независимо че говорих, сякаш смятам, че не сте!“

„Защото Бог не е неправоен, та да забрави това, което извършихте, и любовта, която показате към Неговото име, като послужихте и още служите на светите.“ (6:10).

Слушаме напрезнато. Тъкмо се чувствахме облекчени, когато разбираме, че той ги смята за спасени. Чуйте обаче какво друго казва той сега: „Мисля, че сте спасени, защото Бог не е неправоен, та да забрави *това, което извършихте*.“

„Смятах, че сме спасени чрез вяра, а не чрез дела – казвате вие, – а ако е така, какво значение има дали Бог ще забрави нашите дела? Няма ли да бъдем спасени независимо от това?“

Тук смесваме две различни неща. Авторът не говори за *основата и условието* за тяхното спасение – това именно е единствено чрез вяра. Той говори за *доказателството*, че са спасени, за доказателството, че са истински повярвали. А, разбира се, единственото доказателство, което можем да имаме за истинността на нечия вяра, са делата на този човек. „Покажи ми вярата си без дела – казва Яков, но, разбира се, това е невъзможно, – а аз ще ти покажа вярата си от делата си.“ (Яков 2:18)

Точно така. Но не е достатъчно вие да покажете на мен или аз – на вас, че вашата или моята вяра е истинска. Бог изисква от нас да покажем на *Него* чрез делата си, че сме истински повярвали. А ако не сме извършили дела, чрез които да Му покажем това, или ако свидетелството на нашите дела е безнадеждно непоследователно, това вече е сериозно.

Затова за нас е много голяма утеха да чуем какво казва авторът на своите читатели. Доказателството, отразено в тяхното поведение и делата им, не е било твърде добро напоследък. От друга страна, когато те за първи път изповядват, че се уповават на Христос, доказателството, открито в делата им, е било действително много силно. И Бог не е несправедлив – казва авторът, – Той не ще забрави това доказателство в миналото.

Понякога се смята, че ако един вярващ се държи достойно и воюва доблестно за Господа през целия си живот, но накрая залитне и падне, това единствено съгрешение ще му отнеме завинаги спасението. Подобно твърдение е клевета и злословие спрямо Божията справедливост. Нещата не стоят така. Бог не е несправедлив и не забравя доказателствата, които сме Му давали по всяко време, че действително вярваме. Той ще си спомни всяко истинско доказателство, което някога е съществувало.

Разбира се, това не е основание да бъдем небрежни. Прег нас е великото наследство. Ако твърдим, че имаме надежда някой ден да вземем всичко, което Бог ни е обещал, ние трябва непрестанно да се стремим към него. Великите духовни пътешественици като Авраам съхраняват импулса на своето пътешествие до самия му край. И те вече са встъпили в обещаното наследство. Трябва да бъдем като тях (6:11-12). По думите на апостол Йоан: „И всеки, който има тая надежда на Него [т.е. на Христос], очиства себе си [постоянно се очиства], както е Той [Христос] чист.“ (I Йоан 3:3) Не само е задължен да го прави, но и го прави, ако той действително има надеждата, която изповядва, че има.

Сигурността на нашата надежда

„Но – може би ще възрази някой, – ако това, което казвате, е вярно, то ще разтърси изоснови нашето предусещане за сигурност.“

„По какъв начин?“

„Ами винаги сме смятали, че сме оправдани единствено чрез вяра. И макар да сме знаели, че сме длъжни да живеем както подобава на християни, все пак сме знаели или сме

мислили, че знаем, и нещо друго – в края на краищата наистина не е толкова важно какви са делата или постъпките ни защото... е, преди всичко ние сме оправдани чрез вяра, а не заради делата си. Но вие казвате, че делата ни в действителност са важни, защото чрез тях трябва да убедим Бога, че сме истински вярващи. Това е нещо съвсем друго. Ако то е истина, как изобщо можем да се чувстваме сигурни? А пък и това си е чиста безсмислица. Бог вижда сърцата ни. Той знае дали сме истински вярващи, или не. Защо е нужно да Му го показваме чрез делата си? Пред другите хора, разбира се, е необходимо да се демонстрират някои добри дела, за да разберат, че вярата ни е истинска. Но със сигурност не и пред Бога. Поне на това са ни учили винаги: ние сме оправдани с вяра пред Бога и с делата си пред другите хора. Но ако, както казвате вие, трябва да се оправдаем с делата си пред Бога...“

„Тогава, предполагам, никога не можете да сте сигурни, че ще бъдете приети от Бога? И цялата ви увереност ще изчезне?“

„Точно така.“

Добре, това е много интересно, защото ако се интересувате от сигурността, следващите няколко стиха – 6:13-20 – са едно от най-силните потвърждения в цялата Библия за пълната, непоклатима увереност, на която всеки вярващ може да се радва постоянно.

Те започват с позоваване на опита на Авраам. Бог му дава едно удивително обещание: „Наистина ще те благословя премного и ще те умножа и преумножа.“ (6:14) Бог не може да лъже. Когато Бог обещава нещо, само Неговото слово трябва да бъде достатъчно за всеки да се опре на него с непоклатимо доверие. Но в този случай Бог не се задоволява само да даде обещание. Той изрича и клетва: „В Себе Си се заклевавам, казва Господ..., ще те благословя премного и ще умножа и преумножа потомството ти.“ (Бит. 22:16-17) Той постъпва така, обяснява авторът на посланието, не само заради Авраам. Прави го заради всички, които през вековете ще наследят благословенията на това обещание, т.е. за всички, които ще повярват истински в Бога и Неговия Син,

Авраамовото семе – Исус Христос, нашия Господ. Той го прави, защото иска да ни даде толкова силно насърчение, колкото е способен да ни даде посредством знанието, че намерението Му да ни благослови е изцяло непроменимо. „Та чрез две неизменими неща [т.е. Неговото обещание и Неговата клетва], в които не е възможно за Бога да лъже, да имаме голямо насърчение ние, които сме прибягнали да се гържим за поставената пред нас надежда.“ (6:18)

Каква надежда имат християните! Те са хвърлили котва не в своите колебливи настроения или чувства, не в променливите обстоятелства край тях или в каквото и да било друго от този непрекъснато изменящ се свят. Сам Христос като техен Предтеча пренася тяхната котва на небето – в непоклатимата основа на Божието присъствие, престол и същност (6:19-20).

Оправдани с дела

По тази тема остава един въпрос. На какъв етап от духовната опитност на Авраам Бог му дава това обещание и го потвърждава с клетва?

„Лесно е да се отговори – казвате вие. – Това става, когато Авраам принася Исаак на жертвеника пред Бога, както се описва в Битие 22 гл.“

Точно така. Но това е в случая, когато по думите на Яков (Яков 2:21-24) Авраам е оправдан чрез делата си.

„А – казвате вие, – знаех си, че тук има някаква клонка.“

Не, тук няма нищо нередно – особено ако си припомним какво означава да си оправдан с дела. Някои хора си представят, че да бъдеш оправдан заради делата си е обратното на това, да бъдеш оправдан заради вярата си. Разбира се, че не е така – това е, както подчертава Яков (Яков 2:23) осъществяването на оправданието чрез вяра. Затова нека още веднъж разгледаме опита на Авраам.

„И Аврам повярва в Господа, и Той му го вмени за правда“ – се казва в Битие 15:6 за началото на Авраамовия път. Вярата му е истинска. Той е оправдан в същия този миг. Ако беше умрял на другия ден, Авраам би отишъл направо на небето.

Но следващите глави показват, че първоначално в Авраамовата истинска вяра има и някои слаби места. Например, той смята, че вярата в обещанието на Бога да му даде син означава в действителност, че от неговите и Сарините усилия и планове зависи дали това обещание ще бъде изпълнено или не. Така Авраам се сдобива със сина си Исмаил. Но той трябва да разбере, че върви по грешен път. Неговите усилия няма да изпълнят Божието обещание. Обещаното от Бога е дар, който ще бъде даден чрез Божията благодат и чудотворна мощ, а не чрез неговите и Сарините борби и планове.

Най-после обещаният потомък – Исаак – се ражда. Съвсем реално погледнато, всички Божии обещания към Авраам и цялото Авраамово бъдеще са насочени към Исаак. Но сега възниква опасност, че вярата на Авраам в бъдещето ще започне да се опира отчасти на Исаак вместо да се основава единствено на Бога. А това не трябва никога да се случва. Заради самия себе си, ако не по друга причина, Авраам трябва да научи, че никой не може да се радва на абсолютна сигурност за бъдещето, докато вярата му не се насочи единствено и изцяло към Бога, и само към Бога.

И така, ако ми позволите с уважение да преразкажа тази ситуация, тя би изглеждала така: Бог отива при Авраам и му казва: „Аврааме, когато аз за пръв път ти обещах да ти дам син и потомство, толкова многобройно, колкото са звездите, ти каза, че Ми вярваш. Вярно ли беше това? Наистина ли мислеше така?“

„О, да – казва Авраам, – разбира се.“

„Добре, на какво се опира сега вярата ти за бъдещето?“

„На Тебе, разбира се“ – казва Авраам.

„Сигурен ли си, че вярата ти се основава единствено и изцяло на Мене, а не донякъде на Мене и донякъде на Исаак?“

„О, не е на Исаак – казва Авраам. – Вярата ми е съсредоточена в Тебе и само в Тебе.“

„Тогава, Аврааме – казва Бог, – аз искам да покажеш, че твоята вяра наистина е насочена към Мене, към никого и към нищо друго. Моля те да Ми дадеш Исаак.“

И Авраам слага Исаак на жертвеника пред Бога, като по този начин показва, че вярата му се опира изцяло и единствено на Бога. Авраам защитава изповяданата си вяра и потвърждава, че тя беше истинска – той е оправдан чрез делата си. И Божият отговор гласи: „Защото сега зная [Аз зная, не Сара знае или слугите ти знаят, или филистимците знаят], че ти се боиш от Бога, понеже не си загържал от Мене сина си, единствения си син“ (виж Бит. 22:11-12). Така Бог обединява всички Свои предишни обещания, подновява ги и ги затвърждава с могъща клетва, че Авраам и всички останали, чиято вяра се опира само на Бога, могат да се радват на „голямото насърчение“, произтичащо от абсолютната, неизменна и вечна сигурност.

Нека сега се върнем към читателите на посланието. Известно време преди да го получат, те са изповядали, че вярват в Исус като Божи Син, Месия и Спасител. Сега Бог идва при тях както при Авраам. Дали тяхната вяра в спасението и вечността се опира на Христос като Първосвещеник или на Аароновото свещенство в юдаизма? На Христовата жертва или на жертвоприношенията в юдаизма? Или донякъде на Христос, Неговото свещенство и жертва, и донякъде на юдейското свещенство и жертвоприношения? Или е насочена само и изцяло към Христос, Неговото свещенство и жертва?

Само към Христос? Това е добре, защото само у Него е спасението, само у Него е сигурността. Но сега те трябва да действат. Трябва да защитят изповяданата от тях вяра с делата си. Сега трябва да се откажат от юдаизма, свещенството и жертвоприношенията му и така да потвърдят пред Бога и другите хора, че тяхната вяра действително е насочена само към Христос.

Докакто слушаеме Бог да говори на тях, можем да бъдем сигурни, че един ден Той ще дойде и при нас, които изповядваме, че вярваме в Христос и единствено на Христос се уповаваме за своето спасение. Тогава Бог ще поиска от нас да се откажем от всичко, което е несъвместимо с Неговата божественост, с неповторимото Му първосвещенство и водачество на църквата, както и с Неговата веднъж завинаги дадена жертва за нашите грехове.

Въпроси

1. „Нека се стремим към съвършенство“ (СИ). „Нека се стремим към това, което е зряло“ (РИ). Какво означава „съвършенство“ или „зрялост“ в това напътствие (6:1)?
2. Дали „да бъдеш просветен“ означава същото като „да бъдеш спасен“ (6:4)? Защо?
3. Какъв е смисълът на израза: „да вкусиш от силите на бъдещия век“ (6:5 – СИ)?
4. Описаният в 6:4-5 човек непременно ли трябва да е новороден? Посочете основанията за отговора си.
5. Какво означава „разпъват втори път в себе си Божия Син и Го опозоряват“ (6:6)?
6. Защо е невъзможно да се подтикнат отново към покаяние онези, които са виновни за посоченото в петия въпрос?
7. На какво се основава сигурността на вярващите за бъдещето (6:13-20)?
8. Какво разбирате под „оправдан с дела“? Опишете го, като си послужите с опита на Авраам и посочете по какъв начин се отнася за нас днес.

ПРЕВЪЗХОЖДАЩО СВЕЩЕНСТВО²⁴ *Евреи 7*

Седмата, осмата, деветата и десетата глава от Посланието към евреите са изпълнени с дълги и подробни обяснения за това, с какво Христовото свещенство е по-добро от Аароновото, с какво Исусовият нов Завет е по-добър от Аароновия стар Завет, с какво Христовото светилище е по-добро от онова, което е направил Мойсей, и с какво единствената Христова жертва за грехове е неизмеримо по-добра от безкрайните жертвоприношения на древния юдаизъм.

На пръв поглед всичко това може да ни изглежда малко далечно от нас днес – поне на онези от нас, които не са били възпитани в юдаизма. Но дори за отраслите в лоното на юдаизма може да се предположи, че ще възприемат някои неща като малко далечни, защото днешните евреи нямат първосвещеници и вече са изминали столетия, откакто са принасяли в жертва животни. Но в действителност тези глави са посветени на въпроси, които са извънредно важни за съвременното ни разбиране какво представлява в действителност християнството и какво утвърждава то.

²⁴ Заглавията на тази и следващите три глави в английския оригинал се базират на буквален превод на библейския текст. В РИ той е предаден като „по-превъзходен“ (Завет, свещенство, светилище, жертва), а в СИ – като „по-добър“ (пак относно същите понятия) – виж Евр. 8:6. За да предадем авторовия замисъл, при който се набляга на сравнението, а не толкова на изключителното качество, избрахме в четирите заглавия формата „превъзхождащ“. Б.п.

Преди всичко тези глави ще задълбочат нашето разбиране за делото на Христос и за благословенията на спасението. За някои от нас това са толкова близки и познати неща, че ако не внимаваме, ще ги приемем за погрязващи се от само себе си. Един поглед назад към старозаветната религия ще ни помогне чрез противопоставяне да осъзнаем изключителното благословение, сигурност, свобода и мир, на които са радваме в Христос.

И тук стигаме до един друг момент. Колкото и невероятно да ни се струва днес, във второто и третото столетие християнството – въпреки Посланието към евреите! – забравя или пренебрегва много от великите свободи, които имаме в Христос, отстъпва назад и започва да се оприличава на древния юдаизъм. Професор Ф.Дж.Хорт отбелязва: „Цялата църковна история е изпълнена с вярвания, обичаи, институции и т.н., които почиват на неразбиране и погрешни изводи относно истинската природа на епохата на благовестието и на практика са връщане назад след идването на Христос до едно състояние на нещата, което Неговото идване има за цел да отмени. Това е едно отстъпление, както би казал апостол Павел, към слабото и оскъдно начало.“²⁵

Всеки турист например знае, че Европа е изпълнена със средновековни църковни постройки, които във вътрешната си част наподобяват много на древната юдейска скиния или храм. В тяхната задна част е разположен олтарът, пресвято място, разделено със завеса от нефа (предната част или главния кораб на църквата) – което е по-малко свято място – също както пресвято място в скинията е отделено от свято място със завеса. Ако не намерението, то резултатът е катастрофален за съзнанието на поколения хора. Вместо да им припомни, както Посланието към евреите ни напомня днес, че всеки вярващ е свободен, тук и сега, на земята да влезе в най-святото място, т.е. да влезе в досег с непосредственото Божие присъствие, чрез кръвта на Исус

²⁵ Hort, F.J.A. *Judaistic Christianity*. Macmillan, 1904, pp. 1-2.

(10:19-22), това учи вярващите да стоят далеч, като че за тях не подобава да се приближат твърде много до пресвящото място в земната църковна постройка, а да не говорим за Божието присъствие на небето. И така се набляга на невярната представа, че никои тук, на земята, не може да бъде сигурен дали накрая ще бъде приет от Бога или не. Най-много, което можем да направим, е да се надяваме.

Да благодарим на Бога, че в по-нови времена много от тези неща са се променили. Но може би не бива да приемаме като нещо абсолютно сигурно, че всички вярващи християни, дори и сега, напълно са преодолели тези грешки в старо-заветните модели, ритуали и начини на мислене. Когато четем тези глави от Посланието към евреите, би било разумно да проверим дали всичките ни убеждения и постъпки са действително християнски или в някои отношения те все още се преплитат със заемки от древния юдаизъм.

Мелхиседек, свещеникът – първообраз

И така, в седма глава авторът се стреми да спечели вярата, любовта и предаността на своите читатели изключително за Исус като техен Първосвещеник и да ги отклони от Аароновия първосвещеник при юдаизма. Първото препятствие, което той трябва да преодолее, е, разбира се, ужасът, който ще обхване сърцата на неговите читатели. Тук не става дума просто за това, че те от детството си са възпитани да почитат първосвещеника на своя народ. Въпросът е, както видяхме в шеста глава, че първосвещенството при юдаизма е божествено установена институция. Да се отхвърли то за един благочестив юдеин би било невъобразим бунт срещу Пресвятия Бог.

Как ще разреши авторът този проблем? Като се обърне към самото Писание. Първо, както вече видяхме, той изтъква онези пасажи от Стария Завет, в които Бог възвестява на Месия: „Ти си Свещеник довека според чина Мелхиседек“ (Пс. 110:4; СИ – Пс.109:4). И след това той отново се позовава на Свещеното Писание – там, където боговдъхновеният текст описва този древен свещеник, който самият Бог сочи като първообраз на нашия Господ. Пасажът е от Битие 14

гл. и писателят набляга на редица изключително показателни подробности в текста:

1. Мелхиседек благославя Авраам, а не Авраам – Мелхиседек.
2. Авраам дава десетък на Мелхиседек, не Мелхиседек – на Авраам.
3. Името на Мелхиседек означава „цар на правдата“ и той е цар на Салим, което означава „мир“.
4. Той е без баща и майка, без родословие, без рождена дата или край на живота, но е направен да прилича на Божия Син.
5. Той остава вечно свещеник.

Последните две точки могат да ни се сторят много странни, ако не схванем как постъпва авторът и какви са неговите предположения. Далеч от това да пренебрегва авторитета на Священото Писание (както биха заключили много юдеи заради настояването му, че свещенството на юдаизма трябва да бъде отхвърлено сега), той вярва, че цялото Писание е боговдъхновено, че човекът, който е написал Битие е бил воден от Святия Дух при подбора на материала за книгата и следователно е важно не само онова, което той включва в нея, но и онова, което изпуска.

В Битие по принцип научаваме за произхода, раждането и смъртта на всеки от великите патриарси и служители на Бога. Но за този велик свещеник на Всевишния Бог – Мелхиседек – не се споменава нито една от тези подробности. Той се появява внезапно в повествованието и по същия начин изчезва отново. Не се казва кои са били родителите и предците му, нито – кога е роден или кога е умрял. Всички тези факти липсват, смята авторът, заради намесата на Святия Дух – целта е разказът за този свещеник-прототип на нашия Господ, да открие действителните характеристики на Божия Син, Чийто живот наистина няма начало и край. Още повече, подчертава авторът на посланието, никъде в Священото Писание не се казва, че този древен свещеник – Мелхиседек – е умрял или че неговият чин като свещеник е бил отменен. Доколкото се разбира от Писанието, свещеническият му чин няма край. А това е особено показателно, защото, както скоро ще бъде посочено, в

Стария Завет се потвърждава, че чинът на Аароновото свещенство ще бъде заменен с друг чин.

И така, авторът подбира и изброява тези пет характеристики от разказа за Мелхиседек в Битие и след това се заема да покаже как те се отнасят към свещенството на нашия Господ, за което се казва, че е „по Мелхиседековия чин“.

Превъзходството на Мелхиседековия чин

Преди всичко той призовава читателите си да се замислят върху величието на положението на Мелхиседек: „Помислете колко велик беше този човек.“ (7:4) Очевидно е защо го прави. По принцип юдеите почитат своя първосвещеник с преклонение, стигащо почти до екстаз. (Не всички, разбира се, но онези, които не го правят, обикновено възразяват не срещу самото служение, а срещу факта, че според тях властващият в момента първосвещеник не отговаря на библейските изисквания за този пост.) Първосвещеникът има първенство между останалите свещеници. Той носи на митрата си неизразимото име на Бога. Само на него е разрешено да влезе в Пресвятото място в деня на умилостивението. Дори за одеждите му се смята, че притежават умилостивителна сила и той е съпътстван от най-внушителния ритуал. За въздействието му върху обикновените юдеи в Палестина и извън нея можем да съдим по описанието на един древен юдеин, който по всяка вероятност никога сам не е виждал първосвещеник, но очевидно изпитва към него и неговото служение едно почти екстазно възхищение. „Цялостното въздействие“ на първосвещеника, облечен в своите ритуални одежди ... „предизвиква благоговееен ужас и силно вълнение, такова, че човек би могъл да помисли, че се намира в някакъв друг свят. Осмелявам се да твърдя определено, че всеки, станал свидетел на гледката, която описах, ще изпита неопишуемо удивление и изненада и съзнанието му ще бъде дълбоко развълнувано от святостта, която излъчва всяка подробност.“ (Псевдо-Аристей, „Писмо до Филократ“²⁶)

²⁶ Pseudo-Aristeas. Letter to Philocrates. New York. Harper and brothers, 1951, sect. 99.

Ако читателите на Посланието към евреите усещат нещо подобно на тази емоционална привързаност към юдейския първосвещеник, проблемът е: как писателят би могъл да намали силата на тези емоционални връзки и да насочи благоговението, почитта и предаността на своите читатели към Господ Исус?

Преди всичко той подчертава, че дори древният Мелхиседек според самото еврейско Писание има едно несравнимо по-важно служение от който и да било свещеник по линията на Аарон, след като определено се набляга, че той е по-значима личност и по-високопоставен Божи служител от самия Авраам. С това не се отрича величието на Авраам. В крайна сметка той е избран от Бога да бъде основоположник на еврейския народ. Удостоен с непосредствено видение на Бога (виж Деян. 7:2), той вече е получил от Него обещанията, отразяващи неповторимата и славна роля, която той и потомците му трябва да изиграят в световната история и в изкуплението. Но според боговдъхновеното Писание Авраам плаща десятък на Мелхиседек, а не Мелхиседек – на Авраам и така се потвърждава превъзходството на Мелхиседековото служение. Понататък, Мелхиседек благославя Авраам, а не Авраам – Мелхиседек, което според обичаите в древния свят недвусмислено говори, че Авраам е по-нисш по ранг от Мелхиседек (7:7).

Това не би било толкова важно, ако тогава Авраам беше просто отделен човек. Но не е така. Той вече е основоположник на своя народ, патриарх, начело на всички хора с изключително служение, като Мойсей, Аарон, Давид и Илия, които ще произлязат от него. След като в това свое качество той плаща десятък на Мелхиседек, Авраам признава не само за себе си, но и за цялото си потомство, включително и за първосвещениците по линия на Аарон, превъзходството на Мелхиседековото служение над всички групи (7:5-10).

Следователно авторът на посланието не отрича, че Писанието първоначално приписва на първосвещениците от Аароновото потекло едно изключително важно и извисено служение. Той посочва, първо, че същият този Стар Завет

приписва на Мелхиседек едно дори по-важно и по-извисено служение и, второ, че в Стария Завет се потвърждава – свещенството на Месия е по Мелхиседеков, а не по Ааронов чин.

Защо да се придържаме към онова, което в най-добрия случай е второстепенен свещенически чин, след като сега всеки вярващ, колкото и обикновен да е, има право на пряк достъп до Първосвещеника от висшия чин?

Старозаветното свещенство – отменено

Но тук можем да си представим повярвал в християнството юдеин, който да отговори: „Виждете, аз изцяло приемам, че свещенството на Христос е по-добро от Аароновото. Но несъмнено това не означава, че се налага да отхвърлим Аароновото свещенство. Нали знаете, когато купувате нова кола, не гледате непременно да се отървете от старата. Можете да го направите, но не сте задължен да го сторите. Защо да не можем да се радваме и на двете – свещенството на Христос на небето и Аароновото свещенство в земния храм?“ За много от близките на този човек си представям, че биха желали да е така. Животът по този начин би бил по-лесен за тях: скъсването с юдаизма не би било толкова жестоко, а укорите, че са християни – толкова тежки.

Това не може да стане – казва авторът – поради много причини. Първо, определянето на Месия като свещеник по Мелхиседековия чин изразява непълноценността на левитското свещенство. Виждате ли – продължава писателят, – ако съвършенството можеше да се постигне чрез левитското свещенство, не би имало никаква нужда да се посочва друг свещеник според друг чин (7:11). Но дори самото възвестяване за този нов Свещеник, принадлежащ към друг чин, разкрива факта, че старият чин е слаб и безполезен (7:18).

Сигурен съм, че можете да видите проблема. Една стара кола може все още да е в състояние, с чести почивки, да ви вози из квартала. Но ако смятате да летите по света, трябва да се откажете от тази кола и да вземете самолет. Колата не отговаря на тези изисквания. Дори когато е била

съвсем нова, тя не е можела да лети. Тя не се числи към машините с достатъчно висока класа.

Въз основа на левитското свещенство на народа е даден Законът. Но колко резултатен е той? Какво добро е сторил? При всички добри намерения на Аарон и синовете му, те никога не постигат онова, което се изисква от свещеника. Те не успяват в действителност да доведат никого до близки взаимоотношения с Бога. Те не са в състояние да го сторят. Израилтяните винаги са били държани на разстояние от Бога – никога не им е било разрешено да се приближат до Него. Когато Бог дава Своя Закон на планината Синай, простосмъртните юдеи получават заповед, под заплахата от страшни проклетия да стоят настрана. „Даже животно, ако се допре до планината, ще се убие с камъни.“ (виж 12:18-21) По същия начин във великия ден на умилостивението, въпреки че хората се събират около скинията, те изпитват страх и остават извън нея. Макар да имат първосвещеник, той не може и не смее да ги въведе в присъствието на Бога. А причината е, че Законът, въпреки подробните си правила и наредби относно свещенството и жертвоприношенията, „не е усъвършенствал нищо“ (7:19). Каква е ползата тогава от всички пищни одежди, богати ритуали и наситени с яркост церемонии, ако всичко това не води към съвършенство? Затова предишните разпоредби трябва да бъдат отменени и „да се въведе една по-добра надежда, чрез която се приближаваме при Бога“ (7:19). А каква неизмеримо по-добра надежда е тази, че ни е даден Първосвещеник, Който наистина може да ни въведе непосредствено в присъствието на Бога – сега духовно (10:19-22), а при повторното Му идване – и телесно (9:28).

Второ – казва авторът на своите повяръвали в Христос юдеи, – не можете да се придържате към левитското първосвещенство наред с първосвещенството на Исус. Двете са несъвместими.

В Стария Завет са въведени най-строги правила относно свещенството (виж Числ. 17-18 гл.). Не само никой не може да бъде първосвещеник, ако не е от племето на Левий, ако не е член на точно определен род в рамките на това племе и

ако не произхожда по права линия от потомството на първоначалния първосвещеник – Аарон. Освен това, както вече видяхме, първосвещеникът като духовен глава на народа наподобява наследствен монарх. Не може да има *двама* първосвещеници, *двама* духовни водачи на Божия народ по едно и също време. Божият Закон забранява това. Следователно, ако в по-късните столетия Бог известява чрез псалмиста, че ще посочи Месия от племето на Юда и ще го издигне като Първосвещеник и духовен Водач на Своя народ, това значи, че когато обещаното се сбъдне, предишният Закон трябва да бъде отменен. И сега, добавя авторът, след като Исус е възкръснал от мъртвите и е определен да бъде Първосвещеник на Своя народ, старият Закон, наред с цялата институция на левитското свещенство трябва да бъдат заменени. Посочването на нашия Господ за Първосвещеник не се противопоставя на стария Закон по простата причина, че старият закон е отменен. Под него можете да напишете: „Приключен, остарял, излязъл от употреба, зачеркнат завинаги.“

Но както в Израил не може да има двама първосвещеници, двама духовни водачи на народа, така е и в християнството. Можем да се убедим, ако заедно с писателя, разгледаме условията, при които Христос е определен за Първосвещеник и Глава на Църквата, както и какво означава, че Той е „по чина Мелхиседек“. Определянето на първосвещениците в древния Израил е подвластно на онова, което авторът на посланието нарича: „закон, изразен в преходна [плътска] заповед“, а то означава да се спазва потеклото на първосвещеника – той трябва да бъде потомък на точно определено родословие. И нещо повече – правилото трябва да постановява какво ще се случи, когато първосвещеникът умре. Всичко това е напълно несъвместимо с положението на нашия Господ. Той никога няма да умре отново. Възкръснал от мъртвите и изявен като Божи Син, Той е прогласен и за Свещеник навеки. Неговият живот не е просто безкраен, той е неразрушим, неизличим. И тъкмо въз основа на този неразрушим живот Той става Първосвещеник. Разказът за историческия Мелхиседек е внимателно предаден от автора

на Битие, както вече отбелязахме, за да се превърне в прототип на този удивителен факт. Слова на божественото призвание категорично известяват това: „Ти си Свещеник *дотук* според чина Мелхиседеков.“ (7:15-17)²⁷

Ясно е и без да го казваме, че ако това са условията, за да се избере първосвещеник и глава на църквата, никой груг освен Христос не отговаря на тях.

Така призоваването на нашия Господ отменя изцяло разпоредбите и правилата относно старото левитско свещенство и – нека отбележим – прави ненужна самата институция на левитското свещенство. Нека осъзнаем този факт: „по този начин се унищожава по-предшната заповед“ (7:18). Сам Бог казва това чрез боговдъхновения автор на посланието. От III в. сл. Хр. насам някои твърдят (а такива мнения има и днес), че след като първосвещенството на нашия Господ е единствено по рода си и изцяло различно от левитското свещенство, е напълно нормално за християнската църква да следва левитския чин в неговите служби и църковна управа тук, на земята, и да разделя Божия народ на миряни, свещеници и (земен) първосвещеник, както е при древния юдаизъм. Но не бива да се постъпва така. Щом Бог е отменил това свещенство, ще бъде предизвикателство спрямо Него, ако ние го въведем отново.

Нека видим причината, поради която то е отменено: „По този начин се унищожава по-предшната заповед поради нейната слабост и безполезност (понеже законът не е усъвършенствал нищо)“ (7:18-19). Ако не се покорим на Бога и отново въведем тази слаба и безполезна система в църквата, резултатът ще бъде същия като при юдаизма – хората отново ще бъдат отдалечени от Бога, тъй като повисши кръгове от въображаемо по-святи посредници застават между тях и техния Спасител.

²⁷ От това разбираме, че „според чина Мелхиседеков“ не означава, както при Аароновия чин, че първосвещенството на нашия Господ зависи от факта, че Той е физически потомък на Мелхиседек. То означава, че Неговото първосвещенство следва *модела* на Мелхиседековото. Б.а.

Клетвата на призоваването

Тук стигаме до една друга характерна особеност в повисшето свещенство на нашия Господ. Възвестяването на Господнето призоваване е съпътствано с клетва: „Господ се закле (и не ще се разкае), като каза: „Ти си свещеник довека“. При определянето на юдейските левитски свещеници не се изрича никаква клетва. Тогава какво е значението на клетвата при призоваването на нашия Господ?

Първо, „толкова на по-добър Завет Исус стана поръчител“ (7:22). Колко по-добър ще видим, когато разглеждаме 8 гл. на посланието. Достатъчно е тук да отбележим две от обещанията на Завета. В него се казва, че Божиите Закони ще бъдат записани в сърцата ни и се обещава безусловен мир с Бога, като се има предвид, че Бог никога вече няма да си спомни за нашите грехове, че Той никога вече няма да постави въпроса за вината и осъждението на греховете ни. Обещанията на този Завет са тъй великолепни, че ние, естествено, искаме да знаем как можем да бъдем сигурни, че те ще бъдат действително изпълнени. Отговорът е, че сам Исус е Поръчителят. Той лично е отговорен за спазването и изпълнението на всички условия на Завета. Чрез Своята смърт Той плаща цената на опрощението, обещано от Завета. Сега той е вечно жив, за да знае дали Божиите Закони са написани в сърцата ни. Той е, подобно на Мелхиседек, Цар на мира – вижте абсолютното и вечно опрощение, което Той ни осигурява. Той е също, подобно на Мелхиседек, Цар на правдата – Той гарантира, че ще напише Божиите Закони в сърцата ни. Клетвата ни уверява, че Той е свещеник завинаги. Никога няма да бъде отстранен, никога няма да умре и няма да допусне несигурност относно това, дали условията на Завета ще продължат да бъдат зачитани и изпълнявани. Клетвата следователно ни дава вечна увереност. Заветът е сигурен, докато живее Исус.

И още нещо. Тъй като Той никога няма да умре, никога няма да бъде принуден да предаде свещенството Си на някой друг. При юдейските свещеници, разбира се, не е така. Един от тях може да се захване с вашия случай, но междуременно

може и да умре и тогава ще трябва да остави делото ви на някой друг. Но това не се отнася за Христос. Веднъж заел се с вас, Той няма никога да е принуден да предаде вашия случай на друг свещеник. Сам Той е способен да ви спаси напълно, тъй като винаги живее, за да се застъпва за вас (виж 7:23-25).

И накрая, клетвата определя като наш Първосвещеник Онзи, Който е не само съвършено способен, но и съвършено подготвен и затова – съвършено действен и ползотворен. За свещениците, определени според Закона, това едва ли е в сила. В най-добрия случай те са просто „немощни човеци“ (7:28). Да предположим, че със своите належащи нужди склоните някого от тях да посредничат пред Бога за вас. Най-напред или по средата на действията му може да му се наложи да спре да се грижи за вас и да се захване да поправя своите отношения с Бога, като принесе жертва за собствените си грехове. Дори да допуснем, че съумеете да склоните самия първосвещеник, с всичките му почетни и пищни одежди, да се съгласи да се грижи за вас – той лесно може междувременно да пострада от някакво физическо или ритуално оскверняване или нечистота, които временно ще му попречат да действа самият той и ще го принудят да потърси заместник. А дори и най-добрият от тях не може да принесе жертва, която да е достатъчна за вас по всяко време. Те принасят жертва в един ден и след това, ако искат да запазят правилните ви отношения с Бога, трябва да принесат друга жертва на следващия ден, през следващата седмица и следващата година. И когато настъпи смъртният ви час и те са изпълнили за вас всички ритуали и обреди, които познават, въпреки това не могат да гарантират, че Бог ще ви приеме веднага в небесата Си. Те не могат да ви придружат, когато преминавате от този свят в другия. Тогава ще бъдете сами със себе си. Колко слаби са тези свещеници и колко невероятно немощни и безрезултатни са всички техни ритуали, церемонии, пречиствания и опрощения.

Колко различен е Христос! Вижте какви способности има Той! Никога, в нито един момент Той не е познал немощта

на греха, нито е бил принуден да принася жертва за самия Себе Си. Той е винаги свят, непорочен и чист, и сега е отделен от грешниците. През дните на земния Си живот Той познава немощта, естествено наследена от човек с плътско (макар и безгрешно) тяло. Но сега е издигнат над небесата, а тялото Му е станало духовно тяло. Той не познава слабост и немощ. Очите Му никога не спят, Той никога не се уморява да се моли, винаги устоява твърдо в Своето служение. Вижте колко добре подготвен е Той. Принасянето на самия Себе си в жертва на Голгота веднъж завинаги е предостатъчно, за да изкупи всеки грях на всеки вярващ, докато, както казва Уилям Купър: „цялата изкупена Божия църква бъде спасена, за да не греши повече“. Като всемогъщ Божу Син Той е усъвършенстван, което означава напълно подготвен, за да бъдат действията му съвършено резултатни, завинаги (7:26-28).

И когато – или ако – стигнем до смъртния си час, няма да бъдем оставени. Нашият Първосвещеник вече е възлязъл на небето, така че за нас да бъдем „отстранени от тялото“ ще означава още в същия миг „да бъдем у дома при Господа“ (II Кор. 5:6-8) – там, където Той е „сигнал отгясно на престола на Величието в небесата“ (8:1).

Въпроси

1. Какво се разбира в Писанието, когато се говори за „чин“ или „потекло“ на свещеници? Може ли всеки да се присъедини към един свещенически чин в старозаветните времената?
2. Какви са на практика за нас последиците от факта, че първосвещенството на нашия Господ е по Мелхиседековия чин?
3. Защо левитското свещенство на гревния юдаизъм трябва да бъде отстранено?
4. Какво се има предвид в Писанието, когато се казва, че Исус „става *Поръчител* на по-добър завет“ (7:22)?

5. В какъв смисъл нашият Господ „е усъвършенстван завинаги“ (7:28)?
6. Изложете със свои думи твърдението в 7:26: „такъв Първосвещеник ни трябваше“. Чувствате ли се свободен да се приближите непосредствено до Него? Или чувствате, че се нуждаете от някакъв посредник, който да се приближи до Христос вместо вас?

ПРЕВЪЗХОЖДАЩ ЗАВЕТ *Евреи 8*

Тук авторът стига до едно подходящо място в своето послание, за да се спре и да обобщи всичко казано дотук за нашия Първосвещеник. Той е говорил главно за Неговото призоваване и за Неговите способности, като обобщава всичко това така: „А от това, което казваме, ето що е смисълът: ние имаме такъв Първосвещеник, Който седна отгясно на престола на Величието в небесата, Служител на светилището и на истинската скиния, която Господ е поставил, а не човек.“ (8:1-2)

Сега ни предстои да преминем от анализ на природата и способностите на нашия Свещеник – „такъв Първосвещеник“ (8:1) – към анализ на същността на Неговото служение: светилището, където Той служи (8:2), жертвата, въз основа на която служи (8:3-4), и Завета, като Посредник на който Той служи (8:6). Както бихте могли да очаквате, писателят възнамерява да докаже, че нашият Господ превъзхожда гревните юдейски свещеници не само по Своята Личност и способностите Си или по издигнатия ранг на Своето служение, но и по отношение на мястото, природата и условията на това служение.

Осмата глава разкрива, че Неговото служение е по-добро от тяхното и по отношение на Завета, чиито Посредник е Той като Свещеник. Аароновото свещенство е създадено, за да изпълни условията на стария Завет. Господ Исус със Своето свещенство привежда в действие условията на новия Завет (8:6-13). Служението Му, както ще видим в 9 гл., е по-добро и по отношение на мястото, където се извършва.

Аароновите свещеници служат в скинията, а скинията е само сянка на реалността. Нашият Господ Исус извършва Своето служение в истинската скиния, която е установил Бог, а не човек. По-нататък 10 гл. ще ни покаже, че служението Му е по-добро, отколкото на старозаветните свещеници, по отношение на Неговата жертва. Те принасят в жертва животни. Той принася собственото Си тяло в жертва. Те принасят много жертви, Той трябва да принесе само една. Техните жертви трябва да бъдат принасяни постоянно. Неговата жертва е завършек на делото и никога няма да се наложи да бъде повторена или принесена отново.

В началото авторът привлича вниманието ни към първата от тези теми. Но преди това той не може да не каже няколко думи за мястото, където сега служи нашият Господ. И това е логично – говорейки в 5 гл. за определянето на нашия Господ за Първосвещеник, съвсем естествено е да помислим за момент и за мястото, където Той изпълнява служението Си. Това място, разбира се, е небето. Но писателят не може да се задоволи с подобно кратко описание. Той призовава читателите си да напуснат своя храм в Йерусалим с неговата великолепна архитектура, със свещените му дворове, с неговото Свято и Пресвято място – толкова свято, че само първосвещеникът може да влезе там, и то веднъж годишно. Кара ги да изоставят своя свещен и възлюбен храм, притегателен център за юдеите по света с великолепната пищност на жертвоприношенията и богослужебните песнопения в него. За юдеите, живеещи в други страни, посещението на този храм е преживяване, което придава смисъл на живота им.

И те трябва да изоставят всичко това? Тогава какво трябва или би могло да го замени? Естествено, светилището, в което сега служи нашият Господ. Къде е то и как изглежда? Нашият Господ „седна отгясно – казва авторът – на престола на Величието в небесата“. Скинията, в която служи нашият Господ е „истинската скиния“ – т.е. действителното нещо, на което Йерусалимският храм с цялото си великолепие и блясък е само образ и сянка (8:5). Кой не би изоставил един прост макет, ако може да има истинския

първообраз? Никой младеж не би продължил да си играе с детските колички, които са означавали толкова много за него като момче, ако има възможност да притежава и да кара истинска кола.

Но не е само това. Чуйте това изненадващо твърдение: нашият Господ седи отгясно на престола на Величието в небесата. Може би трябва да сте древен юдеин, за да осъзнаете цялостното му значение. В техния храм се намира т.нар. Пресвято място, където е разположен Ковчегът на Завета – символ на Божия престол. Неговата святост постановява 364 дни в годината никой да не бъде допускан край този трон: една завеса скрива от погледа Пресвятото място и неговия символичен трон. Само в един ден от годината на юдейския пресвят свещеник се позволява да влезе там и за миг да зърне каквото може през облаците гъст тамян. Но – да седне на трона? Макар и да е само символ, нито веднъж през цялата история на Израил нито един първосвещеник дори не е сънувал да седне някъде наблизо до трона, да не говорим за самия трон.

Но Христос седи – не отгясно на земния символ на Божия престол, а отгясно на действителния престол на Величието в небесата. И ако това само по себе си не е достатъчно изненадващо, то, когато авторът стигне до кулминацията в тези няколко глави, той ще ни припомни, че нашият Господ като Първосвещеник над Божия дом ни кани дори и сега да пристъпим гръзновено и да се присъединим към Него с духа си именно на престола на Величието в небесата (10:21-22; срв. 4:16).

Когато читателите на Посланието към евреите свикнат да използват това предимство като вярващи, едва ли вече ще обръщат внимание, когато при посещенията им в Йерусалим, някой юдейски първосвещеник в земния храм, който е само образ на действителния, се опита да им разясни: храмът е толкова свят, че обикновеният мирянин не може да бъде допуснат в Святото място, да не говорим за Пресвятото място. И те биха се стреснали, когато им се припомни, както постъпва авторът (8:4), че ако нашият Господ беше все още на земята, те не биха могли (съгласно

старозаветния Закон) да Му позволят дори да влезе, а какво остава да служи там. Изводите от това за един вярващ юдеин биха били очевидни.

По-висшето служение на нашия Господ

Но не само мястото, където нашият Господ е определен да бъде Първосвещеник, превъзхожда юдейския храм, а и Неговото служение превъзхожда юдейското служение, защото Той е Посредник на нов Завет, неизмеримо по-добър от стария, според който юдейските свещеници трябва да действат.

За да разберем разликата между стария и новия Завет, нека най-напред разгледаме какво означава понятието „завет“ в този контекст. Можем да го илюстрираме чрез най-разпространените в света обичаи по времето на Мойсей. Тогава силни владетели сключват договори с царете на народите, които са подчинили. Тези договори имат за цел да напомнят на царете васали, кой точно е великият владетел, комуто са подвластни, какви изгоди им е предоставил, какво поведение се очаква от тях, какви дарове и предимства ще получат, ако се подчиняват на този властелин и какви наказания ще ги сполетят, ако се бунтуват срещу него. С други думи, тези договори отразяват взаимоотношенията между върховния владетел и неговите поданици.

Тези договори се наричат завети и старият Завет е така да се каже „договор“ между Бога и израилтяните, поставяващ взаимоотношенията между Него като техен върховен Владетел и тях като Негови поданици. Заветът конкретизира в десет основни заповеди и в множество по-второстепенни поведението, което Бог изисква от народа на Израел. По-нататък се разглеждат подробно проклятията, които ще сполетят хората, ако те пренебрегнат условията на Завета, и благословенията, които ще последват, ако ги спазват.

Следователно старият Завет е двустранен. Съгласно него Бог трябва да изпълни Своята роля и условията, свързани с Него, а израилтяните – техните. Така още от самото начало е ясно, че ако израилтяните нарушат своята част от Завета

и не успеят да удовлетворят изискванията му, те не само биха загубили благословенията, които Бог им обещава, а и биха унищожили общението си с Него и върху тях биха се стоварили Неговите проклетия.

А те правят точно това! Независимо от факта, че посрещат възторжено Завета и се заемат с готовност да спазват своята част, Мойсей едва успява да пренесе скрижалите на Завета от планината долу и народът вече нарушава най-важното от всички негови изисквания. Бог е търпелив, но израилтяните последователно и постоянно не спазват своята част и най-после Бог ги отхвърля: „Защото те не устояха в Завета Ми и Аз ги оставих, казва Господ“.

(8:9)

Това би трябвало да ни бъде за урок, но за съжаление все още има хора, дори сред християните, които си въобразяват, че истинни и удовлетворяващи взаимоотношения с Бога могат да се изградят върху същите правила на спазване на стария Завет. Те могат и да не изразяват своята представа с такива богословски понятия, с каквито току-що си послужихме. По-вероятно е да кажат нещо подобно: „Вярвам, че ако направя всичко, на което съм способен, за да спазя заповедите, да служа на Бога и да обичам ближния си, ще бъда добре и в края на краищата всичко ще свърши добре.“ Но, разбира се, това няма да стане. Не е възможно. Онова, което те наричат „да направя всичко, на което съм способен, за да спазя заповедите“, се оказва, ако се взледате в него, не спазване, а 25% неспазване, малко повече, или малко по-малко незачитане – а това означава винаги невъзможност да се спазят съвършено заповедите. И ако те настояват, че общението им с Бога зависи от неуспешните им усилия да спазват Неговия Закон, тогава Бог няма да има друг избор освен да ги отхвърли, както е отхвърлил Израил.

Новият Завет

Следователно сам Бог отхвърля стария Завет и всички опити да се градят отношения с човешките същества на тази основа. Това не е някаква нова идея, измислена от християните. Бог възвестява Своето намерение да постъпи

така столетия преди Христос чрез юдейския пророк Йеремия. Той прогласява, че един ден ще склучи нов Завет със Своя народ. И самият факт, че Той трябва да склучи нов Завет, пише авторът (8:7), показва, че първият „не е без недостатък“. И не защото критериите в него са твърде високи. Причината е, че този Завет е двустранен: Бог трябва да изпълни Своята част, а Израил – своята. Но Израил не е в състояние да спази своите задължения, постоянно ги престъпва и последиците са гибелни.

И така, новият Завет трябва да бъде различен, коренно различен от стария: „*Не* такъв Завет, какъвто направих с бащите им в деня, когато ги хванах за ръка, за да ги изведа от Египетската земя“ (т.е. Закона, даден на планината Синай). Нека да наблегнем на това „не“, защото понякога чуваме мнения, че в края на краищата новият Завет не е твърде различен от стария. Но според Бога той е коренно и същностно различен.

В какво отношение? Първо, новият Завет не е двустранен. Тъкмо тук е проблемът при стария Завет – когато Израил не съумява да изпълни своята част, целият Завет се нарушава, Израил губи неговите благословения и страда от неговите проклятия. Затова новият Завет няма да бъде като този. Той е едностранен, а не двустранен. Вижте неговите условия, както са изброени тук (8:10-12), и ще разберете, че от Божия народ не се изисква нищо, хората не са призвани да изпълнят каквото и да било. В Завета се възвестява просто и единствено онова, което Бог ще извърши. Той ще изпълни тези условия изцяло! И след като ще осъществи всичко, което е обещал, Заветът никога няма да се наруши и Божият народ няма да бъде изоставен или отхвърлен.

Божият Закон вътре в нас

Новият Завет е изцяло различен от стария и в някои групи отношения. Вижте първото нещо, което Бог обещава да стори: „Ще положи законите Си в ума им и ще ги напиша в сърцата им.“ (Евр.8:10) Ще разберем смисъла на това обещание, ако си припомним, че десетте заповеди на стария

Завет са написани върху два каменни скрижала. Оттук идва тяхната неспособност да накарат хората да изпълняват Божията воля. Те са просто едни външни по характер заповеди, написани върху камък. Те казват на човека какво трябва да прави, но не могат да му дадат силата да го направи. Те му казват какво не трябва да прави, но не му дават енергия да устои. Сами по себе си те са напълно добри и разумни заповеди и ако хората можеха да ги спазват, те биха породили у тях най-благороден характер. Но никой не може да се придържа към тях. Нашите сърца са слаби и грешни, „измамливи повече от всичко и страшно болни“, както се казва в Стария Завет (Йер. 17:9).

Преди човек да има каквато и да било надежда да спазва Божия Закон по начин, който би задоволил Бога, той се нуждае от изцяло ново сърце, нова природа, нова сила. А тъкмо това е налице в първия пункт от новия Завет. Намерението на Бога да напише Своя Закон в нашите сърца означава много повече от това, да ни помогне да го запомним така, че да можем, ако е необходимо, да си го повторим или да си го кажем наизуст. Това означава не нещо друго, а вдъхване на нова природа у нас – фактически на самата Божия природа (виж II Петър 1:3-4). Както пише в Посланието към римляните: „копнежът на плътта е враждебен на Бога, понеже не се покорява на Божия Закон, нито пък може“ (Римл.8:7). Следователно, ако трябва да изпълним Божия Закон, Бог трябва да сътвори вътре в нас един нов живот, който чрез самата си същност да изпълнява Божия Закон. Апостол Йоан нарича процеса, чрез който се извършва това, „новорождение“, а новият Завет го определя като: „написване на Божия Закон в сърцата ни“.

Познаване на Бога

Следващият пункт от Завета постановява, че всеки вярващ ще се радва на близко общение с Бога в личната си опитност. Казва се: „Аз ще бъда техен Бог и те ще бъдате Мои люде. И няма вече да учат всеки съгражданина си и всеки брата си, като му казват: Познай Господа, защото всички ще Ме познават, от малък до голям между тях“ (Евр.8:10-11).

Да познаеш Бога в този смисъл, разбира се, не означава да знаеш, че има Бог. Глаголът „да позная“ е онзи, който Библията използва за интимната близост между мъжа и неговата жена (Бит.4:1). На духовно равнище познаването на Бога означава лично, непосредствено, интимно общение с Него. Непрякото общуване с Бога – чрез книги или проповедници – може да има истинска и положителна стойност. Но то не е достатъчно.

Други хора могат да ни помогнат много да разберем нещата, свързани с Бога, но за да постигнем спасението, за да носим в сърцата си Божия Закон, самите ние трябва да познаем Бога лично и непосредствено. Едно момиче може най-напред да опознае бъдещия си съпруг чрез изпълнените с възхищение разкази на някой приятел и този приятел след време може да представи един на друг бъдещата двойка. Но ако някога момичето реши да стане съпруга на този мъж, трябва да дойде един момент, когато приятелят се отдръпва и момичето влиза в преки и лични взаимоотношения с мъжа.

Нещо повече, неуспехът да се влезе в подобно лично общение с Бога е гибелен духовно. Нашият Господ сам ни предупреждава, че когато Той стане и затвори вратата, ще каже на останалите отвън да си отидат от него. Причината, поради която те ще трябва да си тръгнат, се разкрива в следните думи: „Аз никога не съм ви познавал.“ (Мат. 7:23) Това не означава, че Христос никога не е знаел за тяхното съществуване или не е знаел кои са те. Смисълът е, че те никога не са имали лични и непосредствени взаимоотношения помежду си. По-нататък Христос ни предупреждава – фактът, че тези хора са в състояние да представят доказателства за своята религиозност, дори надхвърлящи обичайните свидетелства, не би могъл да замести личното познание на Спасителя (Мат. 7:22; Лука 13:26).

Обратно, за истински вярващите Христос казва: „Аз съм добрият Пастир и познавам Моите, и Моите Мене познават, също както Отец познава Мене, и Аз познавам Отца“, и още: „Моите овце слушат гласа Ми и Аз ги познавам, и те ме следват. И Аз им давам вечен живот, и те никога няма да

загинат, и никой няма да ги грабне от ръката Ми.“ (Йоан 10:14-15,27-28)

И най-възхителното в това лично познаване на Бога и лично общение с Него е, че то не е нещо, което трябва да постигнем сами или за което трябва да се подготвим сами чрез продължителни и старателни усилия. Новият Завет го дава като дар. Това се осъществява от Святия Дух в най-дълбоката същност на всеки, който се уповава на Христос. Чуйте гумите на Павел: „И понеже сте синове, Бог изпрати в сърцата ви Духа на Сина Си, Който вика: „Авва, Отче!“ (Гал. 4:6) Когато за първи път се доверим на Христос и станем чеда на Бога, ние сме все още твърде незрели. Не сме израснали в духовно отношение, не сме станали дори напълно развити, духом силни млади хора – там не сме нищо друго освен духовни младенци. Но ето как Йоан се обръща към такива хора: „Пиша вам, гечица, защото познавате Отца.“ (I Йоан 2:13)

Божието опрощение

Третият и последен пункт в новия Завет е следният: „Защото ще покажа милост към неправдите им и греховете им [и беззаконията им] няма да спомня вече.“ (8:12)

Удивителното в тези великолепни гуми е, че в тях ни се дава опрощение на греховете, вписано в условията на Завета. Да разгледаме значимостта на този факт.

Може би си мислите: „Да, откакто повярвах, разбрах, че обичам да изпълнявам Божиата воля и че естествено мисля за Божието Слово, аз съм съвсем различен от онова, което бях преди да повярвам. Тогава мразех да върша определени неща, за които говори Бог – сега обичам да ги правя. Но въпреки всичко невинаги успявам да изпълня Божиата воля. Дори когато желая! Какво става тогава? Това е, което искам да знам. Какво става, когато въпреки всичките си добри намерения аз търпя поражение? Ако не успея, всичко ли е загубено?“

Разбира се, че не, защото последният пункт от Завета гласи: „Ще покажа милост към неправдите им и греховете им [и беззаконията им] няма да спомня вече.“ Да благодарим

на Бога за постановеното в този Завет. Сътворен от най-точния и справедливия правник във всемира, в този Завет е значима дори самата му последователност. В него не се казва: „Най-напред ще простя беззаконията им, а после ще напиша Закона в сърцата им.“ Заветът говори: „Първо ще вложа Законите Си в сърцата и умовете им. Но да предположим, че въпреки всичко това те съгрешат, трябва ли да постъпя с тях, както постъпих с Израил, и да се отвърна от тях? Не! Този Завет е различен: Ще бъда милостив към техните неправди и за греховете и беззаконията им няма да си спомня вече.“

Тук има нещо много интересно, и то е точно обратното на онова, което бихте очаквали. Когато повярвалите в Христос осъзнаят тази безгранична благодат на Бога, отправена към тях, и служението на Господ Исус като техен Свещеник да им даде съвършено спасение, когато те си дават сметка за ненарушимите условия на новия Завет, то не ги кара да смятат, че биха могли да се възползват от всичко това, за да продължат да грешат и да постъпват както си искат. Не – ако наистина принадлежат на Христос. Това ги кара да почувстват, че искат да направят всичко възможно, за да живеят винаги и вечно за Христос. Това ги кара да усетят, че да съгрешават против Него би било най-черната неблагоприятност, на която изобщо са способни. То ги прави непоколебими винаги да търсят помощта на Първо-свещеника, за да не грешат и да не Го наскърбят.

Някои ще възразят, че ако Заветът гарантира опрощение така, че да можем предварително да бъдем сигурни в него, той не би бил по-добър от стария средновековен позор – можете да си купите индулгенции за грехове, които още не сте извършили, но смятате да ги сторите, като по този начин продължите да вършите грехове с увереността, че сте простени и, следователно, на практика – безнаказани.

Отговорът на възражението е, че то забравя онова, което се казва в първия пункт на новия Завет. Там е изразена решимостта на Бога да напише Своите Закони в сърцето на вярващия, така че, както пише Павел: „да се изпълнят изискванията на Закона в нас, които ходим не по плът, а по

Дух“ (Римл.8:4). Това означава, че новият Завет не просто ни осигурява опрощение. Още в самото му начало Бог възвестява, че първата цел на Завета е да ни освети (виж I Кор.1:2) чрез постепенното дело на Святия Дух в сърцата ни и да ни даде сигурност, че Бог ще действа, докато ни направи съвършени, каквато и да е цената на това (виж I Кор. 11:31-32).

Само в този смисъл третият пункт от Завета ни уверява, че приемането ни от Бога не зависи от духовния ни напредък и със сигурност не се определя от стремежа ни да бъдем съвършени. В школата за непрекъснат напредък в святостта ние ще се сблъскаме с много трудни уроци, а грешките и пораженията ни ще бъдат многобройни. Но ние можем да намерим смелост и утеха в Божиата гаранция за пълно опрощение, в увереността, че никога няма да загубим достъпа си до Бога и че целта на съвършенството най-после ще бъде достигната.

Въпроси

1. Кои са трите сфери, в които служението на нашия Господ като Първосвещеник превъзхожда служението на старозаветните свещеници (8:2-6)?
2. Какво е същностното различие между стария и новия Завет съгласно 8:9-10?
3. Изложете условията на новия Завет и кажете как те се отразяват на нашето общение с Господ.
 - а) Какво означава Божиите Закони да бъдат написани в умовете и сърцата ни?
 - б) Какво означава „да познаваме“ Бога“?
 - в) Има ли значение *последователността* в отделните постановки на Завета, и особено – на финалната? Защо?

ПРЕВЪЗХОЖДАЩО СВЕТИЛИЩЕ *Евреи 9*

„Разбира се, дори и в първия завет имаше божествено гадени наредби относно богослужението. Имаше и земното светилище“ (Евр.9:1 – мой превод). (РИ – „А даже при първия Завет имаше постановления за богослужение, имаше и земно светилище.“)

Нещата не се свеждат до там, християните да отхвърлят значимостта на стария Завет или да принизяват неговото величие. Вярно е, че от стих 6 на тази глава авторът на посланието започва да набляга на сериозните ограничения, характеризиращи старозаветната система на поклонение. Но независимо от всички тези ограничения, докато съществува, системата е изключително величествена. Авторът не само признава, но и изтъква това. Ако християнската система на поклонение е по-добра – а тя е, – то не е защото старозаветната система е посредствена и няма стойност. Съвсем не. Тя е най-добрата система, която сам Бог е създал и промислил – „до едно време на преобразование“ (9:10), когато въплъщението, смъртта, възкресението и възнесението на нашия Господ Исус Христос ще направи възможна една превъзхождаща тази система.

Скинията, постановена в стария Завет, както авторът вече е подчертал, е изградена по Божия заповед според образа, показан от Бога на Мойсей на планината Синай (8:5). Дори и най-голямата християнска катедрала или базилика не може никога да претендира за това!

Старият Завет „имаше и земното светилище“. Обърнете внимание на членуването – „земното светилище“. Доколкото това се отнася буквално за земните светилища, тази скиния

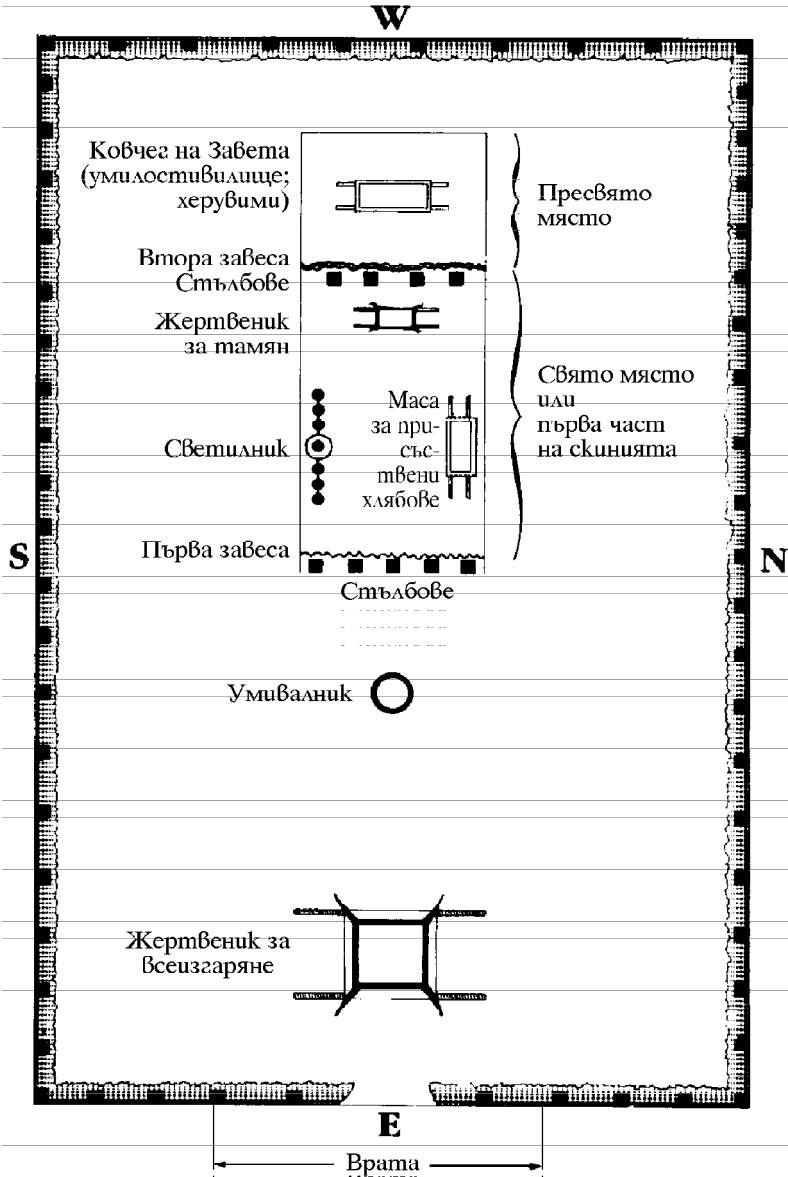
(и нейните наследници – храмовете, построени от Соломон и Езра) е единствената, която Бог някога е заповядал да бъде съградена. Християнската система на поклонение е по-добра от юдейската именно защото в нея няма (постановени от Бога) земни светилища. Светилището, където служи нашият Господ (8:2) и в което християните са поканени да влязат, за да се поклонят на Бога (10:19-22), съвсем не е на земята, то се намира на небето. Затова е разбираемо, че Бог никога не дава на Христовите апостоли каквито и да било разпоредби или планове за строеж на земни светилища.

Но на гревния Израил Бог дава земно светилище и то е единствено. Пресвящото място тук Бог благоволява да обитава по начин, по който никога не го е правил в който и да било друг, построен от хора храм, в което и да било светилище или скиния където и да е по света. Когато скинията вече е издигната, „облакът покри шатъра за срещане и Господнята слава изпълни скинията. Мойсей не можа да влезе в шатъра за срещане, защото облакът стоеше над него и Господнята слава пълнеше скинията.“ (Изх. 40:34-35) По подобен начин, когато Соломоновият храм е завършен, „свещениците не можаха да влязат в Господния дом, защото славата на Господа изпълни дома Му“ (II Лет. 7:2). Сам Бог „обитава между херувимите“, които са на „Божия Ковчег“ в Пресвящото място (II Цар. 6:2).

Авторът описва внимателно основните характеристики на скинията. Ние трябва да се опитаме да разберем много точно понятията, които той използва.

Самата постройка, посочва той, се състои от две части. Когато говори за „Първата скиния“, е много важно да се разбере, че авторът има предвид първото помещение на Мойсеевата скиния (и на всички следващи йерусалимски храмове), което се нарича още „Свято място“ (СИ – „Святая“) (9:2), за да се различава от второто помещение в същата скиния, известно като „Пресвято място“ (СИ – „Святая Святих“) (9:3). Авторът няма предвид първото светилище, издигнато от Мойсей, за разлика от следващите светилища, построени от Соломон, Езра и други. На входа на първата част от скинията е окачена завеса, наречена

СКИНИЯТА

„първа“. Друга завеса, която авторът нарича „втора“, разделя първата от втората част на скинията, т.е. Святото от Пресвятото място. Втората завеса е далеч по-важна от първата в ритуалите на скинията – тя придобива неумираща слава, когато в храма на Ирод се раздира на две, от горе до долу, в момента на Христовата смърт на Голгота (Мат. 27:51). По тази причина втората завеса е наричана просто „завесата“.

Толкова за структурата на скинията. Авторът също така изброява по-важните предмети в нея, като започва от Святото място и продължава към вътрешността²⁸.

Той ги изброява накратко, макар да споменава, че би могъл да говори подробно за значението на всеки от свещените предмети, ако би имал време (9:5). Но когато стига до последния предмет, в краткото му описание безпогрешно се откроява онова, което е най-величествено и забележително в скинията: „и над него – казва той – бяха херувимите на

²⁸ В ст.4, когато той казва, че в Пресвятото място „се намира“ (СИ) златната кадилница (кадилният жертвеник, жертвеникът за тамян), той няма предвид, че кадилницата е вътре в Пресвятото място. Тя спада към най-вътрешната част на светилището (виж III Цар. 6:22: РИ – „целия олтар, който бе *при* светилището“; СИ – „целия жертвеник, който е *пред* давира“) защото нейното предназначение е тясно свързано с Ковчеза на Завета. Когато свещеникът се моли при златния жертвеник, той се изправя пред Бога и се обръща към Бога, Който седи на престола между херувимите над Ковчеза на Завета. Тук трябва да има завеса между свещеника и Бога, но тези два предмета (кадилния жертвеник и Ковчеза на Завета) са свързани един с друг по отношение на функциите, които изпълняват. В този смисъл в Пресвятото място „се намира“ („е“) кадилният жертвеник, независимо че той всъщност е *извън* Пресвятото място. Същото можем да кажем за една съвременна кантора: „В личния кабинет на директора *има* приемна“, при което нямаме предвид, че приемната с чакащите хора в действителност е вътре в кабинета. Б.а.

Божията слава“ (9:5). Естествено под „слава“ той разбира действителното и непосредствено присъствие на Бога.

Днес ние не знаем къде са живеели неговите читатели – в Йерусалим, Александрия, Рим или някъде другаде. Също така не знаем дали всъщност са посещавали Йерусалимския храм всяка седмица или само един-два пъти през живота си при случайни поклонения, а може би – нито веднъж. Но можем да бъдем сигурни в едно: в съзнанието на много от тези читатели Йерусалимският храм, следващ в основните си характеристики образа на Мойсеевата скиния, е бил свързан с най-святите, възвишени и величествени преживявания и преимущества, които те са можели да си представят. Би им се сторила богохулство идеята, че като християни сега те трябва да изоставят храма и системата на поклонение в него. Но пък тъкмо това авторът възнамерява да пусква от тях (13:11-14). Разбира се, само след няколко години Бог позволява на римляните да разрушат изцяло храма, точно както пророкува нашият Господ (Лука 21:5-6). Старозаветната система на поклонение действително е „овехтяла и остаряла“ – скоро тя ще изчезне напълно (8:13). Но как авторът ще убеди читателите си да я изоставят още сега и след нейното разрушаване да се въздържат от опити да я възстановят там, където се събират за своето християнско поклонение?

Несъвършенствата на земното светилище

Отначало писателят подчертава начина, по който самата структура на скинията разкрива собственото ѝ несъвършенство. „Да – казва в действителност той (9:1-5), – старозаветната система на поклонение, осъществявана в скинията, е изключително славна, *но...*“ Обърнете внимание на това „но“ в началото на стих 7. (В РИ и СИ то е предадено чрез противопоставителния съюз „а“. Б.пр.) Много преводи или изобщо го изпускат или започват изречението с думи, които с нищо не подсказват на читателя, че от ст. 7 писателят започва да излага противоположната страна на тази тема: скинията е славна, *но* в нея има една очевидна ограниченост. Тя е устроена така, че само за няколко кратки

мига в един ден от годината на първосвещеника като представител на народа се разрешава достъп до непосредственото Божие присъствие! Що се отнася до обикновените свещеници, те изобщо нямат достъп до това присъствие, а трябва да се задоволят със служение в първата част на скинията, т.е. в Свящото място (9:6-7).

Разбира се, това не се дължи на неоглеждане или грешка в проекта на скинията. Нито пък е заядлива критика, измислена от християните по адрес на юдеите. Самият Свет Дух отговаря за устройството на скинията – в това правоверните юдеи и християните са единодушни. А Той съвсем неслучайно предвижда скинията с двете ѝ напълно отделни помещения да бъде като едно иносказание, да носи послание, всъщност – множество послания – ярки, ясни и недвусмислени (Евр.9:8-9).

Първото послание е толкова ясно, че изпъква непосредствено пред очите ни – или поне би се очертало така, ако преводачите позволят на автора на посланието да бъде последователен при използването на специфичните понятия. Значението на устройството на скинията, замислено от Святия Дух, се състои в това: „Пътят за светилището не е бил открит, докато е стояла още първата скиния.“ (9:8)²⁹. Това е буквален превод. Какъв е неговият смисъл?

Да се върнем към схемата на с. 203. „Първата част на скинията“ по думите на автора е първата част на постройката – Свящото място. Онова, което разделя първата част на скинията от втората – Пресвящото място, разбира се, е завесата, втората завеса, както я нарича авторът. Тя пресича постройката и се разпростира от пода до тавана и от едната стена до другата, така че разделя пространството на две помещения и същевременно спира достъпа от първата част на скинията до Пресвящото място.

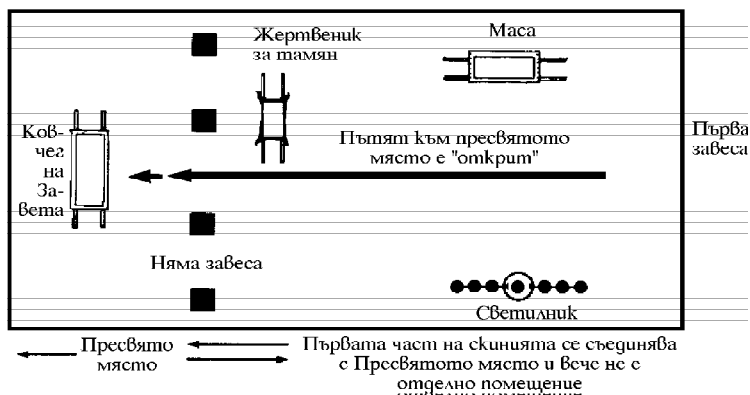
Поуката, която се съдържа тук, е толкова проста, че и дете би могло да я разбере: докато завесата обособява

²⁹ В РИ „първата част на скинията“. Б.пр.

първата част на скинията, достъпът до Пресвящото място неизменно е преграден, затворен, отрязан, неоткрит. От друга страна – раздерете, разкъсайте или вдигнете завесата и веднага ще се случат две неща. Първо, пътят към Пресвящото място ще бъде непосредствено открит. Второ – първата част на скинията няма повече да бъде отделена от Пресвящото място.

Защо тогава при устройството на скинията, дадено от Святия Дух, така недвусмислено е затворен пътят към Пресвящото място? В края на краищата, ако можем да се изразим простичко, но с почит, какъв смисъл има Бог да слиза от небесата и да превръща скинията в Свое обиталище, щом дори първосвещениците на народа нямат достъп до Неговото присъствие за повече от няколко кратки мига, и то веднъж годишно? Защо трябва да има завеса, благодарение на която Бог да е вътре, а всеки друг – отвън?

СКИНИЯТА, СЛЕД КАТО ВТОРАТА ЗАВЕСА Е ОТСТРАНЕНА

Отговорът ни е даден в ст. 9-10, в които, преведени буквално, се казва, че жертвите на гревните израелтяни, ритуалните умивания, и дарове „не могат да направят приносителя съвършен в съвестта“ (СИ). Следователно никой юдеин не се е смятал достоен да пристъпи в непосредственото присъствие на Бога и никой по никакъв начин не би бил добре дошъл там.

Но тук трябва да внимаваме да не разберем погрешно автора. Той не отрича, че израилтяните получават опрощение, когато с покаяние и вяра принасят жертвите си. В Стария Завет изрично се казва, че им се прощава (виж напр. Лев. 4:20,26). Наистина, не жертвоприношенията на животни осигуряват тяхното опрощение. Тези жертви са само символична дан – истинската цена за греховете им ще бъде заплатена от Христос на Голгота. Но когато с покаяние и вяра те принасят в жертва животни, както Бог им е заповядал, получават опрощение. Бог казва, че им е простено, и авторът на посланието със сигурност не възнамерява да противоречи на Бога.

Но опрощението, което получават, макар и действително, и добро, е ограничено. Те принасят жертвата си, изповядват греха си, след което са простени. Но това не означава, че те са постоянно чисти пред Бога. Ако беше така, нямаше да се налага да принасят други жертви (Евр.10:1-2). В действителност, ако в следващата минута те извършат друг (или същия) грях, целият обред на жертвоприношението трябва да се повтори. В най-добрия случай всичко, което могат да твърдят със сигурност, е, че им е простено до настоящия миг. Но какви ще бъдат отношенията им с Бога на следващата сутрин, през следващата седмица, в предстоящата година или в края на живота им си остава, и трябва да остане, открит въпрос, без сигурен отговор. Тяхната съвест никога не е „свършено чиста“.

Разбира се, има много хора изповядващи, че са християни, които още възприемат по същия начин опрощението. Те изповядват редовно греховете си, но смятат, че най-многого, което могат да кажат, е, че им е простено до този момент. Те се надяват, че накрая на живота си ще бъдат достатъчно подготвени да пристъпят непосредствено в присъствието на Бога, но не са сигурни дали това ще стане. А що се отнася до достъпа им до Бога тук и сега, те смятат тази идея изобщо за немислима. Всеки, който твърди, че това е възможно, в техните очи е фанатично самонадеян.

Очевидно тяхната съвест не е направена свършена. Те все още не са напълно или действително християни. Тяхната

позиция не се различава от тази на юдеите, живеещи по времето, когато първата част на скинията още е обособена, когато дори най-благочестивите хора в Израил (с изключение на първосвещеника) никога не са се чувствали достойни да повдигнат завесата и да пристъпят в непосредственото Божие присъствие на земята, да не говорим в небесата.

Може би някой от читателите на тази книга също се чувства така. Ако вие сте един от тях, позволете на Святия Дух сега да ви покаже какво представлява напълно зрялото християнство и какво учи то по въпроса за прощението и гостъпа до Божието присъствие, както и колко неизмеримо то превъзхожда юдаизма, и този вид опрощение, в който вие самият вярвате в този момент.

Различия между християнството и юдаизма

Първото различие е свързано със светилището, където нашият Първосвещеник служи. За разлика от старозаветното земно светилище Неговата скиния не е направена от човешка ръка, тя не е част от „настоящото творение“ (9:11). Мойсеевото „ръкотворно“ светилище е само образ на истинското (9:24). Христос влиза в самите небеса (9:24). Той служи в по-голяма и по-съвършена скиния (9:11) или – в същинската скиния. Сравнени с тази по-голяма и по-съвършена скиния, цялото злато и сребро, всички скъпоценни камъни на Мойсеевата скиния са само детски играчки и грънкулки.

Неръкотворен храм
е мястото, където служи.
В самите небеса изправен,
свещенството Му царско е.
И всички сенки на Закона в Него
са изпълнени и тъй – отхвърлени.

Томас Кели

Второто различие е свързано с естеството на гостъпа Му в това небесно светилище. Израилският първосвещеник

влиза в земното Пресвято място в деня на умилостивението (очищението) и излиза оттам в същия ден – по-точно, в същия час. Следващата година той влиза отново и излиза отново. Той никога не остава в божественото присъствие. Дори в деня на умилостивението той влиза и излиза поне два пъти, защото не може да изпълни всичко, което трябва, когато влиза първия път, и се налага да излезе, за да принесе друга жертва (Лев. 16:12,15).

Колко различен е гостъпът на Христос! Той влиза в Пресвятото място на небето веднъж и завинаги (9:12). На Него не му се налага да влиза, да излиза и отново да влиза. Неговата велика и вседостатъчна жертва постига за нас вечно изкупление и когато Той влиза в небесата, вече е осъществена докрай. Така, след като влиза, Той остава там в непосредственото присъствие на Бога като наш Представител през тези две хиляди години.

Така стигаме до третото различие. Жертвоприношенията на Израил, доколкото изобщо могат да допринесат някаква полза, изискват от свещениците и поклонниците ритуално умиване на тялото. За хора, които още са духовни младенци, подобно ритуално умиване не е без стойност. То започва на едно ниско равнище да учи Израил на понятията за осквернение и очищение, които по-късно намират приложение на много по-високо ниво. По-специално един ритуал (споменат тук като „пепел от юница“, с която „се поръсват осквернените“ и тя ги „освещава за очистването на тялото“ – 9:13) трябва да се изпълни за всеки, който се е допрял до костите или тялото на мъртвец (виж Числ. 19 гл.). Това води израилтяните до усещането, че физическата смърт е отблъскваща за живия Бог и оскверняваща човека. (Можем само да си представим отвращението и скръбта, изпълнили нашия Господ, когато застава пред отворения гроб, в който лежи миршещият труп на приятеля Му Лазар – Йоан 11:34-39.)

Но ако физическата смърт е нещо лошо, духовната смърт и разруха са още по-лоши. Това е същинският проблем за нас. За да се покланяме на живия Бог и да Му служим добре сега,

не е необходимо да отиваме в някакво земно светилище, направено от гърво или гранит с цветни стъкла по прозорците, в Йерусалим или където и да било другаде, – ние трябва да отидем непосредствено при живия Бог на небето. Бог е Дух и, както ни учи нашият Господ (Йоан 4:21-24), ние трябва да Му се покланяме „с дух и истина“. Човекът, който не е новороден, е мъртъв – не физически, а духовно, – „мъртъв е чрез своите престъпления и грехове“ (Еф.2:1). Очевидно в таква състояние той не може да служи на Бога и да Му се покланя както е необходимо. Той се нуждае да бъде очистен. Нуждае се не от ритуално очищение на тялото си – със светена вода, размесена с пепел, а от духовно очистване на съвестта и духа си. Тъкмо това прави Христос. „Колко повече кръвта на Христа, Който чрез вечния Дух принесе Себе Си без недостатък на Бога, ще очисти съвестта ви от мъртви дела, за да служите на живия Бог!“ (9:14)

Понякога ние, които сме действително новородени и притежаваме вечен живот, усещаме съзнанието и съвестта си осквернени от грешни дела или мисли под влияние на световната поквара, която ни заобикаля. Тогава се чувстваме недостойни да се приближим до Бога, да Му се покланяме и да Му служим. Какво трябва да направим? Ако грехът, който сме извършили, е срещу другхристиянин (или пък нехристиянин), трябва най-напред да отидем при онзи, срещу когото сме съгрешили, и да се помирим с него (Мат. 5:23-24). Но да предположим, че проблемът е само между нас и Бога. Тогава трябва да изповядаме греха си и след това да позволим на Святия Дух чрез Неговото живо Слово да отнесе към нашето съзнание и съвест стойността на кръвта и жертвата на Христос, принесена на Голгота за нас. Нека чуем отново какво казва Святия Дух: „Колко повече кръвта на Христа... ще очисти съвестта ви от мъртви дела, за да служите на живия Бог!“ Не е нужно да ни възпират фалшиви ургизения. Според пълната значимост на Христовата жертва ние винаги можем да имаме свободен и изпълнен с радост достъп до непосредственото присъствие на Бога.

Но какво става с нашите родственици, които са умрели, преди да бъде сключен новият Завет?

Още веднъж трябва да прибегнем до въображението си и да се опитаме да разберем какво са почувствали читателите на посланието, когато са го прочели и са започнали да осъзнават огромното превъзходство на новия Завет над стария. Някои от тях рано или късно са започнали да се замислят за прадедите и родствениците си, които са вече мъртви. „Какво ще стане с нашите предци? – питат ме. – Те са живели във време, когато този нов Завет още не е съществувал. Всички те ли са погинали? Не е тяхна грешка, не е и на Мойсей или Исус Навин, че не са знаели нищо за новия Завет. Те са изпълнявали всичко, което им е било заповядано, и са принасяли в жертва животни. Сега ни се казва, че тези жертвоприношения на животни в действителност никога не са премахвали греха и не са усъвършенствали съвестта. Тогава всички те ли са загубени?“

Да благодарим на Бога – отговорът е „Не“ и това е казано безпределно ясно и категорично в стих 15. Несъмнено жертвоприношенията на животни не откупват греховете, извършени от хората, живели по времето на стария Завет. Но Христовата жертва ги изкупва. Тъй като Той принася Своята жертва чрез силата на вечния Дух, нейната благотворност се разпростира върху миналото и бъдещето точно както и върху настоящето. Тя е принесена за греховете на Мойсей и Исус Навин толкова, колкото и за греховете на Павел и Петър или за вашите и моите – и така ще бъде в сила за хората в бъдещето. Всички, които в даден момент са били, са или ще бъдат опростени и спасени, са били, са и ще бъдат опростени и спасени благодарение на жертвата и кръвта на Господ Исус.

Това не означава, че всеки израилтянин в старозаветните времена, принесъл в жертва животно заради греховете си, е обезпечен чрез жертвата на Христос. За съжаление много от древните израилтяни са възприемали жертвоприношенията просто като плащане на някаква глоба. Те не са и мислели

да се покаят. Платили своята глоба, те си отиват удовлетворени и извършват отново същия грях с мисълта, че ако ги разобличат, ще могат да платят друга глоба. Жертвоприношенията в техните очи са само едно разрешително за грях. Бог никога не е приемал дори техните символични жертвоприношения на животни. Те не са се покаяли, не са истински повярвали. Христовата жертва със сигурност не ги закриля – нито тях, нито онези, които постъпват като тях днес.

Завет и завещание

Но тук авторът заговаря за завети и завещания. Той посочва, че завещателят, т.е. онзи, който прави завещанието, трябва да умре, преди завещанието да влезе в сила. Някои читатели ще доловят, че има известни трудности в този пасаж, защото гръцката дума е предадена като „завещание“ в ст. 16 и 17, а навсякъде другаде в тази глава е преведена с думата „завет“. В съвременната ни правна терминология завет не означава същото като завещание. Но на гръцки тази дума може да се използва и за завет, и за завещание. Нещо повече – естеството на новия Завет, сътворен от Христос, е такова, че той може да се разглежда и като завет, и като завещание. Нека се опитаме да разберем това.

Заветът обикновено се сключва между две страни, а завещанието се подготвя от една. При сключването на Завет в древността вие принасяте жертва на завета, двете страни се съгласяват със завета, жертвата на завета умира, кръвта е пролята и по този начин заветът влиза в сила. При завещанието обаче не е необходима жертвата на завета. Завещанието е подготвено, но остава невалидно, докато завещателят – онзи, който е направил завещанието, – не умре. Това и днес е факт – ако направите завещание, то е невалидно, докато не умрете. Вие виждате, че докато при стария Завет има две страни и жертва на Завета, онова, което влиза в сила със смъртта на Господ Исус, е едностранен Завет, завещание. И ние не сме страна в това завещание, в смисъл, че не трябва да изпълняваме определени условия, за да бъдем облагодетелствани от него – за нас няма

други условия освен да се покаем, да повярваме и да приемем благата.

Но спомняте ли си как, когато Мойсей слиза от Синайската планина при израилтяните, той им излага плана, който Бог сам чертае пред тях, а именно – Бог е готов да върви с тях, докато те изпълняват всичко, записано в книгата на стария Завет, целия Закон, оповестен на Синайската планина, всички церемонии и ритуали, които Бог изисква от тях? Това са условията, които народът трябва да изпълни. Те са тежки и обременяващи. Това е система, която не може да даде резултат. Това е прекалено тежко бреме, за да го понесе който и да било човек (както се казва в Деян. 15:10 – РИ – „хомот“, СИ – „уго“). Но все пак хората в своето устръие, слушайки условията на Завета, отговарят на Бога: „Всичко, каквото е казал Господ, ще вършим и ще бъдем послушни.“ (Иzx. 24:7) Горките хора, те едва ли съзнават какво казват. Те приемат да бъдат страна в стария Завет, жертвата на завета е убита, кръвта е пролята и поръсена над народа – Заветът влиза в сила. Те дават тържествено дума при смъртта на жертвата, че ще спазват Завета. И едва дали думата си, грубо престъпват Завета и загубват всички благословения, които са придобили.

Само на Божията милост се дължи фактът, че Той продължава да бъде с тях и след това. Хората грешат постоянно, често съзнателно, но много по-често – поради незнание. Дори самото им присъствие край скинията осквернява мястото, обитавано от Бога. Как Бог продължава да бъде сред тях, без да опетни Своята святост и без да позволи на хората да смятат, че грехът и нечистотата им нямат значение?

Отговорът е, че веднъж годишно скинията трябва да бъде очистена. Тя е само образ на истинската небесна скиния (9:23). Независимо от това, веднъж годишно, в деня на умилостивението (очищението) първосвещеникът на Израил трябва да извърши един много сложен ритуал с цел, както Бог пояснява: „Така да направи умилостивение за светилицето поради нечистотите на израилтяните и поради престъпленията им и всичките им грехове. Така да направи

и за шатъра за срещане, който стои помежду им всред нечистотите им“ (Лев. 16:16). По този начин Бог изяснява Своята позиция пред гревния Израил. Хората са предупредени за това, че са грешни и че само чрез проливане на кръв скинията може да бъде очистена, а Бог – да запази обиталището си сред тях.

Различия и сходства

Но, подобно на самата скиния, сложните ритуали в деня на умилостивението (очищението) са само знаци и символи. Сами по себе си те не отговарят на действителната нужда на човешкия рог. Проблемът ни не е: при какви условия Бог може да ни изтърпи да живеем и да работим около или близо до фасадата на някоя свещена постройка в центъра на града? Всъщност става дума за това – как ние, грешниците, някога ще можем да пристъпим в непосредственото присъствие на Бога в небесата и как ще бъдем приети там – и ще знаем, че сме приети, – като сформираме за Бога една духовна скиния, изградена не от дърво или камък, а от хора, които са изкупени?

Символичните жертвоприношения на животни са подходящи за очистването на една материална скиния, която съдържа само „образи на небесни неща“, но не са пригодни за очищението на „самите небесни“ (9:23). И това, което те не са в състояние да сторят, го прави Христос. Така първото, което забелязваме, е отново рязката противоположност между жертвоприношенията на животни при юдаизма и жертвата на Христос; между земното, ръкотворно светилище на Израил и самото небе, където Христос служи сега за нас (9:23-24). Но нека откروим тези основни и крайно важни различия в съзнанието си – авторът със сигурност няма да ни позволи да ги забравим – и се вгледаме в една друга твърде интересна разлика. Тъй като гревното светилище е построено (както вече ни беше припомнено в 8:5) като образ и сянка на небесните неща и тъй като обредите в него са предначертани от Бога, ние можем да използваме всичко това като дадено от Бога иносказание, своеобразна метафора (както сочи 9:9). То може да ни служи като модел, над който да съсредоточим размишленията си, когато се опитваме да

разберем какво е извършил Христос за нас на Голгота, какво прави за нас сега и какво ще направи за нас при повторното Си идване.

В сърцевината на ритуалите в деня на умилостивението (очищението) в гревен Израил имаше три основни „явявания“ на първосвещеника.

1. Най-напред той се явява при жертвеника в двора на скинията и пред очите на народа убива козел като принос за грях – за да се премахне грехът (Лев. 16:7-10,15).

2. След това той събира жертвената кръв в един съд и влиза в скинията. Минава през първата завеса, както всеки ден. Но после пристъпва към онова, което прави само през този ден от годината – повдига втората завеса, влиза в Пресвятото място и се озовава в непосредственото присъствие на Бога – заради хората, които продължават да чакат отвън. Това са напрегнати моменти както за него, така и за тях. Те са изповядали, че са грешници, заслужили Божията присъда. Той е техен представител. В Ковчеза на Завета, който е всъщност Божият престол, се намират скрижалите на Закона. Първосвещеникът и народът са престъпили този Закон. Те заслужават да изтърпят своето наказание. Признавайки това, той с почит поръчва жертвената кръв пред и върху златния капак на ковчеза, наречен „умилостивилище“ (СИ – „очистилице“), под непосредствения поглед на символичните херувими – пазителите на Божия престол, изпълнители на Неговите решения. Ако Бог приеме жертвата, тогава Той приема и първосвещеника, и народа, представян от него. Ако Бог отхвърли жертвата и той, и народът ще погинат (Лев. 16:15-17).

3. Първосвещеникът напуска Пресвятото място, излиза от скинията и се явява за втори път пред народа, чакащ отвън. След това взема друг козел, изповядва греховете на народа над главата му и го пропъжда в пустинята като символичен знак, че греховете на народа са простени и вината – премахната (Лев. 16:18-28).

Колко поучително е това иносказание! Как живо помага то на ума и въображението ни да разберем значението на трите велики „явявания“ на нашия Господ.

Най-напред, казва авторът, „веднъж завинаги, в края на вековете, се яви, за да премахне греха като се принесе Сам в жертва“ (СИ – 9:26). Тази велика жертва не е принесена тайно. Божият Син, така, както е обрисуван чрез символите и предвещанията в израилските обреди, както е предречен от израилските пророци, слиза от небето, явява се на нашата планета и пред погледа на човешки същества и демони, ангели и Бог, принася Себе Си като най-велика и единствена жертва за нашите грехове. Но отбележете – за разлика от първосвещениците на Израил, Той се явява само веднъж: „а сега веднъж завинаги, в края на вековете, се яви“ (9:26). Те трябва да се явяват пред жертвеника всяка година в деня на умилостивението (очищението). Защо? Защото символчните жертви, които принасят те, могат само да покрият греховете на народа – при това само символично – за период от една година. Ако жертвата на нашия Господ беше като техните, казва авторът на посланието (9:25-26), Той трябваше от небето да слиза на Голгота в един ден всяка година – от сътворението на света до края на времената. Не, слава на Бога, Неговата жертва не е като техните. Схванете разликата. Той я принася веднъж завинаги и за цялата вечност.

Но някои хора трудно възприемат това. Те могат да разберат процеса, при който вие съгрешавате, принасяте жертва и получавате опрощение, след това извършвате друг грях, принасяте друга жертва, отново ви се прощава и така – до края на живота. Но те не могат да осъзнаят и да приемат, че единствената жертва на Христос на Голгота вече е изкупила греховете на повярвалите – всички тях – минали, настоящи и бъдещи. Затова нека внимателно проследим какво е казано по този повод.

„И тъй както е определено на човеците веднъж да умрат – се казва в 9:27, – а след това настава – съд“. С други думи, Бог не ни изправя пред Своя съд, не разглежда случая ни и не издава присъда над нас всеки ден или всяка година от нашия живот.

Има само един окончателен съд и той се състои *след* като човек умре. Този съд разглежда целия негов живот и всичките му грехове само на едно свое заседание. Чудната вест е, че предвид на този единствен съд, обхващащ целия човешки живот, Христовата единствена жертва, принесена веднъж завинаги, вече е изкупила всеки грях на вярващия, който би могъл да бъде изобличен на този съд. (И е добре, че вече ги е изкупила, защото Христос никога вече няма да умре. Ако някои от греховете на вярващия останат незасегнати от Христовата смърт на Голгота, те ще бъдат неизкупени завинаги.)

Всъщност, действителното положение е дори по-добро, отколкото го описахме току-що. Щом цената за греховете на един вярващ вече е платена, сам Съдията заявява, че повярвалият „няма да дойде на съд“ (Йоан 5:24). Този случай вече е разрешен извън съда. И Святият Дух ни уверява, че Бог никога вече няма да постави въпроса за вината и наказанието за греха на вярващия (10:17).

Може би си казвате: „Но как мога да бъда сигурен в това?“

Отговора трябва да търсим в онова, което Христос прави за нас сега. Той е влязъл не в някаква специално осветена стая в някое земно светилище. Той влиза в самите небеса. И онова, което прави сега, е „да се яви пред Божието лице *за нас*“ (9:24). Забележете тези две думи – „за нас“. Не е изненадващо, че когато Господ Исус се възнеся и влиза в непосредственото присъствие на Бога, Той е приет заради самия Себе Си. Но работата е там, че Той не влиза просто заради самия Себе Си. Той влиза като наш Първосвещеник и Представител и сега Той се явява в присъствието на Бога заради нас – точно както първосвещеникът на Израил в деня на умилостивението (очищението) се явява в присъствието на Бога като представител на народа, който чака отвън. В техния случай, ако първосвещеникът, който ги представя, е приет, това означава, че и хората, които той представя, са приети. Ако той е отхвърлен, те също са отхвърлени.

Такъв е и случаят с нас! Ако нашият Представител е приет, приети сме и ние. Въпросът, който сам си задавам, е: „Дали Бог разбира напълно, че когато Господ Исус се явява в

Неговото присъствие сега, Той го прави не просто заради самия Себе Си, а като мой личен Представител?“ Отговорът е – да, разбира се.

„Но Бог знае ли за всички грехове, които съм извършил, и които все още мога да извърша?“ Отговорът е – да, разбира се.

„Добре тогава – и тук идва същностният въпрос: – знаейки, че Господ Исус е възлязъл в небесата и сега се явява за мене като Онзи, Който е умрял на Голгота за мене, и живее като мой Представител, дали Бог приема *Него*?“ Отговорът отново е: да, разбира се. Бог изцяло Го приема, знаейки, че Той представя мене. Нито веднъж през всичките тези 2000 години Бог не Му е казал, че Неговата жертва на Голгота не е достатъчна, за да обхване всички грехове, които ще извърша занаягед, и че Той трябва да напусне небето, да дойде отново на земята и подобно на първосвещеника на Израил да допълни първоначалната Си жертва с друга. Не, като мой Представител, Той седи отгясно на Бога и нито веднъж през тези 2000 години не е бил принуден да се отдръпне дори на милиметър. Това означава, че всички вярващи могат да знаят със сигурност, че в същия този миг вече са приети и ще бъдат винаги приети в най-висшите сфери на Божието небе.

И това не е всичко. Точно както първосвещеникът на Израил в крайна сметка напуска Пресвятото място и се явява за втори път пред народа, който го чака в двора и около двора на скинията, така и Христос един ден ще се яви втори път за онова, което наричаме „второ пришествие“ (9:28). Когато първосвещеникът на Израил се явява за втори път пред народа, той трябва да принесе втора жертва. Христос обаче няма да направи това при повторното Си идване. Той ще дойде, за да спаси онези, които Го очакват (I Сол. 1:10). Това означава, че Той ще завърши спасението им, като спаси и самите им тела. Мъртвите ще възкръснат нетленни, живите ще бъдат променени и ще станат безсмъртни. На всеки вярващ ще бъде дадено тяло, подобно на възкръсналото и прославлено тяло на Спасителя (I Сол. 4 гл.; I Кор. 16 гл.; Фил. 3:21). Той ще заведе в Бащиния Си дом всички изкупени хора: не в земна скиния или в Йерусалимския храм, наречен веднъж от Него „дома на Отца Ми“ (СИ – Йоан 2:16), а във вечната скиния на Бога (Откр. 21:3).

Въпроси

1. В какво отношение древната скиния, издигната от Мойсей, е единствена?
2. Какво поучение се съдържа в структурата на скинията, замислена от Святия Дух?
3. Какво в християнството съответства на скинията на Израил?
4. По какъв начин възприемането на новия Завет като завещание ни помага да разберем условията на нашето спасение (9:16-17)?
5. Истински вярващите, живели преди Христовата смърт, действително ли са опростени? Ако е така, на какво основание? Ние по-пълно ли се наслаждаваме на опроцението от тях? Ако е така, в какво отношение?
6. Колко различия и сходства можете да откриете в тази глава, между онова, което първосвещеникът на Израил върши за своя народ в деня на умилостивението (очищението), и онова, което Христос е направил, прави и ще направи за нас?

ПРЕВЪЗХОЖДАЩА ЖЕРТВА *Евреи 10*

В последната глава размишлявахме за второто явяване на Господ „за спасението на ония, които Го очакват“. И това е много обнадеждаващо, защото научихме, че тогава ще бъдат изкупени дори телата ни (Римл. 8:23). В настоящето самите ние сме опростени и се радваме на първите плодове на Духа, но телата ни още не са изкупени. Наистина, в Своята градивна доброта, Бог от време на време ги изцелява, когато заболяят – обикновено чрез естествени средства, но понякога, макар рядко, чрез чудеса. Но ние не можем *да изискваме* изцеление. В Писанието се твърди (I Кор. 15:53-54), че нашите тела ще останат тленни и смъртни, т.е. подвластни на болест и смърт, докато Господ не дойде. Те не могат, такива, каквито са сега, да влязат в непосредственото присъствие на Бога. „Плът и кръв не могат да наследят Божието царство.“ (I Кор. 15:50) Ние трябва да „очакваме Спасителя, Господа Исуса Христа, Който ще преобрази нашето унижено тяло, за да стане съобразно с Неговото славно тяло“ (Фил. 3:20-21). Перспективата е изключително славна.

Но докато чакаме, има и още нещо, което е дори по-удивително. Дори сега, докато телесно нямаме достъп до Божието присъствие, можем да бъдем приети там духовно. „И тъй братя – ни напътства авторът на посланието, – като имаме чрез кръвта на Исуса дързост да влезем в светилището през новия и живия път, който Той е открил за нас през завесата, сиреч тялото Си, и като имаме велик Свещеник над Божия дом, нека пристъпваме с искрено сърце

в пълна вяра, със сърца, очистени от лукава съвест, и с тяло, измито в чиста вода.“ (10:19-22)

Новият път

Цялата идея е поразително нова. Такъв път не е съществувал преди (9:8). Христос го разкрива. Нека се уверим, че схващаме кое точно е новото и революционното тук. В стиха не се казва просто, че можем да се молим на Бога с упование. Божият народ през вековете винаги се е чувствал свободен да Му се моли. Нито пък се казва, че Христос е отворил вратата към небето и по този начин е направил възможно влизането ни в присъствието на Бога, когато умрем. В стиха се казва, че Христос проправя път за нас – да влезем тук и сега в непосредственото присъствие на Бога. Сега във всеки ден от седмицата можем да вършим това, което първосвещеникът на Израил е можел да стори само веднъж годишно, – да влезем в Пресвящото място. Няма съмнение за кое място става дума – до него се достига „през завесата“ – съответствието на втората завеса в скинията. Сега ние можем да направим онова, което израилският първосвещеник никога не е можел да стори. Той е можел да влезе само в Пресвящото място на земната скиния, а ние можем ежедневно да влизаме в непосредственото присъствие на Бога на небето.

На обикновения юдеин тази представа отначало би могла да се стори странна и невероятна. Вероятно е било така за първите читатели на това послание. Може би така я възприемат дори и някои от нас. Религиозната среда и религиозните традиции донякъде затрудняват древния юдеин да се възползва от този нов и жив път към Пресвящото място. Повтаряните векове наред поучения са го привикнали да мисли, че само свещениците могат да влизат в първата част на земното светилище, Свящото място, и нито един мирянин няма достъп до него, докато Пресвящото място е забранено за всеки друг освен за първосвещеника. В Стария Завет се разказва за случая с царя, наречен Озия. Той влиза в Свящото място и се опитва да покади върху златния жертвеник. Бог го поразява с проказа и свещениците го

изгонват от храма (II Лет. 26:16-20). Тогава как е възможно мирянин да влезе в Пресвящото място на небето?

За някои от нас трудността вероятно се състои в разбирането какво означава да влезем в Пресвящото място на небето, докато сме още на земята. И си казваме: „Бог е на небето, а ние сме на земята“ – това е всичко. Той може да ни чуе, когато се молим, защото е Бог. Но как можем ние да отидем на небето и да говорим с Него? Онова, което трябва да си припомним, е, че сега ние мислим в духовен, а не в материален план. В този план разстоянието не се измерва в километри, нито в светлинни години. Двама души могат да стоят в една и съща стая на едно и също канapé и все пак в сърцата си да са много далече един от друг. Двама души могат да разговарят, а след това единият да каже за другия: „Да, ние си побъбрихме, но той сякаш беше някъде далеч оттук.“ Бирникът (митарят) от притчата на нашия Господ (Лука 18:10-14) влиза в храма да се моли. „Бирникът, като стоеше надалеч, не смееше дори очите си да подигне към небето.“ Разбира се, Бог чува неговия зов за милост и той се връща у дома си оправдан пред Бога, докато фарисеят, който се уповава на своите добри дела, не е оправдан. Същественото тук е, че сега сме оправдани и не трябва повече „да стоим надалеч“. Духовно ние можем да се озовем непосредствено в присъствието на Бога и да се изправим пред самия Му престол, защото знаем, че вече сме напълно приети от Него и Той никога няма да ни отхвърли. „А сега в Христа Исуса вие, които някога сте били далеч, сте поставени близо чрез кръвта на Христа... защото чрез Него и едните, и другите имаме своя достъп при Отца в един Дух.“ (Еф. 2:13,18)

Защо тогава древният юдеин не може да се наслади на тази близост в достъпа до Бога? Затруднението произтича от юдейските жертвоприношения за грях. Въпреки че са установени от Бога, те са само сянка на предстоящата велика жертва на Христос. Те не са „самата същност на нещата“ (10:1). Те са просто техни символи или знаци. Следователно те не са в състояние да направят съвършен онзи, който се приближава към Бога на тази основа. Това личи от самия факт, че юдеите продължават безкрайно да

повтарят жертвоприношенията година след година, за да постигнат ново и ново опрощение на греховете си. По никакъв начин те не съзнават, че цената на греха им най-после е напълно изплатена. Ако го съзнаваха, не биха принасяли повече жертви. Нали не бихте продължили да плащате месечните вноски, когато заемът за къщата ви е изплатен напълно.

„Напомняне“ за грехове

Явно в крайна сметка жертвоприношенията за грях на Израил не могат да премахнат усещането за разстояние между хората и Бога. Тъкмо обратното – те го поддържат. В тези жертви, казва авторът на посланието, „всяка година се напомня за грехове“ (СИ – 10:3). Обърнете внимание, че това значи много повече, отколкото веднъж годишно Бог внезапно да си припомни, че израилтяните са грешници, а и те по същия начин изведнъж да осъзнаят този факт. Нито пък, между другото, обещанието на Бога към нас, че вече няма да си спомня за греховете ни, означава, че по някакъв начин Той ще забрави или ще изтрие от паметта Си факта, че някога сме били грешници. Когато във вечността гледаме към белезите по ръцете на Спасителя, ние сигурно няма да си казваме: „Не мога да си спомня какви са тези белези от рани. Какво ли ги е причинило?“ Нито пък Бог ще мисли по такъв начин.

Думите „спомням си“, „напомняне“, „някой, който припомня“, са се превърнали донякъде в термини. Древните царе имат дворцов чиновник, чиято функция е да „припомня“ или – известен като „летописец“ (II Цар. 20:24). Негово задължение е да записва в царските летописи всички значителни събития. И когато царят го призове, летописецът трябва да му представи книгите, така че царят да може да провери написаното за всеки отделен гражданин, от когото се интересува. И ако отбелязаното се окаже лошо, царят произнася присъда и гражданинът бива убит. Това означава, „да си спомниш“ за нечи грехове (виж Откр. 16:19).

И израилтяните вярват, че тъкмо това се случва всяка година в деня на умилостивението (очищението). Бог, така да се каже, изисква книгите и проследява греховете на Своя

народ за тази година. Вината на хората е потвърдена, а наказанието – поискано. Божият гняв може да се отвърне само чрез принасянето на жертви. Но то се отнася само за настоящия момент и едва е изминал един ден на умилостивението, когато на хоризонта се задава следващият с перспективата за по-нататъшно разкриване на вина, по-нататъшно осъждане, по-нататъшно изискване да се изтърпи наказание, по-нататъшна заплаха от Божия гняв и по-нататъшна належаща нужда от нови жертвоприношения, за да се получи по-нататъшно опрощение. Израилтяните никога нямат усещането, че са напълно и окончателно приети от Бога. Колкото и много да им е било простено в миналото, резултатите от разследването през следващата година винаги си остават един открит въпрос. Ами ако следващата година Бог реши, че жертвите, принесени от Израил, не са достатъчни, за да откупят вината на народа, и отвърне на хората с отхвърляне и гняв?

Не е чудно тогава, че обикновеният израилтянин никога не е бил допускан и никога не се е чувствал свободен да влезе в непосредственото присъствие на Бога, а е стоял на разстояние и постоянно е принасял жертви, чрез които се е надявал да постигне по-нататъшно опрощение и, може би един ден, вечен живот и достъп до Божието небе. Тогава въпросът пред автора на посланието е: как да накара своите читатели да спрат да принасят тези жертви?

Да се прекратят жертвоприношенията?

Тук основните прегради са две. Първата е фактът, че тези жертвоприношения са заповядани от самия Бог в божествено вдъхновените книги от Петокнижието. На един юдеин от онова време внушението да се изоставят тези обреди би се сторило преди всичко пряко и открито неподчинение спрямо Светото Писание. Втората пречка е обичайната ситуация – когато на съвестта на хората тежи вина, те се чувстват по-добре, ако могат да платят нещо или да направят нещо, което според тях ще извини греховете им. Именно затова никак няма да им хареса да чуят, че от

постоянното принасяне на жертви в действителност няма никаква полза.

Обърнете внимание, че за да преодолее първото затруднение, авторът на посланието не се опитва да каже: „Трябва да изоставите жертвоприношенията на животни, защото християнските апостоли или други новозаветни писатели казват, че трябва.“ Каква стойност биха имали за юдеите думите на християнските апостоли, ако изглежда, че те оспорват старозаветните Писания? Не, за да изясни позицията си, той цитира самите старозаветни Писания. Само че вместо Петокнижието, той цитира Псалмите. Книгата Левит е Божие слово, но това се отнася и за Псалмите. Още повече, че Псалмите са дадени на Израил много след Петокнижието. Така те отразяват последните Божии слова по този въпрос, а, разбира се, валидна е винаги последната заповед.

И така, в Псалом 40:6-8 (СИ – Пс.39:7-9) говори един глас, който читателите на Посланието към евреите ще разпознаят като гласа на идещия Месия. Той е разчел най-дълбоките Божии помисли и съзнава – въпреки че векове наред по Божия заповед се принасят жертви, които служат на промислената от Бога цел, Божието сърце никога не се е задоволявало с тях. И как би могло? Невъзможно е кръв от юнци и кози да премахва грехове. Какво знаят животните за греховете? Те никога не са били преследвани от типичната за хората нечиста съвест. Закон и нравственост не означават нищо за тях. Те не се интересуват от поддържането на истинска нравственост и духовни ценности. Когато ги принасят в жертва на Бога като умилостивение за човешките грехове и те се дърпат и ритат при мириса на кръвта върху жертвеника, те изобщо не знаят какъв е бил стореният грях, как го преценява Бог, защо Той трябва да го осъди или защо те трябва да страдат. Как е възможно тогава едно жертвоприношение на животно да задоволи Бога?

Превъзхождаща жертва

И така, чрез псалмиста чуваме гласа на Месия, идващ в света и прогласяващ един съвсем различен вид жертва:

Жертва и приноси Ти не си поискал,
но приготвил си ми тяло³⁰.

Всеизгаряне и принос за грях
не са ти угодни.

Тогава рекох: „Ето, гоюдох (в свитъка на книгата е
писано за Мене).

Да изпълня Твоята воля, о Боже.“

Първото нещо, на което трябва да обърнем внимание в тези стихове (10:5-9), казва авторът на посланието, е редът на твърденията в тях. Първо е изложено твърдението, че жертвоприношенията на животни, постановени от Закона, не задоволяват Бога. То е последвано непосредствено от твърдението на Месия, че е дошъл да изпълни Божията воля. Второто твърдение следователно има за цел да даде отговор на проблема, повдигнат в първото твърдение. Жертвоприношенията на животни трябва да се преустановят поради неспособността им да удовлетворят Бога. На тяхно място трябва да дойде изпълнената от Месия Божия воля. Първото се отстранява и на негово място застава второто.

Следователно тук е първата причина, поради която Неговата жертва безкрайно превъзхожда жертвоприношението на животни. Той знае за греха, но сам е напълно безгрешен. Неговата съвест никога не е била притъпена или замъглена дори от една неправилна постъпка или компромис. Той вижда злото и се отвращава от човешкия грях така, както никой друг човек никога не го е виждал. И тъй като е Бог, въплътен в човешко тяло, Той разбира как Бог в Своята святост възприема греха – както никое човешко същество не е в състояние да го разбере, и съзнава в съвършенство

³⁰ На еврейски този стих звучи така: „... но пробил си ушите Ми“. За да изяви смисъла на тази метафора, Септуагинта го предава динамично: „но приготвил си ми тяло“. Святият Дух избира този начин на изразяване, тъй като той ще бъде по-разбираем за новозаветните читатели. Б.а.

какво Бог желае да направи Той. Божията воля е Той да ни освети чрез принасянето на безгрешното Си тяло. И Той я изпълнява. Принася тялото Си. Ние сме осветени. И Неговата единствена жертва така съвършено удовлетворява Бога, че Той никога повече не е поискал, нито ще поиска, Христос да принесе отново тялото Си. Бог получава онова, което винаги е желал. Жертвоприношенията на животни са отживели и ненужни.

Такъв е следователно отговорът на първото затруднение. Но как стои въпросът с второто? Как авторът ще помогне на читателите си да преодолеят подтика да продължават да принасят жертви, защото жертвоприношенията по някакъв начин ги карат да чувстват по-спокойна съвестта си?

Най-напред той подчертава разликата между позата на израилските свещеници в земното светилище и на Христос в небесното светилище. Свещениците на Израил – всеки един от тях – стоят прави, докато Христос седи (10:11-12). Сред символичните свещени предмети в земната скиния няма място за сядане, нито трон дори за първосвещеника. Това не е случайно и носи определен смисъл. Ритуалът на жертвоприношенията никога не свършва. Не защото трябва да се принесат множество различни жертви. Напротив, става дума за все едни и същи, малко на брой жертви. Но самият акт на жертвоприношение трябва да се повтаря отново и отново. Така заради този ритуал, на свещениците не се позволява да седнат в нито един момент.

Но когато Христос влиза в Пресвящото място на небето, пак в съответствие с ритуала, Той „седна завинаги отгясно на Бога“ – казва писателят.

„От къде авторът знае това?“ – питаме ние.

Защото така се казва в Псалом 110:1 (СИ – Пс.109:1). Бог е Този, Който говори, и Той казва на възнеслия се Месия да седне отгясно на Него. Защо да седне? Защото чрез Своята единствена жертва „Той усъвършенства завинаги ония, които се освещават“ (Евр. 10:14). Неговото дело във връзка с приноса е извършено. И не просто защото не е нужно да принася други и различни жертви. Той не трябва да

продължава да принася отново и отново и собствената Си едничка жертва. Той не е седнал на небето, вечно принасяйки жертвата Си на Бога. Той е завършил процеса на жертвоприношението. И сега там просто очаквайки, както е казано в Псалом 110:1 (СИ – Пс. 109:1), „докле се положат враговете Му за Негово подножие“ (10:13).

А след това, за да покаже, че е изтълкувал правилно Псалом 110 (СИ – Пс.109), авторът още веднъж се позовава на условията в новия Завет. Забележете, казва той, колко внимателно Святият Дух е подредил тези условия. Първо, „ще положи законите Си в сърцата им и ще ги напиша в умовете им“.

Това велико дело на Святия Дух в нашите сърца и умове започва с нашето обръщение към Христос и продължава през останалата част от дните ни на земята, докато се учим все повече и повече да живеем един свят живот. Опрощението не е разрешително да се живее в грях. Но какво става, ако, докато се учим на святост, се отклоним и съгрешим? Тогава няма ли да е нужно и полезно за нас да принесем жертва, за да си осигурим опрощение за тези грехове и да успокоим съвестта си?

Не!

Защо не?

Вижте последната група условия в новия Завет. Тъкмо в контекста на нашия продължаващ, макар и понякога нелишен от прегрешения, живот на разгръщаща се святост, Бог ни уверява, че няма вече да си спомня за греховете и беззаконията ни. Това означава, че Той няма да повдига въпроса за наказанието, което те заслужават, и никога няма да поиска то да бъде изтърпяно. Защо? Защото цената за тях вече е платена.

„А дето има прощение за тия неща, там вече няма принос за грях“ – казва авторът на посланието (10:18). Струва си да се уверим, че разбираме точно какво има предвид той. Гръцката дума *prospora*, преведена тук като „принос“, може да означава две донякъде различни неща. Тя може да значи „нещо, което е принесено“ – с други думи, „жертва“. Или пък може да изразява „процеса на принасяне на нещо“, самия „акт

на приношението“. В нашия контекст авторът има предвид второто от тези значения. Той не казва, че не се нуждаем от друга жертва освен Христовата – което също е напълно вярно. Той казва, че всички действия, свързани с жертвоприношенията за грях, могат вече да се преустановят. Като вярващи ние трябва да принасяме „хвалебна жертва“ както и добри дела (13:15-16). Но не и за да получим опрощение за греховете си! Не се нуждаем и не трябва да продължаваме да принасяме никаква жертва за грях – не е необходимо да се повтаря дори и самата Христова жертва. Колко възхитително и убедително го казва Святият Дух! Той би могъл да каже: „Христовата жертва е толкова съвършена, че в резултат на нея всички ваши грехове са простени.“ И това би било вярно. Но Той надхвърля тези думи и казва: „Всички ваши грехове са простени. В резултат на това не са необходими, нито са разрешени по-нататъшни приноси.“

Но вероятно – ще каже някой – от нас, християните, се очаква да принесем телата си в жертва – жива, свята и угодна на Бога. Не е ли така?

Разбира се. Павел казва точно това в Римл. 12:1. Но ние не го правим, за да получим опрощение. Правим го с благодарност, защото ни е простено. И ние никога не бива да смесваме нашата жертва с Неговата. Неговата жертва изкупва нашите грехове. За нашите жертви това е невъзможно, а и без това за нас не остава нищо, което да бъде изкупено. Изкуплението е напълно осъществено много отдавна. Следователно не бива да се опитваме да присъединяваме нашата жертва към Христовата и да принасяме и двете на Бога.

Влизане в Пресвящото място

С пълно и безусловно упование, с искрено сърце и абсолютна убеденост във вярата сега ние трябва да се приближим и да влезем в Пресвящото място. С каква радост Святият Дух наблюдава на упованието, с което всеки истински вярващ трябва да влезе в Святая Святих! От само себе си се разбира, че подобно упование не е дързост. То се основава на онова, което Бог сам е сторил. За древните свещеници на

Израил Бог е предвидил двойно ритуално очистване. Едното е с истинска кръв при жертвеника, а другото – с чиста вода на умивалника. А ние сега имаме двойната реалност, която очистването на Израил само символизира.

Първо, сърцата ни са поръсени с кръвта на Исус (не буквално, разбира се, а образно) и така са очистени от нечиста съвест. Това е оправданието. Ние не трябва да потискаме нечистата си съвест или да я насилваме по какъвто и да било начин. Когато съвестта ни осъзнае, че Божият гняв срещу нас е справедливо успокоен и наказанието за греховете ни е изцяло понесено, тя с право загубва страха си и може да се приближи до Бога с пълно упование и в мир.

Второ, телата ни са умити с чиста вода (отново не буквално, а образно). Не *поръсени* с вода (както съвестта ни е поръсена с кръв), нито *оплакнати* с вода, а изцяло умити с вода. Гръцката дума „умит“ е същата като използваната в Йоан 13:10, където нашият Господ казва: „Който се е окъпал, няма нужда да умие друго освен нозете си, но е цял чист.“ (Превод на Д.Гудинг, който е много близък до текста в РИ. Б.пр.) Езикът, разбира се, и тук е метафоричен. Нашият Господ говори за онова първоначално, съвършено и веднъж завинаги осъществено осветение, което е налице, когато в истинно покаяние и вяра някой се уповае на Спасителя. Той не говори за кръщение (едно голямо кръщение като начало и множество по-малки кръщения след това?!) или за истинска вода – обикновена или светена. Когато нашият Господ добавя, по силата на това веднъж завинаги осъществено цялостно умиване с вода: „И вие сте чисти, но не всички.“ Защото Той знаеше оня, който щеше да Го предаде, затова и рече: „Не всички сте чисти“ (Йоан 13:10-11), Той явно не иска да каже: „Вие всички сте кръстени, с изключение на Юда.“ Юда несъмнено е кръстен заедно с останалите, но не е „изцяло окъпан“ (СИ), той не е осветен. А всеки истински вярващ е осветен. „Но вие измихте себе си от такива неща – казва Павел, – но се осветихте, но се оправдахте в името на Господа Исуса Христа и в Духа на нашия Бог.“ (I Кор. 6:11)

Трето, ние имаме велик Свещеник, Който е Първосвещеник над Божия дом. Когато младите израилски свещеници започнат да изпълняват своите сложни задължения при тържествените ритуали в двора на храма, за тях трябва да е било утеха да имат първосвещеник, който познава всичко тук в детайли и може да им покаже точно какво да правят и как да се държат в божественото присъствие. Да благодарим на Бога, че когато пристъпваме във величественото обиталище на Бога, ние имаме Първосвещеник, Който ни води за ръка, представя ни в двора, подтиква и напътства нашето хваление и молитвите ни и ни казва, как да се държим пред Величието в небесата. Израилският първосвещеник носи на митрата си плочка от чисто злато, върху която са гравирани думите „Свет Господу“ (СИ – „Светиня Господня“). Според Писанието (Иzx.28:36-38) целта е да може той да носи „нечестие то на светите неща, които израилтяните ще посвещават... Тя да бъде винаги на челото му, за да бъдат те приемани пред Господа.“ Така Христос – но в далеч поцялостен смисъл – прави Себе Си отговорен за несъвършенствата на нашето поклонение и молитвите ни. Той поема вината не само за греховете, които сме извършили като грешници, а и за греховете и несъвършенствата ни като свети и поклонници. Следователно можем да пристъпим завесата и да влезем дръзновено в самото присъствие на Бога – не защото сме го заслужили или сме достигнали една по-висока степен на осветение, а въпреки всичките си несъвършенства, благодарение единствено на Исус Христос, нашия Господ, Спасител и Първосвещеник.

Една важна подробност

Тук трябва да привлече вниманието ви върху една важна подробност – и ако не обичате да се занимавате с подробности, може би е добре да прескочите следващите един или два подраздела на тази глава.

Става дума за израза в 10:20: „новия и живия път, който Той е открил за нас през завесата, сиреч плътта Си“ (превод на Д.Гудинг, който на български отговаря на текста в РИ, б.пр.)

В 6:18-20 се казва: „...поставената пред нас надежда..., която прониква в това, което е отвътре завесата, дето Исус като Предтеча влезе за нас“ (отново превод на Гудинг, който съответства на текста в РИ, б.пр.). Тук авторът използва завесата, която разделя Пресвящото място от Святото място, като метафора за онова покривало, което скрива невидимия свят на Божието присъствие от видимия свят, в който живеем. Това покривало, разбира се, все още си остава непокътнато.

Някои хора смятат, че авторът на посланието в 10:20 използва думата „завеса“ в същия смисъл. Според тях той казва, че нашият Господ е открил път през завесата и това е всъщност пътят на Неговата плът, т.е. на Неговата човешка същност. Щом Той като истинско човешко същество преминава през завесата, която все още скрива невидимия небесен свят от нашите очи, ние също можем да минем през тази завеса, сега духовно, а по-късно – и в тяло. Несъмнено гръцкият текст в този стих е възможно да се разбере по такъв начин.

По-вероятно е обаче в 10:20 авторът на посланието да използва думата „завеса“ по по-различен начин, отколкото в 6:18-20. Тук той казва, че завесата в скинията може да се възприеме като метафора за човешкото тяло на нашия Господ. „Невъзможно! – казват мнозина. – Нашият Господ никога не е изпълнявал ролята на завеса, скриваща Бога от когото и да било: Той винаги е *разкривал* Бога пред хората.“

Но това значи да не разберем цялостната роля на завесата в древната скиния. Тя несъмнено скрива Божието присъствие в Пресвящото място от свещениците, които служат в Святото място. От друга страна, тази завеса е милостиво предвидена. Ако я нямаше, Пресвящото и Святото място щяха да бъдат едно и свещениците нямаше да могат да влизат дори в Святото място. Докато има завеса, те могат да влизат в Святото място – до самата нея и нейната външна страна с живите си багри и символични херувими може да им даде поне малка представа за Бога, чието обиталище е точно от другата страна на тази завеса.

В такъв смисъл тялото на нашия Господ изпълнява ролята на завеса, докато Той е тук, на земята. У Него „обитава всичката пълнота“ на Бога (Кол. 1:19 – СИ). И все пак грешни мъже и жени, които не биха могли да пристъпят в непосредственото присъствие на Бога, могат да се доближат до Христос и да се докоснат до самото Му тяло, независимо че у Него „обитава“ Бог. Тогава колко близо трябва да е бил Бог за хората.

Но сега ние можем да се приближим още повече до Бога, защото Христос, образно казано, вече не служи като завеса. На Голгота Той принася Своето неопетнено тяло на Бога, и е приет от Него: сега, възкръснало от мъртвите, това тяло отива на небето и ние по дух сме поканени да го последваме непосредствено в присъствието на Бога. В този смисъл за нас повече не съществува каквато и да било завеса.

„А какво ще кажете за завесата в храма, която се разкъсва, когато Христос умира? – питате вие. – Какво означава това?“

Значението на това действие е в два аспекта. Първо – то прогласява края на юдейската система на поклонение. Тази система, както видяхме, не може да функционира без завесата, спусната тук и позволяваща на свещениците да влизат в Святото място. Махнете завесата и за юдеите, които не приемат жертвата на Христос, цялата система на поклонение спира да функционира. Получава се така, сякаш Бог е написал над всичко това: „Отменя се.“

Второ, за тези, които имат очи да гледат, това действие възвестява, че пътят към Пресвятото място в самото небе е отворен. Земната скиния, която служи векове наред като внушителен образ на небесните неща, повече не е необходима. Сега тя е отживяла. Скоро тя ще изчезне напълно.

Завръщането на Господ

И така, духовно ние пристъпваме в Пресвятото място, където е сега Христос. Но също така ние трябва непрекъснато да помним, че Христос ще дойде отново. Както е казано в края на 9 гл., Той „ще се яви втори път“. Той ще дойде в тяло и ще бъде видим (Деян. 1:11). Ще дойде скоро. Денят

наближава (Евр. 10:25). „Още твърде малко време и ще дойде Той, Който има да дойде, и не ще да се забави.“ (10:37)

Само истински вярващите ще бъдат готови за Него. Само истински вярващите ще възкръснат, за да Го посрещнат, и Той ще ги отведе в дома на Отца Си, за да бъдат завинаги с Господа (Йоан 14:1-3; I Сол. 4:14-18). Ако сме истински вярващи, трябва да покажем, че е така, и да постъпваме като истински вярващи. Ние трябва *да живеем* чрез вяра както всички праведни пред Бога (10:38).

В какво се състои това? То означава, че ние трябва да издигнем своето оръжие и да „държим непоколебимо надеждата, която изповядваме“ (10:23). Христос е обещал да дойде отново. Той е верен на думите Си. Без съмнение ще спази Своето обещание. Не трябва да позволяваме на либерализма да изпразни това обещание от съдържанието му. Това не е мит. Обещанието на нашия Господ означава буквално онова, което се казва в него. На пророческата страна на нашата вяра и на учението за повторното идване на Христос трябва да придадем същата тежест, каквато имат за нас другите християнски доктрини. Те не са без връзка с практическия християнски живот. Мисълта за Неговото идване е всъщност много необходим подтик към святост и предано, всеотдайно служение един на друг (10:24).

И колкото повече усещаме приближаването на Деня, толкова повече е нужно да се срещаме с нашите вярващи братя и сестри, за да се насърчаваме взаимно. Необходимо ни е да получим и да дадем цялата помощ, на която сме способни. Да си въобразим, че това е излишно, е един злокобен знак.

Какво би значело някой, който веднъж е изповядал, че вярва в Исус като Месия, като Онзи, Който умря, възкръсна, възнесе се и ще дойде отново, сега съзнателно да се отрече от това и да се върне към юдаизма? Авторът ни го казва в 10:26-31. Разгледахме този пасаж подробно още в първата глава на книгата. Сега трябва само да обобщим онова, до което стигнахме тогава, и да се уверим, че разбираме какъв грях има предвид авторът тук, когато казва: „Защото ако съгрешаваме самоволно след като сме познали истината, не

остава вече жертва за грехове.“ Трябва да внимаваме да не си създадем погрешна представа за значението на този стих. Тук авторът не казва, че ако истинските вярващи упорстват, като продължават съзнателно да грешат, ще дойде момент, когато стойността на Христовата жертва ще се изчерпи – ако можем да се изразим така, – или че Христос ще каже: „Заплатих за греховете ви до този момент, но не съм готов да плащам за тях по-нататък.“ Подобно разбиране би било наистина незряло и невярно в две отношения.

Първо, апостол Йоан ни казва, че истинските вярващи не превръщат греха в своя постоянна практика (I Йоан 3:6-10). Всеки, който постъпва така, „е от дявола“ и съвсем не е истински вярващ. Той никога не е бил „роген от Бога“. Истински вярващите със сигурност грешат понякога (I Йоан 1:6-2:2), но те не постоянстват съзнателно в греха, нито го превръщат в своя практика. Те изповядват греховете си и молят помощ от Бога, за да се откажат от тях. За тях кръвта на Христос никога няма да загуби силата си, докато цялата изкупена Божия църква не бъде спасена, за да не греша повече.

Второ, авторът в стих 29 продължава да ни описва подробно какъв е този преднамерен, съзнателен грях, който той има предвид. Той се състои в умишлено отричане на божествеността на Господ Исус и оттам – в утвърждаване на мнението, че Неговата кръв е обикновена и не струва повече от кръвта на всеки друг. По-нататък, по логиката на нещата, грехът включва твърдението, че новият Завет, установен посредством тази кръв, е напълно невалиден и няма никаква стойност. А това означава оскърбление на Духа на благодатта и съзнателен избор да разчиташ на собствените си заслуги.

Да извършиш такъв грях и да упорстваш в него от незнание, както се случва със Савел от Тарс за известно време, е достатъчно сериозно. Но незнанието прави възможна милостта. Да упорстваш в този грях, вече не от незнание, а познавайки изцяло фактите; съзнателно да отхвърлиш Христовата жертва, с отворени и просветени от Святия Дух очи – тогава няма да ти помогне никакво

жертвоприношение. Юдейските жертви никога не са били нещо повече от символи, но тъкмо такива Бог ги приема столетия наред и дава опрощение на онези, които ги принасят с искрено сърце. Но сега те са отживели. Бог вече не ги приема и със сигурност – не от ръката на някой, който съзнателно е отхвърлил жертвата на Христос. За такъв човек не остава нищо друго освен изгарящия огън на Божия съд и Божието отмъщение.

Никакво връщане назад

Връщането към юдаизма и неговите жертви следователно е завинаги изключено за истински вярващия. Авторът на посланието не е коравосърдечен. Той знае за гонението и натиска, на които са подложени неговите читатели, откакто са изповядали, че вярват в Исус като Месия. Той знае как явното забавяне на Второто пришествие се превръща в изпитание за тяхната вяра и насърчава доводите на неповярвалите им приятели, че Исус никога няма да се върне поради простата причина, че е бил самозванец. Той знае и колко силно е за тях понякога изкушението да мислят, че юдаизмът е все още валидна система, към която биха могли да се върнат, избягвайки по този начин постоянния натиск и все пак запазвайки почтеността си в духовен смисъл.

Но това не може да се случи, ако са истински вярващи. Разбира се, ако през цялото време са били юдаисти, в крайна сметка ще изоставят Господ Исус, ще се върнат назад, ще се присъединят към онези, които Го разпъват на кръст, и ще си навлекат Божието вечно неодобрение. Но авторът на посланието има повече доверие в тях и не мисли така. Той е убеден, че въпреки сегашната им непоследователност те са истински вярващи. Присъединявайки се към тях, той утвърждава гръзнено: „Ние обаче не сме от ония, които се гърпат назад, та се погубват, а от тия, които вярват, та им се спасява душата“ (10:39). Предишното им убеждение, породено у тях от Святия Дух, е истинно: те имат на небето по-ценен и траен имот, далеч превишаващ по значение временните им загуби и страдания. Сега те ще откликнат на призива Му към дълготърпение. Като Петър те ще

надмогнат временното си колебание. Ще се проявят като истински вярващи. Ще живеят и ще свидетелстват дръзновено за Спасителя. Ще очакват предано Неговото Второ пришествие, уверени от самия Бог, че всичко, което включва периодът на очакване – изпитания, страдания и гонения, – ще трае кратко. А след това ги очаква голямата и вечна награда.

Въпроси

1. В какъв смисъл пътят към Пресвящото място, който Господ Исус отваря за нас, е нов? Какъв смисъл се влага в характеризиранието му като жив път?
2. Когато авторът ни насърчава „да пристъпим“ (10:22), гали това означава:
 - а) че сега трябва да живеем по такъв начин, че когато умрем или Господ се върне, да можем в крайна сметка да отидем на небето, или
 - б) че по някакъв начин можем да влезем в присъствието на Бога на небето сега? Ако е вярно второто – в какъв смисъл?
3. Какво се има предвид в новия Завет, когато се казва, че Бог няма да си *спомня* повече за греховете ни?
4. Защо, въпреки че непрекъснато принася жертви, обикновеният израилтянин не се чувства свободен да влезе в Пресвящото място?
5. Къде е грешката, когато днес се принася каквато и да било жертва, за да се получи опрощение на греховете или вечен живот?
6. Какво би означавало, ако човек който изповядва, че е християнин, се върне към юдаизма?
7. Каква роля играе във вашия живот вярата в повторното идване на Христос?

УЧЕНИЯТА И СТРАНСТВАНЕТО В ОСНОВАТА НА ВЯРАТА

Евреи 11:1-16

За да се разбере ролята, която тази глава изпълнява в цялото послание, най-напред трябва да отбележим, че добродетелта, за която става дума тук, е *вярата*. Това може да изглежда като твърде елементарно наблюдение, но то е решаващо. Евреите, към които е отправено посланието, се нуждаят най-вече от вяра. Това, което се поставя под съмнение поради поведението им, не е благочестието им или религиозното им усърдие, а – тяхната вяра.

Нали си спомняте как писателят още в началото подчертава, че техните прадеди не успяват да влязат в Обетованата земя поради липсата тъкмо на тази характеристика, поради липсата на вяра, поради неверие? След това в края на 10 гл. ето как той обобщава положението, в което се намират читателите му: проблемът е дали да продължат, очаквайки търпеливо идването на Господ и живеейки с вяра (защото Бог казва: „Праведният *ще живее* чрез вяра“ – 10:38), или да се върнат назад, което означава да се откажат от всякаква изповед на вяра и да бъдат погубени навеки.

Какво представлява вярата?

И така, авторът започва да представя и характеризира действителната същност и функциите на вярата. Какво означава да бъдеш вярващ? Какво означава да *живееш* с вяра?

Често сме заключавали, че вярата, за която се говори в цялото послание, е нещо, без което никой не може да бъде угоден на Бога, без което ние изобщо не сме вярващи. Древните израелтяни в пустинята не съумяват да повярват

В благовестието. Те не са вярващи в истинския смисъл на думата. Може би те „временно вярват“, както се изразява Господ (Лука 8:13 – СИ), но „нямат корен“. От този вид вяра няма полза. Когато идва изпитанието, те разбират, че никога не са вярвали наистина в благовестието. И отново в 11:6 писателят изрично казва, че пог „вяра“ той разбира тази действителна и искрена вяра, чрез която ние предано отиваме при Бога и предано се стремим да Го удовлетворим – вяра, без която всъщност е невъзможно да Му бъдем угодни, без която изобщо не можем да бъдем истински вярващи.

От друга страна, в тази глава авторът ни показва, че не можем да делим вярата на грижливо подбрани и старателно подредени отделни съставки и категории. Започваме живота си с Бога чрез вяра. Тя не е по-различна от вярата, която упражняваме по-нататък, напротив – това е същата вяра. И вярата, с която започваме, макар и малка в началото, съдържа в себе си всички възможности за растеж, действителност и издръжливост, които ни се разкриват в 11 глава на Посланието към евреите.

Вярата, която имаме, когато отначало получим спасение, е такава, че неизбежно ще промени изцяло живота ни. Тя не може да остане напълно скрита. Не може и да не повлияе върху начина ни на живот. Истинската вяра е нещо живо. Тя ще промени изцяло дните ни, ще ни насърчава в името на Бога, ще бъде действена, търпелива и издръжлива.

Понякога се чувствам малко неудобно, когато слушам хората да казват, че за да се спасим, не е необходимо да правим каквото и да било. Знаем какво имат предвид проповедниците, които го казват. И в смисъла, който те влагат, твърдението е вярно. Разбира се, не можете да постигнете спасение чрез добри дела; разбира се, вярата е почивка – почивка, основана на Христовото дело; разбира се, вярата значи да получиш, а не да дадеш.

Но истинската вяра е винаги действена още от самото начало. Грешницата от Лука 7 гл. е повярвала в думите на Спасителя и тъкмо защото вярва, тя отива при Него и плаче паднала в краката Му. Вярване, което си остава затворено в себе си и не се проявява, изобщо не би могло да бъде истинска

вяра. В Лука 8 гл. жената с кръвотечението вярва в Спасителя и защото Му вярва, тя си пробива път сред тълпата и докосва края на дрехата Му. Вярата, която се смята за истинска, но не се проявява, не би била никаква вяра. Така е дори при акта на обръщението: истинската вяра е винаги действена и насочена към Спасителя, тя протяга съзнателно ръце и приема обещаното от Спасителя.

Характеристика на вярата

Следователно вярата е увереност в неща, на които се надяваме, и убеденост в неща, които не се виждат (11:1). Или – вярата означава увереност в онова, на което се надяваме, и сигурност в онова, което не можем да видим. Вярата ви уверява, че бъдещите неща, на които се надяваме – и следователно по принцип още не притежавате (виж Римл. 8:24-25), – са наистина ваши, така че се научавате да разчитате на тях, сякаш вече ги имате. Някои неща са невидими – или защото такава е природата им, или защото все още са в бъдещето. Вярата ни носи убеждението, че те са реални, така че можем да ги смятаме за сигурни и да основаваме на тях нашия избор и решенията си, да съобразяваме изцяло живота си с тях.

Така са живели благочестивите мъже и жени от миналото. По този начин трябва да живеем и ние. Вие дотолкова сте свикнали да прилагате вярата си, че ще бъдете удивени, ако се замислите колко неща възприемате като реалност единствено чрез вяра. Вие вярвате безусловно, че Христос ще дойде отново, нали? Той още не е тук! Вие вярвате, че е на небето, но никога не сте Го виждали там! Вярвате, че Той се моли всеки ден за вас, но никога не сте Го чували. Готови сте да се обзаложите на всякаква цена, че Неговата жертва е факт, но не сте били там, за да я видите. А как можете да сте сигурни, че е възкръснал? Да, вие сте свикнали до такава степен да разчитате на вярата си, че тези неща са станали неразделна част от вашето ежедневие. Вярвайки в тях, вие сте осъзнали, че те са реални и са издържали проверката на опита. Вярата е увереност в неща, на които се надяваме, тя е убеденост в неща, които не могат да се видят.

Основни учения на вярата

1. Сътворение

Първата важна сфера, в която можем да се проявим като истински вярващи, се свежда до това, да се придържаме към основните учения на вярата, да ги отстояваме активно и да постъпваме според тях.

Най-напред – учението за *сътворението*. „С вяра разбираме, че световите са били създадени с Божието слово, тъй щото видимото не стана от видими неща.“ (11:3 – Превод на Д.Гудинг, който на български отговаря на текста в РИ.)

Нещата не са такива, каквито изглеждат. Тук ние сме стъпили на твърда почва. Заобиколени сме от неща, които ни изглеждат реални, защото можем да ги докоснем, помиришем, вкусим, видим и чуем. И понякога се страхуваме да ги оставим, за да се насочим към духовното и невидимото. Но помислете за миг! Откъде идва тази твърда материя – тази земя и всички нейни продукти? Винаги ли е съществувала? Не! Всичко, което можем да видим, произлиза от онова, което е невидимо за нас. Ние „стъпваме“ на нещо, което някога не е можело да се види, пипне, вкуси, помирише или чуе. Така цялата вселена, в която живеем, е един гигантски предметен урок по вяра. Ако можехме да застанем до Бога миг или два преди творението да започне да съществува, ние би трябвало да имаме огромна, изключителна вяра, за да сме убедени, че изобщо е възможно нещо да се случи, защото всичко е произлязло от нищото! Никога не трябва да оставяме този материален свят да ни изглежда по-реален, отколкото духовния. Той не е по-истински. Духовната сфера е далеч по-автентична и реална.

С вяра разбираме, че всемирът е създаден чрез Божието слово. Това не означава, че основата на нашето разбиране е по някакъв начин по-несъвършена от заключенията на науката, които могат да бъдат доказани логически. Някои неща в този смисъл не могат да бъдат доказани чисто логически – те трябва да бъдат разпознати, приети и изпитани с вяра. Вземете красотата на едно цвете или

причината за едно действие. Действие може да се наблюдава и резултатите от него – да се отчетат. Но любовта, която стои зад това действие, не може да се премери или окончателно „да се докаже“. Ако повярваме, че зад действието стои истинска любов, то ще бъде, защото сме анализирали очевидните доказателства и така сме се подготвили да предприемем разумна стъпка на вяра и да повярваме в твърдението на човека, извършил действието, че той или тя го е направил от любов.

Без съмнение вярата, че вселената е създадена чрез изреченото от Бога слово, не противоречи на разума. Всичко в живата природа е не просто материя, а материя, която носи „информация“ и е в състояние да предава тази информация на друга материя. Първоначалната материя загива, информацията остава. Откъде идва тази информация?

Според съвременните научни теории вселената е започнала съществуването си с „голям взрив“. Учените смятат, че е извън тяхната компетентност да се питат или да решат какво е и къде е онова, което е причинило взрива. Те нямат отговор на въпроса (и с основание не претендират да имат): Поради каква причина е създаден човешкият живот и каква е целта пред него? Следователно като учени те не се ръководят от никаква цел и не хранят надежда в каквото и да било.

Ние знаем отговора на този основен и същностен въпрос чрез вяра. Творецът говори чрез пророците и накрая – чрез Своя Син. Ние Му вярваме и имаме цел, смисъл и надежда. Ако сме истински вярващи, трябва да отстояваме твърдо и гръзно на всякакво равнище учението за сътворението. Всичко друго се основава на него.

2. Жертва

Второ – учението за жертвата и приближаването към Бога. Живеем в един грешен свят и другият голям въпрос след сътворението е: как можем да се приближим до Бога така, че да бъдем приети?

Каин направи една основна грешка. Неговите дела, ни казва Йоан, са лоши (I Йоан 3:12; РИ – „нечестиви“). Той смята, че

може да продължи да греша и все пак да остане в добри отношения с Бога, като принася формално жертви, за да е доволен Бог, докато сам без никакво покаяние, постоянства в своя греховен начин на живот. Но това е невъзможно! Жертвоприношението не е подкуп, нито прикритие, нито разрешително за грях. Бог отхвърля приноса на Каин, а в крайна сметка – и самия Каин.

Авел принася по-добра жертва от Каин и Бог я приема. Според автора на посланието това показва, че Авел е праведен. Не безгрешен, разбира се, но праведен пред Бога и живеещ угоден на Бога живот. Забележете обаче какво не се казва в стиха. Тук не се твърди, че Авел с вяра е извършил праведни дела и неговата жертва е приета на тази основа. Казва се: „С вяра Авел принесе Богу по-добра жертва.“ За да извършите нещо с вяра, вие трябва да го направите в отговор на и в съгласие с Божието слово. И онова, което за Авел се казва, че е направил с вяра е, че е принесъл своята жертва. И тази жертва е дадена с вяра, защото той я принася в отговор на Божието слово, като откликва или на примера, който Бог дава на родителите му в Едем, или на някакво друго Божие слово, незасвидетелствано в Битие. Не става дума за това, че Авел просто „има голяма вяра в жертвата, която принася“ или пък чувства, че делата му са толкова добри, че би могъл да е сигурен – Бог ще приеме жертвата му. У много хора съществува такава твърдо убеждение, но това не е вяра, а гръзко предположение, защото убеждението на тези хора е само тяхна субективна представа, не основана на слово, изречено от Бога.

Днес, ако сме истински вярващи, ще го покажем преди всичко, като избягваме всякакви отношения, белязани с грешката на Каин, и след това, като се уверим, че жертвата, чрез която искаме да се доближим до Бога, е тъкмо описаната от Неговото Слово – най-пълно именно в Посланието към евреите. Да упорстваме в принасянето на жертви за грях сега, когато Бог е казал, че с всички подобни жертви е приключено, би значело да поставим под въпрос факта, че сме истински вярващи.

3. Окончателно спасение

Трето – учението за нашето окончателно спасение. Чрез вяра Енох е „преселен“, т.е. преместен от нашия свят, за „да не види смърт“ (11:5-6). Не е нужно да се опитваме да смекчаваме това твърдение. Авторът очевидно има предвид, че Енох е преселен *телесно* от нашия свят, тъй като добавя: „и не се намираше, защото Бог го пресели“ (превод на Гудинг, съвпадащ на български с текста в РИ, б.п.). Нека си припомним как учениците на пророците отиват да търсят Илия, след като той е „преселен“ по подобен начин, без да изпита смъртта – и не го намират (IV Царе 2:16-17).

Преселването на Енох в небето, без да умре с естествена смърт, ни напомня за последния етап от нашето спасение, когато Господ ще дойде. Милиони вярващи от целия свят по същия начин ще бъдат преселени в небето, без да умрат. „Не всички ще починем, но всички ще се изменим в една минута, в миг на око, при последната тръба. Защото тя ще затръби и мъртвите ще възкръснат нетленни, и ние ще се изменим.“ (I Кор. 15:51-52)

Затова можем да се поучим от Енох. „С вяра Енох бе преселен, за да не види смърт.“ Как „с вяра“? И откъде авторът на посланието знае, че е било с вяра? Защото – сочи той – преди да бъде преселен на Енох се казва, че е угодил на Бога³¹.

И тъй като (твърди авторът) е невъзможно да се угоди на Бога без вяра – вие изобщо не можете да отидете действително при Бога без да вярвате, – Енох трябва да е бил истински вярващ. И тъкмо защото е истински вярващ, той е преселен в небето, без да умре.

Поуката е ясна. Завръщането на Господ все повече приближава. Ако сме живи, когато Той дойде и желаем „да бъдем грабнати... да посрещнем Господа във въздуха“ (I Сол. 4:17), ние също трябва да бъдем истински вярващи. Но как да покажем, че сме? Като следваме ежедневно Бога, като живеем постоянно така, че да Му бъдем угодни. Апостол

³¹ Виж Битие 5:24. На еврейски тук се казва: „Енох ходи по Бога“. На гръцки този стих е предаден динамично.

Йоан подчертава същата мисъл. Когато Господ се яви, казва той, „ще бъдем подобни Нему, защото ще Го видим, както е“ (I Йоан 3:2). Надеждата е величествена. Но след това Йоан добавя: „И всеки, който има тая надежда на Него, очиства себе си, както е Той чист.“ (I Йоан 3:3) Забележете, че това е потвърждение на определен факт, а не напътствие. И този факт е, че всеки, който има надеждата, очиства себе си. Всеки, който постоянно пренебрегва собственото си очистване, потвърждава, че няма надежда. Той не е истински вярващ.

4. Идецията гняв

Четвърто – учението за идецията гняв. Ной е похвален заето, когато Бог го предупреждава за настъпващия съд, той вярва на думите Му. При това вярва не просто като на теория или учение, което приляга точно към неговата схема на систематично богословие. Той вярва на практика – въпреки че от човешка гледна точка това е твърде невероятно – и проявява вярата си, като прави нещо вследствие на нея. Той има семейство, което се нуждае от спасение. И как би могъл действително да вярва, че потопа̀т приближава, без да направи нещо за спасението на семейството си? Истинската вяра е действена. Ной построява ковчег, за да спаси своите близки.

Нашият Господ ни предупреждава, че повторното Му идване ще бъде като потопа̀ по времето на Ной. Осъждение ще залее този свят (Лука 17:26-37). Като цяло светът не вярва на това. Хората причисляват Ной и неговия ковчег към вълшебните приказки и си въобразяват, че никои не вярва буквално в повторното идване на Христос освен малцина побъркани фанатици. Както посочва нашият Господ, така те ще бъдат напълно неподготвени за идването Му и ще трябва да понесат Неговата гибелна за тях присъда.

Но как можем да претендираме, че наистина вярваме в идецията съд, ако, като Ной, не направим нещо за спасението на другите? А ако не вярваме наистина в идецията съд, независимо от всичко, което Христос казва за него, ние не можем да претендираме, като Ной, че ще наследим праведността, до която се стига с вяра. Оправданието чрез

вяра се основава на предпоставката, че Божият гняв постоянно „се открива от небето срещу всяко нечестие и неправда на човеците“ (Римл. 1:18) и ще се стовари над всички в деня, когато Бог „ще съди вселената справедливо чрез Човека, Когото е определил“ (Деян. 17:31). Основната цел на оправданието е всички, които вярват, да бъдат спасени от Божия гняв чрез Христос (Римл. 5:9). Ако не съумееш или откажеш да приемеш сериозно факта на идещия гняв, оправданието с вяра ще загуби смисъла и целта си.

Има и още нещо. Правейки ковчег, за да спаси семейството си – сочи авторът, – Ной осъжда света. Той не може да не го направи. Не може да стори едното без другото. Той не може да вярва и да проповядва, че хората трябва да влязат в ковчеза, за да се спасят от потона, без да заключи, че онези, които останат извън ковчеза, ще загинат. И ние не можем. Трябва да се предпазим от нелогичната сантименталност, която казва: „Да, вярвам в Христос и Го очаквам да дойде от небесата като мой Избавител от идещия гняв“ (I Сол. 1:10), но след това прибавя: „Разбира се, не бих желал да кажа, че онези, които отхвърлят Христос, са в някаква опасност или че ще им се случи нещо лошо.“

По-нататък, нека обърнем внимание на онова, което Ной осъжда, построявайки ковчеза: „той осъди света“. Или – той не просто стига до заключението, че насилието и безнравствеността са злини и носещите вина за тях трябва да бъдат отстранени и наказани. Той вярва и проповядва, че цялата световна система е грешна – религията, политиката, икономиката, – всичко е до такава степен покварено от греха, че Бог възнамерява да го разруши изцяло и да сложи ново начало.

Като християни ние сме призвани да вярваме и да проповядваме същото нещо. Второто идване на Христос ще разруши цялата фалшива система на света – политическа (Откр. 11:15-18; 13 гл.; 17 гл.; 19:19-21), религиозна (Откр. 17 гл.; 19:1-4), икономическа и социална (Откр. 18 гл.).

Ако подобно на Ной ние вярваме, че цялата световна система е осъдена от Бога и тази присъда ще се осъществи при завръщането на Христос, въздействието на тази

увереност на практика ще ни накара да последваме примера на следващият герой на вярата – Авраам.

Странстването на вярата

Сега в поучението на автора се налага фигурата на Авраам – от 8 до 16 стих на 11 гл. Градът, в който Авраам е роден и възпитан, заедно с околните му градове, е блестящ пример за цивилизацията и културата, които гревният свят успява да достигне. Но Авраам го напуска и става странник. Негативната причина, поради която изоставя родния си град, става ясна от целта, която той си поставя, за странстването си: „защото очакваше града, който има вечни основи, на който архитект и строител е Бог“ (11:10). Внушението тук е ясно: според неговата преценка, градовете, културите и обществата в родната му земя бяха изградени на неподходящи и незадоволителни основи. А положителната причина, поради която той започва странстванията си, ни е казана от Стефан (Деян.7:2): „Бог на славата се яви на отца ни Авраама.“ След това вече нищо не може да го удовлетвори, докато не стига града на живия Бог (Евр.12:22).

1. Първата стъпка на вярата (11:8)

„С вяра Авраам послуша, когато бе повикан да излезе и да отиде на едно място, което щеше да получи в наследство, и излезе без да знае къде отива.“ (11:8)

Така първата стъпка от Авраамовото странстване във вяра е сляпо подчинение. Той има обещание от Бога и това е достатъчно. Когато Бог го призовава, той го слуша. Авраам не иска най-напред да му се обясни всичко, така че сам да вземе решение дали да последва Божия призив или не. Знаейки, че това е Божи призив, той се подчинява просто защото го призовава Бог. Ето какво значи да следваш *Бога*. Ако ставаше дума за призив от страна на човешко същество, би било мъдро той да поиска да узнае и да разбере всички подробности, преди да реши дали да го последва. Но Авраам не можеше да се отнася с Бога така. Щом като Той е Богът на славата, единият, истинен и единствен Бог и ако Авраам наистина Му вярва, той трябва да бъде готов да върши това, което

казва Бог, само защото Бог е Този, Който го казва – независимо дали знае и разбира всички свързани с това въпроси – защо, откъде, как.

Така е и с нас и Господ Исус. Той няма да поиска от нас да повярваме сяко, че е Божи Син. Той ще ни даде множество доказателства, върху които да основем вярата си (Йоан 20:30-31). Но да предположим, че сме повярвали – Той е Божият Син. Това няма да ни помогне особено, докато не станем Негови истински ученици. А най-важната стъпка, която Той изисква от нас като Негови ученици, е да приемем Неговото господство над всичко и всички – над самите нас, над мислите ни, решенията ни, имуществото ни – преди да предприемем каквото и да било по-нататък. И трябва да приемем всичко това безрезервно (Лука 14:25-27, 33). Не можем да бъдем Негови ученици при условие, че Той най-напред ще ни обяснява подробно как би желал да постъпим и защо, и след това ще ни остави свободно да решаваме при всеки отделен случай дали харесваме изискванията Му или не и дали ще се придържаме към тях. Това би значело да гледаме на Христос не като на Господ, а просто като на опитен съветник или като на делови партньор. Ако наистина вярваме, че Той е властващият над всичко Господ, трябва да изпълняваме онова, което Той казва, само защото Той го казва, независимо дали го разбираме и харесваме. Каква би била стойността на изповядваната от нас вяра, ако Го зовем: „Господи, Господи“, а не изпълняваме онова, което казва (Лука 6:46)? Безрезервното послушание е първата стъпка по пътя на ученичеството.

2. Крайната цел на вярата (11:9-10)

Но тъй както е важно да започнем странстването си по правилен начин, не по-малко важно е от самото начало да се ръководим от ясната си крайна цел. Така постъпват и Авраам, и другите патриарси. Те стигат до Обетованата земя и Бог им казва, че тя ще бъде тяхна и на потомците им. Но те не правят опит да построят град и да се установят задълго там. Те продължават да живеят в шатри като чужденци в далечна страна. И причината не е, че са

неблагодарни, нито че презират великото земно наследство, което им дава Бог, или блестящия напредък, който Той е промислил за потомците им на тази земя. Всичко това е добро. Те ще му се насладят, когато дойде времето. Но нищо на тази временна земя не може да бъде главна цел за тях. В сърцата си те вече са я напуснали. Само вечният град може да им бъде цел. Така Авраам продължава да живее като чужденец и пришълец. Несъмнено, за това е необходима изключителна вяра. Тайната на Авраам е, че неизменно се стреми към вечния град. Това подхранва вярата му в реалността на този град, а тази вяра пък му помага да не превръща каквото и да било от този свят в своя главна цел.

Неговата тайна може да бъде и наша. Ние трябва да се радваме на дадените ни от Бога сегашни и бъдещи земни благословения и успехи, но не бива да ги оставяме да обсебват дотолкова съзнанието ни, че на практика да се превърнат в наша главна жизнена цел. Ако го направим, има опасност да се установим в този свят като в наш дом, да престанем да живеем като чужденци и пришълци и да опровергаем изповядваната от нас вяра, че целта ни е вечният град. Тогава нашите цели и начинът ни на живот няма да бъдат различни от тези на хората в света.

3. Плодотворността на вярата (11:11-12)

В текста на 11 стих са се наслоили известни неточности през вековете. Може би най-добрият превод би звучал така: „С вяра и той [т.е. Авраам], заедно със Сара, доби сила да зачене в преминала възраст, понеже счете за верен Този, който бе обещава.“³²

Несъмнено Авраамовата настойчивост да живее като чужденец и пришълец на земята не е отрицателно, безплодно и безполезно бягство от живота. Тъкмо обратното. Може

³² РИ и СИ се различават от този превод по началото на стиха, което при тях звучи така: „С/Чрез вяра и сама Сара доби сила...“. Б.пр. По въпроса за превода на този стих виж пълния и много полезен анализ в книгата F.F. Bruce, *The Epistle to the Hebrews*. Б.а.

би за никой друг в Писанието, с изключение, разбира се, на Господа, а вероятно и Павел (великият тълкувател на Авраамовия живот) не се казва да е имал толкова огромно влияние върху събратята си. Неговият живот и животът на Сара са удивително (а като реален факт – свръхестествено) плодотворни.

Имаме предвид великият и почитаем народ, чието влияние надхвърля многократно неговата численост, – народа, произлязъл от Авраам. Рождението на този народ е чудо, зависимо пряко от вярата на Авраам и на Сара. Още по-внушителни са безбройните духовни потомци на Авраам от всички народи (виж Римл. 4:16-17). Неизброими са онези от бъдещите обитатели на вечния град, които, благодарение на Бога, ще дължат своето първоначално оправдание чрез вяра и своето постоянство в живота, изпълнен с вяра, на напътствието и насърчението, почерпани от Авраамовия пример!

Ако ние искаме да живеем плодотворен, а не безсмислен живот (II Петър 1:8) и да влияем върху други в името на Господ, трябва да открием Авраамовата тайна. Как вярата му съумява да бъде толкова силна, че да изтръгне живот от истинска смърт? „Счете за верен Този, Който бе обещал.“ Вярата на Авраам е резултат от премислената Му нравствена преценка за същността на Бога. Бог, така заключава Авраам, е верен. Той никога не би могъл да бъде друг. Следователно, ако е дал обещание, Той ще го спази. Затова Авраам вярва на обещанието и продължава да вярва в него въпреки всички тъй реални затруднения и дългото забавяне на изпълнението му. Авраам не може да спре да вярва в обещанието. Ако го стори, значи да допусне невярност и нравствен недостатък у Бога.

Следователно, това значи е вяра. Тя не е някакво възвишено усещане, настроение или чувство, предизвикано с психологически или религиозни методи. Тя е резултат от една спокойна, съзнателна нравствена оценка на Божията същност. Апостол Йоан отбелязва, че „който не вярва в Бога, прави Го лъжец“ (I Йоан 5:10 – СИ). В този случай истинската вяра не се колебае какво да направи.

4. Постоянството и възнаграждението на вярата (11:13-16)

При патриарсите белег на истинската вяра е, че те не само започват странстването си с вяра, а и го завършват с вяра. И през целия им дълъг живот тяхното поведение е в съответствие с изповядваната от тях вяра. Що се отнася до изреченото свидетелство на Авраам, той излага позицията си недвусмислено ясно. Авраам обяснява на хетейците – а несъмнено и на много други – „Чужденец и пришълец съм аз между вас.“ (Бит. 23:4) Петър използва абсолютно същите понятия в посланието си, за да ни припомни какво е положението ни в света (I Петър 1:1; 2:11-12). Живеем сред езичници. Нашето поведение трябва да ни отличава като чужденци и странници.

Важното при Авраам и патриарсите е, че те не само на думи изразяват ясно свидетелството си: тяхното поведение съответства на свидетелството им. Те никога не се завръщат в Ур Халдейски. Биха могли да го сторят, ако пожелаят. Те никога не са били изгонени от Ур или избягали от там поради гонения. Авраам напуска града доброволно, по свое собствено желание. Ако той беше останал или се бе завърнал, би могъл да заеме много почетно място в града. Но той нямаше намерение да го стори. Когато казва на хетейците, че е чужденец и пришълец сред тях, Той няма предвид че отечеството му е Ур Халдейски. След като приема вярата в Господа, Ур му става толкова чужд, колкото и Ханаан. Той смята небето за свое отечество. Павел казва същото за нас. За разлика от онези, „които дават ума си на земните неща..., нашето гражданство е на небесата“ (Фил. 3:19-20).

Следователно Авраам и патриарсите цял живот са постоянни странници. Но те ще бъдат добре възнаградени. Бог не се срамува да бъде наричан с техните имена: Бог Авраамов, Бог Исааков, Бог Яковов. Той признава, че е Богът, Който кара Авраам да странства далеч от бащиния си дом (Бит. 20:13). Той разбира цената на тази жертва за Авраам. Но е убеден, че градът, който всемогъщата Му сила и безкрайната Му любов са приготвили за Авраам, далеч ще

нагмине всички негови очаквания. Никой не би могъл да каже, че веднъж насърчил Авраам да живее като странник, Бог накрая го разочарова, като му осигурява град, който е неподходящо възнаграждение за неговата жертва и не оправдава надеждите му. Авраам няма да се разочарова от Бога и Бог няма да се срамува да бъде наричан Бог на Авраам, защото Бог е пригответил за него и за всички изкупени град.

Въпроси

1. Какво е мястото на 11 глава в цялостната аргументация на посланието?
2. а. Какво представлява вярата?
б. Вярата, с която сме спасени, различна ли е от вярата, с която живеем като християни?
в. Има ли степени на вяра? Разгледайте Марк 9:24; Мат. 14:31; Лука 7:9.
г. Дали понякога вярата е дело, което заслужава похвала или се смята за заслуга? Виж Римл. 4:4-5.
д. Дали вярата е действена или пасивна?
3. Доколко е важна нашата „вяра“ в смисъла на ученията, в които вярваме? Можете ли да бъдете истински вярващ, ако основните учения, в които вярвате, са погрешни?
4. В светлината на Евреи 11:11 и I Йоан 5:10 разгледайте твърдението, че истинската вяра почива на оценяването на Божията същност.
5. В какъв смисъл вярващите са „чужденци и пришълци“ в този свят? Докъде се простира според вас приложението на тази метафора? Как бихте я съчетали със задължението ни да бъдем солта и светлината на земята (виж Мат. 5:13-16)?

ИЗПИТАНИЕТО НА ВЯРАТА И ВОЮВАНЕТО ЗА НЕЯ *Евреи 11:17 – 12:2*

В тази глава ще продължим нашето изследване за същността на вярата и за начина, по който тя се проявява, с една гума – за това, какво означава да бъдеш вяръвац.

Изпитанието и усъвършенстването на вярата

а. Вяра, оправдана чрез дела (11:17-19)

Истинската вяра трябва и ще бъде изпитана. Не е достатъчно да се каже: „Аз вярвам.“ Рано или късно ще бъдем призвани да оправдаем изповяданата от нас вяра чрез делата си. Авраам също е призван да го стори и ние вече разгледахме основните въпроси, поставени на изпитание, както и какво трябва да бъде показано и на кого, когато от Авраам се иска да принесе Исаак в жертва на Бога. (*виж с. 171-173*)

Това, което ни интересува тук, е да разберем как неговата вяра намира сили да преодолее така успешно това изключително изпитание. Нейната сила е в логиката. Нито за миг не съм помислял, че Авраам се е втурнал нагоре в планината, пеейки и викайки „Алилуйя“. Това, което го поддържа в неговата жестока задача, не е някакво неударжимо въодушевление, нито пък – вълни от чувства. Поддържа го логиката. Авраам обмисля проблема. Бог не само е обещал, че той ще има многобройно потомство. Бог е уточнил, че тези потомци ще дойдат чрез Исаак. До този момент Исаак няма деца. Той дори не е женен. Ако Бог сега изисква Исаак

да бъде заклан, това не може да означава, че Бог отстъпва от обещанието си. Има само един изход. Бог трябва да го възкреси от мъртвите. Той би могъл и ще го стори. Авраам казва на слугите си да стоят долу – той и Исаак ще се изкачат на върха на планината, за да се поклонят на Бога и двамата ще се върнат отново (Бит. 22:5).

Логиката е проста, но смайваща. Тя е и неопровержима и на Бог е угодно да я почете и да направи от връщането на Исаак от действителна смърт предобраз на смъртта и възкресението на нашия Господ (11:19).

От логиката на вярата не следва, че ако Бог ни обича, Той трябва да ни спаси от трудностите, болестите, жертвите и смъртта. Тя се изразява по-скоро в това: „Аз съм убеден, че нито животът, нито смъртта могат да ни откъснат от любовта на Бога или от изпълнението на Неговите обещания.“

б. Пренасочена вяра (11:20)

Може да ни се стори твърде великодушно да отнесем към вярата Исааковото благословение на синовете му – когато четем действителната история в Битие 27 гл., вярата на Исаак в много отношения изглежда погрешно насочена. Разбира се, Бог е великодушен. Той открива истинската вяра там, където ние бихме се затруднили да я видим. От друга страна, авторът на посланието не преувеличава, нито ласкае Исаак, когато казва, че той благославя синовете си с вяра. Исааковото благословение на синовете му ясно показва, че той вярва във великите обещания за бъдещето, дадени на Авраам и потомството му. И в изпълнен с вяра отклик на тези обещания той благославя Яков и Исав „даже относно бъдещите неща“.

Грешката на Исаак е, че смесва Божието благословение с чувствата и усещанията, които понякога съпътстват или следват това благословение. Господ му е предрекъл (или най-малкото, Господнето слово е стигнало до жена му, а тя със сигурност му е казала), че от двата народа, които ще произлязат от синовете Му, по-големият ще служи на по-малкия (Бит. 25:23). Това, разбира се, противоречи на

естественото чувство. Но вместо да остави естествените чувства настрана, и да действа въз основа на вярата си в Божието слово, Исаак решава да даде официалното патриаршеско благословение на Исав, а не на Яков. Може би той просто е забравил Божието слово (въпреки че Ребека не е) или може би го е пренебрегнал. Ребека, чиято вяра в Бога едва ли е по-голяма от Исааковата, решава да измами съпруга си, като го накара да благослови Яков, а не Исав. И това става лесно.

Исаак изпраща Исав на лов, за да убие елен и да приготви месото му за баща си, така че с това усещане за благополучие и задоволството, което обхваща човека след богата трапеза, той да се почувства сигурен в Божието благословение и да го предаде на Исав. Но докато Исав отсъства, Ребека облича Яков в дрехите на Исав, увива ръцете и шията му в ярешки кожи и го изпраща при Исаак с печеното ярешко месо, което тя е подправила така, че на вкус да бъде като еленско. Исаак е почти спял и не може да види кой влиза при него. Но когато Яков заговаря, той незабавно разпознава гласа. За нещастие – или за щастие, зависи от това, как ще го погледнете – той не се доверява на слуха си, а позволява да бъде измамен, че гласът е на Исав. Исаак вкухва месото и се уверява че е еленско. Но то не е – вкусът му го е измамил. Той докосва ръцете на Яков и е сигурен, че това е косматият Исав. Но не е така – неговото осезание го подвежда. Той помирихва грехите на Яков и е убеден, че са на Исав – с „дъх на поле, което е благословил Господ“ (Бит. 27:27). Но те не са – подвежда го обонянието му.

Каква тъжна сцена – Исаак, пренебрегнал Божието слово и доверил се на естествените си предпочитания, чувства, усещания, и Ребека, която си играе съзнателно с неговите чувства, за да не позволи на неговия ум и нравствената му преценка да участват в решението, което той трябва да вземе – и всичко това, за да се подпомогне Божието благословение! Можем да бъдем сигурни, че Бог не одобрява нито едното, нито другото!

Бог милостиво преодолява това. Той разбира, че зад всичко това се крие сърцевината на една истинска вяра, и зачита

тази вяра, въпреки че са нужни години, за да премахне чрез наказание от живота на Яков въздействието на измамата от този ген.

Ние също се нуждаем от такъв урок. Обичайна грешка е да се бъркат чувствата, настроенята и усещанията, които съпътстват или следват Божието благословение със самото благословение. Някои новоповярвали християни така се радват на усещането за облекчение и възторг, съпътстващо първоначалното им прощение, че преди да осъзнаят какво правят те основават своята увереност в спасението върху тези чувства, вместо да я възлагат на вярата си в Божието слово. Резултатът е, че когато чувствата преминат, тяхната увереност се изпарява.

Някои религиозни водачи, вместо да пораждаат убеждения и вяра, проповядвайки Божието слово, и допускатйки като следствие чувствата и усещанията, тръгват точно по обратния път. Те се стараят да предизвикат чувства и усещания, сякаш те самите са Божието благословение. Някои постъпват още по-лошо. Те се опитват да постигнат „решения за Христа“, като заобикалят разума и нравствените преценки на хората и ги подтикват чрез техните чувства и настроения.

Мисля, че всички ние от време на време тръгваме да гоним духовни „висоти“, вместо да се учим да живеем с вяра в Божието слово. Ние бъркаме доброто настроение с освещението.

Но Бог е милостив и търпелив към нас. Той разпознава истинската вяра в най-дълбоката ни същност и я признава. Но също така търпеливо и твърдо Той ще я пренасочи към действителната ѝ цел.

в. Усъвършенствана вяра (11:21)

И с Яков се случва онова, което става с Исаак. Неговото действие, извършено единствено с вяра, което единствено се споменава в посланието, е от края на живота му. Разбира се, той е повярвал в обещаното от Бога благословение още в началото на пътя си. Но в първите години, а и много години след това госта нечистотия е примесена към чистото злато

на вярата му. Яков има много бедна представа за благословението, което Бог е промислил да му даде, и твърде незрели идеи за начина, по който би могъл да придобие това благословение. Той смята, че ще постъпи умно и както подобава, ако се възползва от нравствената слабост на Исав и му предложи позорно ниска цена за първородството, а след това открадне от него благословението чрез явни лъжи и измами (Бит. 25:28-34). Той накърнява взаимоотношенията си със своя тъст и останалите от семейството, като използва егоистично богатството на Лаван за собственото си благополучие. И по-лошото е, че той очаква в резултат на това да получи Божието благословение (Бит. 31 гл.).

Но Бог трябва да го изведе от заблуждението му. Той го кара да даде на Исав 220 кози, 220 овце, 30 женски камили с малките им, 40 крави, 10 бука, 20 женски и 10 мъжки магарета (Бит. 32:13-15). Така поне става ясно, че Божието благословение за Яков не зависи от това, че е измамил Исав.

Рахил, любимата жена на Яков, която открадва боговете на баща си и съзнателно го заблуждава (Бит. 31:30-37), умира преждевременно (Бит. 35:16-20). Йосиф, любимият му син, първородният на Рахил, изчезва, вероятно убит. Симеон е затворен по пътя за Египет. В своята мъка Яков се заклева да не изпуска от погледа си Вениамин, единственото друго дете на Рахил. Но в крайна сметка е принуден да загуби и него. Трети член на семейството му, наред с любимата му жена, си отива, а и го заплашва глад. И така, ето докъде го доведе цялата му пресметливост, всичките му измами и безмилостни действия!

Какво става тогава с Божието благословение? То се запазва такова, каквото Бог винаги е възнамерявал да бъде. И когато Яков се научава, че цялата му хитрост не допринася с нищо за постигането на благословението, Бог му дава да осъзнае в какво се състои то. Яков разбира, че Йосиф е жив и ръководи цялото стопанство на Египет, благодарение на което по власт е втори след фараона. Йосиф, неговият син, е спасил стопанството не само на Египет, но и на всички по-малки народи, които са му подчинени. Първоначалното Божие обещание: „В тебе и в твоето потомство ще се благославят

всичките племена на земята“ (Бит. 28:14) вече има своето първо и основно изпълнение. Като баща на Йосиф Яков благославя фараона (Бит. 47:7).

С пречистена вяра умиращият Яков благославя двамата синове на Йосиф. Той е строго наказан от Бога, за да не разчита повече на собствената си егоистична пресметливост, но сега е обсипан с Божията благодат, чието благословение галеч надминава всичко, което някога е искал или за което е помислял. Яков се подпира на тоягата си, като истински вярващ пришълец, какъвто е, и се покланя на Бога. С вяра той благославя внуците си: съгласно Божието обещание тяхното бъдеще е сигурно.

г. Непомрачена вяра (11:22)

Може би най-голямото изпитание за вярата е не жертвата, а успехът, световният успех. Ако е така, вярата на Йосиф е изключително победоносна. Можем да бъдем сигурни, че през дългия му и накрая блестящ път към успеха той е поддържал личната си вяра в Бога и своето ежедневно общение с Него в молитви. Но Святият Дух не привлича вниманието ни върху личното му благочестие. Много вярващи на подобни високи постове в света са били в частния си живот също толкова силно набожни. И това е чудесно. Но забележителното при Йосиф е, че в своето положение той запазва детската си вяра, че Бог има пророчески план за този свят и че в центъра на този план, изпълнител на този план е Израил, а не Египет.

По онова време подобна вяра трябва да е изглеждала на здравомислещите политици, стопански работници и търговци от света твърде странна, да не кажем налудничава. В онези дни Египет е най-влиятелната световна сила. Израил е малко племе, едва ли по-внушително от многоброен род. Това, че един член на този род може да се изсели в Египет и в крайна сметка да стане вторият човек във властта на страната, не е чак толкова забележително. Такива неща често се случват в историята на свръхсилите. Те се случват в някои райони и днес. Но за този, докато изпълнява своята висока служба, да вярва и да прогласява, че надеждата за

бъдещето на света не е в свръхсилите, а в малкия Израил и в неговата дадена от Бога пророческа роля в историята – това е съвсем друго нещо. Изисква се силна вяра, за да си убеден в това днес. А в дните на Йосиф, за да го направиш, е била нужна още по-голяма вяра.

Но тъкмо това той е научил от Авраам, Исаак и Яков, и продължава да вярва в него. Той живее в дните, които са своеобразно „въведение“ в Божия план за Израил, а Израил е извън Обетованата земя и живее сред езичници. Докато трае това въстание, Йосиф има щастието да служи в управлението на Египет. Но той вярва в обещанието, дадено на Авраам (Бит. 15:13-16). Въстанието един ден ще свърши, Израил ще се завърне в земята си. Божият пророчески план отново ще влезе в действие.

Когато се случи това, Йосиф иска да бъде съпричастен с него. Костите му не трябва да остават в Египет, за да чакат всеобщото възкресение в Съдния ден. Дори в смъртта си той иска да бъде запомнен не като прочут пръв министър на Египет, а като една брънка от дългата верига на изпълнението на Божия план чрез Израил. В този смисъл, се казва в Писанието, той действа с вяра. Това означава, че действията му се основават на изричното Божие слово, предадено в Битие, което той разбира буквално и в което вярва от цялото си сърце.

Нека Бог ни даде вярата на Йосиф, за да повярваме, че преди тази планета да стигне до своя край, ще настъпи време на несравнимо благословение за нашия свят. Въстанието в историята на Израил, белязано с неверието му в Месия и разпръскването му сред езическите народи, един ден ще свърши. Техният Месия ще се завърне. Израил ще се помири с Бога и ще бъде възстановен. За целия свят това ще бъде истинско възкресение от мъртвите (Римл. 11:12-15,25-27).

Вярата и изкуплението на човечеството

Най-накрая настъпва времето, когато Божият план за изкуплението на Израил влиза в действие. Това дава на вярващите в Израил явни възможности да покажат, че

Вярата им е жива и истинска – като съдействат на Бога и изиграт своята роля в Неговото дело. Първият пример е Мойсей.

а. Стременията, изборът и побудите на вярата (11:23-26)

Пътят на Мойсей като благовестител на своя народ започва с вярата на родителите му. Тази вяра вижда у него като младенец бъдещия избавител на народа. Рисувайки живота си, те го скриват от царските войници, дошли да убиват, и се уповават на Бога да го запази по някакъв начин, когато няма повече да може да бъде укриван. Това е съвсем естествено, ще кажете вие – родителите да искат да предпазят детето си и да имат големи амбиции за него. Вероятно е така. Но и днес призванието на благовестител или мисионер е най-великото и благородно призвание, познато на човека. Не всяко дете може да израсне така, че да стане Мойсей, но нека Бог ни дава повече мъже и жени на вярата, чийто върховен стремеж за децата им е те да израснат като ползотворни съработници на Бога за спасението на техните събратя.

Като осиновен син на фараоновата дъщеря, Мойсей израства, заобиколен от възможно най-големия разкош и ползвайки всякакви предимства. Почти всеки пост в страната, с изключение само на фараонския престол, несъмнено е достъпен за него. Но Мойсей изоставя всичко това, отказвайки се дори от правото си да се нарече син на фараоновата дъщеря. Какво го кара да постъпи така?

Според автора на посланието не става дума за разгорещен ентузиазъм. Постъпката му е от обмислено претегляне на относителните стойности на нещата и спокойно, съзнателно решение да се избере най-ценното.

От една страна са удоволствията, изключителните наслади на живота в двора, с цялото превъзходство и почести на царското общество. От друга страна, ако се присъединеше към поробенения Израил, към него ще се отнасят със съвсем недвусмислена жестокост. Той избира страданията. Не защото страданието е добро само по себе си, а, удовол-

ствието само по себе си е зло. Но удоволствията на египетския дворецов живот бяха греховни и временни – в най-добрия случай те са твърде жалък дял. Да бъдеш поробен е достатъчно непривлекателно, но то е само временно следствие от присъединяването към Божия народ.

За Мойсей изразът „Божи народ“ не е лишена от смисъл религиозна фразеология. Той наистина вярва, че Израил е в по-различни взаимоотношения с живия Бог, че му предстои да изиграе неповторима роля в процеса на Божието саморазкриване и Божия план за изкуплението на света. Според Мойсей израилтяните са най-благородната и стимулираща общност, към която е възможно да се присъедини. Фактът, че повечето израилтяни по онова време са груби, простодушни, потискани роби, не накърнява достойнството им да бъдат *Божи* народ. Сравнен с това, животът в египетския двор няма никаква стойност, той е дори позорен.

И така, от едната страна са съкровищата от богатство, изкуство, култура и напреднала техника. Никой друг народ по онова време няма такива огромни съкровища. И те, разбира се, са истински съкровища, с реална стойност. От другата страна е укорът, „укорът за Помазаника“ (СИ – „охулването Христово“). И това също е истински укор. Месианското движение рядко е популярно или дори уважавано в очите на властта и институциите. Увереност в идването на Спасителя на света? Обвинение, че установеният в настоящето порядък в основата си е насочен против Бога? Изисквания за всеобщо и коренно покаяние? Предупреждения за язви (напасти), ако не се изпълнят тези изисквания? Насърчаване на населението да напусне масово уреденото, цивилизовано общество, за да отиде в пустинята? Мойсей се противопоставя на всички основни ценности на фараона. Не е чудно, че фараонът отговаря със смесица от уплаха, недоверие, отвращение, омраза и язвително оскърбление.

Но за Мойсей този укор е рана, изстрада на за делото на Христос. Такива рани сами по себе си са по-почетни и ценни от всички египетски съкровища, да не говорим за наградата, която те ще донесат в деня на победата на Месия.

б. Духовното воюване за вярата (11:28-31)

Разбира се, не Мойсей избавя Израил. Прави го Бог. Но Бог кара Мойсей да проповядва избавление на народа, да поучава хората как могат да бъдат избавени и да ги води след избавлението. А това изисква от Мойсей много ясно разбиране на принципите на изкуплението и достатъчно силна вяра, за да ги приложи и приведе в действие.

Първо – това е реализмът на тактиката пред лицето на врага. Неприятелят не бива да се подценява. В началото, сигурно прибързано, Мойсей се опитва да премахне една неправда като убива тайно египтянин, измъчвал израилтяни. Но това се разчува, Мойсей е уплашен и бяга от фараона в Мадиамската земя (Изх. 2:11-15). Авторът на посланието пояснява, че не страхът от фараона го е принудил да побегне. Вероятно е било въпрос на тактика. Ако тогава Мойсей беше останал в Египет, той щеше да бъде принуден да разкрие плановете си пред фараона. И това щеше да е прибързано. Израилтяните още не са готови за тази стъпка – свидетелство за това е, че отхвърлят Мойсей (Изх. 2:14), а и по-късно не успяват да запазят самообладанието и надеждата си (Изх. 5:19-21).

Така Мойсей се оттегля тактически. Но той постоянства в решимостта си да избави Израил. Съпротивата, която среща навсякъде, е много силна и открита. Но вярата на Мойсей е способна да види Онзи, Който е Невидим – а Той е Всемогъщ.

По-нататък вярата на Мойсей му дава надежда, че е възможно израилтяните да бъдат спасени от Божия гняв и погубващия ангел. Той вярва, че знае как. Мойсей не само насърчава израилтяните да се прикрият зад кръвта на пасхалното агне, а и въвежда ежегодното честване на пасхата, което да напомня на Израил принципите на изкуплението.

Той трябва да е бил прав, защото ако не е бил, биха умрели много първородни в Израил.

Някой може да попита; „Какво забележително има тук? Бог казва на Мойсей точно и подробно как Израил ще бъде спасен от Неговия гняв. Всеки би повярвал и би действал в съгласие с това.“

Наистина ли? Бог ни казва как да се спасим от Неговия гняв и да знаем, че сме се спасили (Римл. 5:9). Но много проповедници явно не вярват в това. Най-малкото, те рядко го проповядват. От една страна, те не са сигурни, че съществува Божи гняв. Те говорят само за Неговата любов. От друга страна, ако съществува нещо, подобно на Божи гняв, те чувстват, че никой не може да бъде сигурен, че ще се спаси от него. Очевидно те нямат вярата на Мойсей. Някъде по своя път са загубили гръзността да вярват и проповядват това, което Библията учи открито.

И накрая, вярата на Мойсей го кара да смята, че ако Израил тръгне по новопоявилата се ивица суша през Червено море, водата няма да ги залее, докато не преминат в безопасност на другия бряг. С невероятна смелост той убеждава Израил да предприеме тази стъпка. „И всички в Мойсея се кръстиха в облака и в морето“ – казва Павел (I Кор. 10:2 – СИ).

Вие казвате: „Но къде е гръзността му, след като Бог му заповядва? Не е ли лесно за Мойсей да послуша и да накара хората да послушат?“ Добре, в Новия Завет на вярващите гнес е заповядано да бъдат кръстени и ясно е обяснено значението на това действие. Но за някои се оказва изключително трудно да повярват в това и да се покорят, а още по-трудно – да го проповядват и изискват.

Силите на злото са укрепени в Йерихон. Исус Навин има вярата да смята, че укрепленията им могат да бъдат превзети. И това става. Тактиката, която Бог му казва да възприеме, изглежда наистина странна. Вероятно най-големият израз на вяра е да смяташ, че подобна тактика може да бъде действена. Но тя се оказва такава. Ние воюваме срещу крепости от друг вид (II Кор. 10:3-6), не срещу неприятели от плът и кръв, а срещу демонични сили (Еф. 6:10-20). Но нека не губим издръжливостта си или вярата си в благовестието. Макар и „безумство“ за света (I Кор. 1:18), то е Божия сила за спасение. Крепостите на неприятеля могат да бъдат разрушени (II Кор. 10:4).

Когато Йерихон пада, Раав е спасена. Но помислете какво означава за Раав вярата в истинния Бог и в благовестието.

Това означава тя да приеме израилските съгледвачи и да прехвърли своята преданост от собствения си народ върху настъпващите израилтяни, за които Раав вярва, че са Божи народ. Народът на Йерихон би гледал на нея като на предателка. Но не е предателство да изоставиш света и да застанеш за Бога и Неговия народ. „Спасявайте се от моя опак рог“ – казва Петър на сънародниците си юдеи в деня на Петдесетница (Деян. 2:40). Трябва да имаме вярата да подновим този призив в нашата днешна благовестническа мисия.

в. Победите и привидните поражения на вярата (11:32 – 12:2)

Тук авторът обобщава по един внушителен и вълнуващ начин подвизите на многобройни мъже и жени на вярата. Някои от тях са очевидни победители чрез вяра – дори в рамките на своя жизнен път. Други, също мъже и жени на вярата, претърпяват привидно поражение. Те умират, без да бъде изявена тяхната правота. Вярата не винаги тържествува в този живот. Необходима е по-голяма вяра, за да претърпиш видимо поражение, да не бъдеш оправдан и все пак да продължиш да вярваш.

Всички, които авторът изброява тук – посрещнали изпитанията чрез вярата си, – са безименни, с изключение на Един. За Него четем в 12 глава. Когато цялата огромна армия от свидетели е отминала, най-после идва Онзи, Който отвлича вниманието ни от всичко останало и го приковава към Себе Си. Пред очите ни е „Началникът и Завършителят на вярата“ ни (РИ – „Начинателят и Усъвършителят“). И какво наблюдаваме? Голям успех в този живот, с хора, тълпящи се около Него да Го славят зазето делото Му се е осъществило, бил е оправдан и е доказано, че е бил прав? Не. Ние следваме Човека на вярата до хълма на Голгота и Го виждаме да се уповава на Божието водителство и напътствия, като накрая това го довежда до кръста. Наблюдаваме как се забиват гвоздеите и казваме: „Сигурно Бог ще оправдае вярата Му и ще направи чудо, за да Го свали от кръста.“ Тълпите минават край Него и се чуват гласове: „Други е

избавил, а пък Себе Си не може да избави! Помазаникът, Израилевият Цар, нека слезе сега от кръста.“ (Марк 15:31-32)

Но Той не слиза. Минават часове и Той умира. Светът казва: „Видяхте ли? Той беше самозванец.“

Има ли доказателства за противното? Да – Онзи, Който е разпънат на кръста, сега е възкръснал и седи отгясно на Божия престол. Онзи Който някога изглежда като жертва на обстоятелствата, сега седи отгясно именно на престола, който управлява всемира. Кураж! Ако гръзнете да повярвате на този Христос и да Го следвате, каквото и да стане, вие също ще седнете на Неговия престол, както Той побеждава и сяда на престола с Отца Си. Това е изричното обещание на Христос (Откр. 3:21; II Тим. 2:12). Нека се осмелим да му повярваме.

Но за да следваме Неговата вяра, трябва да споделим Неговото разбиране за ценностите. Той презира срама и издържа кръста заради радостта пред Него – не само радостта от Неговото собствено тържество и слава, а и радостта ние да бъдем там с Него, за да видим тази слава и да ѝ се наслаждаваме заедно с Него навеки (Йоан 17:24). Нека Бог ни даде верен усет за ценностите и ни помогне да изберем най-доброто.

Въпроси

1. Можете ли да различите изпитанието на вярата от усъвършенстването на вярата?
2. Какво се има предвид, когато се говори за логиката на Авраамовата вяра (11:9)?
3. Доколко можем да разчитаме на собствените си чувства и усещания, като мерило (а) че сме спасени, и (б) че се радваме на Божието благословение?
4. По какъв начин молбата на Йосиф (11:22) разкрива неговата вяра?
5. Правилно ли е да се каже, че нашето отношение към благовестването показва дали сме истински вярващи или не? Разгледайте Фил. 1:3-7.

6. Как и в какъв смисъл Мойсей, който живее столетия преди рождението на Христос, понася „укор за Помазаника“ (11:26)?
7. Разгледайте Мойсеевото разбиране за ценностите (11:24-26). Ако споделяме тези ценности, как на практика те ще повлияят върху нашия живот и напредък?
8. В светлината на 11:35-38 ще бъде ли вярно да се каже, че вярата и послушанието винаги водят до успех и благополучие?
9. Какво ще означава да царуваме с Христос (II Тим. 2:12)?

ДЪЛГИЯТ ПЪТ³³

Евреи 12-13

Доводи, мъчителни спорове, обвинения, противоречия, горчиви гуми, наранени чувства, прекъснати приятелства – всичко това е изтощително и досадно. Не е чудно, че читателите на посланието са обезкуражени и понякога им се иска да захвърлят всичко. Откакто са приели вярата в Христос, те безспорно са участвали в множество подобни спорове. Дългогодишни приятели стават истински врагове, роднини се отчуждават. Равините са жестоки в противопоставянето си и като връх на всичко идват физическите гонения, материалните щети и загуби. Тогава не е чудно, че те се чувстват духовно и умствено изтощени.

Но за ума и сърцето има покой. „Помислете прочее – казва авторът – за Оногова, Който претърпя от грешниците такова над Себе Си поругание, та да ви не дотегне и да не отпаднете душевно“ (12:3 – СИ). Разумът намира понякога изцеление и насърчение в страданието си, като забравя себе си и мисли за по-голямото страдание на някой друг. А никога не е имало по-голямо страдание от това, което е изтърпял нашият Господ.

Гръцката дума, която авторът използва за „противоречие“ (РИ) или „поругание“ (СИ), е същата, с която апостол

³³ Заглавието на тази глава в оригинала идва от Евр.12:1. В този стих английската дума „гасе“ е предадена в РИ и СИ като „поприще“. Буквалното ѝ значение както в библейския текст, така и в заглавието на Гудинг е „жизнен път“, „борба“, „надпревара“, „състезание“. Б.пр.

Юда характеризира Кореевото злодеяние (Юда 1:11; РИ и СИ – „упорство“). Господ Исус и учениците Му не са първите, нито единствените, които срещат такава жестока съпротива вътре в Израил. По подобен начин израилтяните се отнасят и с Мойсей и Аарон (Числ. 16 гл.). Корей, който е левит и би трябвало да е наясно с нещата, се обединява с някои известни водачи от други племена и категорично оспорва правото на Мойсей да им бъде апостол, а Аарон – първосвещеник. Бог показва Своето неодобрение: земята се разтваря и поглъща бунтовниците. Но дори и тогава цялата общност се обръща срещу Мойсей и Аарон и ги обвинява, че са „избили Господните люде“ (Числ. 16:41)! Тогава се явява Господнята слава „и начена се мор“ (ст. 46, РИ – „язвата почна“). Хиляди хора измират. И тази участ би засегнала още толкова хиляди, ако Мойсей не бе заповядал милостиво Аарон да се застъпи като първосвещеник за същите тези техни критици.

Израил следва точно този пример, когато оспорва твърденията на своя Месия, когато Му се присмива и Го разпъва на кръст. Но Той изтърпява всичко, без да отвърне или да се откаже. „Който, бидейки охулван, хула не отвръщаше... Който сам понесе в тялото Си нашите грехове на дървото, тъй щото, като сме умрели към греховете, да живеем към правдата.“ (I Петър 2:23-24) Ако Той беше отказал да изтърпи тези страдания, всички грешници щяха да погинат заради греховете си.

Не трябва ли и ние да проявим подобна издръжливост? И ние водим битка срещу греха: в собствения си живот, когато се стремим да напреднем в освещението, и в живота на другите, когато проповядваме благовестието, предаваме Божието слово и напътстваме хората в затрудненията им. Битката е истинска и изисква много. Трябва да очакваме съпротива. Трябва да очакваме да ни наранят. Но не унивайте, ободрете се, казва авторът на посланието, още не сте мъртви (12:4)! Не е чак толкова лошо – все още не. „Не сте се още съпротивили до кръв в борбата си против греха.“ Но един ден може би ще трябва да го сторите, кой знае? Борбата е наистина много сериозна. Всеки, който смята, че битката срещу греха просто запълва времето или я приема като хоби, вероятно още не се е включил във войната.

Наказанието на Отца

По-нататък авторът пояснява, че има и друга причина, поради която трябва да издържим на съпротивата. Гоненията може да ни изглеждат несправедливи и жестоки, но зад всичко това стои Бог. Той може да ги спре незабавно, ако това Му е угодно, и ще го направи, ако би било за наше добро. Но Той не иска да ги спре. Той смята да ги използва. Разбира се, с напълно различна цел от тази на неприятеля: Той желае да ги използва за смиряване и усъвършенстване на християнския ни характер. Капитан на кораб, който успее да докара кораба си в пристанището въпреки бурята, е победител. Капитан на кораб, който използва бурните ветрове, за да се върне на родния бряг въпреки бурята, е повече от победител. Неприятелят се противопоставя на повярвалите, за да разруши вярата им. Бог приема тази съпротива и я използва, за да засили вярата на Своя народ и да открие у вярващите същността на божествения живот.

Следователно има две положения, които трябва да избягваме. „Сине мой, не презирай наказанието от Господа и не отпадай духом, кога те изобличава.“ От една страна е възможно да презрем наказанието, да станем коравосърдечни и цинични и да го оставим да отмине, без да се възползваме от него. От друга страна е възможно да рухнем под тежестта му и да се предадем; вместо да го издържим гръзновено, да се скрием, докато Господ не намали натиска, който в противен случай ще ни погуби. По този начин пропускаме урока, който бихме могли да научим.

Нека избегнем тези две крайни възможности – да не презираме наказанието на Господ, но и да не рухваме под неговия натиск. Защото Господ наказва онези, които обича. И ако пътят ни е тежък, ако ни се струва, че ни постигат твърде много наказания, трябва да свикнем да мислим, че Господ ни обича твърде силно. Самият факт, че не облекчава за известно време натиска, е свидетелство за неизменното Му намерение да ни направи добро. Той желае гоненията или трудностите, или всевъзможните изпитания да ни донесат в най-голяма степен добро, преди да го отмени. „Защото Господ наказва онзи, когото люби, и бие всеки син, когото

приема. “Това е вярно до такава степен, че ако не ни се налага да търпим каквито и да било наказания, трябва да се усъмним сериозно в истинността на нашата вяра. „Но ако сте без наказание..., тогава сте незаконно родени, а не синове.“ (12:6,8)

Думата, преведена като „наказание“, означава, разбира се, поправка, подобряване, но тя включва и едно по-широко разбиране за духовно обучение – всичко, което влиза във възпитанието на едно дете. Хиляди хора са вечно благодарни на родителите си, които са положили много грижи за тяхното възпитание и образование. Колко повече трябва да благодарим на Бога, че е готов да използва всички средства, дори трудностите, причинени от греха, за да ни възпита като Свои чедра.

Божиите цели при наказанието

„Освен това, имали сме земни бащи [по плът], които са ни наказвали, и сме ги почитали – казва авторът. – Не щем ли повече да се покоряваме на Отца на духовете ни и да живеем?“ (12:9) Никой здравомислещ баща не наказва детето си до смърт. Никой здравомислещ баща не изпраща детето си да се учи в училище или да учи занаят с цел да направи живота му неприятен. Обучавайки детето си, всеки баща се стреми да развие способностите му така, че то не само да се справи по-добре с живота, но и да му се наслади повече: да направи повече неща, повече приятни и повече големи неща. И когато пораснем, се научаваме да почитаме бащите си, които са сторили това за нас. „А какво според вас прави Бог? – пита авторът на посланието. – Смятате ли, че възнамерява да ви унищожи? Разбира се, че не. Той желае да ви насочи към по-пълноценен живот. Не трябва ли тогава да се покорим на Отца на духовете ни и да *живеем*?“

Нека да видим, какво прави Бог при нашите изпитания. Отначало по всяка вероятност нещата са вървели за нас така гладко и ние сме се наслаждавали на духовния живот толкова много – а след това настъпват дни, изпълнени с трудности. Гледаме с въздишка назад, към предишните дни и бихме желали те да не свършват. Тогава сме се наслаждавали на духовния живот, но не и сега, когато всичко е толкова трудно.

Защо не можем да се върнем? Да разсъждаваме така, значи да мислим като дете за детската си стая. В нея животът винаги е бил толкова хубав. Тук детето е получавало подаръци от родителите си, тук е играло безкрайно. Но идва денят, когато родителите го изпращат на училище и това не му харесва. Защо не може да се върне и да продължи да играе, както е свикнало, вместо на училище да учи уроци, които са му досадни и безинтересни? Но вижте това дете след десет години – то вече не желае да се върне в детската си стая. Сега то е научено да вижда в живота по-големи възможности.

И въпреки че Бог ни дава периоди на голяма радост в духовния живот, рано или късно Той допуска нещата да станат трудни, за да може да ни усъвършенства и така да извлечем повече от духовния живот. Това не се отнася само за тук – Бог не мисли само за няколкото години на подготовката ни в този живот, а има предвид цялата вечност. Трябва да се научим да споделяме Неговата святост, да постъпваме така, както Той постъпва. Тъкмо поведението на божествените Лица превръща небето в небе. Колко е кратък животът, за да ни подготви за вечността! Няма ли да е по-добре тогава да се покорим на Бога? Да се уповаваме на Неговата мъдрост? Няма ли да се съгласим, че Той вижда и предвижда далеч повече от нас? И няма ли да Му съдействаме и да живеем? Да, разбира се! Ще направим всичко това чрез Неговата благодат.

В момента на налагането му всяко наказание изглежда болезнено и неприятно. После обаче то принася плод на праведност и мир за онези, които са били обучени чрез него.

Но ще има и „после“ – както е сигурно, че ще има изпитания, така ще има и „после“. Разбира се, изпитанието само по себе си не е приятно. Всяко наказание в момента на изтърпяването му е мъчително. Ако се наслаждавахме на изпитание, то не би било изпитание, нали? Често, когато изпитанието започне да ни наранява, ние тичаме бързо при Господ и искаме от Него да премахне цялата мъка и всички трудности. Но ако Той го стори, това не би било изпитание. Ние трябва да очакваме, че ще почувстваме изпитанието. Всяко наказание, докато се изтърпява, е болезнено, но след него идва едно „после“, което носи богати плодове.

Предполагам, че изпитанието обучава всички ни до известна степен. Но точно както е възможно да се пилеят напразно пари за нечие образование, така е възможно и за нас да презрем Божието наказание, да не го оценим и така голяма част от грижите Му за нас да останат безрезултатни. Трябва да се оставим да бъдем обучени чрез наказанието. Погледнете към онова „после“ и повдигнете отпуснатите си ръце, укрепете парализираните си колене, и макар да се чувствате капнали, коленете ви да се прегъват и ръцете ви да висят отпуснати, продължавайте! Защото има едно „после“.

Нашият Отец знае. Когато понякога си мислим, че нещата вървят добре, нашият Отец може да види скрита слабост вътре в нас и тогава Той ще ни подложи на определено изпитание, в което тази слабост да се изяви по един неприятен начин. Ние молим Бога да премахне изпитанието, така че слабостта ни да не се откроява толкова. Но тогава Бог ни изпитва още повече. Както лекарят се приближава до болното тяло и поставя пръста си точно на раната, и, разбира се, причинява болка – вие бихте желали той да постави пръста си където и да било другаде, само не там, – така и Бог с безпогрешно умение много често ни изправя пред изпитание, което да открие именно тази слабост, която дотогава сме прикривали и сме се мъчили да забравим. Той не търси грешките ни, изпитвайки наслада да ни критикува или унижава. Неговата цел е да изцели нашите слабости. Стига само да разберем това и по време на изпитанието ще имаме благодат да се молим не толкова изпитанието да спре, колкото да се справим със слабостта си и да надмогнем всичко това усъвършенствани.

Но какво знаем ние за изпитанията? Ако си припомним отново ужасното състояние на онези, към които е написано посланието, трябва да признаем, че ние едва ли знаем какво значи изпитание. Домовете на много от тях са разрушени, загубили са всичко, връзките със семействата им са прекъснати. Коленете им се подгъват, ръцете им се отпускат. И въпреки това мнозина от тях, вперили поглед в целта, доблестно продължават и успяват по някакъв начин да стигнат до края. Господ да ни помага при по-лесните

обстоятелства, в които живеем, да следваме пътя си с постоянство, преодолявайки всяка пречка и греха, който така лесно ни оплита и отклоняват, и да напредваме с издръжливост, докато не седнем до Господ на победното място в небето.

Решаващият избор

Но нищо не помага за избистрянето на решителния избор, който всеки трябва да направи, така, както гонението заради Христос. Както сам Господ казва, или ние ще Го изповягаме пред събранията си, и Той ще ни изповяга пред Божиите ангели, или ние ще се отречем от Него и Той ще се отрече от нас (Лука 12:8-9). Разбира се, може да изпаднем в сериозна, макар и временна непоследователност. Нека още веднъж да си припомним историята на Петър. Но няма постоянен трети път, при който нито да отречаме, нито да изповядваме Христос – път който да поемем съзнателно и все пак да се спасим.

Без святост никои няма да види Господа (Евр.12:14). Спасението ни дарява тази святост – както първоначалното, така и непрекъснато продължаващото осветление по-нататък. За всеки е възможно да приеме началното осветление като дар, а заедно с него и силата крачка по крачка да се усъвършенства святостта в страх от Бога. Наред с това всеки има възможности и да го отхвърли. Но не съществува трети вариант на избор, който да позволява на хората да получат спасение, без да са задължени да се стремят към святост. Божията благодат „ни учи да се отречем от нечестие... и да живеем разбрано, праведно и благочестиво в настоящия свят, очаквайки блажената ни надежда, славното явление на нашия велик Бог и Спасител Исус Христос“ (Тит 2:12-13). Всеки, който смята, че спасението по благодат означава позволение да се живее несвят живот, още не е разбрал Божията благодат. Той все още не се е приближил до нея. Не я е достигнал или изцяло я е пропуснал (12:15).

Когато Мойсей излага условията на стария Завет пред събрания народ, той ги предупреждава за възможността между тях да има, както сам се изразява, „корен, който да

ражда отрова и пелин“ (Втор. 29:18-21). Мойсей има предвид такъв човек, който, дори докато слуша Божиите сурови предупреждения, призовава към себе си благословение и мисли: „Ще бъда в безопасност даже ако упорствам да вървя по собствения си път.“ Той чува Божия зов за вяра, преданост, праведност и святост, както и суровите клетви за онези, които отхвърлят призива. Но той не възнамерява да послуша Божия зов. Нищо подобно. Той смята да следва други богове. Но сам убеждава себе си, че независимо от това всичко ще бъде наред. Божиите проклетия, се успокоява той, не означават онова, което казват. Има някакъв трети път, при който отхвърлянето на Божието слово, откритото идолопоклонство, непослушанието и грехът са напълно съвместими със спасението и благословието.

Авторът на посланието повтаря това предупреждение (12:15) не толкова заради самия човек – той очевидно е невярващ и ще погине, – а заради въздействието, което подобен човек може да има върху истинските вярващи, след като той ходи сред тях с претенцията, че е вярващ. Чрез него те могат да бъдат осквернени и насърчени към разпуснат живот и компромиси. Увлечени от „заблудението на беззаконните“ хора, както се изразява Петър, те могат да „отпадат“ не от спасението си, а „от твърдостта си“ (II Петър 3:17).

Нека между вас да няма човек като Исав, казва авторът. Исав е по човешки казано съвсем свестен човек, но в дълбоката си същност той е крайно нечестив (СИ – „нечестивец“). Според Божия милостив промисъл той е най-големият син на Исаак и така първородството е негово по право. Ако обещанията на Бога за Авраам и Исаак имат някаква стойност, тогава унаследяваните права на първородния син са нещо изключително ценно. Но за Исав те практически не означават нищо.

Един ден Яков готви някакво ястие, когато Исав се връща от полето много гладен. „Бързо – казва той на Яков, – дай ми да ям от червеното вариво! Изнемоцял съм!“

„Продай ми първородството си – казва Яков, – и ще ти дам да ядеш.“

„Виж, аз съм на умирање – отвръща Исав, – за какво ми е това първородство?“ Така той продаде първородството си за паница ягене.

Някои млади хора са склонни към силни преувеличения – така, когато Исав казва: „Аз съм на умирање“, според мен трябва да разбираме, че той е страшно гладен, вероятно – болезнено гладен. Но да замени гладното му от Бога първородство за една паница с ягене, за да утоли моментния си пристъп на глад – Бог заклеиява това действие като нечестие. „Той презря първородството си“ – казва Бог – и всички святи неща наред с него. Божиите обещания за Авраам и неговите потомци, колкото и удивителни да са, по необходимост са свързани с бъдещето. Исав всъщност казва: „Що се отнася до всички тези обещания за бъдещето, можеш да ги имаш, ако желаеш, Якове. Що се отнася до мене, една паница вариво сега ми е много по-ценна от всички тези обещания за бъдещето. Не съм готов да се преборя с пристъпа на глад заради няколко обещания, дори да са на Бога. Възнамерявам да бъда с пълен стомах, и то тук и сега. Ако да държиш на обещанията означава да гладуваш и да се мъчиш, можеш да ги задържиш. Дай ми почивка от страданията, удовлетворение и удоволствие в настоящето.“

Тази поука очевидно е важна за читателите на посланието. За тях, както и за нас, има само две възможности. Едната е да следват Христос – това означава да поемат кръста и да споделят с Него отхвърлянето, което Той изстрадва от страна на света, изпратил Го на този кръст. Това може да доведе – и за читателите на посланието то наистина довежда – до усещане за твърде празен стомах. От друга страна, те могат да се откажат от Христос и Неговия кръст и да кажат като Исав: „Никак не ме е грижа за Божиите обещания в Исус Христос. Не ме е грижа за живота с вяра. Гладът, гоненията, презрението на обществото – всичко това е повече, отколкото мога или желая да понеса. Искам да бъда в добро настроение и стомахът ми да е пълен – сега. Вие, ако искате, живеете с празни обещания. Няма да понеса да бъда отхвърлен от семейството си, общността и народа си даже заради Христос.“

Следователно има две възможности за избор – и само две. Откъде ще намерим сили, за да изберем верния път?

Сериозното предупреждение

Решаващият избор в живота не може да не бъде сериозен. Това означава или да приемем Бога и Неговото Слово, или да се отвърнем от Него (12:25). За да вземем решение кое да изберем, изключително важно е да изпитваме действителен и реалистичен страх от Бога.

Някои страхове са лоши. Например, невротичните страхове, които произтичат от една наранена и потисната индивидуалност очевидно са нещо лошо и нездраво. Такъв е и страхът, породен от схващането, че Бог е жесток тиранин. Открийте реалността на Божията любов и тя ще пропъди страха (I Йоан 4:17-18). Но не всеки страх е лош. Естествените механизми на страха в нас ни дават възможност инстинктивно да предвидим реалната опасност и да я избегнем. Те ни вдъхват допълнителна сила, за да можем да избягаме, когато ни заплашва беда. Тези механизми са необходими. Те са общи за птиците, животните и хората – дар от техния мъдър и любещ Създател.

Има и неща, от които е добре да се страхуваме: да навредим на дете, например, или да разбием нечие любещо сърце. Най-страшното от тези неща е възможността да си навлечем неodobрението и гнева на Бога.

Когато Господ Исус подготвя учениците Си да посрещнат враждебността и гоненията, Той им говори не само за любовта на Бога, но и за страха от Бога. „Не бойте се от тия, които убиват тялото и след това не могат нищо повече да направят. Но ще ви предупредя от кого да се боите: бойте се от Оногова, Който, след като е убил, има власт да хвърли в пъкъл. Да, казвам ви от Него да се боите.“ (Лука 12:4-5) По-големият страх ще надмогне по-малкия.

Авторът тук възприема същия подход. „Добре обмислете положението и бъдете реалисти – казва той. – Вие не сте пристъпили към планината Синай с нейните гръмотевици и мълнии, вдъхваща такъв ужас. Вие стигнахте до нещо галеч по-величаво, вдъхващо галеч по-силно страхопочитание. Не

до планина, която може да се докосне, до нещо осезаемо. Вие стигнахте до духовната реалност – планината Сион: ето вашата славна и вечна цел.

Тук трябва да се срещнете с Бога не като Отец на всичко, а като Съдия на всичко. Бъдете сигурни, че Исус е тук като Посредник на Завета и Неговата кръв означава прошка. Но сега влизаме в съприкосновение с великите реалности на Превъзвишената Слава в небето. Отхвърлилите Онзи, Който говори от планината Синай, загиват. С колко по-голяма сила това се отнася за онези, които отхвърлят Говорещия от небето!“

В предишните глави авторът успокоява вярващите юдеи с мисълта, че Христос превъзхожда Аарон, Мойсей и Исус Навин и че Неговата жертва превъзхожда техните жертвоприношения на животни. Той подчертава, че двете неща не могат да съществуват заедно. Юдеите не могат да имат стария и новия Завет едновременно. Нито Христовата жертва и жертвоприношенията на животни. Трябва да имат или едното, или другото. Не могат да ги съвместят. Но сега авторът предупреждава читателите си, че ако изберат да останат там, където са били някога, ако се придържат към видимото и към своя юдаизъм, те трябва да внимават, защото Бог не може да бъде подиграван. Той не дава на хората друга възможност за избор.

Бог желае да ни спечели с любов, ако е възможно. Той ще ни даде по-доброто и ще се опита да ни привлече към Себе Си чрез цялата слава и всички чудеса на спасението, което ни предлага Христос, а Христос е по-забележителен от всичко друго. Той е толкова удивителен, че си струва да стоим на гоненията заради Него. Нека стиснем зъби и преминем през тях. Но ако не сторим това, ако не Го последваме, не Го възлюбим и не Му вярваме – тогава какво? Не съществува друго „най-добро“, нито средно приемлива възможност. Без Христос не съществува нищо освен окончателната гибел, от което Неговото спасение е предназначено да ни избави.

Бог веднъж разтърсва земята, но сега обещава, че много скоро ще разтърси още веднъж не само земята, но и небето.

И когато казва, че ще я разтърси, Той има предвид, че цялото творение, каквото го познаваме, ще изчезне напълно, защото трябва да има ново небе и нова земя. Колко трагично е, че хората така са се вкопчили в материалното и видимото! Всичко това ще изчезне и те ще останат без нищо. Не можете ли да разберете – казва авторът на своите читатели, – че одеждите, жертвоприношенията на животни, величественият храм, внушителните шествия и Аароновото свещенство – не можете ли да разберете, че всичко това, събрано заедно, макар сега да ви привлича толкова много, е обречено да изчезне? То не е нещо съществено, скоро ще отmine и ще бъде забравено. Ако се придържате към него, ще се окажете без нищо във вечността. Реални са единствено Христос и спасението, което Бог е промислил чрез Него.

Ще бъде добре да помним това в сърцата си, когато проповядваме благовестието. Нека внимаваме да поставим на преден план и преди всичко друго Божията любов в цялата ѝ удивителна всеобхватност. Нека да говорим така за Спасителя и Неговото спасение, че сърцата на хората да могат да се отворят чрез топлината на Божията любов. Но нека бъдем честни пред тях и нека им кажем че те трябва да влязат в царството след много изпитания, че ако гойдат, привлечени от любовта на Спасителя, същевременно трябва да поемат и кръста Му, и да изтърпят гонения заради Него. Ако се колебаят, нека не забравяме да подчертаем, че има само две възможности: да вярваш в Бога значи да бъдеш спасен, да се отвърнеш от гласа Му значи да погинеш навеки.

И изборът трябва да се направи сега. Когато Бог извежда израилтяните от Египет, Той не изчаква да достигнат до Обетованата земя, за да им покаже каква е истинската цел на избавлението. Сам Той отива да се срещне с тях в пустинята. Слязъл в цялото Си величие на планината Синай, Той обяснява на израилтяните, че ги е носил на орлови крила и ги е довел при Себе Си (Исх. 19:4). Самият Той е целта. Там и тогава Той им предлага величествената слава да влязат в заветни отношения с Него. Там и тогава те трябва да решат как ще отговорят. Бог се обръща към тях. Те трябва да Му отвърнат. Решението не може да се отложи.

Така е и с нас. „Вие пристъпихте до хълама Сион ... и при Исуса, Посредник на новия Завет.“ Не „един ден *ще* стигнете до планината Сион, до границата между времето и вечността и тогава Съдията ще вземе решение дали ще ви допусне на небето“. В Исус вечността вече е навлязла във времето. Той е наш Създател, Той е и наш Изкупител. Той е истинската цел на нашия живот. Той е Съдията (Йоан 5:22-27). В този живот Той се изправя срещу нас *сега*. Той ни говори *сега*. Това не е някакъв предварителен изпит: всичко е окончателно. Нашата вечност зависи от отговора, който ще Му дадем, и ние трябва да отговорим сега. „Ето, сега е спасителен ден.“ (II Кор. 6:2) „*Днес*, ако чуете гласа Му, не закоравявайте сърцата си.“ (Евр. 3:7-8)

Но доверието на писателя в истинната вяра на неговите читатели се откроява още веднъж: „Затова, понеже приемаме царство, което не се клати – казва той, – нека бъдем благодарни и така да служим Богу угодно, с благоговение и страхопочитание.“

Последни напътствия

С тези тържествени и сериозни мисли можем да навлезем в последната глава. Заслужава да се отбележи, че послание като това, извисяващо ни до самите небеса чрез славните неща, които казва за Спасителя, завършва с глава, изпълнена с напътствия и практически съвети. Тези славни неща са реални, те трябва непременно да повлияят на обичайните, ежедневни подробности от живота.

Всъщност ние ще покажем какво удоволствие ни е доставило изучаването на това послание чрез начина, по който то въздейства върху детайлите в нашия начин на живот. Няма да е пресилено, ако кажем, че нашата радост е безсмислена, ако не ни накара чрез Божията благодат да се стремим да изпълним тези неща. Тогава нека не смятаме, че тези практически напътствия са случайни и маловажни. Те стигат до нас, отразили цялата стойност на предходните глави. Те не се нуждаят от много обяснения. Когато става дума за практически напътствия, не ни е необходимо повече разбиране, а сърце и желание да ги изпълним.

13:1-3

Спомняме си на какви преследвания са подложени читателите на посланието. Ако и в нашата страна имаше гонения, щяхме по-добре да разберем това напътствие – и много от дребнавите ни дрызги щяха да изчезнат. Щяхме да се научим да обичаме и ценим своите братя и сестри в Христос повече, отколкото сега. И до днес в немалко страни много вярващи живеят в страх от затвор или действително са затворници. Как щяхме да се молим, ако и ние бяхме в затвор? Тогава нека си спомняме за затворниците, сякаш и ние сме затворени с тях. Защото в известен смисъл това е така! Те са в затвора, защото отстояват благовестието, от което зависи нашето спасение, заради предаността си към Спасителя, от Когото ние също никога не трябва да се отречаме. Не можем да си позволим да забравим битката, която те водят. Ние сме участници в една и съща война!

И нека любовта да бъде чиста и в християнската общност да няма плътска безнравственост, лесни разводи и противоестествени страсти – всички онези язви, които разяждат днешното общество.

13:5-6

Тези стихове са изключително проникновени. Те ни учат как да живеем с упование като истински християни в един свят на жестоко съперничество и безпринципност. Трябва да имаме пари, трябва да живеем обикновен живот, трябва да имаме дом и повечето от нас биха искали да се оженият и да създадат семейство. Как тогава съзнанието ни да се освободи от *любовта* към парите?

Започваме с това, което Бог казва: „Никак няма да те оставя и никак няма да те забравя.“ Това обещание е съставено от обещанията, дадени на Яков (когато той напуска дома си и тръгва да си търси работа, жена и достатъчно пари, за да си създаде свой дом – Бит. 28:15), повторени на израелтяните (когато Мойсей е на път да ги напусне – Втор. 31:6,8) и отново на Исус Навин (изправен пред началото на своето голямо дело – Ис.Нав. 1:5). Сега това обещание се повтаря и на нас.

Щом Бог го е изрекъл и обещал, ние също можем да кажем с упование: „Господ ми е помощник.“ Това е факт. Той изисква повторение. На глас! И тогава можем и сами да заявим: „Няма да се уплаша.“ Можем да го сторим с упование и решителност, посрещаща лице в лице всички възможности и дръзваща да попита: „Какво може да ми стори човек?“ Е, най-лошото което може да ни стори е само да ни пренесе от този свят в присъствието на Господа. Нашето възнаграждение и насъщният ни хляб са единствено в ръцете на Господа. Не бива да се боим: трябва да се задоволяваме с онова, което Той ни дава.

13:7-8

„Помнете ония, които са ви били наставници, които са ви говорили Божието слово. И като се взирате в сетнината на техния начин на живот, подражавайте на вярата им.“ Помнете ги, но не правете от тях идоли и не копнейте за тях. Несъмнено, някои от тях са духовни исполини, но те с готовност биха признали, че са получили всичко от Исус Христос. Те са умрели, но Исус Христос е същият – вчера, днес и завинаги.

В старозаветните дни Бог е Бог Авраамов, Исааков и Яковов, изявяващ Себе Си на всяко поколение, така, както е необходимо за всяко поколение. Същото е вярно и за Господ Исус. Онова, което Той е за Павел, за Лутер и за Спърджън, може да бъде и за нас. Ние не молим Бога да върне най-достоините от миналото. Ние проследяваме живота им, виждаме победния им край и благодарим на Бога, че и днес имаме до себе си Източника на всяка сила: Исус Христос, неизменен вчера, днес и завинаги.

13:9-18

Щом сме се отрекли от юдаизма, как да постъпваме занаягед? Не трябва да се увличаме по чужди учения! Трябва да внимаваме особено с ученията за ритуални храни – те са без стойност за хората, които ги спазват. Божията благодат е онова, което ни дава сили. Ученията за различни меса, пишеята, свещени дни и т.н. са безполезна. Вземете самия

юдаизъм, казва авторът: това е религия, изпълнена с правила за определени храни, меса, пиетиета, умивания, ритуали и свещени дни – една религия, дадена от Бога. И все пак, в самата ѝ сърцевина има ритуал, показващ празнотата на всичко това. Телата на жертвите, чиято кръв се внася в Святото място, се отнасят и изгарят извън стана, така че на свещениците, които служат при олтара, не се дава за ядене никаква част от тези жертви. Те принасят жертвите, внасят вътре кръвта им, но вместо да ядат от тях, както правят с другите жертви, свещениците трябва да изнесат тялото навън и то трябва да се изгори извън стана (Лев. 4:13-21).

Вижте – казва авторът, – ще ви покаже изпълнението на всичко това. За да освети хората със Своята кръв, Исус страда извън градските порти и извън стана. Той не принася жертвата Си като ритуал в рамките на юдаизма. Той отхвърли всичко това изцяло. Вярно е, че юдаизмът със своите жертвоприношения е една представа, но когато се стига до жертвоприношението, премахващо греха ни, Христос беше изведен извън градските порти, извън стана, извън юдаизма и всички негови ритуали. Тези, които още се придържат към юдаизма, не могат да се възползват от Неговата жертва – също както и свещениците, извършващи богослужението при жертвеника, не могат да ядат от жертвата, изгаряна извън градската порта. За Бога вече са станали досадни всички тези жертвоприношения на животни, свещени дни, одежди, тамян, храни и ритуални умивания. Неговият Син умира извън стана. Нека излезем при Него и „понесем поруганието Му“ (РИ – „понасяйки позора за Него“).

След това авторът прибавя нещо, което трябва да предизвика силна болка в сърцата на читателите му. „Защото тук нямаме постоянен град, но бъдещия търсим.“ Какво? Трябва ли да се откажат от Йерусалим също както и от храма? Да, трябва. Святият им град скоро щеше да бъде смазан и стъпкван за столетия наред от езичниците. Бог не желае да основе нов свещен град на неговото място. Времената на свещената държава, в която религията и политиката са просто две страни на едно и също нещо, са отминали – що се отнася до Бога. И щеше да бъде добре за

Европа и света, ако християните никога не се бяха опитали да се върнат към стария ред и да свържат християнството с политиката, да установят свои градове на земята били те Рим, Константинопол или Женева – като един вид свои религиозно-политически главни квартири. Помислете за несгодите и гоненията на малките групи, за потискането на съвестта и изключителното желание за власт и светско поведение в църквата, които биха могли да се избегнат!

От друга страна, нека Господ ни помогне да се стремим към истинските неща. Нека не се задоволяваме с отрицанието. Нека славим Господа в красотата на святостта. Нека направим поучението за Бога, нашия Спасител, привлекателно чрез начина, по който живеем и Му се покланяме. Истинското поклонение е „плод от устни“ – в непрекъснато хваление, изповед и благодарност на Божия Син, „Който ни е призвал със Своята слава и сила“ (II Петър 1:3). Истинското поклонение се изразява също така във вършене на добро на практика, в жертвен живот, в благочестиво и радостно покорство пред едно отговорно, духовно водителство и в молитви за благовестители и учители. Животът в църквата с всичките му радости – и скърби! – е нещо много сериозно. Нашите духовни водачи гледат на нас като на хора, за които един ден ще дават сметка пред Господа и Главата на църквата. Пастирите са отговорни за поверените им овце. Това е трудна задача. Но над по-малките пастури стои великият Пастир.

13:20-21

Тук авторът още веднъж напомня, за нерушимото Божие обещание за нашето освещение и за делото, което Той ще извърши, за да достигнем това освещение. Ако въобще някога трябва да бъдем осветени, ще ни е нужен Велик Пастир, който да упътва стъпките ни по пътеките на праведността. След като е така, Бог, Който сключва Завет, за да ни освети, въздига от мъртвите нашия Господ Исус – великия Пастир на овците. Можем да бъдем сигурни, че чрез Него Бог ще изпълни всяко условие на Завета, на който се е посветил чрез кръвта на Сина Си. Славата и заслугата за това ще бъдат вовеки Негови.

13:22-25

Посланието е завършено, но тъй като авторът добавя личните си поздравии, ние получаваме бегла представа за общността, на която пише, видяна през неговите очи.

„Знайте, че нашият брат Тимотей е пуснат, с когото, ако гоиде скоро, ще ви видя.“

Мислите ни се отправят към този способен и чувствителен млад човек от Листра, който се присъединява към Павел в неговите мисионерски пътувания. През годините той помага да се създадат нови църкви в различни градове и гържави и изпълнява тежката задача да се грижи за голямата, многонационална църква в Ефес. Явно той е бил затворен и съвсем наскоро пуснат – авторът желае неговите читатели да научат тази вест. За тях, както и за писателя, той е станал „нашият брат Тимотей“. Несъмнено те са се заинтересували от делото му и са се молили за него, докато е бил в затвора. Освобождаването му е победа за техните молитви и тласък за вярата им. Неговото посещение би било повод за голяма радост.

Нека спрем, за да помислим. Как истинската вяра в Христос разширява нашите хоризонти! Тя ни издига над нашите тесни лични и егоистични, а дори и национални интереси и ни дарява всеобщ интерес към Христовото дело и Христовите работници по света, като ни кара да се чувстваме неделима част от великото Му начинание.

„Поздравете *всичките* ваши наставници и *всичките* светии. Поздравяват ви тия, които са от Италия. Благодарат да бъде с всички вас.“

Да помислим отново. Каква удивителна реалност е Божието семейство, в което ни въвежда вярата в Христос! И въпреки семейните ни пререкания колко истинна е любовта, родена от Божия Дух, която ни обединява в Христос, независимо от пространството и времето.

Чудесни хора са тези древни евреи християни! Четохме и размишлявахме много за тях. Бяхме насърчени от тяхната смелост. Извълякохме полза от грешките им. Научихме се да ги обичаме в Господа. Защото те са били реални хора и дори сега живеят с Христос. Един ден ще ги срещнем и ще можем

да им кажем каква изключителна радост ни е доставило четенето на посланието, предназначено първоначално за тях.

Въпроси

1. Как, ако „размислим за Христос“, това ще ни помогне да не се уморим и обезсърчим?
2. Какво се разбира под израза: „борба против греха“?
3. По какви причини според автора трябва да се подчиняваме на Божието наказание? Само когато сме извършили нещо лошо ли ни наказва Господ?
4. Заради червеното вариво, което Исав получава от Яков с цената на своето първородство, започват да го наричат с името Едом (Бит. 25:30), което той предава и на потомците си – едомците. Царете от Иродовата династия от Новия Завет са идумейци, т.е. едомци. Виждате ли в тяхното поведение нещо, което да ви напомня за Исав?
5. В какъв смисъл вече сме стигнали до планината Сион? Сигурни ли сте, че вашето име вече е написано там като име на един от нейните граждани (срв. Лука 10:20; Фил. 3:20, 4:3)?
6. Какво е правилното християнско отношение към въпроса за „печеленето на препитанието“?
7. „Прочее, нека излизаме и ние към Него въвн от стана ... защото тук нямаме постоянен град.“ Какви са практическите изводи от това напътствие за читателите на посланието? Какви са те за нас?